

Rovaniemen lukioden opetussuunnitelma

Nimi	Rovaniemen lukioiden opetussuunnitelma
Kunta	Rovaniemi
Koulu	Lyseonpuiston lukio Ounasvaaran lukio
Hyväksymispäivämäärä	29.6.2021
Pdf luotu	10.9.2021

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.	1
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.	2
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.	4
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.	4
2.1.1. Urheilun erityisen tehtävän lukio (Urheilulukio).	4
Urheilulukio osana Ounasvaaran lukion oppivaa yhteisöä.	6
2.1.2. Englanninkielisen opetuksen erityistehtävän lukio (IB-lukio).	6
2.1.3. Kuvataidelinja.	8
2.2. Arvoperusta.	8
2.3. Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot Rovaniemen lukioissa.	11
2.3.1. Lukion kieliohjelma.	13
3. Opetuksen toteuttaminen.	14
3.1. Opintojen rakenne.	14
3.1.1. Opintojen suorittaminen oppiaineittain (3-vuotinen lukiopolku).	15
3.2. Oppimiskäsitys.	23
3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.	23
3.4. Toimintakulttuuri.	25
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.	30
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.	31
3.7. Lukion yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa.	35
3.7.1. Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten kanssa.	35
Ammattilukiokoulutus.	35
3.7.2. Yhteistyö muiden lukioiden kanssa.	35
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.	36
4.1. Ohjaus.	36
4.1.1. Rovaniemen lukioiden ohjaussuunnitelma.	38
4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki.	48
4.3. Opiskeluhoolto.	51
4.3.1. Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet.	51
4.3.2. Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen.	53
4.3.3. Rovaniemen lukioiden opiskeluhoolto.	57
4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä.	69

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.	70
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.	74
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.	74
5.2. Opintojakson arviointi.	75
5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.	75
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.	76
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi.	76
5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.	77
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.	77
5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.	79
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.	79
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.	80
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.	81
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.	82
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat.	84
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.	85
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet.	85
6.2. Laaja-alainen osaaminen.	86
7. Oppiaineet.	90
7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).	90
7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).	91
Kirjoitan, puhun ja luen (ÄI1+2+3), 4 op (OJ01).	93
Kirjallisuuden ja muiden fiktiivisten tekstien tulkintaa ja kirjoittamista (ÄI4), 2 op (OJ02).	97
Kirjallisuus, kieli ja kulttuuri tulkinnan kohteena ja luovan ilmaisun välineenä (ÄI4ENA3), 4 op (OJ03).	99
Kriittinen lukutaito ja vaikuttaminen (ÄI5+6+7), 4 op (OJ296).	99
Kirjallisuus konteksteissaan (ÄI8), 2 op (OJ04).	101
Vuorovaikutustaitojen syventäminen (ÄI9), 2 op (OJ297).	103
Kirjoittamistaitojen syventäminen (ÄI10), 2 op (OJ298).	104
Lukutaitojen syventäminen (ÄI11), 2 op (OJ299).	106
Kielenhuolto ja kirjoittaminen (ÄI12), 2 op (OJ300).	107
Kirjallisuuden syventävä opintojakso (ÄI13), 2 op (OJ301).	108
Ilmaisutaito (ÄI14), 2 op (OJ302).	109
Luova kirjoittaminen ja sanataide (ÄI15), 2 op (OJ303).	110
Liikkuvan kuvan analyysi ja tulkinta (ÄI16), 2 op (OJ304).	111

Mediataidot (ÄI17), 2 op (OJ305).	111
7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6).	112
Kirjoitan, puhun ja luen (S201+2+3), 4 op (OJ05).	115
Kirjallisuuden ja muiden fiktiivisten tekstien tulkintaa ja kirjoittamista (S204), 2 op (OJ06).	119
Kriittinen lukutaito ja vaikuttaminen (S205+6+7), 4 op (OJ317).	121
Kirjallisuus konteksteissaan (S208), 2 op (OJ318).	124
Vuorovaikutustaitojen syventäminen (S209), 2 op (OJ319).	126
Kirjoittamistaitojen syventäminen (S210), 2 op (OJ320).	127
Lukutaitojen syventäminen (S211), 2 op (OJ321).	129
Kielenhuolto ja kirjoittaminen (S212), 2 op (OJ322).	130
Kirjallisuuden syventävä opintojakso (S213), 2 op (OJ323).	131
Ilmaisutaito (S214), 2 op (OJ324).	132
Luova kirjoittaminen ja sanataide (S215), 2 op (OJ325).	133
Liikkuvan kuvan analyysi ja tulkinta (S216), 2 op (OJ326).	133
Mediataidot (S217), 2 op (OJ327).	134
7.1.3. Saamen kieli ja kirjallisuus (AI3).	135
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (ÄIS1), 2 op (OJ306).	138
Kieli- ja tekstitietoisuus (ÄIS2), 1 op (OJ307).	138
Vuorovaikutus 1 (ÄIS3), 1 op (OJ308).	139
Kirjallisuus 1 (ÄIS4), 2 op (OJ309).	139
Tekstien tulkinta 1 (ÄIS5), 2 op (OJ310).	140
Kirjoittaminen 1 (ÄIS6), 1 op (OJ311).	140
Vuorovaikutus 2 (ÄIS7), 1 op (OJ312).	141
Kirjallisuus 2 (ÄIS8), 2 op (OJ313).	141
Vuorovaikutus 3 (ÄIS9), 2 op (OJ314).	142
Kirjoittaminen 2 (ÄIS10), 2 op (OJ315).	142
Tekstien tulkinta 2 (ÄIS11), 2 op (OJ316).	143
7.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU).	143
7.2.1. Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1).	147
Minä ruotsin puhujana (RUA1+2), 4 op (OJ285).	147
Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (RUA3), 2 op (OJ284).	149
Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä (RUA4), 2 op (OJ334).	150
Kestävä tulevaisuus ja tiede (RUA5), 2 op (OJ335).	151
Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (RUA6), 2 op (OJ336).	152
Ympäristö ja kestävä elämäntapa (RUA7), 2 op (OJ337).	154
Viesti ja vaikuta puhuen (RUA8), 2 op (OJ338).	155

Ruotsin kertaus abiturienteille (RUA9), 2 op (OJ339).	156
7.2.2. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).	157
Ruotsin starttijakso (RUB1+2), 4 op (OJ07).	157
Kulttuuri ja mediat (RUB3), 2 op (OJ08).	159
Ympäristömme (RUB4), 2 op (OJ328).	160
Opiskelu- ja työelämä (RUB5), 2 op (OJ329).	162
Viesti ja vaikuta puhuen (RUB6), 2 op (OJ330).	163
Kestävä elämäntapa (RUB7), 2 op (OJ331).	164
Peruskoulun ruotsin kertaus (RUB8), 2 op (OJ332).	166
Abi-ruotsia (RUB9), 2 op (OJ333).	166
7.3. Vieraat kielet (VK).	167
7.3.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1).	172
Kieli-identiteetti ja globaali englanti (ENA1+2), 4 op (OJ14).	172
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (ENA3), 2 op (OJ09).	174
Kirjallisuus, kieli ja kulttuuri tulkinnan kohteena ja luovan ilmaisun välineenä (ÄI4ENA3), 4 op (OJ03).	175
Englannin kieli vaikuttamisen välineenä (ENA4), 2 op (OJ10).	175
Kestävä tulevaisuus ja tiede (ENA5), 2 op (OJ15).	176
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (ENA6), 2 op (OJ11).	176
Ympäristö ja kestävä elämäntapa (ENA7), 2 op (OJ12).	177
Viesti ja vaikuta puhuen (ENA8), 2 op (OJ13).	178
Abi-englantia (ENA9), 2 op (OJ222).	179
Muuttuva maailma (ENA10), 2 op (OJ16).	180
Kohti lukioenglantia (ENA11), 2 op (OJ500).	180
Arktinen englanti (ENA12), 2 op (OJ223).	180
7.3.2. Ranska, A-oppimäärä (RAA).	181
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (RAA1), 1 op (OJ17).	181
Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen (RAA2), 3 op (OJ18).	182
Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun ilmaisun välineenä (RAA3), 2 op (OJ19).	183
Kieli vaikuttamisen välineenä (RAA4), 2 op (OJ224).	184
Kestävä tulevaisuus ja tiede (RAA5), 2 op (OJ225).	185
Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (RAA6), 2 op (OJ226).	186
Ympäristö ja kestävä elämäntapa (RAA7), 2 op (OJ227).	187
Viesti ja vaikuta puhuen (RAA8), 2 op (OJ228).	188

Abi-ranskaa (RAA9), 2 op (OJ644).	189
7.3.3. Ranska, B2-oppimäärä (RAB2).	189
Perustason alkeet 3 (RAB201), 2 op (OJ20).	190
Perustaso 1 (RAB202), 2 op (OJ21).	191
Perustaso 2 (RAB203), 2 op (OJ22).	192
Perustaso 3 (RAB204), 2 op (OJ229).	193
Perustaso 4 (RAB205), 2 op (OJ230).	194
Perustaso 5 (RAB206), 2 op (OJ231).	194
Perustason jatko 1 (RAB207), 2 op (OJ232).	195
Perustason jatko 2 (RAB208), 2 op (OJ233).	196
Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (RAB309), 2 op (OJ232).	197
Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (RAB310), 2 op (OJ233).	197
7.3.4. Ranska, B3-oppimäärä (RAB3).	197
Ranskan perustason alkeet 1 (RAB301), 2 op (OJ23).	198
Ranskan perustason alkeet 2 (RAB302), 2 op (OJ24).	199
Ranskan perustason alkeet 3 (RAB303), 2 op (OJ25).	200
Perustaso 1 (RAB304), 2 op (OJ26).	201
Perustaso 2 (RAB305), 2 op (OJ235).	202
Perustaso 3 (RAB306), 2 op (OJ236).	203
Perustaso 4 (RAB307), 2 op (OJ237).	204
Perustaso 5 (RAB308), 2 op (OJ238).	205
Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (RAB309), 2 op (OJ232).	206
Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (RAB310), 2 op (OJ233).	206
7.3.5. Saksa, A-oppimäärä (SAA).	206
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (SAA1), 1 op (OJ27).	206
Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutuksessa (SAA2), 3 op (OJ28).	207
Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (SAA3), 2 op (OJ29).	208
Kieli vaikuttamisen välineenä (SAA4), 2 op (OJ241).	209
Kestävä tulevaisuus ja tiede (SAA5), 2 op (OJ242).	210
Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (SAA6), 2 op (OJ243).	211
Ympäristö ja kestävä elämäntapa (SAA7), 2 op (OJ244).	212
Viesti ja vaikuta puhuen (SAA8), 2 op (OJ245).	212
Abi-saksaa (SAA9), 2 op (OJ715).	213
7.3.6. Saksa, B2-oppimäärä (SAB2).	214
Perustason alkeet 3 (SAB201), 2 op (OJ30).	214
Perustaso 1 (SAB202), 2 op (OJ31).	215
Perustaso 2 (SAB203), 2 op (OJ32).	216

Perustaso 3 (SAB204), 2 op (OJ246).	217
Perustaso 4 (SAB205), 2 op (OJ247).	217
Perustaso 5 (SAB206), 2 op (OJ248).	218
Perustason jatko 1 (SAB207), 2 op (OJ249).	219
Perustason jatko 2 (SAB208), 2 op (OJ250).	220
Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (SAB309), 2 op (OJ249).	221
Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (SAB310), 2 op (OJ250).	221
7.3.7. Saksa, B3-oppimäärä (SAB3).	221
Perustason alkeet 1 (SAB301), 2 op (OJ33).	222
Perustason alkeet 2 (SAB302), 2 op (OJ34).	223
Perustason alkeet 3 (SAB303), 2 op (OJ35).	224
Perustaso 1 (SAB304), 2 op (OJ36).	225
Perustaso 2 (SAB305), 2 op (OJ251).	226
Perustaso 3 (SAB306), 2 op (OJ252).	226
Perustaso 4 (SAB307), 2 op (OJ253).	227
Perustaso 5 (SAB308), 2 op (OJ254).	228
Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (SAB309), 2 op (OJ249).	229
Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (SAB310), 2 op (OJ250).	229
7.3.8. Venäjä, A-oppimäärä (VEA).	229
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (VEA1), 1 op (OJ37).	229
Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutus (VEA2), 3 op (OJ38).	230
Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (VEA3), 2 op (OJ39).	231
Kieli vaikuttamisen välineenä (VEA4), 2 op (OJ257).	232
Kestävä tulevaisuus ja tiede (VEA5), 2 op (OJ258).	233
Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (VEA6), 2 op (OJ259). . . .	234
Ympäristö ja kestävä elämäntapa (VEA7), 2 op (OJ260).	235
Viesti ja vaikuta puhuen (VEA8), 2 op (OJ261).	236
Kertaa ja kehity (VEA9), 2 op (OJ262).	237
7.3.9. Venäjä, B2-oppimäärä (VEB2).	237
Venäjän perustason alkeet 3 (VEB201), 2 op (OJ40).	238
Venäjän perustaso 1 (VEB202), 2 op (OJ41).	239
Venäjän perustaso 2 (VEB203), 2 op (OJ42).	240
Venäjän perustaso 3 (VEB204), 2 op (OJ263).	241
Venäjän perustaso 4 (VEB205), 2 op (OJ264).	242
Venäjän perustaso 5 (VEB206), 2 op (OJ265).	243
Venäjän perustason jatko 1 (VEB207), 2 op (OJ266).	244
Venäjän perustason jatko 2 (VEB208), 2 op (OJ267).	245

7.3.10. Venäjä, B3-oppimäärä (VEB3)	246
Venäjän perustason alkeet 1 (VEB301), 2 op (OJ93)	246
Venäjän perustason alkeet 2 (VEB302), 2 op (OJ94)	247
Venäjän perustason alkeet 3 (VEB303), 2 op (OJ95)	248
Venäjän perustaso 1 (VEB304), 2 op (OJ96)	249
Venäjän perustaso 2 (VEB305), 2 op (OJ268)	250
Venäjän perustaso 3 (VEB306), 2 op (OJ269)	251
Venäjän perustaso 4 (VEB307), 2 op (OJ270)	252
Venäjän perustaso 5 (VEB308), 2 op (OJ271)	253
Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity) (VEB309), 2 op (OJ272)	254
Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (VEB310), 2 op (OJ273)	254
7.3.11. Espanja, B3-oppimäärä (EAB3)	255
Perustason alkeet 1 (EAB301), 2 op (OJ501)	255
Perustason alkeet 2 (EAB302), 2 op (OJ502)	256
Perustason alkeet 3 (EAB303), 2 op (OJ503)	256
Perustaso 1 (EAB304), 2 op (OJ504)	256
Perustaso 2 (EAB305), 2 op (OJ575)	257
Perustaso 3 (EAB306), 2 op (OJ576)	257
Perustaso 4 (EAB307), 2 op (OJ577)	257
Perustaso 5 (EAB308), 2 op (OJ578)	258
Kertaa ja kehity 1 (EAB309), 2 op (OJ579)	258
Kertaa ja kehity 2 (EAB310), 2 op (OJ580)	258
7.3.12. Italia, B3-oppimäärä (IAB3)	258
Perustason alkeet 1 (IAB301), 2 op (OJ274)	259
Perustason alkeet 2 (IAB302), 2 op (OJ275)	259
Perustason alkeet 3 (IAB303), 2 op (OJ276)	260
Perustaso 1 (IAB304), 2 op (OJ277)	260
Perustaso 2 (IAB305), 2 op (OJ278)	260
Perustaso 3 (IAB306), 2 op (OJ279)	261
Perustaso 4 (IAB307), 2 op (OJ280)	261
Perustaso 5 (IAB308), 2 op (OJ281)	261
7.4. Matematiikka (MA)	262
7.4.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)	264
Luvut ja yhtälöt (MAY1), 2 op (OJ53)	264
7.4.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)	266
Funktiot ja yhtälöt 1 sekä geometria (MAA2+3), 5 op (OJ49)	266
Analyyttinen geometria ja vektorit sekä funktiot ja yhtälöt 2 (MAA4+5), 5 op (OJ50)	269

Derivaatta ja integraalilaskenta (MAA6+7), 5 op (OJ51).	272
Tilastot ja todennäköisyys (MAA8), 2 op (OJ43).	275
Taloustiede (MAA9 + MAB6 + YH2), 4 op (OJ52).	277
3D-geometria (MAA10), 2 op (OJ44).	277
Algoritmit ja lukuteoria (MAA11), 2 op (OJ45).	279
Analyysi ja jatkuva jakauma (MAA12), 2 op (OJ46).	281
Pitkän matematiikan kertaus (MAA13), 3 op (OJ47).	283
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (MAA14), 2 op (OJ56). . .	285
Peruskoulun matematiikan kertaus (MAA15), 2 op (OJ282). . . .	286
Funktiot ja yhtälöt 1, ammattilukio (MAA2a), 3 op (OJ97).	287
Geometria, ammattilukio (MAA3a), 2 op (OJ98).	289
Analyttinen geometria ja vektorit, ammattilukio (MAA4a), 3 op (OJ99).	291
Funktiot ja yhtälöt 2, ammattilukio (MAA5a), 2 op (OJ100).	294
Derivaatta, ammattilukio (MAA6a), 3 op (OJ101).	296
Integraalilaskenta, ammattilukio (MAA7a), 2 op (OJ102).	298
Tilastot, todennäköisyys ja talousmatematiikka, ammattilukio (MAA8+9a), 3 op (OJ103).	300
7.4.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).	303
Lausekkeet ja yhtälöt sekä geometria (MAB2+3), 4 op (OJ58). . .	303
Matemaattisia malleja sekä tilastot ja todennäköisyys (MAB4+5), 4 op (OJ59).	306
Talousmatematiikka (MAB6+7), 2 op (OJ60).	309
Matemaattinen analyysi (MAB8), 2 op (OJ55).	312
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (MAB9), 2 op (OJ54). . .	313
Lyhyen matematiikan kertaus (MAB10), 3 op (OJ57).	316
Peruskoulun matematiikan kertaus (MAB11), 2 op (OJ283). . . .	317
Lausekkeet ja yhtälöt, ammattilukio (MAB2a), 2 op (OJ106). . . .	318
Geometria, ammattilukio (MAB3a), 2 op (OJ107).	320
Matemaattisia malleja, ammattilukio (MAB4a), 2 op (OJ108). . . .	322
Tilastot ja todennäköisyys, ammattilukio (MAB5a), 2 op (OJ109). .	324
Talousmatematiikka, ammattilukio (MAB6+7a), 2 op (OJ110). . . .	327
7.5. Biologia (BI).	329
Elämä ja evoluutio (BI1), 2 op (OJ62).	332
Elämää muutoksessa (BI2BI3GE1), 4 op (OJ63).	333
Solu ja perinnöllisyys (BI4), 2 op (OJ64).	333
Ihmisen biologia (BI5), 2 op (OJ65).	335
Biotekniikka ja sen sovellukset (BI6), 2 op (OJ66).	337
Biologian kertaus (BI7), 2 op (OJ67).	339

Ajankohtaista biologiaa (BI8), 2 op (OJ68).	339
Ihmisen fysiologia (BI9), 2 op (OJ69).	340
7.6. Maantiede (GE).	341
Elämää muutoksessa (BI2BI3GE1), 4 op (OJ63).	343
Sininen planeetta (GE2), 2 op (OJ71).	343
Yhteinen maailma (GE3), 2 op (OJ72).	345
Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta (GE4), 2 op (OJ73).	346
Maantieteen kertaus (GE5), 2 op (OJ74).	348
Tähtitaivas ja ilmakehän ilmiöt (GE6), 2 op (OJ75).	349
7.7. Fysiikka (FY).	350
Fysiikka luonnontieteenä (FY1+2), 2 op (OJ76).	352
Energia ja lämpö (FY3), 2 op (OJ77).	353
Voima ja liike (FY4), 2 op (OJ78).	354
Jaksollinen liike ja aallot (FY5), 2 op (OJ79).	355
Sähkö (FY6), 2 op (OJ80).	356
Sähkömagnetismi ja valo (FY7), 2 op (OJ81).	357
Aine, säteily ja kvantittuminen (FY8), 2 op (OJ82).	358
Fysiikan kertaus (FY9), 2 op (OJ83).	359
Fysiikkaa kokeellisesti (FY10), 2 op (OJ84).	359
Robotiikka (FY11), 2 op (OJ85).	360
7.8. Kemia (KE).	360
Kurkistus kemiaan (KE1+2), 2 op (OJ86).	363
Molekyylit ja mallit (KE3), 2 op (OJ87).	364
Kemiallinen reaktio (KE4), 2 op (OJ88).	365
Kemiallinen energia ja kiertotalous (KE5), 2 op (OJ89).	366
Kemiallinen tasapaino (KE6), 2 op (OJ90).	368
Kemian kertausta (KE7), 2 op (OJ91).	369
Kemiaa kokeellisesti (KE8), 2 op (OJ92).	370
7.9. Filosofia (FI).	371
Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1), 2 op (OJ126).	374
Etiikka (FI2), 2 op (OJ127).	375
Filosofian pakolliset opinnot (FI1+2), 4 op (OJ131).	377
Yhteiskuntafilosofia (FI3), 2 op (OJ128).	379
Totuus (FI4), 2 op (OJ129).	381
Filosofiaa abiturienteille (FI5), 2 op (OJ130).	382
Syventyminen filosofiseen kirjallisuuteen ja argumentaatioon (FI6), 2 op (OJ132).	383
7.10. Psykologia (PS).	384

Toimiva ja oppiva ihminen (PS1), 2 op (OJ133).	386
Kehittyvä ihminen (PS2), 2 op (OJ134).	387
Tietoa käsittelevä ihminen (PS3), 2 op (OJ135).	389
Tunteet ja mielenterveys (PS4), 2 op (OJ136).	390
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5), 2 op (OJ137).	391
Psykologiaa ainereaaliiin valmistautuvalle abiturientille (PS6), 2 op (OJ138).	393
Sosiaalipsykologia (PS7), 2 op (OJ287).	393
Psykologian tutkimuksista kiinnostuneille (PS8), 2 op (OJ344).	394
Psykologian erityiskysymyksiä (PS9), 2 op (OJ505).	395
7.11. Historia (HI).	395
Ihminen, ympäristö ja historia (HI1), 2 op (OJ139).	398
Kansainväliset suhteet (HI2), 2 op (OJ140).	400
Itsenäisen Suomen historia (HI3), 2 op (OJ141).	401
Suomalaisen yhteiskunnan ja hyvinvointivaltion kehitys (HI3YH1), 4 op (OJ581).	403
Eurooppalainen ihminen (HI4), 2 op (OJ142).	403
Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI5), 2 op (OJ143).	405
Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6), 2 op (OJ144).	406
Historian kertaus (HI7), 2 op (OJ145).	408
Kansainvälinen politiikka tänään (HI8), 2 op (OJ146).	409
Suurvaltojen historia (HI9), 2 op (OJ147).	410
Yleinen taidehistoria (HI10), 2 op (OJ288).	411
Suomen taidehistoria (HI11), 2 op (OJ289).	412
Pohjoinen ulottuvuus (HI12), 2 op (OJ506).	413
7.12. Yhteiskuntaoppi (YH).	414
Suomalainen yhteiskunta (YH1), 2 op (OJ582).	416
Suomalaisen yhteiskunnan ja hyvinvointivaltion kehitys (HI3YH1), 4 op (OJ581).	418
Taloustieto (YH2), 2 op (OJ583).	418
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3), 2 op (OJ290).	420
Lakitieto (YH4), 2 op (OJ584).	421
Yhteiskuntaopin kertaus (YH5), 2 op (OJ585).	423
Yritystalous (YH6), 2 op (OJ586).	424
Syventävä taloustieto (YH7), 2 op (OJ587).	424
Taloustiede (MAA9 + MAB6 + YH2), 4 op (OJ52).	425
7.13. Uskonto (KT).	425
7.13.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1).	427
Uskonto ilmiönä (UE1), 2 op (OJ119).	427

Maailmanlaajuinen kristinusko (UE2), 2 op (OJ120).	429
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3), 2 op (OJ121).	430
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (UE4), 2 op (OJ122).	431
Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa (UE5), 2 op (OJ123). .	432
Uskonto, tiede ja media (UE6), 2 op (OJ124).	433
Kohti uskonnon ainereaalia (UE7), 2 op (OJ125).	434
7.13.2. Ortodoksinen uskonto (KT2).	434
Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä (UO1), 2 op (OJ507).	434
Ortodoksisuus maailmassa (UO2), 2 op (OJ508).	435
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UO3), 2 op (OJ509).	436
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (UO4), 2 op (OJ350).	436
Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus (UO5), 2 op (OJ351).	437
Ortodoksisuus, tiede ja media (UO6), 2 op (OJ352).	438
7.14. Elämäkatsomustieto (ET).	438
Minä ja hyvä elämä (ET1), 2 op (OJ111).	440
Minä ja yhteiskunta (ET2), 2 op (OJ112).	442
Minä, elämä ja yhteiskunta (ET1+2), 4 op (OJ118).	443
Kulttuurit (ET3), 2 op (OJ113).	446
Katsomukset (ET4), 2 op (OJ114).	447
Uskonnot ja uskonottomuus (ET5), 2 op (OJ115).	449
Tulevaisuus (ET6), 2 op (OJ116).	450
Elämäkatsomustietoa abiturienteille (ET7), 2 op (OJ117).	452
7.15. Terveystieto (TE).	453
Terveys voimavarana (TE1), 2 op (OJ183).	455
Terveys ja ympäristö (TE2), 2 op (OJ184).	456
Terveys ja yhteiskunta (TE3), 2 op (OJ185).	457
Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen (TE4), 2 op (OJ186).	459
Ensiapu ja itsehoito (TE5), 2 op (OJ187).	460
7.16. Liikunta (LI).	460
Oppiva liikkuja (LI1), 2 op (OJ168).	462
Aktiivinen elämä (LI2), 2 op (OJ169).	463
Uudet mahdollisuudet (LI3), 2 op (OJ170).	464
Yhdessä liikkuen (LI4), 2 op (OJ171).	465
Virkistystä liikunnasta (LI5), 2 op (OJ172).	466

Palloilu (LI6), 2 op (OJ173).	467
Musiikkiliikunta (LI7), 2 op (OJ174).	467
Luontoliikunta (LI8), 2 op (OJ175).	468
Talviliikunta (LI9), 2 op (OJ176).	468
Kuntoliikunta (LI10), 2 op (OJ177).	469
Päiväkirjaliikunta (LI11), 2 op (OJ178).	469
Päiväkirjaliikunta (LI12), 2 op (OJ179).	470
Päiväkirjaliikunta (LI13), 2 op (OJ180).	471
Päiväkirjaliikunta (LI14), 2 op (OJ181).	472
Päiväkirjaliikunta (LI15), 2 op (OJ182).	473
Hyvinvointia liikkuen (LI16), 2 op (OJ588).	473
7.17. Musiikki (MU).	474
Intro - kaikki soimaan (MU1), 2 op (OJ162).	476
Syke - soiva ilmaisu (MU2), 2 op (OJ163).	477
Genre - Globaali uteliaisuus (MU3), 2 op (OJ164).	478
Demo - luovasti yhdessä (MU4), 2 op (OJ165).	479
Musiikkiprojekti (MU5), 2 op (OJ166).	480
On the gig - minä esiintyjänä (MU6), 2 op (OJ167).	480
Bändi 1 (MU7), 2 op (OJ510).	481
Bändi 2 (MU8), 2 op (OJ511).	482
Wanhoiden tanssien orkesteri (MU9), 2 op (OJ512).	482
7.18. Kuvataide (KU).	483
Omat kuvat, jaetut kulttuurit (KU1), 2 op (OJ291).	485
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt (KU2), 2 op (OJ292).	487
Kuva viestii ja vaikuttaa (KU3), 2 op (OJ293).	489
Taiteen monet maailmat (KU4), 2 op (OJ294).	490
Piirustus (KU5), 2 op (OJ148).	492
Väri ja sommittelu (KU6), 2 op (OJ149).	493
Maalaus (KU7), 2 op (OJ150).	494
Plastinen sommittelu (KU8), 2 op (OJ151).	495
Valokuvaus (KU9), 2 op (OJ152).	496
Taide ja ympäristö -projektiopinnot (KU10), 2 op (OJ153).	497
Taidegrafiikka (KU11), 2 op (OJ154).	498
Graafinen ja digitaalinen suunnittelu (KU12), 2 op (OJ155).	499
Video- ja nykytaide (KU13), 2 op (OJ157).	500
Keramiikka (KU14), 2 op (OJ158).	501
Plastisen sommittelun syventävät opinnot (KU15), 2 op (OJ159).	501
Elokuva (KU16), 2 op (OJ160).	502

Taiteen kokeminen ja tulkinta (KU17), 2 op (OJ161).	503
7.19. Opinto-ohjaus (OP).	504
Minä opiskelijana (OP1), 2 op (OJ188).	506
Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus (OP2), 2 op (OJ189).	507
Opin oppimaan -opintojakso (OP3), 2 op (OJ190).	509
Työelämätaidot 1 (OP4), 2 op (OJ191).	509
Työelämätaidot 2 (OP5), 2 op (OJ187).	510
Tutor-toiminta (OP6), 2 op (OJ193).	510
Opiskelijakunnan toiminta (OP7), 2 op (OJ194).	511
Vapaaehtoistyö (OP8), 2 op (OJ195).	511
7.20. Temaattiset opinnot (TO).	512
Työskentely teknologialla (TO1), 2 op (OJ513).	512
Ryhmänohjaus (TO2), 2 op (OJ514).	513
Opintokamu (TO3), 2 op (OJ572).	514
7.21. Lukiodiplomit (LD).	514
Kuvataiteen lukiodiplomi (KULD2), 2 op (OJ196).	515
Liikunnan lukiodiplomi (LILD4), 2 op (OJ197).	517
Median lukiodiplomi (MELD5), 2 op (OJ515).	517
Tanssin lukiodiplomi (TALD7), 2 op (OJ198).	518
Kansainvälisyystaitojen lukiodiplomi (KVLD9), 2 op (OJ516).	518
Kirjallisuuden lukiodiplomi (KILD10), 2 op (OJ517).	519
Musiikin lukiodiplomi (MULD6), 2 op (OJ574).	520
7.22. Opinnot muissa oppilaitoksissa (OMO).	521
Korkeakoulujen orientaatiokurssit (OMO1), 2 op (OJ199).	521
Avoimen yliopiston ja avoimen ammattikorkeakoulun kurssit (OMO2), 2 op (OJ200).	521
Musiikkiopiston opinnot (OMO3), 2 op (OJ201).	522
Kuvataidekoulun opinnot (OMO4), 2 op (OJ202).	522
Ammatilliset opinnot (OMO5), 2 op (OJ203).	522
Kansalaisopiston kurssit (OMO6), 2 op (OJ204).	523
Yrittäjyysopinnot (OMO7), 2 op (OJ205).	523
Vaihto-oppilasvuoden opinnot (OMO8), 2 op (OJ206).	523
Muut opinnot I (OMO9), 2 op (OJ207).	524
Muut opinnot II (OMO10), 2 op (OJ208).	524
7.23. Muu osaaminen (MOS).	524
Harrastustoiminta (MOS1), 2 op (OJ209).	524
Autokoulu (MOS2), 2 op (OJ210).	524
4H-toiminta (MOS3), 2 op (OJ211).	525

Yrittäjyystoiminta (MOS4), 2 op (OJ212).	525
Isoiskoulutus (MOS5), 2 op (OJ213).	525
Prometheus-ohjaajakoulutus (MOS6), 2 op (OJ214).	526
Hygieniapassi-, anniskelupassi- ja työturvakorttikoulutukset (MOS7), 2 op (OJ215).	526
Maailmankansalaisen kypsyyskoe (MOS8), 2 op (OJ295).	527
Muu osaaminen I (MOS9), 2 op (OJ216).	527
Muu osaaminen II (MOS10), 2 op (OJ217).	527
Sisällönsuunnittelu ja projektinhallinta (MOS11), 2 op (OJ573).	527
7.24. Urheiluvalmennus ja sitä tukevat opinnot (URVA).	528
Valmennusoppi (VAO1), 2 op (OJ218).	531
Tiedostava urheilija (VAO2), 2 op (OJ219).	532
Urheilijan ravitsemus (VAO3), 2 op (OJ220).	533
Urheilu ammattina (VAO4), 2 op (OJ221).	534
Urheiluvalmennus alppihiihto 1 (URVAA1), 2 op (OJ518).	535
Urheiluvalmennus alppihiihto 2 (URVAA2), 2 op (OJ519).	535
Urheiluvalmennus alppihiihto 3 (URVAA3), 2 op (OJ520).	535
Urheiluvalmennus alppihiihto 4 (URVAA4), 2 op (OJ521).	535
Urheiluvalmennus alppihiihto 5 (URVAA5), 2 op (OJ522).	536
Urheiluvalmennus alppihiihto 6 (URVAA6), 2 op (OJ523).	536
Urheiluvalmennus alppihiihto 7 (URVAA7), 2 op (OJ589).	536
Urheiluvalmennus alppihiihto 8 (URVAA8), 2 op (OJ590).	536
Urheiluvalmennus alppihiihto 9 (URVAA9), 2 op (OJ591).	536
Urheiluvalmennus alppihiihto 10 (URVAA10), 2 op (OJ592).	537
Urheiluvalmennus alppihiihto 11 (URVAA11), 2 op (OJ593).	537
Urheiluvalmennus alppihiihto 12 (URVAA12), 2 op (OJ594).	537
Urheiluvalmennus alppihiihto 13 (URVAA13), 2 op (OJ595).	537
Urheiluvalmennus alppihiihto 14 (URVAA14), 2 op (OJ596).	537
Urheiluvalmennus alppihiihto 15 (URVAA15), 2 op (OJ597).	537
Urheiluvalmennus alppihiihto 16 (URVAA16), 2 op (OJ598).	537
Urheiluvalmennus alppihiihto 17 (URVAA17), 2 op (OJ599).	538
Urheiluvalmennus alppihiihto 18 (URVAA18), 2 op (OJ600).	538
Urheiluvalmennus alppihiihto 19 (URVAA19), 2 op (OJ601).	538
Urheiluvalmennus alppihiihto 20 (URVAA20), 2 op (OJ602).	538
Urheiluvalmennus jääkiekko 1 (URVAJ1), 2 op (OJ524).	538
Urheiluvalmennus jääkiekko 2 (URVAJ2), 2 op (OJ525).	538
Urheiluvalmennus jääkiekko 3 (URVAJ3), 2 op (OJ526).	538
Urheiluvalmennus jääkiekko 4 (URVAJ4), 2 op (OJ527).	539

Urheiluvalmennus jääkiekko 5 (URVAJ5), 2 op (OJ528).	539
Urheiluvalmennus jääkiekko 6 (URVAJ6), 2 op (OJ529).	539
Urheiluvalmennus jääkiekko 7 (URVAJ7), 2 op (OJ603).	539
Urheiluvalmennus jääkiekko 8 (URVAJ8), 2 op (OJ604).	539
Urheiluvalmennus jääkiekko 9 (URVAJ9), 2 op (OJ605).	540
Urheiluvalmennus jääkiekko 10 (URVAJ10), 2 op (OJ606).	540
Urheiluvalmennus jääkiekko 11 (URVAJ11), 2 op (OJ607).	540
Urheiluvalmennus jääkiekko 12 (URVAJ12), 2 op (OJ608).	540
Urheiluvalmennus jääkiekko 13 (URVAJ13), 2 op (OJ609).	540
Urheiluvalmennus jääkiekko 14 (URVAJ14), 2 op (OJ610).	541
Urheiluvalmennus jääkiekko 15 (URVAJ15), 2 op (OJ611).	541
Urheiluvalmennus jääkiekko 16 (URVAJ16), 2 op (OJ612).	541
Urheiluvalmennus jääkiekko 17 (URVAJ17), 2 op (OJ613).	541
Urheiluvalmennus jääkiekko 18 (URVAJ18), 2 op (OJ614).	541
Urheiluvalmennus jääkiekko 19 (URVAJ19), 2 op (OJ615).	542
Urheiluvalmennus jääkiekko 20 (URVAJ20), 2 op (OJ616).	542
Urheiluvalmennus jalkapallo 1 (URVAJK1), 2 op (OJ530).	542
Urheiluvalmennus jalkapallo 2 (URVAJK2), 2 op (OJ531).	542
Urheiluvalmennus jalkapallo 3 (URVAJK3), 2 op (OJ532).	542
Urheiluvalmennus jalkapallo 4 (URVAJK4), 2 op (OJ533).	543
Urheiluvalmennus jalkapallo 5 (URVAJK5), 2 op (OJ534).	543
Urheiluvalmennus jalkapallo 6 (URVAJK6), 2 op (OJ535).	543
Urheiluvalmennus jalkapallo 7 (URVAJK7), 2 op (OJ617).	543
Urheiluvalmennus jalkapallo 8 (URVAJK8), 2 op (OJ618).	543
Urheiluvalmennus jalkapallo 9 (URVAJK9), 2 op (OJ619).	544
Urheiluvalmennus jalkapallo 10 (URVAJK10), 2 op (OJ620).	544
Urheiluvalmennus jalkapallo 11 (URVAJK11), 2 op (OJ621).	544
Urheiluvalmennus jalkapallo 12 (URVAJK12), 2 op (OJ622).	544
Urheiluvalmennus jalkapallo 13 (URVAJK13), 2 op (OJ623).	544
Urheiluvalmennus jalkapallo 14 (URVAJK14), 2 op (OJ624).	544
Urheiluvalmennus jalkapallo 15 (URVAJK15), 2 op (OJ625).	544
Urheiluvalmennus jalkapallo 16 (URVAJK16), 2 op (OJ626).	545
Urheiluvalmennus jalkapallo 17 (URVAJK17), 2 op (OJ627).	545
Urheiluvalmennus jalkapallo 18 (URVAJK18), 2 op (OJ628).	545
Urheiluvalmennus jalkapallo 19 (URVAJK19), 2 op (OJ629).	545
Urheiluvalmennus jalkapallo 20 (URVAJK20), 2 op (OJ630).	545
Urheiluvalmennus lentopallo 1 (URVAL1), 2 op (OJ536).	545
Urheiluvalmennus lentopallo 2 (URVAL2), 2 op (OJ537).	545

Urheiluvalmennus lentopallo 3 (URVAL3), 2 op (OJ538).	545
Urheiluvalmennus lentopallo 4 (URVAL4), 2 op (OJ539).	546
Urheiluvalmennus lentopallo 5 (URVAL5), 2 op (OJ540).	546
Urheiluvalmennus lentopallo 6 (URVAL6), 2 op (OJ541).	546
Urheiluvalmennus lentopallo 7 (URVAL7), 2 op (OJ631).	546
Urheiluvalmennus lentopallo 8 (URVAL8), 2 op (OJ632).	546
Urheiluvalmennus lentopallo 9 (URVAL9), 2 op (OJ633).	547
Urheiluvalmennus lentopallo 10 (URVAL10), 2 op (OJ634).	547
Urheiluvalmennus lentopallo 11 (URVAL11), 2 op (OJ635).	547
Urheiluvalmennus lentopallo 12 (URVAL12), 2 op (OJ000).	547
Urheiluvalmennus lentopallo 13 (URVAL13), 2 op (OJ636).	547
Urheiluvalmennus lentopallo 14 (URVAL14), 2 op (OJ637).	547
Urheiluvalmennus lentopallo 15 (URVAL15), 2 op (OJ638).	547
Urheiluvalmennus lentopallo 16 (URVAL16), 2 op (OJ639).	548
Urheiluvalmennus lentopallo 17 (URVAL17), 2 op (OJ640).	548
Urheiluvalmennus lentopallo 18 (URVAL18), 2 op (OJ641).	548
Urheiluvalmennus lentopallo 19 (URVAL19), 2 op (OJ642).	548
Urheiluvalmennus lentopallo 20 (URVAL20), 2 op (OJ643).	548
Urheiluvalmennus maastohiihto 1 (URVAM1), 2 op (OJ542).	548
Urheiluvalmennus maastohiihto 2 (URVAM2), 2 op (OJ543).	548
Urheiluvalmennus maastohiihto 3 (URVAM3), 2 op (OJ544).	548
Urheiluvalmennus maastohiihto 4 (URVAM4), 2 op (OJ545).	549
Urheiluvalmennus maastohiihto 5 (URVAM5), 2 op (OJ546).	549
Urheiluvalmennus maastohiihto 6 (URVAM6), 2 op (OJ547).	549
Urheiluvalmennus maastohiihto 7 (URVAM7), 2 op (OJ645).	549
Urheiluvalmennus maastohiihto 8 (URVAM8), 2 op (OJ646).	549
Urheiluvalmennus maastohiihto 9 (URVAM9), 2 op (OJ647).	550
Urheiluvalmennus maastohiihto 10 (URVAM10), 2 op (OJ648).	550
Urheiluvalmennus maastohiihto 11 (URVAM11), 2 op (OJ649).	550
Urheiluvalmennus maastohiihto 12 (URVAM12), 2 op (OJ650).	550
Urheiluvalmennus maastohiihto 13 (URVAM13), 2 op (OJ651).	550
Urheiluvalmennus maastohiihto 14 (URVAM14), 2 op (OJ652).	550
Urheiluvalmennus maastohiihto 15 (URVAM15), 2 op (OJ653).	550
Urheiluvalmennus maastohiihto 16 (URVAM16), 2 op (OJ654).	551
Urheiluvalmennus maastohiihto 17 (URVAM17), 2 op (OJ655).	551
Urheiluvalmennus maastohiihto 18 (URVAM18), 2 op (OJ656).	551
Urheiluvalmennus maastohiihto 19 (URVAM19), 2 op (OJ657).	551
Urheiluvalmennus maastohiihto 20 (URVAM20), 2 op (OJ658).	551

Urheiluvalmennus muut lajit 1 (URVAML1), 2 op (OJ548).	551
Urheiluvalmennus muut lajit 2 (URVAML2), 2 op (OJ549).	551
Urheiluvalmennus muut lajit 3 (URVAML3), 2 op (OJ550).	551
Urheiluvalmennus muut lajit 4 (URVAML4), 2 op (OJ551).	552
Urheiluvalmennus muut lajit 5 (URVAML5), 2 op (OJ552).	552
Urheiluvalmennus muut lajit 6 (URVAML6), 2 op (OJ553).	552
Urheiluvalmennus muut lajit 7 (URVAML7), 2 op (OJ659).	552
Urheiluvalmennus muut lajit 8 (URVAML8), 2 op (OJ660).	552
Urheiluvalmennus muut lajit 9 (URVAML9), 2 op (OJ661).	553
Urheiluvalmennus muut lajit 10 (URVAML10), 2 op (OJ662).	553
Urheiluvalmennus muut lajit 11 (URVAML11), 2 op (OJ663).	553
Urheiluvalmennus muut lajit 12 (URVAML12), 2 op (OJ664).	553
Urheiluvalmennus muut lajit 13 (URVAML13), 2 op (OJ665).	553
Urheiluvalmennus muut lajit 14 (URVAML14), 2 op (OJ666).	553
Urheiluvalmennus muut lajit 15 (URVAML15), 2 op (OJ667).	553
Urheiluvalmennus muut lajit 16 (URVAML16), 2 op (OJ668).	554
Urheiluvalmennus muut lajit 17 (URVAML17), 2 op (OJ669).	554
Urheiluvalmennus muut lajit 18 (URVAML18), 2 op (OJ670).	554
Urheiluvalmennus muut lajit 19 (URVAML19), 2 op (OJ671).	554
Urheiluvalmennus muut lajit 20 (URVAML20), 2 op (OJ672).	554
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 1 (URVAMY1), 2 op (OJ554).	554
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 2 (URVAMY2), 2 op (OJ555).	554
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 3 (URVAMY3), 2 op (OJ556).	555
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 4 (URVAMY4), 2 op (OJ557).	555
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 5 (URVAMY5), 2 op (OJ558).	555
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 6 (URVAMY6), 2 op (OJ559).	555
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 7 (URVAMY7), 2 op (OJ560).	555
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 8 (URVAMY8), 2 op (OJ673).	556
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 9 (URVAMY9), 2 op (OJ674).	556
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 10 (URVAMY10), 2 op (OJ675).	556

Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 11 (URVAMY11), 2 op (OJ676).	556
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 12 (URVAMY12), 2 op (OJ677).	556
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 13 (URVAMY13), 2 op (OJ678).	557
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 14 (URVAMY14), 2 op (OJ679).	557
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 15 (URVAMY15), 2 op (OJ680).	557
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 16 (URVAMY16), 2 op (OJ681).	557
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 17 (URVAMY17), 2 op (OJ682).	557
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 18 (URVAMY18), 2 op (OJ683).	557
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 19 (URVAMY19), 2 op (OJ684).	557
Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 20 (URVAMY20), 2 op (OJ685).	558
Urheiluvalmennus uinti 1 (URVAU1), 2 op (OJ560).	558
Urheiluvalmennus uinti 2 (URVAU2), 2 op (OJ561).	558
Urheiluvalmennus uinti 3 (URVAU3), 2 op (OJ562).	558
Urheiluvalmennus uinti 4 (URVAU4), 2 op (OJ563).	558
Urheiluvalmennus uinti 5 (URVAU5), 2 op (OJ564).	558
Urheiluvalmennus uinti 6 (URVAU6), 2 op (OJ565).	559
Urheiluvalmennus uinti 7 (URVAU7), 2 op (OJ687).	559
Urheiluvalmennus uinti 8 (URVAU8), 2 op (OJ688).	559
Urheiluvalmennus uinti 9 (URVAU9), 2 op (OJ689).	559
Urheiluvalmennus uinti 10 (URVAU10), 2 op (OJ690).	559
Urheiluvalmennus uinti 11 (URVAU11), 2 op (OJ691).	560
Urheiluvalmennus uinti 12 (URVAU12), 2 op (OJ692).	560
Urheiluvalmennus uinti 13 (URVAU13), 2 op (OJ693).	560
Urheiluvalmennus uinti 14 (URVAU14), 2 op (OJ694).	560
Urheiluvalmennus uinti 15 (URVAU15), 2 op (OJ695).	560
Urheiluvalmennus uinti 16 (URVAU16), 2 op (OJ696).	560
Urheiluvalmennus uinti 17 (URVAU17), 2 op (OJ697).	560
Urheiluvalmennus uinti 18 (URVAU18), 2 op (OJ698).	560
Urheiluvalmennus uinti 19 (URVAU19), 2 op (OJ699).	561
Urheiluvalmennus uinti 20 (URVAU20), 2 op (OJ700).	561

Urheiluvalmennus yleisurheilu 1 (URVAY1), 2 op (OJ566).	561
Urheiluvalmennus yleisurheilu 2 (URVAY2), 2 op (OJ567).	561
Urheiluvalmennus yleisurheilu 3 (URVAY3), 2 op (OJ568).	561
Urheiluvalmennus yleisurheilu 4 (URVAY4), 2 op (OJ569).	561
Urheiluvalmennus yleisurheilu 5 (URVAY5), 2 op (OJ570).	562
Urheiluvalmennus yleisurheilu 6 (URVAY6), 2 op (OJ571).	562
Urheiluvalmennus yleisurheilu 7 (URVAY7), 2 op (OJ701).	562
Urheiluvalmennus yleisurheilu 8 (URVAY8), 2 op (OJ702).	562
Urheiluvalmennus yleisurheilu 9 (URVAY9), 2 op (OJ703).	562
Urheiluvalmennus yleisurheilu 10 (URVAY10), 2 op (OJ704).	563
Urheiluvalmennus yleisurheilu 11 (URVAY11), 2 op (OJ705).	563
Urheiluvalmennus yleisurheilu 12 (URVAY12), 2 op (OJ706).	563
Urheiluvalmennus yleisurheilu 13 (URVAY13), 2 op (OJ707).	563
Urheiluvalmennus yleisurheilu 14 (URVAY14), 2 op (OJ708).	563
Urheiluvalmennus yleisurheilu 15 (URVAY15), 2 op (OJ709).	564
Urheiluvalmennus yleisurheilu 16 (URVAY16), 2 op (OJ710).	564
Urheiluvalmennus yleisurheilu 17 (URVAY17), 2 op (OJ711).	564
Urheiluvalmennus yleisurheilu 18 (URVAY18), 2 op (OJ712).	564
Urheiluvalmennus yleisurheilu 19 (URVAY19), 2 op (OJ713).	564
Urheiluvalmennus yleisurheilu 20 (URVAY20), 2 op (OJ714).	565
7.25. Integraatio-opintojaksot.	565
Kirjallisuus, kieli ja kulttuuri tulkinnan kohteena ja luovan ilmaisun välineenä (ÄI4ENA3), 4 op (OJ03).	565
Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (RAB309), 2 op (OJ232).	567
Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (RAB310), 2 op (OJ233).	567
Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (SAB309), 2 op (OJ249).	568
Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (SAB310), 2 op (OJ250).	569
Taloustiede (MAA9 + MAB6 + YH2), 4 op (OJ52).	570
Suomalaisen yhteiskunnan ja hyvinvointivaltion kehitys (HI3YH1), 4 op (OJ581).	573
Elämää muutoksessa (BI2BI3GE1), 4 op (OJ63).	576
8. Liitteet.	580
8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.	580
8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.	580
8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	587
8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	587

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	593
8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	593
8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	598
8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. . .	599

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämisluvasta liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämäniläisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä

koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhuolto
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma annetaan erillisinä asiakirjoina.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Rovaniemen kaupunki järjestää opetusministeriön myöntämän erityistehtävän perusteella (OKM:n päätös OKM/37/530/2017) Lyseonpuiston lukiossa IB-lukiokoulutusta ja Ounasvaaran lukiossa urheilulukiokoulutusta. Lisäksi Lyseonpuiston lukiossa toimii kaupungin omalla päätöksellä kuvataidelinja. Opetusministeriön erityistehtäväpäätöksen perusteella IB-lukion ja urheilulukion opiskelijoilla on oikeus poiketa valtakunnallisista lukion opetussuunnitelman perusteista ja suorittaa lukio-opintoja toisin kuin muut lukiolaiset.

2.1.1. Urheilun erityisen tehtävän lukio (Urheilulukio)

Erityistehtävänä urheilulukio

Urheilun erityisen tehtävän lukion eli urheilulukion tehtävänä on mahdollistaa opiskelun ja huipulle tähtäävän urheilun yhdistäminen. Urheilun erityistä tehtävää toteutetaan niissä lukioissa, joille opetusministeriö on myöntänyt urheilun erityisen tehtävän. Urheilulukion opiskelijat suorittavat vähintään 24 opintopisteen verran oppilaitoksen opetussuunnitelmassa määriteltyjä erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja: urheiluvalmennusta tai muita erityistehtävää tukevia opintoja. (OKM:n päätökset OKM/37/530/2017 ja VN/18891/2020). Urheilulukiolaisella on oikeus poislukea pakollisia opintoja 16 opintopisteen verran, jos hän on suorittanut vähintään 24 pisteen verran erityistehtäväopintoja.

Toisen asteen urheilun erityisen tehtävän saaneet oppilaitokset ovat tärkeä osa suomalaista urheilujärjestelmää, ja niiden tehtävänä on varmistaa, että urheilijoilla on kansainvälisen vertailun kestävä päivittäisvalmennus ja toimintaympäristö. Laadukkaan opetuksen ja

valmennuksen lisäksi oppilaitos tarjoaa mahdollisuuksien mukaan opintoja ja urheilua tukevaa asiantuntijatoimintaa, kuten fysioterapiaa, hierontaa, urheilulääkärin ja urheilupsykologin palveluita sekä ravitsemukseen liittyviä palveluita yhteistyössä urheiluakatemia kanssa. Asiantuntijat painottavat toiminnassaan erityisosaamisalueensa koulutusta ja terveyttä edistävää harjoittelukulttuuria. Näin lahjakkaat nuoret voivat saavuttaa oman potentiaalinsa urheilussa ja lukio-opinnoissa.

Urheiluoppilaitosten toimintaa koordinoi valtakunnallisesti Suomen Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikön Urheiluakatemiaohjelma. Urheilulukiot ovat osa lajiliittojen valmennusjärjestelmää, jolloin kouluun hakeutuvat lahjakkaat urheilijat, joille järjestetään ammattitaitoinen valmennus yhteistyössä toimintaympäristön (laji, urheiluakatemia) kanssa. Kaikissa erityisen tehtävän saaneissa urheilulukioissa noudatetaan yhteistä urheiluvalmennuksen opetussuunnitelmaa sekä yhteisiä periaatteita opiskelijavalinnassa. Valinnat tukevat potentiaalisten urheilijoiden pääsyä opiskelemaan urheilulukioon. Urheilulukiot toimivat kiinteässä yhteistyössä oman alueensa urheiluakatemia kanssa.

Urheiluvalmennuksen arvoperusta

Urheiluvalmennuksen arvoperusta noudattaa oppilaitosten omien arvojen lisäksi suomalaisen urheilun yhteisiä arvoja.

Yhdessä – rohkeasti

- Teemme tuloksemme aina yhdessä muiden kanssa.
- Olemme rohkeita kokeilemaan uutta, ottamaan esille myös vaikeat asiat ja haastamaan itsemme ja muut tekemään myös niitä asioita, joita emme vielä osaa.
- Uskallamme ottaa isoja haasteita, ja epäonnistumiset ovat meille parhaita oppimisen paikkoja.

Ilolla – ei otsa rypyssä

- Hyviin tuloksiin päästään positiivisessa ilmapiirissä. Haluamme ja osaamme luoda positiivisen ilmapiirin.
- Toimimme ratkaisukeskeisesti emmekä jää murehtimaan asioita, joihin emme voi vaikuttaa.

Kunnioittavasti – yksilöllisesti ja yhdenvertaisesti

- Erilaisuus on meille rikkaus omassa työyhteisössämme, verkostoissamme sekä liikkujissa ja urheilijoissa. Arvostamme jokaisen osaamista ja erilaisia näkökulmia.
- Erilaisuus parantaa kykyämme oppia ja kehittyä. Kohtelemme kaikkia yksilöllisesti ja yhdenvertaisesti.

Vastuullisesti – ei hinnalla millä hyvänsä

- Jokainen työntekijä ja opiskelija on sitoutunut toimimaan eettisten periaatteidemme mukaisesti ja näiden periaatteiden jatkuvaksi kehittämiseksi.

Erinomaisesti – kunnianhimoisesti ja vaikuttavasti

- Pyrimme kaikessa tekemisessä erinomaisuuteen.

Suomalaisen urheilun yhteinen arvovalinta on urheilijan kaksoisura -ajattelu. Kaksoisuran tukeminen urheilulukiossa tarkoittaa urheilun ja opiskelun yhdistämistä, ja se valmistaa nuorta urheiluun ammattina, urheilun ja jatko-opintojen yhdistämiseen sekä urheilun ja työelämän yhdistämiseen. Jo urheilu-uran aikana valmistaudutaan sen jälkeiseen aikaan huomioimalla urheilu-uran tuomat työelämävalmiudet ja jatko-opintomahdollisuudet.

Urheilulukion toimintaa ohjaavat seuraavat periaatteet

Potentiaalisimmat ja motivoituneimmat urheilijat tunnistetaan ja heidät valitaan urheilulukioon.

- Urheilijavalinta oppilaitoksiin tapahtuu kansallisesti ohjatun hakumenettelyn kautta tiiviissä yhteistyössä lajiliittojen kanssa.

- Lajiliitot pisteyttävät urheilijat Olympiakomitean määrittelemien opiskelijavalinnan kriteerien mukaan. Urheilijan pyrkiessä useampaan kuin yhteen urheiluoppilaitokseen ovat hänen lajiiliitopisteensä samat oppilaitoksesta riippumatta.

Urheilulukiossa huomioidaan erityistehtävän vaatimukset opintojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

- Valmentautumisen päivä-, viikko-, jakso- ja vuosirytmien suunnitellaan yhteistyössä oppilaitoksen, urheiluakatemiaan ja lajin kanssa.
- Urheilulukio mahdollistaa omalta osaltaan urheilijan elämäntapaa tukevan päivärytmin.
- Opinnot on mahdollista suorittaa joustavasti 2 - 4 vuodessa.
- Joustavat laji- ja urheilijakohtaisesti räätälöidyt opintojärjestelyt suunnitellaan ja toteutetaan tarvittaessa yhteistyössä urheilijan, valmentajan, oppilaitoksen, urheiluakatemiaan ja lajin kanssa.
- Urheilijaa ohjataan urheilija- ja opiskelupolulla hänen yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti.
- Urheilijalle syntyy valmiudet valita urheilutulostaan tukeva kaksoisuramalli huippuvaiheeseen siirtyessä.
- Urheilijan kokonaiskuormituksen hallitsemiseksi ja valmentautumisen tukemiseksi opintojen suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään pidennettyä opintoaikaa aina tarvittaessa.
- Urheilijan on mahdollista edistää opintojaan joustavilla opiskelumahdollisuuksilla, kuten verkko-opintoina tai suorittamalla opintoja myös kesäkuukausien aikana.

Urheilijoiden kokonaiskuormitus ja päivärytmi on toteutettu siten, että ne mahdollistavat huippu-urheilijaksi kehittymisen ja urheilutuloksen tekemisen.

- Valmentautuminen oppilaitoksessa on suunniteltu osa kokonaiharjoittelua ja urheilijana kasvamista.
- Urheilijan päivärytmi harjoittelun, ruokailujen ja levon suhteen on suunniteltu yhteistyössä eri tahojen kanssa niin, että urheilijana kehittyminen on mahdollista.
- Urheilijalla on tarjolla oppilaitoksessa ruokailun rytmin ja laadun kannalta tarvittavat ravitsemuspalvelut.

Urheilulukio osana Ounasvaaran lukion oppivaa yhteisöä

Lukion toimintakulttuurin yhtenä lähtökohtana on oppivaksi yhteisöksi kasvaminen. Ounasvaaran lukion opetuksessa hyödynnetään urheilulukioalaisten osaamista, jota urheilu heille tarjoaa. Urheilijuus on monialaista, ja yhtymäkohtia eri oppiaineiden sisältöihin on runsaasti. Näiden hyödyntäminen opetuksessa syventää ja laajentaa kaikkien opiskelijoiden osaamista ja on osaltaan rakentamassa siltoja eri oppimiskokonaisuuksien ja oppiaineiden välille.

2.1.2. Englanninkielisen opetuksen erityistehtävän lukio (IB-lukio)

Englanninkielisen erityisen tehtävän lukion eli IB-lukion tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita aktiiviseen maailmankansalaisuuteen. Maailmankansalaisuudella tarkoitetaan kykyä toimia taitavasti ja rauhanomaisesti monikulttuurisessa yhteiskunnassa, jossa otetaan huomioon kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta, ihonväristä, sukupuolesta ja muista inhimillisistä tekijöistä johtuva erilaisuus. Aktiivinen kansalainen on tietoinen ihmisten erilaisuudesta viriävistä ongelmista ja on valmis hyväksymään henkilökohtaisen vastuun näiden ongelmien rauhanomaisesta ratkaisemisesta.

Opiskelijan mahdollisimman hyvä omien kykyjensä ja mahdollisuuksiensa tunteminen luo pohjan vakaalle itsetunnolle ja avaa ovia myös muiden ymmärtämiseen. Erityisesti korostetaan jokaisen opiskelijan itse rakentavan arvomaailmansa ja siten luovan pohjan omaan moraaliseen ja eettiseen päätöksentekoonsa.

IB-ohjelma on akateeminen opiskeluohjelma, joka antaa erinomaiset jatko-opiskelumahdollisuudet kotimaassa ja ulkomailla.

IB-organisaatio

IB-tutkinnon järjestämisestä vastaa International Baccalaureate Organisation (IBO). Se on riippumaton kansainvälinen järjestö, jolla on neuvotteleva yhteistyösuhde UNESCO:n kanssa. Sveitsissä rekisteröidyllä järjestöllä on päämaja Genevessä ja alueelliset toimistot kaikissa maanosissa. Opetussuunnitelmien ja tutkintotehtävien laadinnasta sekä opiskelijoiden suoritusten arvioinnista vastaa IB Curriculum and Assessment Centre (IBCA), joka on sijoitettu Cardiffiin, Walesiin. Järjestöä johtaa johtokunta apunaan eri jäsenmaiden hallitusten edustajien kokous ja IB-lukioiden johtokunta. Järjestön virallisina kielinä ovat englantia, ranska ja espanja, joista ensiksi mainittu on opetuskielenä suurimmassa osassa maita.

International Baccalaureate Organisation perustettiin 1960-luvun puolivälissä edistämään ulkomaalaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia jatkaa opintojaan kotimaansa ulkopuolella. Tällä hetkellä suurin osa IB-opiskelijoista opiskelee kuitenkin kotimaansa IB-oppilaitoksissa. IB-lukiossa toimii IB-koordinaattori, joka pitää yhteyttä järjestöön ja huolehtii IB-koulutuksen periaatteiden toteutumisesta omassa koulussaan.

Akateemisen opiskelun lisäksi IB-opetusohjelmaan kuuluu säännöllinen koulun ulkopuolella tapahtuva luova toiminta, liikunta ja vapaaehtoistyö.

IB-tutkinnon ohjelma

Opinnot, joiden päätteeksi suoritetaan IB-tutkinto, kestävät kaksi vuotta ja niihin osallistuvat oppilaat ovat yleensä 16–19-vuotiaita. Lyseonpuiston lukiossa, kuten muissakin suomalaisissa IB-lukioissa, IB-opintoja edeltää valmistava vuosi, jolloin opiskellaan soveltuvien osin suomalaisen lukion ensimmäisen vuoden opintojaksoja englannin kielellä.

IB-tutkinnon hyväksyttävästi suorittaneelle annetaan tutkintotodistus (IB Diploma). Yksittäisen oppiaineen suorittaneelle annetaan erillinen todistus (Certificate). IB-tutkintoon sisältyy kuusi oppiainetta, joista vähintään kolme ja enintään neljä suoritetaan laajan oppimäärän (Higher level) ja loput yleisen oppimäärän (Standard level) mukaan. IBO edellyttää, että HL-oppimäärän suorittajat ovat saaneet kahden IB-vuoden aikana opetusta tässä aineessa vähintään 240 x 60 minuuttia (noin 18 opintopistettä) ja SL-oppimäärän suorittajat vähintään 150 x 60 minuuttia (noin 11 opintopistettä). Opetuksen tarkoituksena on antaa opiskelijoille sellainen yleissivistys ja sellaiset perustiedot, joita tarvitaan millä tahansa uralla ja korkeakouluopinnoissa. IB-linjalla opiskellaan tasapuolisesti kieliä, yhteiskunnallisia aineita, luonnontieteitä, matematiikkaa ja tietoteoriaa. Opiskelijalla on mahdollisuus valita oppiaineet koulun tarjonnasta omien kykyjensä ja harrastuneisuutensa pohjalta sekä paneutua opintoihinsa syvästi. Ohjelmaa ovat olleet suunnittelemassa eri kansallisuuksia edustavat asiantuntijat. Pyrkimyksenä on ollut rakentaa akateemisesti kilpailukykyinen opiskeluohjelma, jonka arvoperustana on globaali ajattelu ja kulttuurinen suvaitsevuus. IB:n opetussuunnitelma on kompromissi joissakin maissa noudatetun kapea-alaisen (3 ainetta) ja toisissa maissa noudatetun laaja-alaisen (jopa yli 20 ainetta) opetussuunnitelman välillä.

IBO on hyväksynyt seuraavat oppiaineet, joista koulu voi valita tarjoamansa oppiaineet. Useimmissa aineissa on joko laaja (HL) tai yleinen (SL) oppimäärä. Lyseonpuiston lukiossa tarjotaan pääsääntöisesti vahvennetulla tekstillä merkityt oppiaineet.

Ryhmä 1: A1-kieli (oppilaan paras kieli, yleensä äidinkieli), jonka opiskeluun kuuluu myös maailmankirjallisuuden teoksia

Ryhmä 2: A2-kieli tai B2-kieli: **englanti**, muu nykykieli (**ruotsi**), klassiset kielet

Ryhmä 3: Humanistiset ja yhteiskunnalliset aineet: **historia**, maantiede, **taloustiede**, filosofia, **psykologia**, sosiaali- ja kulttuuriantropologia, informaatioteknologia, liiketalous

Ryhmä 4: Kokeelliset luonnontieteet: biologia, fysiikka, kemia, tekniikka ja ympäristötiede

Ryhmä 5: **Matematiikka HL**, **Matematiikka SL**, **Lyhyt matematiikka**, Matematiikan erikoiskurssi (Further Mathematics)

Ryhmä 6: Valinnaiset aineet: kuvataide / muotoilu, musiikki, teatteritaide, **toinen aine ryhmästä 2 tai 3** tai koulun suunnittelema oma opetusohjelma.

IB-linjan suorittajan tulee valita jokaisesta ryhmästä yksi oppiaine. Poikkeuksellista ainevalintaa voi anoa, mikäli suunnitellut jatko-opinnot edellyttävät esimerkiksi useamman luonnontieteellisen aineen opiskelua. Tutkinto- ja opiskelukieli on englanti kaikissa muissa aineissa paitsi suomen ja ruotsin kielessä.

IB-opiskeluohjelmaan kuuluu lisäksi tietoteorian kurssi (Theory of Knowledge), loppututkielman laadinta (Extended Essay) ja osallistuminen koulun ulkopuoliseen luovaan toimintaan, liikuntaan ja vapaaehtoistyöhön (Creativity, Action and Service, CAS).

Tiedon teorian opinnot (Theory of Knowledge), joiden laajuus on vähintään 100 x 60 minuuttia eli noin kahdeksan opintopistettä, johtavat opiskelijat pohtimaan tietämisen perusteita sekä tiedon eri alojen ominaispiirteitä ja pyrkivät saamaan oppilaat suhtautumaan kriittisesti sekä koulussa että koulun ulkopuolella hankittuun tietoon.

Extended Essay on laajahko, noin 4000 sanan loppututkielma, jonka oppilaat laativat jostain IB-tutkintoon kuuluvasta oppiaineesta opettajansa ohjauksessa. Tutkielman laatiminen vaatii noin 40 tunnin työmäärän.

IBO:n päämääränä on akateemisen opiskelun ohella koko persoonan kasvattaminen ja toisia ihmisiä kohtaan liittyvän huolenpidon ja sosiaalisen vastuun lujittaminen. CAS-ohjelma (vähintään 150 tuntia) liittyy erittäin läheisesti näihin päämääriin. Jokainen opiskelija suunnittelee oman CAS-ohjelmansa, joka sisältää vapaa-ajalla harrastettavaa luovaa toimintaa (C=Creativity), liikuntaa (A=Action) ja ennen kaikkea vapaaehtoistyötä (S=Service), kaikkea yhteensä 3 - 4 tuntia viikossa. CAS-toimintaa organisoii ja valvoo CAS-ohjaaja (CAS Coordinator).

2.1.3. Kuvataidelinja

Kuvataidelinjan opintojaksojen monipuolisiin sisältöihin kuuluu laajasti kuvallista ilmaisua, kuvaviestinnän eri alueita, kuvien tulkintaa ja taiteen tuntemusta. Opiskelijan oman ilmaisun ja kuvallisen ajattelun kehittymistä tuetaan taiteen eri ilmaisutapoihin syventymällä.

Opintojaksot kattavat laajan kirjon taiteen menetelmiä, kuten piirustus, maalaus, grafiikka, plastinen työskentely, digitaaliset kuvantekotavat, nykyaide sekä ympäristö- ja yhteisötaide. Opetukseen sisältyy luokkatyöskentelyn lisäksi museo- ja näyttelykäyntejä, oppilastöiden näyttelyitä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa yhteistyössä toteutettavia projekteja. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan kuvataidekasvatuksen opiskelijat tekevät opetusharjoitteluja koululla, joten lukion opiskelijoilla on mahdollista tutustua taiteiden tiedekunnan opintoihin harjoittelijoiden kautta. Kuvataidelinjalaisilla on mahdollisuus osallistua myös IB arts -opetukseen englannin kielellä.

Kuvataidelinjan opintoihin kuuluu vähintään neljätoista kuvataiteen opintojaksoa (28 op.) sekä kaksi taidehistorian opintojaksoa (4 op.).

Kuvataidelinjalla opiskelu syventää ja vahvistaa tiedollisia ja taidollisia valmiuksia, joita tarvitaan jatko-opinnoissa, erityisesti taide- ja kulttuuri-alueilla.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta.

Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnustaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoimisessa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Rovaniemen kaupunkistrategia 2025 korostaa Rovaniemen elinvoimaisuutta ja pohjoista sijaintia. Vision mukaan Rovaniemi on kasvava arktisen osaamisen kohtaamispaikka puhtaan luonnon keskellä. Kaupunki on määritellyt omiksi arvoikseen turvallisuuden, inhimillisyyden, luovuuden ja luotettavuuden, ja näitä arvoja kunnioitetaan myös kaupungin lukiokoulutuksessa.

Tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus ovat Rovaniemen lukioiden toiminnassa luovuttamattomia perusarvoja, ja pyrkimyksenä on pitkäjänteisesti ja yhdessä opiskelijoiden kanssa rakentaa hyvän elämän mahdollisuudet niin nykyisille kuin tulevillekin sukupolville. Pyrimme aktiivisesti hyvinvointia tukevan toimintakulttuurin luomiseen ja kehittämiseen sekä hyvinvointitaitojen työstämiseen koulu yhteisöissä. Jatkuvan ja kiihtyvän muutoksen maailmassa tasapainon tavoittelu eri elämänalueilla on tärkeä lähtökohta, ja empatia- sekä kansainvälisyystaitojen korostaminen opettaa nuorta näkemään niin lähelle kuin kauas. Lyseonpuiston lukiossa kestävä kehityksen arvomaailma tulee näkyväksi päivittäisen arjen lisäksi siinä, että lukio on Unesco-koulu ja osallistuu Vihreä lippu -toimintaan. Molemmissa ohjelmissa opiskelijoita kannustetaan omaehtoiseen globaaliin aktiivisuuteen. Myös Ounasvaaran lukiossa kunnioitetaan näiden ohjelmien arvoja ja kannustetaan niiden tavoitteiden mukaiseen toimintaan.

Luovuuteen Rovaniemen lukiokoulutuksessa kasvatetaan kokeilemisen ja yrittämisen tärkeyttä korostamalla. Epäonnistuminen ja erehtyminen nähdään arvokkaina oppimiskokemuksina, jotka kehittävät luovaa ongelmanratkaisukykyä ja taitoa toimia myös oman ydinosaamisalueen

ulkopuolella. Innovatiivinen ja utelias mieli kehittyy virheitä sallivassa ja armollisuutta kunnioittavassa toimintakulttuurissa.

2.3. Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot Rovaniemen lukioiden

Oppiaine	Pakolliset valtakunnalliset (op.)	Valinnaiset valtakunnalliset (op.)	Muut valinnaiset (op.)
Äidinkieli ja kirjallisuus			
suomen kieli ja kirjallisuus	12	6	12 + 2 lukiodiplomia, 2 op. + 2 op.
suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	12	6	12 + 2 lukiodiplomia, 2 op. + 2 op.
saamen kieli ja kirjallisuus	12	6	0
Kielet			
A1-kieli <i>*perusopetuksen 1. vlk.:lla alkava kieli (englanti)</i>	12	4	8
A2-kieli <i>*perusopetuksen 4. vlk.:lla alkava kieli (ruotsi, ranska, saksa tai venäjä)</i>	12	4	2
B1-kieli <i>*perusopetuksen 6. vlk.:lla alkava kieli (ruotsi)</i>	10	4	4
B2-kieli <i>*perusopetuksen 8. vlk.:lla alkava kieli (ranska, saksa tai venäjä)</i>	0	16	0
B3-kieli <i>*lukiossa alkava kieli (ranska, saksa, venäjä, italia tai espanja)</i>	0	16	4
Matemaattis-luonnontieteelliset opinnot			

matematiikan yhteiset opinnot	2	0	0
matematiikan pitkä oppimäärä	18	6	6
matematiikan lyhyt oppimäärä	10	4	5
biologia	4	6	6
maantiede	2	6	4
fysiikka	2	12	6
kemia	2	8	4
Humanistis-yhteiskunnalliset opinnot			
filosofia	4	4	4
psykologia	2	8	8
historia	6	6	12
yhteiskuntaoppi	6	2	6
uskonto	4	8	2
elämänkatsomustieto	4	8	2
terveystieto	2	4	4
Taito- ja taideaineiden opinnot			
liikunta	4	6	22 + 2 lukiodiplomia, 2 op. + 2 op.
musiikki	4	4	10
kuvataide	4	4	26 <i>*ensisijaisesti kuvataidelinjan opiskelijoille</i> + lukiodiplomi, 2 op.
<i>*MU ja KU: pakollinen oppimäärä yhteensä 2+4 op. tai 4+2 op.</i>			
Opinto-ohjaus	4	0	12
Temaattiset opinnot	0	6	0
Kansainvälisyystaitojen lukiodiplomi		0	2

Urheilulukio			
valmennusoppi	2	6	0
urheiluvalmennus	24	16	0
<i>*Urheilulukiolaisella on oikeus poislukea lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia opintoja 16 opintopisteen verran, jos hän on suorittanut vähintään 24 pisteen verran erityistehtäväopintoja.</i>			
Yht.	94 tai 102	väh. 20	

2.3.1. Lukion kieliohjelma

Lukiossa opiskellaan pakollisena oppiaineena peruskoulun 1. vuosiluokalla alkaneen kielen A1-oppimäärää. A1-kielenä Rovaniemen perusopetus tarjoaa ainoastaan englantia. Peruskoulun 4. vuosiluokalla alkaneena valinnaisena A2-kielenä Rovaniemen kaupungin lukiossa tarjotaan niitä kieliä, joita Rovaniemen perusopetus tarjoaa. Nämä kielet ovat saksa, ranska, venäjä, italia, espanja, saame ja ruotsi. Jos opiskelija on valinnut toisen kotimaisen kielen, ruotsin, A2-oppimäärän, opinnot korvaavat kyseisen aineen kaikille yhteiset B1-tason opinnot, jotka alkavat peruskoulun 6. vuosiluokalla.

Lukiossa on mahdollista jatkaa peruskoulun 8. vuosiluokalla alkaneen valinnaisen B2-kielen opintoja. Kielivalikoimaan kuuluvat saksa, ranska ja venäjä. Lukioaikana on vielä mahdollista opiskella yhden tai useamman valinnaiskielen B3-oppimäärä, jonka opiskelu aloitetaan lukiossa. B3-oppimäärää tarjotaan valittavaksi seuraavissa kielissä: saksa, ranska, venäjä, italia ja espanja. Mahdollisuuksien ja kysynnän mukaan voidaan järjestää 2 - 8 opintopisteen alkeisoppimääriä muissakin kielissä.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

3.1.1. Opintojen suorittaminen oppiaineittain (3-vuotinen lukiopolku)

Oppiaine	Opintojakso	Suosittelut suoritusajankohta	Mahdolliset suoritusehdot
Suomen kieli ja kirjallisuus (ÄI)	ÄI1+2+3	1. vuosi	
	ÄI4 / ÄI4 & ENA3	1. vuosi	
	ÄI5+6+7	2. vuosi	
	ÄI8	2. vuosi	
	ÄI9	2. tai 3. vuosi	
	ÄI10	3. vuosi	
	ÄI11	3. vuosi	
	kaikki paikalliset valinnaiset opinnot	1., 2. tai 3. vuosi	
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2)	S201+2+3	1. vuosi	
	S204	1. vuosi	
	S205+6+7	2. vuosi	
	S208	2. vuosi	
	S209	2. tai 3. vuosi	
	S210	3. vuosi	
	S211	3. vuosi	
	kaikki paikalliset valinnaiset opinnot	1., 2. tai 3. vuosi	
Biologia (BI)	BI1	1. vuosi	
	BI2+3 & GE1	1. vuosi	BI4 pitää olla suoritettuna
	BI4	2. vuosi	
	BI5	2. vuosi	BI4 pitää olla suoritettuna
	BI6	3. vuosi	
	BI7	3. vuosi	BI5 pitää olla suoritettuna
	BI8	2. vuosi (myös muulloin)	
	BI9	2. vuosi	
Maantiede (GE)	BI2+3 & GE1	1. vuosi	
	GE2	1. tai 2. vuosi	
	GE3	2. vuosi	
	GE4	2. tai 3. vuosi	
	GE5	3. vuosi	
	GE6	2. vuosi	

Psykologia (PS)	PS1	1. vuosi	PS1 ja PS2 pitää olla suoritettuina PS1 pitää olla suoritettuna
	PS2	1. vuosi	
	PS3	2. vuosi	
	PS4	2. vuosi	
	PS5	3. vuosi	
	PS6	3. vuosi	
	PS7	1., 2. tai 3. vuosi	
	PS8	3. vuosi	
	PS9	1., 2. tai 3. vuosi	
Evangelisluterilainen uskonto (UE)	UE1	1. vuosi	UE1 suositeltavaa olla suoritettuna UE2 suositeltavaa olla suoritettuna
	UE2	2. vuosi	
	UE3	1., 2. tai 3. vuosi	
	UE4	2. vuosi	
	UE5	2. tai 3. vuosi	
	UE6	2. tai 3. vuosi	
	UE7	3. vuosi	
Elämäkatsomustieto (ET)	ET1	1. vuosi	suoritettava ensimmäisenä
	ET2	2. vuosi	
	tai ET1+2	1. tai 2. vuosi	
	ET3	2. tai 3. vuosi	
	ET4	2. tai 3. vuosi	
	ET5	2. tai 3. vuosi	
	ET6	2. tai 3. vuosi	
	ET7	3. vuosi	
Filosofia (FI)	FI1	1. vuosi	suoritettava ensimmäisenä
	FI2	2. vuosi	
	tai FI1+2	1. tai 2. vuosi	
	FI3	1. tai 2. vuosi	
	FI4	2. tai 3. vuosi	
	FI5	3. vuosi	
	FI6	3. vuosi	
Kemia (KE)	KE1+2	1. vuosi	suoritetaan numerojärjestyksessä voi suorittaa KE4:n jälkeen
	KE3	2. vuosi	
	KE4	2. vuosi	
	KE5	2. vuosi	
	KE6	3. vuosi	

	KE7	3. vuosi	
	KE8	2. vuosi	
Fysiikka (FY)	FY1+2	1. vuosi	suoritetaan numerojärjestyksessä
	FY3	1. vuosi	
	FY4	1. vuosi	
	FY5	2. vuosi	
	FY6	2. vuosi	voi suorittaa FY3:n ja FY4:n jälkeen
	FY7	2. vuosi	
	FY8	3. vuosi	FY6 suositeltavaa olla suoritettuna
	FY9	3. vuosi	
	FY10	2. tai 3. vuosi	
	FY11	2. vuosi	
Historia (HI)	HI1	1. vuosi	
	HI2	2. tai 3. vuosi	HI1 ja YH3 pitää olla suoritettuina
	HI3	2. tai 3. vuosi	
	tai HI3 & YH1	2. tai 3. vuosi	
	HI4	1., 2. tai 3. vuosi	HI2 pitää olla suoritettuna
	HI5	1., 2. tai 3. vuosi	
	HI6	2. tai 3. vuosi	HI2 pitää olla suoritettuna
	HI7	3. vuosi	
	HI8	2. tai 3. vuosi	
	HI9	2. tai 3. vuosi	
	HI10	1. vuosi	
	HI11	2. vuosi	
	HI12	1., 2. tai 3. vuosi	
Yhteiskuntaoppi (YH)	YH1	2. tai 3. vuosi	HI1 ja YH3 pitää olla suoritettuina
	tai HI3 & YH1	2. tai 3. vuosi	
	YH2	2. tai 3. vuosi	
	YH3	1. vuosi	
	YH4	2. tai 3. vuosi	YH2 pitää olla suoritettuna
	YH5	3. vuosi	
	YH6	2. tai 3. vuosi	
	YH7	2. tai 3. vuosi	
Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)	MAY1	1. vuosi	(yhteinen opintojakso MAA&MAB)
	MAA2+3	1. vuosi	
	MAA4+5	1. vuosi	

	MAA6+7 MAA8 MAA9 tai MAA9 & MAB6 & YH2 MAA10 MAA11 MAA12 MAA13 MAA14 (MAA15)	2. vuosi 2. vuosi 2. vuosi 2. vuosi 2. vuosi 3. vuosi 3. vuosi 3. vuosi 2. vuosi 1. vuosi)	suoritetaan MAA6+7:n jälkeen
Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)	MAY1 MAB2+3 MAB4+5 MAB6+7 MAB8 MAB9 MAB10 (MAB11)	1. vuosi 1. vuosi 2. vuosi 2. vuosi 3. vuosi 3. vuosi 3. vuosi 1. vuosi)	(yhteinen opintojakso MAA&MAB)
Englannin A1-oppimäärä (ENA)	ENA1+2 ENA3 / Äi4 & ENA3 ENA4 ENA5 ENA6 ENA7 ENA8 ENA9 ENA10 ENA11 ENA12	1. vuosi 1. vuosi 2. vuosi 2. vuosi 2. vuosi 2. tai 3. vuosi 2. tai 3. vuosi 3. vuosi 2. tai 3. vuosi 1. vuosi 2. tai 3. vuosi	ENA1 - 6 suoritetaan numerojärjestyksessä
Ruotsin A2-oppimäärä (RUA)	RUA1+2 RUA3 RUA4 RUA5 RUA6 RUA7 RUA8	1. vuosi 1. vuosi 2. vuosi 2. vuosi 2. vuosi 3. vuosi 3. vuosi	

	RUA9	3. vuosi	
Ruotsin B1-oppimäärä (RUB)	RUB1+2	1. vuosi	
	RUB3	1. vuosi (Ou) / 1. tai 2. vuosi (Ly)	
	RUB4	2. vuosi	
	RUB5	2. vuosi	
	RUB6	2. vuosi (Ou) / 2. tai 3. vuosi (Ly)	
	RUB7	2. vuosi (Ou) / 3. vuosi (Ly)	
	RUB8	3. vuosi	
	RUB9	3. vuosi	
Ranskan A2-oppimäärä (RAA)	RAA1	1. vuosi	
	RAA2	1. vuosi	
	RAA3	1. vuosi	
	RAA4	2. vuosi	
	RAA5	2. vuosi	
	RAA6	2. vuosi	
	RAA7	3. vuosi	
	RAA8	3. vuosi	
	RAA9	3. vuosi	
Ranskan B2-oppimäärä (RAB2)	RAB201	1. vuosi	
	RAB202	1. vuosi	
	RAB203	2. vuosi	
	RAB204	2. vuosi	
	RAB205	2. vuosi	
	RAB206	3. vuosi	
	RAB207	3. vuosi	
	RAB208	3. vuosi	
Ranskan B3-oppimäärä (RAB3)	RAB301	1. vuosi	
	RAB302	1. vuosi	
	RAB303	1. vuosi	
	RAB304	1. vuosi	
	RAB305	2. vuosi	
	RAB306	2. vuosi	
	RAB307	2. vuosi	
	RAB308	3. vuosi	
	RAB309	3. vuosi	

	RAB310	3. vuosi	
Saksan A2-oppimäärä (SAA)	SAA1	1. vuosi	
	SAA2	1. vuosi	
	SAA3	1. vuosi	
	SAA4	2. vuosi	
	SAA5	2. vuosi	
	SAA6	2. vuosi	
	SAA7	3. vuosi	
	SAA8	3. vuosi	
	SAA9	3. vuosi	
Saksan B2-oppimäärä (SAB2)	SAB201	1. vuosi	
	SAB202	1. vuosi	
	SAB203	2. vuosi	
	SAB204	2. vuosi	
	SAB205	2. vuosi	
	SAB206	3. vuosi	
	SAB207	3. vuosi	
	SAB208	3. vuosi	
Saksan B3-oppimäärä (SAB3)	SAB301	1. vuosi	
	SAB302	1. vuosi	
	SAB303	1. vuosi	
	SAB304	1. vuosi	
	SAB305	2. vuosi	
	SAB306	2. vuosi	
	SAB307	2. vuosi	
	SAB308	3. vuosi	
	SAB309	3. vuosi	
	SAB310	3. vuosi	
Venäjän A2-oppimäärä (VEA)	VEA1	1. vuosi	
	VEA2	1. vuosi	
	VEA3	1. vuosi	
	VEA4	2. vuosi	
	VEA5	2. vuosi	
	VEA6	2. vuosi	
	VEA7	3. vuosi	
	VEA8	3. vuosi	

	VEA9	3. vuosi	
Venäjän oppimäärä (VEB2)	B2- VEB201	1. vuosi	
	VEB202	1. vuosi	
	VEB203	2. vuosi	
	VEB204	2. vuosi	
	VEB205	2. vuosi	
	VEB206	3. vuosi	
	VEB207	3. vuosi	
	VEB208	3. vuosi	
Venäjän oppimäärä (VEB3)	B3- VEB301	1. vuosi	
	VEB302	1. vuosi	
	VEB303	1. vuosi	
	VEB304	1. vuosi	
	VEB305	2. vuosi	
	VEB306	2. vuosi	
	VEB307	2. vuosi	
	VEB308	3. vuosi	
	VEB309	3. vuosi	
	VEB310	3. vuosi	
Espanjan oppimäärä (EAB3)	B3- EAB301	1. vuosi	
	EAB302	1. vuosi	
	EAB303	1. vuosi	
	EAB304	1. vuosi	
	EAB305	2. vuosi	
	EAB306	2. vuosi	
	EAB307	2. vuosi	
	EAB308	3. vuosi	
	EAB309	3. vuosi	
	EAB310	3. vuosi	
Kuvataide (KU)	KU1	1. vuosi	
	KU2	1., 2. tai 3. vuosi	
	KU3	1., 2. tai 3. vuosi	
	KU4	2. tai 3. vuosi	
	KU5	1. vuosi	
	KU6	1. vuosi	
	KU7	1. vuosi	

	KU8	1. vuosi	
	KU9	2. vuosi	
	KU10	2. vuosi	
	KU11	2. vuosi	
	KU12	2. vuosi	
	KU13	3. vuosi	
	KU14	3. vuosi	
	KU15	3. vuosi	
	KU16	2. vuosi	
Musiikki (MU)	MU1	1. vuosi	
	MU2	1., 2. tai 3. vuosi	
	MU3	1., 2. tai 3. vuosi	
	MU4	1., 2. tai 3. vuosi	
	kaikki paikalliset valinnaiset opinnot	1., 2. tai 3. vuosi	
Liikunta (LI)	LI1	1. vuosi	
	LI2	2. vuosi	
	LI3	2. tai 3. vuosi	
	LI4	2. tai 3. vuosi	
	LI5	2. tai 3. vuosi	LI3 pitää olla suoritettuna
	LI6	2. tai 3. vuosi	LI3 pitää olla suoritettuna
	LI7	2. tai 3. vuosi	LI3 pitää olla suoritettuna
	LI8	2. tai 3. vuosi	LI3 pitää olla suoritettuna
	LI9	2. tai 3. vuosi	LI3 pitää olla suoritettuna
	LI10	2. tai 3. vuosi	LI3 pitää olla suoritettuna
	LI11	2. tai 3. vuosi	LI3 pitää olla suoritettuna
	LI12	2. tai 3. vuosi	
	LI13	2. tai 3. vuosi	
	LI14	2. tai 3. vuosi	
	LI15	2. tai 3. vuosi	
Terveystieto (TE)	TE1	1. vuosi	
	TE2	2. tai 3. vuosi	
	TE3	2. tai 3. vuosi	
	TE4	2. tai 3. vuosi	
	TE5	1., 2. tai 3. vuosi	
Opinto-ohjaus (OP)	OP1	1. vuosi	
	OP2	2. ja 3. vuosi	

OP3	1. vuosi
OP4	1., 2. tai 3. vuosi
OP5	1., 2. tai 3. vuosi
OP6	1. vuosi
OP7	1. - 2. vuosi
OP8	1., 2. tai 3. vuosi

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestäväen kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa

työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyhtiössä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisulla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Rovaniemen lukioissa hyödynnetään monipuolisia opiskeluympäristöjä, jotka tukevat oppimista ja hyvinvointia. Vaihtelevien opiskeluympäristöjen avulla vahvistetaan opiskelijoiden luovuutta, sosiaalisia taitoja, innovatiivisuutta ja ongelmanratkaisukykyä sekä iloa oppia. Samalla kehitetään yhdessä oppimisen ja tiedonhallinnan taitoja. Monipuoliset opiskeluympäristöt avaavat opetusta ja opiskelua ympäröivään yhteiskuntaan. Ne tukevat myös kouluyhteisön jäsenten osallisuutta, toisten arvostamista sekä kulttuurista moninaisuutta ja kielitietoisuutta. Lukiolaisia kannustetaan itsenäiseen ja kriittiseen ajatteluun.

Etä- ja monimuoto-opetus ovat lukion toimintaan kuuluvia ja yhä lisääntyviä menetelmiä. Rovaniemen lukioissa kehitetään monimuoto-opetusta järjestelmällisesti pyrkimyksenä vakiinnuttaa se osaksi lukioarkea. Keskeinen periaate monimuotopedagogiikassa on vaihtelevien opiskeluympäristöjen ja -menetelmien hyödyntäminen. Lähiopetus on monimuoto-opetuksenkin keskiössä, mutta nykyiset digipedagogiikkaa tukevat välineet ja esimerkiksi Googlen opetuskäyttöön tarkoitetut sähköiset alustat mahdollistavat myös laadukkaan etäopetuksen kehittämisen. Verkkovälitteinen opiskelu parhaimmillaan rikastaa oppimiskokemusta ja voi tarjota esimerkiksi yksilöohjaukseen uudenlaisia, paikkaan sitomattomia ja luokkatilanteisiin verrattuna yksityisempiä kohtaamisen mahdollisuuksia. Monimuoto-opetuksessa voidaan tarjota myös aikaan sitomattomia opiskelumenetelmiä, kuten opetustuokioiden, luentojen tai demonstraatioiden tallenteita.

Lähiopetustunteja voidaan järjestää myös muissa kuin koulun tiloissa, mikä jo itsessään auttaa luomaan yhteyksiä ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Yhteistyötä tehdään monipuolisesti

mm. korkea-asteen, tutkimuslaitosten, kulttuurialan toimijoiden, yritysten ja järjestöjen kanssa. Koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden ja muiden toimijoiden hyödyntäminen sekä erilaisiin työtehtäviin tutustuminen auttavat opiskelijoita hahmottamaan, miten lukiossa opiskeltavat tiedot ja taidot liittyvät yhteiskunnan toimintaan ja millaisia eri ammattialojen tehtäväkentät käytännössä ovat. NykYTEKNIKAN avulla myös kauempana Suomessa tai jopa muissa maissa olevat yhteistyötahot ovat saavutettavissa. Toki perinteisetkin opintovierailut tai asiantuntijoiden vierailut koulussa ovat osa monimuoto-opetusta. Opiskelijalle tarjotaan monimuoto-opetuksessa siis runsaasti mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin.

Monimuotoiseen pedagogiikkaan liittyy vahvasti ajatus yksilöllisten ja eriyttävien oppimistilanteiden mahdollistamisesta. Tämän vuoksi ohjattu itsenäinen opiskelu ja pienryhmätyöskentely, myös verkon kautta, ovat osa monimuoto-opetuksen muotoja. Erilaiset oppimisalustat ja vaikkapa yhteiskäyttötiedostot mahdollistavat opiskelun edistymisen seurannan ja jakamisen kulttuurin opettamisen. Myös summatiivisia koesuorituksia tai muita summatiivisesti arvioitavia töitä voidaan tehdä ryhmissä. Samassa pienryhmässä opiskelu koko opintojakson ajan voi parhaimmillaan tarjota hyvin motivoivan oppimiskokemuksen.

Lähiluonnon hyödyntäminen ja muu ulkona liikkumiseen perustuva työskentely ovat osa monimuoto-opetusta. Lukiossa myös opetusryhmän hajaantuminen ulkotiloissa on mahdollista, ja opiskelijat voivat esimerkiksi kuvata puhelimillaan videoita oppimistehtäviensä suorittamisesta ja jakaa niitä sitten ryhmän kesken. Esimerkiksi erilaisten luontokohteiden tutkiminen tai nähtävyyksistä ja maamerkeistä tehtävien esittelyiden tekeminen ja näiden oppimiskokemusten jakaminen monipuolistavat ymmärrystä oppimisesta ja opiskelusta. Tällaiset tehtävät sopivat myös itsenäisen ja aikaan sitomattoman opiskelun muodoiksi.

Itse- ja vertaisarviointi korostuvat usein monimuotopedagogiikkaan perustuvassa opetuksessa. Koska oppimisen tilanteet ovat vaihtelevia, opiskelijoiden pitää oppia ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, mikä tukee myös formatiivisen arvioinnin tekemistä ja opiskelijan itsetuntemuksen kehittymistä. Vertaisarvioinnin taitoa kehitetään sekä ryhmäopiskelutilanteissa että vaikkapa yhteisesti jaettujen tuotosten kommentoinnissa ja arvioinnissa. Oppimaan oppimisen taidot, opiskelun metataidot, kehittyvät vastuunkannon ja itsearvioinnin taitojen rinnalla. Näitä taitoja tulee kuitenkin myös opettaa, jotta opiskelijoille syntyy ymmärrys oppimisen muotojen eroista sekä opettajan ja oppijan erilaisista rooleista.

Oppiaineiden välisen yhteistyön kehittäminen ja oppiaineiden välisten yhteyksien rakentaminen ovat tärkeä osa nykylukion opetusta. Monimuoto-opetuksessa näiden siltojen rakentaminen on joustavampaa kuin ns. perinteisessä luokkahuoneopetuksessa. Myös yhteisopettajuus on monimuotopedagogiikkaan kuuluva opetuksen muoto, ja vaihtelevien oppimisympäristöjen ja oppimisen muotojen ansiosta opettajuutta voi jakaa joustavammin mahdollisuuksin kuin perinteisessä opetuksessa.

Monimuotoisesti opettavat opintojaksot tarjoavat kaikille Rovaniemen lukiolaisille, erityisesti ammatti- ja urheilulukiolaisille, myös yksilöllisesti joustavien opintopolkujen rakentamista. Tällaisten opintojen osuutta pyritään vähitellen kasvattamaan opintojen kokonaistarjonnasta.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävästä tulevaisuudesta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion

koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiiriin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhoito ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tuleminen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Rovaniemen lukioissa toimintakulttuurin perustana on oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen, jonka toteuttamisen lähtökohtana on psyykkisten perustarpeiden huomioiminen ja sitoutumiskulttuurin luominen. Psyykinen hyvinvointi voidaan määritellä elinvoimaisuudeksi, joka kehittyy elämällä merkityksellistä ja kokemuksellisesti rikasta elämää. Psyykkistä hyvinvointia ei siis ole vain oireiden puuttuminen tai kokemus hyvästä olost, vaan se rakentuu ennen kaikkea itselle tärkeiden asioiden mukaan elämisestä. Hyvän olon voi ajatella olevan miellyttävä seuraus tärkeiden asioiden toteutumisesta. Psyykinen hyvinvointi kehittyy päivittäisillä tärkeiden asioiden mukaisilla teoilla, ja on tärkeää huomata, että hyvinvointiin mahtuvat kaikki tunteet ilosta suruun ja riemusta ahdistukseen. Tällainen psyykkisen hyvinvoinnin määritelmä on peräisin Hayesin ym. hyväksymis- ja omistautumisterapiasta.

Sitoutumiskulttuurissa harjoitellaan ja opitaan sitoutumaan tärkeiden asioiden mukaisiin tekoihin, jotka edistävät hyvinvointia ja menestystä opinnoissa tai vastaavasti opetustyössä. Sitoutumiskulttuuri vaatii tärkeiden asioiden eli arvojen määrittelyn, jotta tunnistaisimme, mitä kohti kuljemme ja millaisia tavoitteita haluamme asettaa. Tavoitteiden saavuttamista tukee matkan kuvaaminen konkreettisina, arvojen suuntaisina tekoina, joihin sitoutumista harjoitellaan ja opitaan.

Tärkeisiin tekoihin sitoutuminen on helppoa silloin, kun elämä tarjoaa juuri sen, mitä tarvitsemme. Elämä harvoin kuitenkaan on tällaista, vaan päivittäin kohtaamme hankalia tilanteita, joissa

ilmenee hankalia ajatuksia ja tunteita, joiden vuoksi tärkeitä tekoja on vaikea tehdä. Rovaniemen lukioissa harjoitellaan toimivia ajatusten ja tunteiden käsittelytaitoja, jotta ajatukset ja tunteet eivät pidättelisi meitä ja siten estäisi tärkeiden asioiden mukaisten tekojen tekemistä ja tärkeiden tavoitteiden saavuttamista. Tarkoitus ei ole, että opettajien pitäisi olla terapeutteja, vaan tavoitteena on tarjota opettajille työkaluja arkisiin kohtaamisiin.

Harjoiteltavia taitoja voidaan kutsua hyväksymis- ja omistautumisterapian mukaisesti psyykkisen joustavuuden taidoiksi. Psyykkisen joustavuuden taitoja voisi tiivistetyksi kuvata kolmella taitojen osa-alueella, joita ovat kyky sitoutua tärkeiden asioiden mukaisiin tekoihin, kyky keskittyä olennaiseen ja havainnoida sitä, mikä missäkin tilanteessa on olennaista, sekä kyky avautua sisäisille kokemuksille eli omille ajatuksille ja tuntemuksille. Näiden taitojen avulla kehitetään resilienssiä eli kykyä selviytyä ja palautua vastoinkäymisistä.

Rovaniemen lukioissa psyykkisen hyvinvoinnin määrittelyssä käytetään myös Decin ja Ryanin itsemääräämisteoriaa. Teorian mukaisesti ihminen voi psyykkisesti hyvin, kun hänellä on kokemus kaikkien kolmen psyykkisen perustarpeen täyttymisestä: autonomian, pätevyyden ja yhteenkuuluvuuden. Tämä määritelmä yksinkertaistaa psyykkistä hyvinvointia helpommin mitattavaan muotoon, ja sen avulla seuraamme opiskelijoiden kanssa heidän psyykkisen hyvinvointinsa toteutumista opiskeluarjessa. Säännöllisen seuraamisen avulla ennaltaehkäistään haasteita ja pystytään puuttumaan mahdollisiin haasteisiin ajoissa. Se mahdollistaa nopean tuen, jonka avulla opiskelija pääsee takaisin oppimisen ja hyvinvoinnin polulle.

Eri määritelmät tarkastelevat samaa asiaa hieman eri näkökulmista, ja lukioiden toiminnassa hyödynnämme molempien näkökulmien hyötyjä. Autonomian, pätevyyden ja yhteenkuuluvuuden kokemuksia käytetään psyykkisen hyvinvoinnin mittaamisessa ja elinvoimaisuuden määritelmää psyykkisestä hyvinvoinnista puolestaan arjen ohjaustilanteissa. Hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että opiskelijat oppivat tunnistamaan itselleen tärkeitä asioita, asettamaan niiden mukaisia tavoitteita ja toimimaan tärkeiden asioiden suuntaisesti.

Opiskelijan kyky tunnistaa hänelle tärkeitä asioita auttaa myös opettajaa hyödyntämään opiskelijan vahvuuksia ja rakentamaan psyykkisiä perustarpeita tukevaa vuorovaikutusta eli oppijan autonomian, pätevyyden ja yhteenkuuluvuuden kokemuksia tukevaa vuorovaikutusta. Opiskelijalle tärkeät asiat voivat periaatteessa olla mitä vain, mitä opiskelija on oppinut elämänsä aikana pitämään tärkeänä ja merkityksellisenä. Emme automaattisesti ole kuitenkaan tietoisia siitä, mikä meille on aidosti tärkeää, ja ilman itselle aidosti tärkeiden asioiden selkiyttämistä toimintaamme usein ohjaavat ulkoa tulevat paineet ja käsitykset, jolloin itselle aidosti tärkeät asiat jäävät itse asiassa herkästi toteutumatta. Psyykkisen hyvinvoinnin määritelmän mukaan tämä on yksi keskeisistä riskitekijöistä psyykkisen pahoinvoinnin synnyssä.

Itsemääräämisteorian näkökulmaa psyykkisestä hyvinvoinnista hyödynnetään myös lukioidemme kasvatus- ja opetustehtävän täyttämiseksi. Oppilaitoksen tai opetussuunnitelman määrittelemät tärkeät, opeteltavat asiat eivät välttämättä ole opintojen alkaessa tärkeitä kaikille opiskelijoille. Tavoite opiskelijoiden itseohjautuvuudesta, myös oppilaitoksen ja OPS:n määrittelemien tärkeiden asioiden osalta, toteutuu parhaiten, kun opiskelija sisäistää itselleen ei-tärkeän tai vain ulkoisesti tärkeän asian osaksi omaa arvojärjestelmäänsä. Tällöin opiskelijan toiminnanohjaus tulee opiskelijasta itsestään (itseohjautuvuus), koska hän itse arvottaa kyseisen toiminnan arvokkaaksi, joko itseisarvoltaan tai välinearvoltaan.

Tämä sisäistymisprosessi ei useinkaan tapahdu itsestään vaan vaatii ympäristön tai aiheen paremmin tuntevan apua. Tällainen henkilö voi olla opettaja tai joku muu aikuinen tai myös kyseisen aiheen osalta itseä kokeneempi ikätoveri. Jotta apu tai ohjaus ei heikennä merkittävästi autonomian kokemusta ja siten oppijan omaa halua toimia, tulee vuorovaikutuksen olla kontrolloivan sijaan psyykkisiä perustarpeita tukevaa. Tällaisessa vuorovaikutustilanteessa oppijaa autetaan hahmottamaan, miten uusi asia ja sen sisällyttäminen omaan toimintaan on yhteydessä hänelle tärkeisiin asioihin. Kun nuoren annetaan itse tehdä päätöksiä ja hänelle annetaan tilaa ymmärtää, millaiset toiminnot tukevat hänelle tärkeitä asioita, hän kokee autonomiaa ja onnistumisten kautta myös pystyvyyttä.

Psyykkisiä perustarpeita tukeva vuorovaikutus johtaakin useimmin tärkeän asian sisäistämiseen. Tällöin ensin ei-tärkeä tai vain ulkoisesti tärkeä asia alkaa sulautua osaksi oppijan omaa arvojärjestelmää. Sisäistymisprosessi on ikään kuin valmis, kun henkilö toimii kyseisen

asian mukaisesti ja pitää tätä toimintaa itse tärkeänä. Tällöin henkilö on todennäköisimmin itseohjautuva, panostaa tekemiseensä ja on pitkäjänteinen vaikeuksiakin kohdatessaan sekä kokee toimintansa merkitykselliseksi. Tällöin myös tapahtuu todennäköisimmin syväoppimista, mikä tukee muun ohella opetus suunnitelman tavoitetta siitä, että oppiaineissa opittuja tietoja ja taitoja opittaisiin lukion aikana suuntaamaan käytännön elämään, ymmärrettäisiin, miksi opeteltavat asiat ovat tärkeitä vaikkapa yhteiskunnassa toimimisen kannalta.

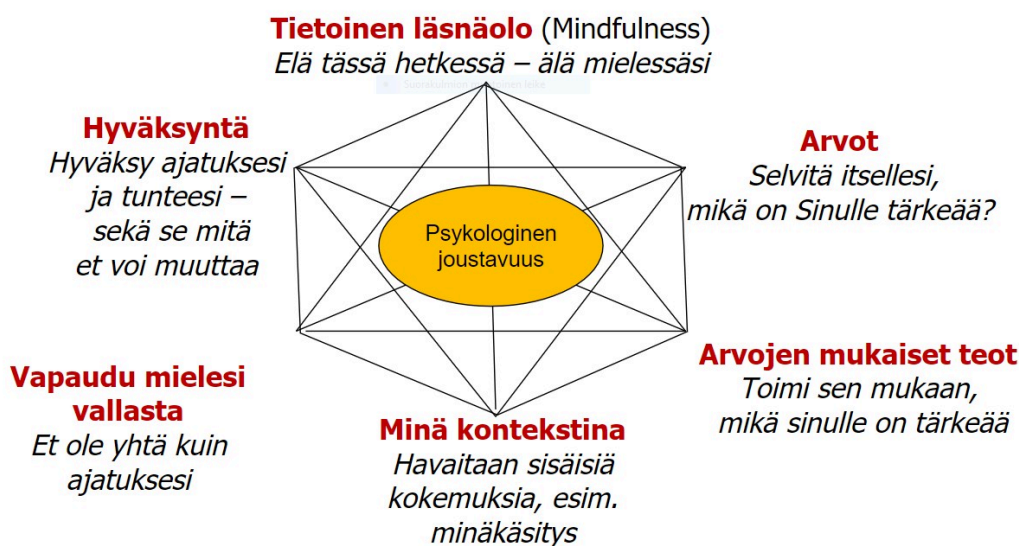
Sitoutumiskulttuurin rakentuminen ja siten oppimismenestyksen ja hyvinvoinnin edistäminen vaativat tärkeiden asioiden tunnistamisen, niiden mukaisten tavoitteiden asettamisen ja sitoutumisen niiden mukaisiin tekoihin. Lisäksi on tärkeää oppia psyykkisen joustavuuden taitoja, joita tarvitsemme erilaisissa ongelmanratkaisutilanteissa. Opettajien kuuluu puolestaan tukea oppijaa näiden taitojen kehittämisessä ja seurata arvojen määrittelyn ja tavoitteiden asettamisen kehittymistä.

Sitoutumiskulttuuri koskettaa siten koko lukioissa työskentelevää henkilökuntaa ja kaikkia opiskelijoita, ja tästä syystä lukioissa on pidettävä huoli, että henkilökunta ja opiskelijat saavat riittävästi ohjausta tarvittavien taitojen kehittymiseksi. Henkilökunnan taitojen kehittämisessä opiskeluhuollon työntekijöillä voi olla suuri rooli. Opiskelijoiden taitojen kehittämisestä ensisijaisesti vastaavat ryhmänohjaajat ja aineenopettajat, joita tukevat opiskeluhuollon työntekijät. Oppilaitoksen oma opiskeluhoitoryhmä suunnittelee, mahdollistaa ja seuraa tärkeiden asioiden toteutumista. Opiskelijoita kannustetaan vaikuttamaan kouluyhteisön kehittämiseen opiskelijakunnan avulla, ja opiskelijakunnan edustajat ovatkin mukana koulun työryhmissä ja osallistuvat palavereihin. Lisäksi vanhemmat opiskelijat toimivat tutoreina nuoremmilleen. Tärkeä yhteistyökumppani koulun ulkopuolella on nuorisovaltuusto.

Hyvinvointiosaamista tuetaan Rovaniemen lukioissa käytännössä myös muun muassa hyvinvoinnin vuosikellon ja hyvinvointimittarin sekä erilaisten teemapäivien ja esimerkiksi liikuntailtapäivien avulla. Lukioiden vuosisuunnitelmissa tarkennetaan toimintakulttuurin arviointimenetelmiä sekä sitä, miten toimintakulttuuria kehitetään ja uudistetaan.

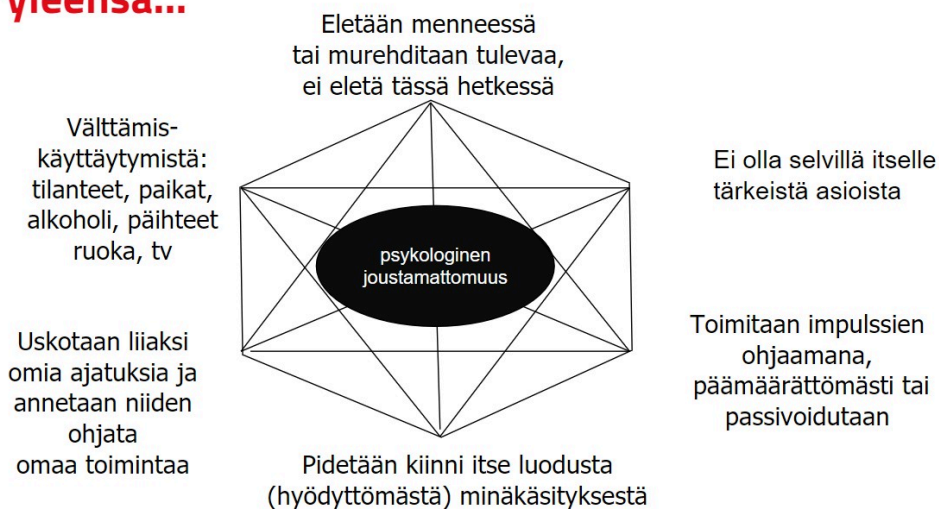
Psyykkisen joustavuuden taidot (Hyväksymis- ja omistautumisterapiasta)

Psykologinen joustavuus (Hayesin ym. mukaan)

Toimimattomiin ongelmanratkaisuihin liittyy yleensä...

Psykologinen joustamattomuus (Hayesin ym. mukaan)

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Rovaniemen lukioissa kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä toteutetaan monella tavalla. Kaikkien vuosikurssien huoltajille järjestetään kotiväeniltoja, joissa hyödynnetään myös etäyhteyksiä. Osa

kotiväenilloista voidaan järjestää täysin etänä, ja mahdollisuuksien mukaan huoltajille pyritään aina tarjoamaan mahdollisuus osallistua tilaisuuksiin etäyhteyksin, jos paikan päälle saapuminen on esimerkiksi pitkien välimatkojen vuoksi haastavaa. Tällainen hybridimalli mahdollistaa useamman huoltajan osallistamisen kuin pelkkä lähimalli mahdollistaisi.

Kotiväenilloissa on teemalähtökohta: sisällöt kohdennetaan kunkin vuosikurssin huoltajille ja pyritään järjestelemään teemoittain. Ensimmäisen vuosikurssin huoltajat perehdytetään lukion toimintaan: ohjauksen työnjakoon ja opiskeluhyvinvointitoimintaan sekä opiskelijan oppimisen tukemiseen, opintojen edistymiseen ja omien vahvuuksien löytämiseen. Toisen ja kolmannen vuosikurssin vanhempainillat käsittelevät esimerkiksi ylioppilaskirjoituksia ja kulloinkin ajankohtaisia koulukysymyksiä. Sisällöt päätetään tarkemmin vuosisuunnitelmassa.

Huoltajia tiedotetaan säännöllisesti lukioiden toiminnasta ja tapahtumista, ja heidän asiantuntijuuttaan hyödynnetään muun muassa ammatteja esittelevissä tapahtumissa. Heitä pyritään osallistamaan koulu yhteistyön kehittämiseen. Tätä yhteistyötä tarkennetaan vuosisuunnitelmassa.

Yksittäisen opiskelijan asioissa yhteistyötä huoltajien kanssa kuvataan tarkemmin opetussuunnitelman luvussa 4 Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakoulu yhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opintoihin ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestäväen tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja refleктоivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus,

kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävä kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaalitekniikan avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Rovaniemen lukioissa tehdään opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti oppiainelähtöistä ja laaja-alaisen osaamisen osa-alueita tukevaa korkeakoulu- ja työelämäyhteistyötä. Tämän työn perustana on vahva opinto-ohjauksen kokemus ja osaaminen sidosryhmien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Sekä korkea-astetta ja työelämää että lukiota palvelevia ja kaikkien näiden päämääriä tukevia yhteistyön muotoja rakennetaan yhteisten, monialaisten keskustelujen kautta. Yhteisenä tavoitteena on nuorten osaamisen tukeminen ja tulevaisuuden yhteiskunnan vaatimuksiin vastaaminen. Parhaimmillaan lukion ja korkea-asteen sekä työelämän yhteistyö tarjoaa oivalluksia ja sellaista osaamista, jota syntyy vain synergian kautta.

Rovaniemen lukioissa on eri oppiaineiden opettajista koostuva korkeakoulu- ja työelämäyhteistyötiimi, jonka tehtävänä on rakentaa, ylläpitää ja uudistaa yhteistyön muotoja sekä lukioiden omista lähtökohdista käsin että yhteistyössä korkea-asteen ja työelämän toimijoiden kanssa. Jokainen opettaja on lisäksi velvollinen tuomaan opetukseensa sisältöjä, jotka kytkevät lukiossa opiskeltavat asiat ympäröivään yhteiskuntaan, eri aloihin ja korkeakouluopintoihin. Oppiainekohtainen ja opinto-ohjaukseen liittyvä yhteistyö on kuvattu tarkemmin opintojaksojen kuvauksissa ja Rovaniemen lukioiden ohjaussuunnitelmassa (luku 4.1.1).

Rovaniemen lukiolaiset osallistuvat opinto-ohjauksen kautta sekä Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun että Oulun ammattikorkeakoulun Avoimiin oviin sekä Oulun yliopiston

Abipäiville. Lisäksi lukiolaisten on mahdollista suorittaa korkea-asteen orientaatio-opintoja ja päästä näin kurkistamaan korkeakouluopiskeluun sekä saada opintopisteitä, jotka myöhemmin voidaan myös hyväksilukea korkeakouluopinnoissa. Lukiolaisille tarjotaan myös erilaisia yrittäyys- sekä muita työelämään liittyviä ja ammatillisia opintoja. Opinto-ohjauksessa tutustutaan sekä suomalaisten että ulkomaisten korkeakoulujen koulutustarjontaan. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijat käyvät esittelemässä eri koulutusaloja lukiolaisille. Työelämäkurkistuksia toteutetaan myös Ammattien aamu- ja iltapäivien avulla. Näissä eri aloilla työskentelevät henkilöt kertovat alastaan ja omasta urapolustaan. Myös yrittäjät ja yrittäjäjärjestöt ovat mahdollisuuksien mukaan mukana yhteistyökeskusteluissa ja suunnittelemassa yhteistyön muotoja lukioiden kanssa. He vierailevat myös kertomassa omista yrittäjätarinoistaan ja aloistaan. Sekä korkea-asteen että työelämän edustajien vierailuissa hyödynnetään enenevässä määrin etäyhteyksiä, mikä tarjoaa mahdollisuuksia pyytää vierailijoita ulkomaita myöten.

Rovaniemen lukioissa käynnistyi helmikuussa 2021 oppimateriaalihanke, jonka tavoitteena on tukea opetussuunnitelman pyrkimysten toteuttamista. Oppimateriaalin perustana on Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun alumneista tehtävät haastatteluvideot, jotka jo itsessään avaavat eri alojen maailmaa lukiolaisille. Hankkeen tavoitteena on tukea laaja-alaisten ja tulevaisuustaitojen osaamista ja opettamista, ja videoilla haastateltavat esittelevätkin muun ohella myös sitä, millaista problematiikka ja tulevaisuuden haasteita heidän alallaan ratkotaan ja miten ala kytkeytyy yhteiskunnallisiin ja globaaleihin tavoitteisiin. Valmis materiaali on osa sekä eri oppiaineiden omia että niitä yhdistäviä sisältöjä, ja materiaali laajentaa siten opintojaksojen sisältöjen tarkastelupisteitä. Alumnyhteistyötä tehdään myös muutoin lukioiden ja korkea-asteen välillä.

Eri oppiaineissa rakennetaan korkea-asteen kanssa myös yhteisiin projekteihin tai opintojaksojen yhteisiin kosketuspintoihin perustuvaa yhteistyötä. Esimerkiksi maantieteen ja biologian yhteisen opintojakson (BI2BI3GE1) aikana opiskelijat voivat tehdä erilaisia projekteja muun muassa Lapin ammattikorkeakoulussa yhdessä näiden opiskelijoiden kanssa. Fysiikan opiskelijoiden on puolestaan mahdollista valita robotiikan opintojakso, joka toteutetaan yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulun kanssa. Muita käytännön yhteistyötoteuksia on kuvattu oppiaineiden opintojaksokuvauksissa.

Yhteistyötä Rovaniemen lukioissa tehdään myös esimerkiksi tiedekeskusten, kulttuurialan ja media-alan toimijoiden sekä järjestöjen kanssa. Näitäkin yhteistyön muotoja on kuvattu tarkemmin eri oppiaineiden kohdalla. Opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti yhteistyökumppaneita ja yhteistyön muotoja haetaan jatkuvasti ja aktiivisesti lisää ja pyritään ylläpitämisen lisäksi myös uudistamaan lukioissa toteutettavaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Parhaimmillaan yhteistyömuotojen etsiminen auttaa kehittämään niin lukiota kuin yhteistyötahoakin. Esimerkiksi Rovaniemen Kotiseutuyhdistys Rovaniemen Totto ry, joka omistaa ja ylläpitää Rovaniemen kotiseutumuseota, on ottanut tavoitteekseen kehittyä elämys- ja oppimiskeskukseksi, ja tärkeä osa tämän tavoitteen toteuttamisessa on koulujen kanssa tehtävä yhteistyö. Lukioiden kanssa tehtävässä yhteistyössä keskeisiksi elementeiksi on nostettu eläytyminen, kokemuksellisuus ja sisällöntuottaminen sekä laaja-alaisten taitojen kehittäminen. Museo ympäristönä tarjoaa hyvät edellytykset sekä historiallisen empatian että menneestä tulevaan suuntautuvan ajattelutaidon kehittämiseksi. Tähän yhteistyöhön on mahdollista kytkeä myös yhdistyksen perus- ja korkea-asteen kanssa tehtävää yhteistyötä sekä esimerkiksi matkailualaa opiskelevien ammattilukiolaisten osaamisen hyödyntämistä.

Rovaniemen lukioiden kv-työ rakentuu samojen periaatteiden varaan kuin korkeakoulu- ja työelämäyhteistyökin. Lukioilla on kv-vastaavat, jotka työparina edistävät sekä lukioiden omia että yhteisiä tavoitteita. Mahdollisuuksien mukaan heidän apunaan on myös kv-tiimi. Pyrkimyksenä on rakentaa lukioiden yhteinen kv-strategia, jota voisi hyödyntää myös kaupungin muussa kv-toiminnassa. Kantavina periaatteina kv-työssä on sekä kansainvälisyyden että sen eteen tehtävän työn näkyväksi tekeminen ja jatkuvan, henkilösidonaisuuksista riippumattoman yhteistyömallin luominen. Keskeisiä lähtökohtia ovat myös Lyseonpuiston lukion Unesco-koulun asema ja Vihreä lippu -verkoston periaatteet. IB-lukion kv-toiminnasta rakentuu malleja myös muiden lukiolaisten ohjaamiseen, ja kv-asioissa tehdään yhteistyötä niin korkea-asteen kuin muidenkin toimijoiden, kuten järjestöjen, kanssa. Erasmus-hankkeita haetaan aktiivisesti.

Rovaniemen lukiolaisten on syksystä 2021 alkaen mahdollista suorittaa Kansainvälisyystaitojen lukiodiplomi, josta on kerrottu tarkemmin lukiodiplomin kuvauksessa (Oppiaineet-osiossa). Ajatuksena on, että diplomin suorittamisessa opiskelijat ovat itse aktiivisia myös siinä, millaisin teoin he osaamistaan kehittävät ja osoittavat. Kotikansainvälisyys on isossa roolissa diplomin suorittamisessa. Kaikkiaan ajatus kv-toiminnasta ja sen eri muodoista ja mahdollisuuksista on monipuolistunut, ja Rovaniemen lukioden kv-työssä tavoitteena onkin saada kv osaksi jokaisen nuoren kokemusmaailmaa, rakentaa ymmärrystä siitä, että globaalissa maailmassa kansainvälisyys on läsnä kaikkialla.

3.7. Lukion yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioden kanssa

3.7.1. Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten kanssa

Lukio-opintoja voidaan suorittaa ammatillisen perustutkinnon yhteydessä ja ammatillisia opintoja vastaavasti lukio-opintojen yhteydessä. Lukio-opiskelijat voivat suorittaa esimerkiksi yrittäjyysopintoja Lapin koulutuskeskus REDU:ssa.

Ammattilukiokoulutus

Ounasvaaran lukio järjestää Rovaniemellä ammattilukiokoulutusta. Sillä tarkoitetaan ammatillisesta koulutuksesta käsin lukion opetussuunnitelman mukaan suoritettavaa lukiokoulutusta, joka tähtää ylioppilastutkintoon. Rovaniemen koulutuskuntayhtymän tilaama lukiokoulutuksen määrä kirjataan vuosittain Rovaniemen kaupungin kanssa tehtävään sopimukseen. Lukio-opintojen laajuus perustuu opiskelijan valintoihin. Suppeammat lukio-opinnot ja ylioppilastutkinto voidaan toteuttaa jopa kolmessa vuodessa. Jos opiskelija suorittaa lukion päättötodistukseen (aikuisten ops) vaadittavan määrän opintoja, ne kestävät yleensä kauemmin, 3, 5 - 4 vuotta. Valintoihin perustuva opetustarjonta määritellään lukuvuosittain lukion työsuunnitelmassa.

3.7.2. Yhteistyö muiden lukioden kanssa

Opiskelijat voivat valita opintoja muista lukioista ja siten lisätä valintamahdollisuuksiaan. Valintoja voi tehdä oman paikkakunnan toisesta lukiosta ja mahdollisuuksien mukaan myös muiden paikkakuntien lukio-opetuksen tarjonnasta. Rovaniemen lukiot sopivat keskenään paikallisiin valinnaisiin opintoihin liittyvästä työnjaosta. Monimuoto-opetuksella ja verkko-opinnoilla lisätään opiskelijan mahdollisuuksia opiskella toisessa koulussa omasta oppilaitoksesta käsin.

Opiskelijat voivat opiskella myös aikuislukioissa ja kesälukioissa lukion opintoja.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempina yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolittetoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisasiässä lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
 - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja

työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (Lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

4.1.1. Rovaniemen lukioiden ohjaussuunnitelma

Tämä ohjaussuunnitelma koskee Ounasvaaran lukiota ja Lyseonpuiston lukiota ottaen huomioon IB-lukion erityispiirteet. Suunnitelmaa käytetään yksilöllisesti soveltuvin osin myös Rovaniemen aikuislukion ohjauksessa.

1. OHJAUKSEN KESKEISET KÄSITTEET

Ohjaus

Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, joka syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjaus on osa elinikäistä ohjausta, jossa on vahvasti mukana tulevaisuuden osaamistaidot ja -tarpeet. Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjauksen työnjako on kuvattu tarkemmin myöhemmin tässä ohjaussuunnitelmassa.

Hyvä ohjaus on monipuolista ja tukee opiskelijan valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa. Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä ja tarjoaa aineksia itsetuntemukseen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja toimijuutta pidetään yllä koko lukioajan. Luottamusta omaan osaamiseen kehitetään. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, ja jokaisella on oikeus ohjaukseen oman tarpeensa mukaan. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija.

Opinto-ohjaus

Opinto-ohjaus on opinto-ohjaajan toteuttamaa toimintaa. Opinto-ohjausta järjestetään oppitunneilla, pienryhmissä sekä henkilökohtaisena ohjauksena. Opinto-ohjauksen prosessissa opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelijan usko omien tavoitteiden toteutumiseen vahvistuu ja hänen kykynsä selviytyä muutostilanteista kehittyy.

Ryhmänohjaus

Jokainen lukiolainen kuuluu johonkin vuosiluokan ryhmään, jolla on aineenopettaja

ryhmänohjaajana. Ryhmänohjaaja (ropo) on opiskelijan lähiaikuinen lukiossa. Ryhmänohjausta annetaan suuryhmä-, pienryhmä- ja henkilökohtaisena ohjauksena. Lukiossa ryhmänohjaaja tapaa ryhmäänsä säännöllisesti ja opiskelijoiden edellytetään osallistuvan ryhmänohjaustuokioihin. Tuokioissa ryhmänohjaajat ryhmäyttävät opiskelijoita, perehdyttävät luokattoman lukion käytänteisiin sekä ohjaavat opiskelijoita opintojen suunnittelussa ja tavoitteiden asettamisessa sekä seuraavat opintojen etenemistä yhdessä opiskelijoiden kanssa. Ryhmänohjaaja haastattelee ryhmänsä opiskelijat jokaisena lukuvuotena. Ryhmänohjaajat

osallistuvat vanhempainiltojen suunnitteluun sekä toteutukseen samoin kuin muiden sellaisten koulun tapahtumien toteuttamiseen, jotka koskevat heidän vuosikurssiaan.

Pienryhmäohjaus

Pienryhmäohjaus mahdollistaa ohjauksessa keskittymisen ryhmää kiinnostaviin asioihin. Pienryhmissä aiheiden käsittely vie nuoren ajattelua eteenpäin ja samalla antaa kokemuksia joukkoon kuulumisesta. Vahvuuksien etsimisestä ja löytämisestä tulee helpompaa, kun voidaan hyödyntää erilaisia pienryhmään soveltuvia toiminnallisia menetelmiä.

Pienryhmässä toimiminen yhdessä vertaisten kanssa vahvistaa opiskelijan toimijuutta. Vuorovaikutustaidot kehittyvät tämäntyppisessä ohjauksessa eri tavalla kuin yksilö- tai luokkaohjauksessa.

Henkilökohtainen ohjaus

Henkilökohtaisessa ohjauksessa keskustellaan opiskelijan kanssa kahden kesken

luottamuksellisesti hänen lukio-opinnoistaan, ylioppilastutkinnon suorittamisestaan sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelmistaan. Henkilökohtaisen ohjauksen sisällöt nousevat yleensä ohjaukseen hakeutuvan opiskelijan tarpeista ja lähtökohdista. Opiskeluun liittyvien kysymysten lisäksi ohjauksessa voidaan käsitellä opiskelijan elämäntilannetta ja hyvinvointia.

Henkilökohtaisen ohjauksen menetelmät ovat pääasiassa keskusteluun pohjautuvia. Myös erilaisia tehtäviä ja testejä voidaan käyttää apuna. Ohjauskeskustelun tarkoitus on auttaa opiskelijaa tekemään itseään koskevia päätöksiä ja lisätä hänen toimijuuttaan.

Verkko-ohjaus

Verkko-ohjauksen avulla voidaan toteuttaa kaikkia edellä mainittuja ohjausmuotoja, joko osittain tai kokonaan. Verkko-ohjauksessa voidaan käyttää välineenä esimerkiksi Meetia, Wilmaa ja sähköpostia. Verkko-ohjausta voidaan toteuttaa sekä lähiopetuksessa että etäopetuksessa.

Vertaisohjaus

Vertaisohjaus on yksi ohjauksen muoto, jossa opiskelijat toimivat toisilleen apuna ja tukena. Vertaisohjaus toteutuu usein spontaanisti esimerkiksi luokkatilanteissa. Vertaisohjausta voidaan toteuttaa luokkaohjauksessa ja pienryhmäohjauksessa eri oppiaineiden opintojaksoilla. Vertaisohjauksessa opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät ja hänen toimijuutensa vahvistuu. Vertaisohjausta voidaan tehdä esimerkiksi erilaisten tehtävien avulla. Vertaisohjauksessa opiskelija saa näkökulmia muilta opiskelijoilta ja voi pohtia valintojaan niiden pohjalta.

Sukupuolittietoinen ohjaus perustuu herkkyydelle tunnistaa yksilöllisyys ja persoonallisuus jokaisessa opiskelijassa. Ohjauksessa pyritään tunnistamaan ja purkamaan segregoituneita yhteiskunnallisia rakenteita, koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opiskelijoita ohjataan ja kannustetaan tekemään valintoja sukupuolesta riippumatta sekä opintojaksojen että erilaisten jatko-opinto- ja uramahdollisuuksien kohdalla.

Esteettömyys liittyy yhdenvertaisuuteen. Esteettömyyteen kuuluu mahdollisuus oppia ja opiskella yksilöllisten kykyjen mukaisesti. Tämä edellyttää paitsi opiskelijoiden tuen tarpeiden myös heidän vahvuuksiensa tunnistamista. Tältä pohjalta opiskelijan kanssa voidaan suunnitella opintoja realistiselta pohjalta.

Saavutettavuus liittyy läheisesti tiedottamiseen ja siihen, että ohjaus ja siihen liittyvä informaatio on tarjolla niin, että se on kaikkien saavutettavissa, helposti ja selkeästi.

Nivel- ja siirtymävaiheella tarkoitetaan opintojen vaiheita, joissa opiskelija siirtyy oppilaitoksesta toiseen, esimerkiksi peruskoulusta lukioon tai lukiosta jatko-opintoihin. Se voi tarkoittaa myös siirtymää lukiosta toiseen tai lukiosta ammatilliseen oppilaitokseen.

Kansainvälinen ohjaus

Kansainvälistä ohjausta voidaan toteuttaa luokkamuotoisessa ohjauksessa, pienryhmäohjauksessa tai henkilökohtaisessa ohjauksessa. Lukiossa pyritään toteuttamaan monenlaisia kansainvälisiä projekteja, joihin opiskelijat voivat halutessaan osallistua. Kansainvälistä ohjausta voidaan toteuttaa myös erilaisten vierailijoiden tai vierailujen muodossa. Kotikansainvälisyyttä toteutetaan kansainvälisillä projekteilla ja vastaanottamalla ulkomaisia vaihto-opiskelijoita.

Hyvinvointiohjaus

Hyvinvointiohjausta tehdään opintojaksojen luokkamuotoisilla oppitunneilla sekä mahdollisesti pienryhmissä. Henkilökohtaisessa ohjauskeskustelussa on myös mahdollista nostaa esiin hyvinvointiin liittyviä teemoja. Hyvinvointiohjausta voidaan tehdä yhteistyössä

opiskeluhyvinvointiryhmän toimijoiden kanssa.

2. OHJAUKSEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

Ohjauksen tavoitteena on auttaa opiskelijaa suunnittelemaan omaa opiskeluohjelmaansa, tukea häntä lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia suunnitelmia ja valintoja. Ohjauksen tehtävänä on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä opiskelijoiden hyvinvointia ja elämänhallintataitoja. Lisäksi tehtävänä on ehkäistä syrjäytymistä.

Ohjauksen ensisijaisena tavoitteena on saada opiskelijat aktiivisesti pohtimaan, tiedostamaan ja jäsentämään omaan kehitykseensä, oppimiseensa ja uravalintaansa liittyviä kysymyksiä sekä tunnistamaan omat kykynsä, osaamisensa ja kiinnostuksensa. Onnistunut ohjaus edellyttää sekä opiskelijan että ohjaajan aktiivista osallistumista. Ohjauksessa ja opiskelujen seurannassa hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa.

Lukio-opintojen aikana jokainen opiskelija laatii itselleen yhteistyössä opetus- ja ohjaushenkilökunnan kanssa opiskelu- ja yo-tutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Suunnitelmia tarkistetaan säännöllisesti.

Lukioissa lisätään nuorten henkilökohtaista fakta- ja kokemustietoa jatko-opintomahdollisuuksista, työelämästä ja yrittäjyydestä. Ohjausmalleja ja verkostoitumista jatko-opintopaikkojen ja työelämän kanssa kehitetään jatkuvasti.

Ohjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota koulutuspolun nivelvaiheisiin ja siihen, että opiskelijat pystyvät opiskelemaan yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen mukaisesti.

Opiskelijoiden opintojen sujumista seurataan ja heidän opintojensa etenemistä tuetaan. Opiskelijoiden hyvinvointia ja opiskelua tuetaan yhteistyössä opiskelijan, huoltajien, opettajien, opinto-ohjaajan, rehtorin ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa. Ohjaus on koko koulu yhteisön tehtävä.

3. OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN ROVANIEMEN KAUPUNGIN LUKIOISSA SEKÄ OHJAUKSEN TOIMIJAT JA TYÖNJAKO

Opinto-ohjaaja on ohjauksen asiantuntija, jolla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta, mutta ohjaus on kaikkien koulussa toimivien tehtävä. Ohjaukseen osallistuvat lukion opinto-ohjaajan lisäksi rehtori, kaikki koulun opettajat ja vertaisohjaajat eli tutorit. Kullakin opiskelijaryhmällä on ryhmäohjaaja, jonka ryhmä tapaa säännöllisesti ryhmäohjaustuokiossa.

Rovaniemen kaupungin lukioissa noudatetaan koko koulu ohjaa -mallia ja ohjaus on henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä. Seuraavassa on kuvattu ohjauksen toimijat ja työnjako.

OPINTO-OHJAAJA

- suunnittelee ja organisoii ohjausta.
- ohjaa opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa henkilökohtaisessa tai ryhmä- ja luokkamuotoisessa opinto-ohjauksessa (esim. opinto-ohjauksen moduulit).
- pitää ohjauksen oppitunteja.
- ohjaa opiskelijaa lukio-opintojen aikana (esim. henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta ja päivittäminen sekä ylioppilaskirjoitussuunnitelman laadinta).
- tukee opiskelijaa tunnistamaan vahvuutensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä.
- auttaa opiskelijaa tunnistamaan erilaisia jatko-opintomahdollisuuksia sekä kehittää opiskelijan taitoja arvioida omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan suhteessa näihin mahdollisuuksiin ja tuleviin siirtymävaiheisiin (esim. jatko-opinto- ja urasuunnitelman laadinta).
- tekee ohjausyhteistyötä pedagogisten (esim. aineenopettajat, erityisopettaja) ja opiskeluhoollon toimijoiden kanssa.
- tekee ohjausyhteistyötä jatko-oppilaitosten edustajien sekä työelämä-, koulu- ja muiden toimijoiden kanssa.
- osallistuu ohjauksen asiantuntijana opiskeluhoolloryhmän toimintaan ja yhteisölliseen opiskeluhyvinvointityöhön.
- konsultoi ryhmäohjaajia.
- seuraa opiskelijoiden opintojen etenemistä ja opiskeluhyvinvointia ryhmäohjaajien kanssa.
- tekee yhteistyötä huoltajien kanssa yhdessä ryhmäohjaajien kanssa.
- pitää yhteyttä yhteistyökumppaneihin (mm. työelämä, korkeakoulut, ammatilliset oppilaitokset, alueen opinto-ohjaajat, mielenterveys- ja sosiaalialan toimijat, nuorisotalon toimijat).
- tarkistaa hyväksiluvut.
- tukee opiskelun etenemistä yhteistyössä erityisopettajan, terveydenhoitajan, kuraattorin ja psykologin kanssa.
- laatii pedagogisia suunnitelmia.
- tekee yhteistyötä ja huolehtii tiedonsiirrosta nivelvaiheissa:
 - avoimien ovien järjestäminen
 - lukio-opinnoista tiedottaminen 9.-luokkalaisille
 - opiskelijapalaverit yhdessä ryhmäohjaajan, erityisopettajan, terveydenhoitajan, kuraattorin ja psykologin kanssa
 - tiedottaminen lukio-opinnoista yläkoulun opinto-ohjaajille.
- vastaa jälkiohjauksesta.

OPISKELIJA

- on ohjausprosessin aikana vastuullinen, aktiivinen ja osallistuva toimija.
- kehittää opintojen aikana oppimaan oppimisen taitojaan.
- oppii hankkimaan tietoa jatkokoulutuksesta ja työelämästä siten, että voi tehdä itselleen parhaiten sopivia suunnitelmia koulutus- ja työuransa suhteen.
- suunnittelee henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa (opiskelusuunnitelma, ylioppilastutkintosuunnitelma, jatko-opinto- ja urasuunnitelma) yhdessä ryhmäohjaajan, aineenopettajien, erityisopettajan ja opinto-ohjaajan kanssa.
- rakentaa ohjauksessa tulevaisuuttaan yksilöllisten toiveidensa mukaisesti.

REHTORI/APULAISREHTORI (kummatkin lukiot tarkentavat nämä omissa ohjeistuksissaan)

- luo edellytykset onnistuneelle ohjaustoiminnalle.

- huolehtii, että koko henkilöstö on tietoinen ohjauksen toteuttamisen periaatteista ja tavoitteista.
- huolehtii siitä, että ohjauksen eri osa-alueita arvioidaan säännöllisesti.
- vastaa ylioppilastutkinnon järjestämisestä.
- johtaa opiskeluhyvinvointiryhmää.
- huolehtii keskeytyneiden kurssien seurannasta.
- huolehtii koodiviikko- ja uusintakoejärjestelyistä.
- tekee hallinnolliset päätökset (esim. opiskelijaksiotto, koulun vaihto, erottaminen ja siihen liittyvät keskustelut, todistukset, osaamisen tunnustaminen).
- laatii opintojaksotarjottimen.
- myöntää poissaolot (pidemmät kuin 1 päivää).
- linjaa suoritusohjeista poikkeamista.
- myöntää vapautukset eri oppiaineista.
- myöntää luvan opintojen väliaikaiseen keskeyttämiseen.
- hyväksyy muissa oppilaitoksissa suoritettut kurssit tai muuten suoritettut opinnot osaksi opiskelijan opintokertymää.
- hyväksyy vaihto-oppilaiden ulkomailla suorittamien kurssien vastaavuudet.

IB-KOORDINAATTORI

- valmistelee opiskelijavalinnat.
- ylläpitää IB-lukion opiskeluohjeita ja opetussuunnitelmaa yhdessä opinto-ohjaajien ja opettajien kanssa.
- seuraa opintojen valmistumista.
- osallistuu IB:n asiantuntijana opiskeluhoitoryhmän toimintaan ja yhteisölliseen opiskeluhyvinvointityöhön.
- perehdyttää opiskelijat, opettajat ja vanhemmat IB-lukion toimintaan.

KOULUSIHTTEERI

- vastaa tarvittavista asiakirjoista KELA:n tukien saamiseksi opiskelijalle (esim. opintotuki, koulumatkatuki).
- siirtää opintosuoritukset Primukseen.
- vastaa Koski-, Wilma- ja Primus-järjestelmiin liittyvistä tehtävistään koulukohtaisesti sovitusti (esim. avainkoodit opiskelijoille ja huoltajille).
- vastaa YO-ilmoittautumiseen liittyvistä asioista koulukohtaisesti sovitusti.
- vastaa matkalippuihin, todistuksiin yms. liittyvistä asioista.

AINEENOPETTAJA

- ohjaa opetusryhmänsä opiskelijaa opettamansa oppiaineen opiskelutaidoissa ja opiskelutekniikoissa.
- huomioi opetusryhmänsä erilaisia oppijoita.
- tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta (esim. yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa, vierailut).
- antaa tukiopetusta.
- ottaa vastaan itsenäiset suoritukset.
- tarkistaa muissa oppilaitoksissa suoritettujen kurssien tai muuten suoritettujen opintojen vastaavuudet (myös vaihto-oppilasvuosi).
- ohjaa opiskelijoita oman oppiaineensa ylioppilastutkinnon kokeen sisältöihin ja käytänteisiin sekä kokeeseen valmistautumisessa.
- seuraa opiskelijan opintojen etenemistä ja opintomenestystä ja tarjoaa niihin liittyvää tukea omilla opintojaksoillaan (esim. poissaolot).
- ottaa puheeksi itsellään heränneen huolen opiskelijan kanssa ja konsultoi tarvittaessa aineenopettaja opinto-ohjaajaa, erityisopettajaa tai opiskeluhoillon työntekijää.
- tekee yhteistyötä huoltajien kanssa oman oppiaineensa näkökulmasta.
- tekee ohjausyhteistyötä pedagogisten ja opiskeluhoillon toimijoiden kanssa.

RYHMÄNOHJAAJA

- toimii oman ohjausryhmänsä opiskelijoiden lähiohjaajana.
- käynnistää oman ohjausryhmänsä ryhmäytymisprosessin sekä perehdyttää opiskelijat lukion käytänteisiin ja toimintatapoihin.
- haastattelee oman ryhmänsä opiskelijat vuosittain.
- seuraa oman ohjausryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja valintojen toteutumista ja läsnäoloa sekä puuttuu mahdollisiin ongelmiin ja on tarvittaessa yhteydessä opiskelijaan ja huoltajiin (esim. poissaolot, opintojen edistyminen, heikkenevä menestys).
- ottaa puheeksi itsellään heränneen huolen opiskelijan kanssa huoli puheeksi -suunnitelman mukaisesti ja konsultoi tarvittaessa opinto-ohjaajaa, erityisopettajaa tai opiskeluhuollon työntekijöitä.
- seuraa oman ohjausryhmänsä opiskelijoiden ylioppilastutkinnon etenemistä yhteistyössä aineenopettajien, opinto-ohjaajien ja rehtorin kanssa.
- pitää ryhmänohjauksen tunnit/tuokiot.
- osallistuu pedagogisen suunnitelman tekemiseen mahdollisuuksien mukaan.
- tekee yhteistyötä oman ohjausryhmänsä opiskelijoiden huoltajien kanssa.
- tekee ohjausyhteistyötä pedagogisten ja opiskeluhuollon toimijoiden kanssa.
- myöntää lyhyet poissaolot (esim. lupa 1 vrk:n poissaoloihin).

ERITYISOPETTAJA

- tukee opiskelutaitojen vahvistamista sekä osallistuu opiskelutaitojen opettamiseen ja opiskelijan ohjaamiseen omien vahvuuksien oppimisessa ja hyödyntämisessä.
- tukee ja vahvistaa opiskelijan myönteistä kuvaa itsestään oppijana.
- vastaa opiskelutaitojen ohjauksesta tarvittaessa opintojen alussa (pohjana perusopetuksen oppimissuunnitelma-, hojks- ja muut oppimis- ja keskittymisvaikeuksia kuvaavat asiakirjat tai muuta kautta saatu tieto opiskelijan oppimis- ja keskittymisvaikeuksista).
- osallistuu tukea tarvitsevien opiskelijoiden opintojen suunnitteluun, esimerkiksi selvittää opiskelijoiden lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksia ja auttaa löytämään niihin tukitoimia.
- tekee yhteistyötä ja huolehtii tiedonsiirrosta nivelvaiheissa perusasteen ja jatko-opintopaikkojen kanssa.
- vastaa digilukiseulojen ja -testien tekemisestä sekä lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden lausunnosta (YTL) ja siihen liittyvän pedagogisen tuen suunnitelman kirjoittamisesta ylioppilastutkintoa ja opintojen suunnittelua varten (koulukohtaisesti sovitusti).
- tunnistaa yhteistyössä aineenopettajien, opinto-ohjaajien ja opiskeluhuollon toimijoiden kanssa tukea tarvitsevat opiskelijat.
- pitää yhteyttä huoltajiin tukea tarvitsevien opiskelijoiden osalta.
- konsultoi tarvittaessa aineenopettajia erityisopetukseen liittyvissä asioissa.
- konsultoi tarvittaessa opinto-ohjaajia, terveydenhoitajaa ja opiskeluhuollon työntekijöitä.
- osallistuu oman ammattialansa asiantuntijana opiskeluhyvinvointiryhmän toimintaan ja yhteisölliseen opiskeluhooltoon.
- huolehtii oppimisen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen sekä opiskelijoiden yhdenvertaiseen asemaan liittyvien toimien edistämisestä, ennaltaehkäisee oppimisen vaikeuksia sekä tunnistaa tuen tarpeet varhaisessa vaiheessa.

KEINOEMO

- toimii tukena ja turvana ulkopaikkakuntalaisille.

OPISKELIJATUUTORI

- on pääsääntöisesti toisen vuoden opiskelija, joka on saanut tehtävänsä koulutuksen (koulukohtaisesti sovitusti).
- toimii yhteistyössä tuutoroinnista vastaavan opettajan, opinto-ohjaajan/opinto-ohjaajien ja ryhmänohjaajien kanssa.

- opastaa ensimmäisen vuoden opiskelijoita lukio-opiskelun käytänteissä yhdessä kaikkien koulun toimijoiden kanssa.
- perehdyttää lukion toimintakulttuuriin.
- tutustuttaa opiskelijoita toisiinsa ja on mukana ryhmäytymisessä.
- osallistuu lukion esittelytilaisuuksiin yläkouluilla, vanhempainilloissa, avoimien ovien tapahtumissa ja erilaisissa messutapahtumissa.

OPISKELUHUOLLON HENKILÖSTÖ

Lukion opinto-ohjauksen tavoitteena on varmistaa, että opiskelija saa ohjausta ja tukea siten, että hän selviytyy ja etenee opinnoissaan suunnitelmien mukaisesti. Tavoitteen toteutumiseksi tehdään yhteistyötä tarvittaessa opiskeluhoollon kuraattorin ja psykologin sekä opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajan ja lääkärin kanssa. Opiskeluhoollon henkilöstön tehtävät on kuvattu opiskeluhoollon suunnitelmassa.

4. OHJAUS SIIRTYMÄVAIHEISSA

Perusaste

Ohjauksen merkitys korostuu nivel- ja siirtymävaiheissa. Rovaniemen kaupungin lukiot antavat tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille. Lukioiden opinto-ohjaajat esittelevät lukio-opintoja peruskoulujen oppilaanohjauksen tunneilla ja vanhempainilloissa. Rovaniemen kaupungin lukioissa järjestetään vuosittain Avoimet ovet, jonka tarkoituksena on esitellä lukio-opintoja peruskoulun päättävälle opiskelijalle. Huoltajille järjestetään lukioissa erillisiä esittelytilaisuuksia kuvataidelinjasta, IB-, urheilu- ja ammattilukiosta.

Oppilas- ja opiskelijahuollollisen pedagogisen tiedonsiirron tavoitteena on tukea nuoren siirtymistä perusopetuksesta lukioon ja edesauttaa opintojen joustavaa aloittamista. Tiedonsiirrolla on tavoitteena tukea opiskelijan onnistumista ja hyvinvointia sekä auttaa lukioita ennakoimaan opiskelijan pedagogisen tuen tarvetta.

Perusopetuslaissa (1288/2013, 40 §) todetaan: *“Jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain (629/1998) tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaisesti järjestämään opetukseen, toimintaan tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä. (11.8.2017/533)”*

Tiedot opiskelijan peruskoulun aikana saamasta pedagogisesta tuesta siirretään luottamuksellisesti, opiskelijan etu huomioiden. Tiedonsiirto tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa. Tavoitteena on opiskelijoiden opiskelun tukemisen kannalta olennaisen tiedon siirtäminen.

Rovaniemen kaupungissa perusopetuksen ja toiseen asteen koulutuksen järjestäjien kanssa on sovittu, että pedagogiseen tukeen liittyvä tieto siirretään tiedonsiirtolomakkeella ja aina silloin, kun tiedonsiirto on tärkeää oppilaan jatko-opintojen aloittamisen ja etenemisen kannalta. Tarvittaessa järjestetään henkilökohtainen tapaaminen opiskelijan ja huoltajan kanssa.

Lomake täytetään perusopetuksessa yhdessä oppilaan, huoltajien ja tarvittavien opettajien kanssa.

- Nuorelle/huoltajille annetaan kopio lomakkeesta kotiin. Alkuperäinen lomake jää perusopetuksen koululle.
- Perusopetuksen opinto-ohjaaja lähettää lomakkeesta kopion sen oppilaitoksen opinto-ohjaajalle, mihin oppilas siirtyy peruskoulusta.
- Lomakkeen tiedot otetaan käyttöön jatko-opinnoissa. Tarvittaessa pidetään lisäksi opiskelijakohtainen tiedonsiirtopalaveri.

Rovaniemen kaupungin lukioissa on käytössä myös lukioiden oma taustatietolomake. Opiskelija täyttää lomakkeen lukio-opintojen alussa yhdessä huoltajien kanssa. Lomakkeen tietoja käytetään opiskelijan ohjauksessa. Tavoitteena on auttaa ja tukea opiskelijaa lukio-opintojen aloittamisessa. Lomake on opinto-ohjaajan, erityisopettajan ja oman ryhmäohjaajan käytettävissä, erikseen lukiossa sovitulla tavalla. Nuorella ja hänen huoltajillaan on mahdollisuus kertoa peruskoulun aikaisesta opiskelusta, sen sujumisesta ja mahdollisista tukitoimista ja/tai pyytää henkilökunnan yhteydenottoa tukitoimien järjestämiseksi opiskelijalle.

Lukion vaihtaminen tai lukio-opintoihin siirtyminen ammatillisesta oppilaitoksesta

Mikäli opiskelija vaihtaa opiskelupaikkaa toisen asteen sisällä, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja huolehtivat, että tiedot opiskelijan saamasta pedagogisesta tuesta siirtyvät luottamuksellisesti, opiskelijan etu huomioiden, uuteen oppilaitokseen. Tiedonsiirto tehdään alaikäisen opiskelijan kohdalla yhteistyössä huoltajien kanssa. Tavoitteena on siirtää opiskelun kannalta olennainen tieto.

Lukio-opintojen keskeytyessä

Lukion opinto-ohjaajat, ryhmäohjaajat ja/tai rehtori ohjaavat tarvittaessa opiskelijaa jatkooppilaitokseen lukio-opintojen keskeytyessä. Yhteistyötä tehdään aina alle 18-vuotiaiden kohdalla myös huoltajien kanssa. Suurin osa lukion keskeyttäjästä siirtyy joko toiseen päivälukioon, aikuislukioon tai ammatilliseen oppilaitokseen. Siirto tehdään aina tarvittaessa saattaen vaihtaan.

Keskeytymisvaarassa oleva opiskelija

1.8.2021 voimaan tulevan oppivelvollisuuslain mukaan keskeytymisvaarassa olevaa opiskelijaa tulee ohjata. Rovaniemen lukioissa opinto-ohjaaja, aineenopettaja, ryhmäohjaaja, rehtori, erityisopettaja tai opiskeluhuollon toimijat selvittävät yhdessä opiskelijan sekä huoltajan kanssa, millaisia tukitoimia opiskelijalle voidaan tarjota opintojen jatkumiseksi. Tarvittaessa opiskelija ohjataan sellaisten palvelujen piiriin, jotka mahdollistavat opiskelujen jatkamisen (esim. sosiaali- ja terveystieteiden palvelut, nuorisotoimen palvelut). Mikäli opiskelija haluaa vaihtaa opiskelupaikkaa, opinto-ohjaaja selvittää yhdessä nuoren ja hänen huoltajansa kanssa mahdollisuutta siirtyä toiseen kouluun. Opiskelupaikan vaihtamisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä opiskeluhuollon toimijoiden, etsivän nuorisotyön tai luovin kanssa. Myös muita yhteistyötahoja pyydetään mukaan tarvittaessa.

Opinto-ohjaaja ilmoittaa etsivään nuorisotyöhön täysi-ikäisen nuoren, jonka lukio-opinnot ovat vaarassa keskeytyä tai keskeytyneet.

Lain mukaan koulutuksen järjestäjän on luovutettava alle 25-vuotiaan nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot nuoren kotikunnan etsivää nuorisotyötä varten, mikäli nuori keskeyttää opinnot lukiokoulutuksessa. Tietojen luovuttaminen tehdään yhteistyössä nuoren ja alaikäisen nuoren kohdalla myös hänen huoltajiensa kanssa. Tietojen antamisesta etsivään keskustellaan nuoren kanssa. Mikäli nuorta ei tavoiteta, hänelle ilmoitetaan tietojen luovuttamisesta, ennen kuin tietojen antaminen tapahtuu. Myös huoltajat tai nuori itse voivat olla suoraan yhteydessä etsivään nuorisotyöhön.

Jälkiohjaus lukio-opintojen jälkeen

Opiskelijalla on vielä vuoden ajan valmistumisestaan oikeus saada jälkiohjausta omasta lukiostaan. Jos opiskelija ei ole saanut lukion oppimäärän suorittamisen jälkeen jatko-opiskelupaikkaa, hänellä on oikeus saada ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Varusmiespalveluksen tai siviilipalveluksen suorittaminen suoraan lukion jälkeen jatkaa oikeutta osallistua ohjaukseen vuodella.

Rovaniemen kaupungissa lukiosta valmistunut opiskelija, joka ei vielä ole saanut jatko-opintopaikkaa, voi hakeutua ohjaukseen myös Ohjaamon kautta.

5. OHJAUKSEN SISÄLLÖT, MENETELMÄT JA TYÖTAVAT

Ohjausta toteuttavat lukiossa opinto-ohjaajat, ryhmänohjaajat ja aineenopettajat. Erilaisina työtapoina voi olla esimerkiksi tehtäviä, keskusteluita, opettajajohtoista opetusta, ryhmätöitä, vierailijoiden pitämiä esityksiä ja vierailuita. Ohjauksen sisällöissä käsitellään muun muassa opiskelutaitoja, elämönhallintataitoja, lukion jälkeisiä opintoja ja työelämävalmiuksia. Ohjaustoiminnalla tuetaan opiskelijan kasvua ja kehitystä sekä lisätään itsetuntemusta.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma muodostuu opiskelusuunnitelmasta, ylioppilastutkintosuunnitelmasta ja jatko-opinto- ja urasuunnitelmasta. Ohjauksessa otetaan huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet ja elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelija kirjaa näitä näkyviin henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa. Nämä suunnitelmat tukevat lukio-opintojen suorittamista ja jatko-opintoihin ja työelämään siirtymistä.

Ryhmänohjausta toteutetaan ryhmänohjaustoiminnan vuosikellon mukaisesti. Ryhmänohjausta voidaan toteuttaa luokkamuotoisena, pienryhmäohjauksena tai henkilökohtaisena ohjauksena. Ryhmänohjausta voidaan toteuttaa myös opiskelijahuoltoryhmän jäsenten, esimerkiksi koulupsykologin, kuraattorin tai terveydenhoitajan, tai ulkopuolisten tahojen kuten etsivän nuorisotyön tai kaupungin liikuntapalvelujen kanssa.

Opinto-ohjausta toteutetaan opintojaksoittain opinto-ohjaajan luokkamuotoisena opetuksena, jossa käydään läpi opetussuunnitelman opintojaksojen mukaiset sisällöt. Opinto-ohjausta toteutetaan myös pienryhmäohjauksena ja henkilökohtaisena ohjauksena. Opinto-ohjauksen sisällöt on kuvattu valtakunnallisen opetussuunnitelman luvussa 6.21.

Kummankin lukion vuosittain laadittavassa työsuunnitelmassa määritellään tarkemmin ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat.

6. YHTEISTYÖ KORKEAKOULUJEN JA AMMATILLISTEN OPPILAITOSTEN KANSSA

Lukion opetussuunnitelman tavoitteena on, että lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Lukiolaiset tutustuvat lukioaikana esimerkiksi Lapin yliopistoon ja Lapin ammattikorkeakouluun. Abivuotena he osallistuvat myös Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun Avoimiin oviin sekä Oulun yliopiston Abipäiville ja OAMK:n Avoimiin oviin.

Opinto-ohjauksessa tutustutaan sekä suomalaisten että ulkomaalaisten korkeakoulujen koulutustarjontaan. Lukuvuoden aikana eri yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijat käyvät esittelemässä koulutusaloja lukiolaisille. Myös virtuaalisia vierailuja hyödynnetään.

Lukiolaisille tiedotetaan mahdollisuuksista korkeakoulujen orientaatio- ja muihin kursseihin lukio-opintojen aikana. Myös erilaisista väyläopintomahdollisuuksista ja avoimien korkeakoulujen opinnoista tiedotetaan. Opinnoista kerrotaan opiskelijoille ensimmäisen opiskeluvuoden aikana, kuten muistakin korkeakouluopintojen mahdollisuuksista.

Opiskelijoilla on mahdollisuus käydä tutustumassa myös ammatilliseen koulutukseen ja valita sieltä eri opintoja. Ammatilukiolaisten osalta ohjauksessa tehdään tiivistä yhteistyötä ammatillisen puolen opintojenohjaajien kanssa.

Eri oppiaineiden tunneilla tehdään enenevässä määrin yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Yhteistyötä kehitetään osana oppiaineiden opetusta. Oppitunneilla käyviä vieraita pyydetään kertomaan omista opinnoistaan ja alastaan. Oppitunneilla hyödynnetään erilaisia alumni- ja asiantuntijaverkostoja. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään. Korkeakouluyhteistyö on parhaimmillaan luonteva osa aineen opetusta ja rikastuttaa oppisisältöjä.

Tämän lisäksi Rovaniemen lukiot hyödyntävät kummallekin koululle sopivalla tavalla erilaisia yhteistyötapoja. Yhteistyön muodot tarkennetaan vuosittain koulukohtaisissa työsuunnitelmissa. Muiden oppilaitosten kanssa voidaan tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden opintojaksojen aikana.

7. OHJAUKSEN YHTEISTYÖ TYÖELÄMÄN JA MUIDEN OPPILAITOKSEN ULKOPUOLISTEN TAHOJEN KANSSA

Opiskelijoille tarjotaan työelämä tietoa eri oppiaineiden opintojaksojen aikana luokkamuotoisessa opetuksessa ja ohjauksessa sekä henkilökohtaisissa ohjauskeskusteluissa mahdollisuuksien mukaan. Eri oppiaineissa voidaan perehtyä työelämään liittyviin teemoihin. Lukiolaisille tiedotetaan työelämän ajankohtaisista tapahtumista, ja lukiolaiset osallistuvat niihin mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi hyödynnetään kaupungin tarjoamat mahdollisuudet työelämään tutustumisessa (esim. kesätyöseteli). Työelämäohjausta toteutetaan myös erilaisten vierailujen tai vierailijoiden avulla (esim. alumnivierailut, yritysvierailut).

Lukioissa järjestetään myös Ammattien aamu- tai iltapäiviä, jolloin eri alojen vieraat kertovat omasta työstään ja opinnoistaan. Rovaniemen lukioissa on tarjolla myös erilaisia työelämään liittyviä opintoja sekä mahdollisuus valita erilaisia yrittäjyyteen liittyviä opintoja.

Rovaniemen lukiot hyödyntävät kummallekin koululle sopivalla tavalla erilaisia yhteistyötapoja. Yhteistyön muodot tarkennetaan vuosittain koulukohtaisissa työsuunnitelmissa.

Rovaniemen lukioille perustetaan yhteinen korkeakoulu- ja työelämätiimi, jonka tehtävänä on vahvistaa vakiintuneita ja luoda uusia tapoja tehdä yhteistyötä korkeakoulujen ja työelämän kanssa.

Muut yhteistyötahot

Yhteistyötä voidaan tehdä muun muassa seuraavien tahojen kanssa:

- toisen asteen oppilaitokset
- etsivä nuorisotyö (jokaiselle lukiolle nimetty oma työntekijä)
- nuorisotoimi
- Puolustusvoimat
- TE-palvelut
- Ohjaamo
- kolmannen sektorin toimijat (esim. vapaaehtoistyön opintojakso)
- seurakunnat

Ulkopuolisten oppilaitosten tarjonnan avulla lukiolainen voi suunnata omia opintojaan haluamaansa suuntaan. Ulkopuoliset tahot, esimerkiksi kolmannen sektorin toimijat ja muut kaupungin nuoria ohjaavat toimijat, voivat tulla lukiolle esittelemään toimintaansa esimerkiksi luennoin ja esittelypistein koulupäivän aikana. Ulkopuolisten tahojen kanssa voidaan tehdä yhteistyötä myös opintojaksojen aikana sopivin menetelmin.

8. OHJAUSTOIMINNAN ARVIOINTI

Koko koulun ohjaustoimintaa arvioidaan monipuolisesti. Arviointia tehdään hyödyntämällä eri toimijoiden itse- ja vertaisarviointia, palautteita ja kyselyitä. Lisäksi arviointia ovat rehtorin, apulaisrehtorin, opinto-ohjaajan, erityisopettajan, eri vuosikurssien ryhmäohjaajien sekä opiskelijakunnan kanssa pidettävät palaverit, joissa arvioidaan nykyistä ohjausta ja kehitetään tulevaa toimintaa.

Tarvittaessa ohjaustoimintaa voi arvioida myös lukio- ja kaupunkitasolla. Ohjaustoimintaa voidaan arvioida esimerkiksi:

- erillisin kyselyin ohjaustoiminnasta (esimerkiksi kyselyt lukion aloittaville, jatko-opintosuunnitelmakyselyt, kyselyt ryhmäohjauksista)
- osana muita kyselyitä, kuten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely
- laadullisesti, esimerkiksi opettajainkokouksessa keskusteluin

Arvioinnissa voi ottaa huomioon esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

- opiskelijälähtöisyys
- saavutettavuus, esteettömyys
- tasa-arvo, yhdenvertaisuus
- osallistaminen, avoimuus
- palvelujen ja henkilöstön ammattimaisuus
- tutkimusperusteisuus

Lukioiden ohjaussuunnitelma tarkistetaan ja tarkennetaan vuosittain työsuunnitelmassa. Ohjaussuunnitelmaa käytetään myös koulun ohjaustyön kehittämisen välineenä. Ohjaustoimintaa pyritään muuttamaan saadun palautteen mukaan.

4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukioetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja,

jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien tarpeen arviointi
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- tuen toteuttaminen
- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Rovaniemen lukioissa ryhmänohjaaja tiedottaa opiskelijoita tukitoimista ensimmäisen opintovuoden alussa. Lukio-opintojen alussa kerrotaan myös ylioppilaskokeiden erityisjärjestelyistä. Sekä opintojen aikaisista että ylioppilaskoetilanteita koskevista tuen muodoista opiskelijoita tiedottaa ryhmänohjaajan lisäksi myös erityisopettaja. Opiskelijakohtaiset tukitoimet kuvataan pedagogisessa suunnitelmassa, joka on huoltajien, ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan ja kulloinkin opiskelijaa opettavien aineenopettajien nähtävissä Wilmassa. Opiskelijalla on velvollisuus tiedottaa jokaisen jakson alussa häntä opettavia opettajia siitä, että hänelle on laadittu pedagoginen suunnitelma. Suunnitelman laatii erityisopettaja yhteistyössä opiskelijan ja tarvittaessa hänen huoltajansa sekä kulloinkin koolle kutsuttujen opettajien kanssa. Jos

suunnitelma laaditaan terveydellisistä tai mielenterveydellisistä syistä, vastuuhenkilöinä voivat erityisopettajan lisäksi tai hänen sijastaan olla koulupysykologi, koulukuraattori ja terveydenhoitaja. Pedagogiseen suunnitelmaan kirjataan tällöin ainoastaan oppimisen ja opiskelun haasteet ja se, miten nämä haasteet ilmenevät oppitunneilla tai muissa opiskelutilanteissa. Diagnoosi kirjataan suunnitelmaan vain opiskelijan omasta pyynnöstä.

Tukitoimien tarpeen arviointi

Tukitoimien tarve voi tulla esille monella tavalla. Niiden opiskelijoiden osalta, joilla on ollut pedagoginen suunnitelma jo peruskoulussa, tieto vastaanottavalle lukiolle tulee tiedonsiirtolomakkeella. Tarvittaessa opiskelijan tilanteesta järjestetään lisäksi tiedonsiirtopalaveri, jossa on läsnä opiskelija, huoltaja sekä peruskoulun ja lukion edustajat, yleensä erityisopettajat. Lukioon tuleville nuorille järjestetään opintojen alussa lukemisen ja kirjoittamisen sekä matematiikan seulonnat, joiden perusteella opiskelija ohjautuu jatkoselvityksiin ja hänelle tehdään pedagoginen suunnitelma. Erityisopettaja arvioi tuen tarvetta myös opiskelijakyselyn avulla. Opiskelija, huoltaja, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja tai aineenopettaja ovat lisäksi velvoitettuja viestimään erityisopettajalle lukio-opintojen aikana ilmenevistä oppimisen ja opiskelun haasteista. Yksilökohtainen opiskeluhuoltopalaveri voidaan järjestää missä vaiheessa lukio-opintoja tahansa.

Tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Pedagoginen suunnitelma kirjataan osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa, jonka opinto-ohjaaja ja opiskelija yhdessä kokoavat.

Tuen toteuttaminen

Vastuu tuen toteuttamisesta on kaikilla osapuolilla. Aineenopettajat toteuttavat käytännön toimia opetuksessaan ja konsultoivat erityisopettajaa aina tarvittaessa. Myös koulupsykologin tai koulukuraattorin konsultointi voi olla tarpeellista. Opiskelijan tulee sitoutua opiskelemaan pedagogisen suunnitelmansa mukaan ja ottaa itse vastuuta omasta oppimisestaan ja opiskelustaan. Hänen tulee myös tiedottaa opettajia pedagogisesta suunnitelmastaan ja sen mahdollisista muutoksista lukion aikana. Opiskelija ja aineenopettaja yhdessä sopivat, miten käytännön järjestelyjä tehdään ja oppimista kulloinkin parhaiten tuetaan. Erityisopettaja ohjaa opiskelijaa tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan, ja myös nämä kirjataan osaksi pedagogista suunnitelmaa.

Tuen vaikuttavuuden seuranta ja arviointi

Tuen toteuttamisen lisäksi myös seurannasta ja arvioinnista ovat vastuussa kaikki osapuolet. Erityisopettaja seuraa opiskelijan tuen vaikuttavuutta ja tekee yhdessä opiskelijan kanssa pedagogiseen suunnitelmaan tarvittaessa muutoksia. Vähintään kerran lukio-opintojen aikana tuen vaikuttavuutta arvioidaan myös kyselylomakkeen avulla. Erityisopettaja kutsuu yksilökohtaisen opiskeluhuoltoryhmän koolle, jos opiskelijan tilanteessa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Opiskelijan oma aktiivisuus tuen tehokkuuden ja tarpeellisuuden arvioinnissa on ensisijaisen tärkeää, ja hänen lisäksi myös aineenopettaja, opinto-ohjaaja tai ryhmänohjaaja voi ottaa yhteyttä erityisopettajaan, jos tuen toteuttamista on syytä arvioida uudelleen. Opiskelijan ja aineenopettajan keskinäinen keskustelu on tuen arvioinnin lähtökohta. Oppimistulosten saavuttamisen lisäksi myös ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyjen anomisen vuoksi on tärkeää, että tuen toteuttamisen keinoja arvioidaan jatkuvasti.

Erityisjärjestelyt ylioppilaskirjoituksissa

Ylioppilaskokeiden erityisjärjestelyt pohjautuvat pääsääntöisesti opiskelijan lukioaikana saamaan tukeen. Erityisjärjestelyjä voidaan suunnitella opiskelijalle, jolla on erityisopettajan toteama lukivaikeus tai lääkärin toteama muu oppimista haittaava vaikeus, kuten tarkkaavaisuushäiriö. Erityisjärjestelyjä anotaan vähintään puoli vuotta ennen ensimmäistä ylioppilaskirjoituskertaa, ja opiskelija voi käyttää erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikaisissa kokeissa soveltuvien osien koko opiskeluaikana.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako

Edellä kuvatun lisäksi ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyihin liittyvä prosessi on sekä opiskelijoiden, opettajien että huoltajien nähtävillä Wilmassa. Prosessikuvauksen ovat laatineet Rovaniemen lukioiden erityisopettaja, koulupsykologi ja koulukuraattori.

4.3. Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto.

Lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoolto toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoollona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhoolto toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoollon palveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

4.3.1. Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoollon suunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Opiskeluhoolto toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Opiskeluhoolto on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §).

Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohdaksi on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämiseksi tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoitojen palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoitojen psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhoitojen tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohdaksi on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoitoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoitoissa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 ja 18 §.)

Opiskeluhoitoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhoitojen monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhoitoryhmien toiminta on osa opiskeluhoitojen kokonaisuutta. Opiskeluhoitoryhmiä ovat 1) opiskeluhoitojen ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhoitojen ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhoitoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhoitojen ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhoitojen yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhoitojen suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhoitojen palveluja tuottavat

tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhoitoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyys, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

4.3.2. Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhoollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoollon koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhoollosta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhoollon suunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoollon koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhoollon suunnitelmia.

Opiskeluhoollon opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhoollon suunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhoollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoollon suunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja

opiskeluhooltolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhoollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhooltosuunnitelma. Opiskeluhooltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhoollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhooltopalvelut

Opiskeluhooltosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhooltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhoollossa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhooltosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluhoollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen
- opiskeluhoollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhoollon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä
- toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi
- oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt
- opiskeluhoollon kokonaisuudesta tiedottaminen

- yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhuollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa
- terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö
- opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö
- monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet
- opiskeluhuollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa
- opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilytys
- sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi
- tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhuollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä
- opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa
- käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta
- menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään

- seurattavat asiat
- tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho
- seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhuollon kehittämisessä

- seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

4.3.3. Rovaniemen lukioden opiskeluhoito

Lukion opiskeluhoiton tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoitoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoitona.

Rovaniemen kaupungissa käytetään opiskeluhoiton rinnalla opiskeluhyvinvointi-käsitettä. Käsite antaa kokonaisvaltaisemman ja tarkemman kuvan opiskelijan hyvinvointiin ja opiskelun tukemiseen liittyvästä toiminnasta ja yhteistyömuodoista eri toimijoiden välillä. Opiskeluhyvinvointiin kuuluu opetussuunnitelman mukainen opiskeluhyvinvointi sekä opiskeluhyvinvoinnin palvelut. Näitä ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen opiskeluhyvinvointityö.

Rovaniemen kaupungin lukioissa noudatetaan kaikessa toiminnassa varhaisen avoimen yhteistyön periaatetta. Näin toimien ehkäistään ongelmien syntymistä ja lisätään kouluyhteisöjen hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Kaikki lukioissa työskentelevät ovat velvollisia seuraamaan ja edistämään opiskelijoiden hyvinvointia sekä ottamaan huolet puheeksi heti niiden ilmaantuessa.

Lukioden opiskelijoita tuetaan opiskeluun ja kaikkeen aikuistuvan nuoren elämään liittyvissä asioissa ja heitä ohjataan tarvittaessa hakemaan asiantuntija-apua esimerkiksi erityisopettajalta, koulukuraattorilta, koulupsykologilta tai terveydenhoitajalta. Lukion opiskelijoille kerrotaan heti opintojen alussa, mitä palveluita heillä on käytettävissä, mitä kukin taho tekee ja miten apu on helpoiten saatavissa.

Myös perheitä tiedotetaan aktiivisesti nuorille tarjottavasta tuesta. Kotien ja vanhempien kanssa tehdään tiiviisti yhteistyötä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi esimerkiksi keskustelemalla vanhempainilloissa nuorten ajankohtaisista elämänhallintaan liittyvistä asioista ja miettimällä yhdessä, miten opiskelu-yhteisön hyvinvointia sekä opiskelu-ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä voisi kehittää. Opiskelijoiden vanhemmille ja kotivälle järjestetään lukuvuoden aikana useita tilaisuuksia kohdata toisia vanhempia, koulun henkilökuntaa sekä opiskeluhyvinvointipalveluiden henkilökuntaa. Erilaisten kyselyjen kautta kerätään huoltajilta palautetta koulun toiminnasta. Opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen on huoltajien ja koulun yhteinen asia.

Rovaniemen lukioden opiskeluhyvinvointisuunnitelma

Rovaniemen kaupungissa opiskeluhoitosuunnitelmasta käytetään nimitystä opiskeluhyvinvointisuunnitelma, ja se on Rovaniemen lukioden yhteinen. Tämä suunnitelma tehdään opiskeluhoiton toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Oppilaitoksen opiskelijakuntaa kuullaan ennen suunnitelman vahvistamista. [Lukiolaki 27§ (1268/2013)]. Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla opiskeluhyvinvoinnin suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoitoa koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhoitosta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Lait ovat esiteltävinä opetussuunnitelmassa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Rovaniemen kaupungin lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma on laadittu vuoteen 2015. Se hyväksytään kunkin kunnan

kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. [Lastensuojelulaki 12§ (1292/2013)]. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoitoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opetussuunnitelmia. Lukion opiskeluhyvinvointityö pohjautuu Rovaniemen kaupungin arvoihin ja strategiaan. Alla olevassa kuviossa on esitelty Rovaniemen kaupungin arvot lapsi- ja nuorisopolitiittisen kehittämisohjelman vuoteen 2015 mukaisesti.

Luovuus	Osallisuus	Turvallisuus	Yhteisöllisyys
Etsimme uusia tapoja toimia tavoitteena tasapainoinen ja kestävä kehitys. Toimimme tavalla, joka vahvistaa lasten ja nuorten omien tietojen ja taitojen sekä voimavarojen hyödyntämistä. Huomioimme luovuuden, toiminta- ja oppimisympäristöjen rakentamisessa.	Kasvamme ja kasvatamme osallisuuteen. Lapsilla ja nuorilla on oikeus omaan elämään osana laajempaa yhteisöä, joka edistää kasvua vastuullisuuteen. Rakennamme lapsille ja nuorille kanavia, joiden kautta heillä on mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa.	Otamme ekologisuuden huomioon turvallisen elinympäristön rakentamisessa sekä edistämme fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta. Toimimme pitkäjänteisesti ja johdonmukaisesti.	Edistämme yhtäläisiä hyvän elämän mahdollisuuksia lapsille ja nuorille. Toimimme tasa-arvoisuutta edistäen. Arvostamme avoimuutta ja yhdessä tekemistä. Rakennamme kumppanuutta ja verkostoidumme. Huolehdimme myös henkilöstön hyvinvoinnista ja kouluttautumismahdollisuudesta.

(Kuvio 1: Lapsi- ja nuorisopolitiikan visio Rovaniemellä. Lähde: Rovaniemen kaupungin lapsi- ja nuorisopolitiittinen kehittämisohjelma vuoteen 2015)

Lapsi- ja nuorisopolitiittisen kehittämisohjelman arvopohjasta on johdettu strategiset periaatteet, jotka otetaan huomioon kaikessa lapsille, nuorille ja perheille suunnatussa toiminnassa. Toimintaa ohjaavat seuraavat periaatteet:

1. *Ennaltaehkäisevyys* = Ennaltaehkäisevyys on lapsen, nuoren ja perheen hyvinvointia edistävää ja tukevaa toimintaa. Se vaatii yhteiskunnan rakenteiden ja toimintatapojen muuttamista sellaisiksi, että ne tukevat perheitä. Tämä edellyttää yhteiskuntaa turvaamaan laadukkaat ja riittävät peruspalvelut. Hyvinvoinnin edistäminen ehkäisee ongelmien syntymistä ja edesauttaa lasten, nuorten ja perheiden arkielämän sujuvuutta.
2. *Varhainen avoin yhteistyö* = Tavoitetaan lapset, nuoret ja perheet ajoissa ennen ongelmien syntymistä / kärjistymistä. Puututaan tilanteeseen rohkeasti ja välittömästi huolen syntyessä. Ohjataan ja neuvotaan pienen huolen vyöhykkeellä. Tunnistetaan lapsen ja nuoren kasvua uhkaavat tekijät ja puututaan niihin ajoissa.
3. *Yhteisöllisyys ja vertaistoiminta* = Yhteisöllisyys on yhteisön ominaisuus, jonka ansiosta kuuluminen yhteisöön ja toimiminen siinä koetaan hyvänä. Se on ihmisten välisen yhteyden kokemista ja siitä voimaantumista. Vertaistoiminta on samassa elämäntilanteessa olevien kokemusten jakamista ja toinen toisille vertaistukena toimimista.
4. *Saavutettavuus* = Palvelujen saavutettavuudella eli esteettömyydellä turvataan erilaisten käyttäjien mahdollisuus saada tarvitsemiaan palveluja oikea-aikaisesti riippumatta asiakkaan/perheen sosiaalisesta, taloudellisesta, alueellisesta tai muusta yhteiskunnallisesta tilanteesta. Myös tieto palveluista ja siitä, miten nopeasti niitä saa, liittyy saavutettavuuteen.

5. *Osallisuus ja vaikuttaminen* = Lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus osallisuuteen ja heitä koskeviin asioihin vaikuttamiseen eri menetelmin. Aito osallisuus ja tasa-arvoiset mahdollisuudet vaikuttavat omaan elämysympäristöön, ja ne ehkäisevät syrjäytymistä ja antavat voimaantumisen ja valtautumisen kokemuksen.

Uusi lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on valmistumassa keväällä 2021. Opetussuunnitelmaa tarkennetaan heti tämän suunnitelman mukaiseksi, kun se on valmistunut.

Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Rovaniemellä psykososiaaliset opiskeluhoitopalvelut on resursoitu perusopetuksen järjestämisperiaatteissa seuraavasti: 600–800 oppilasta/ opiskeluhoillon psykologi tai kuraattori sekä 2 - 3 koulua/työntekijä. Lukiot noudattavat opiskeluhoillon kokonaistarvearvioinnissa samaa periaatetta soveltuvin osin. Rovaniemen lukioille on nimetty oma kuraattori, joka huolehtii lukio-opiskelijoiden kuraattoripalveluista. Lukioille on nimetty myös psykologi, joka vastaa lukioiden psykologipalveluista. Psykososiaalisten opiskeluhoitopalveluiden tarvearvioinnissa on huomioitava kuraattori- ja psykologipalveluiden sekä nuorten mielenterveyspalveluiden muodostama kokonaisuus.

Opiskeluterveydenhuollon palvelut on järjestetty Rovaniemen kaupungissa keskitetysti Nuorten terveyspalveluissa. Resursointi on 570 opiskelijaa/terveydenhoitaja. Lääkärinpalveluita opiskelijoille järjestetään opiskeluterveydenhuollossa (terveystarkastukset ja opiskelukykyisyys) sekä terveysasemien vastaanotolla. Sairaanhoidoa järjestetään opiskeluterveydenhuollossa hoitajan ajanvarausvastaanotolla ja ilman ajanvarausta päivittäin erikseen ilmoitettuna aikana.

Toimenpiteet opiskeluyhteisön ja ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi

Lukioissa toteutetaan opiskeluterveydenhuollon laatusuosituksen ja asetuksen 338/2011 tarkoittama Oppilaitosympäristön fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja turvallisuuden arviointi joka 3. vuosi. Arviointiin osallistuu koulun henkilökuntaa, opiskelijoita, huoltajia, terveydenhoitaja, terveystarkastaja, henkilöstön työterveyshoitaja, työsuojeluhenkilö ja tarvittaessa muita asiantuntijoita, kuten koulukuraattori, koulupsykologi, fysioterapeutti tai suun terveydenhuolto. Arviointitiedot kootaan erilliselle seurantalomakkeelle, joka arkistoidaan koululle. Arviointien tulokset annetaan tiedoksi perusturvalautakunnalle ja sivistyslautakunnalle. Koulutuspalveluiden palvelualuepäällikkö ja koulun rehtori vastaavat siitä, että arviointi tulee suoritettua. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain. Seurantavastuu on koulun rehtorilla.

Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat

Rovaniemen lukioissa opiskeluhyvinvoinnista, sen suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa yhteisöllinen opiskeluhyvinvointiryhmä. Opiskeluhyvinvointiryhmää johtaa rehtori tai apulaisrehtori. Rovaniemellä opiskeluhyvinvointiryhmään voivat kuulua opinto-ohjaaja, erityisopettaja, IB-koordinaattori, vieraspaikkakuntalaisten keinoemo, koulukuraattori, terveydenhoitaja, opiskeluhoillon psykologi, opiskelijakunnan ja opettajakunnan edustajia sekä koulun nuorisotyöntekijä.

Opiskeluhyvinvointiryhmä on keskustelevala ryhmä, jonka tehtävänä on moniammatillisesti paneutuen ennaltaehkäistä ongelmia ja edistää opiskelijoiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia vahvistavia asioita ja toimintamalleja. Toiminta on tavoitteellista, ja tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti. Ryhmässä käsitellään yleisellä tasolla esimerkiksi oppimiseen vaikuttavia asioita, terveyttä edistäviä toimenpiteitä, erilaisten tukipalvelujen kehittämistä ja yhteisöllisyyttä lisääviä toimintoja.

Opiskeluhyvinvointiryhmä on koordinoiva ryhmä, mutta ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitosten henkilökunnalla. Yhdessä opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa mietitään ja kehitetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja

sosiaalista vastuullisuutta edistäviä toimia. Opiskeluhyvinvointiryhmä kokoontuu säännöllisesti kerran kuussa. Lisäksi ryhmällä on valmius kokoontua pikaisesti, jos tilanne sitä vaatii, esimerkiksi yhteisöä kohdanneessa kriisitilanteessa. Opiskeluhyvinvointiryhmän kokouksista laaditaan muistio ja asioista tiedotetaan koko koulu yhteisölle ja huoltajille. Jokainen koulu yhteisön jäsen tai huoltaja voi tuoda ryhmään asioita, joita opiskeluhyvinvointiryhmässä käsitellään.

Opiskeluhyvinvointiryhmän kokoonpano määrittyy käsiteltävien yhteisökohtaisten asioiden mukaisesti, ja ryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitos yhteisön terveellisyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskelu huollon toteuttaminen ja kehittäminen. Ryhmä ei käsittele yksittäisen opiskelijan hyvinvointiin liittyviä asioita.

Lukioissa toteutetaan säännöllisesti kouluterveyskysely, jonka tuloksia analysoidaan yhdessä opiskelijoiden ja koulun henkilökunnan sekä vanhempien kanssa. Kyselystä saatujen tulosten perusteella oppilaitokset määrittelevät opiskeluhyvinvointia koskevat painopistealueet ja kehittämisaalueet.

Opiskeluhyvinvointiryhmä laatii lukuvuoden alussa työskentelyä ohjaavan suunnitelman, jossa määritellään kokouskäytännöt ja vastuuhenkilöt sekä opiskeluhyvinvoinnin painopistealueet. Toiminta arvioidaan aina kevätlukukauden päättyessä.

Toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitos yhteistyössä

Koululla on tärkeä tehtävä yhteisöllisyyden ja osallisuuden rakentajana niin koulun sisällä kuin laajemminkin ympäröivän yhteiskunnan kesken.

Lukion aloitusvaiheessa kiinnitetään erityishuomiota ryhmäytymiseen. Lukion aloittavat opiskelijat opiskelevat ensimmäisen jakson oman ryhmänsä kanssa, ja tietyt oppiaineet opiskellaan oman ryhmän kanssa koko ensimmäisen lukuvuoden ajan. Ryhmäytymistä tehdään koko lukion ajan. Uuden jakson alkaessa opettajat esimerkiksi ryhmäyttävät ryhmäänsä ensimmäisten oppituntien aikana.

Koulun opiskeluhyvinvointiryhmä suunnittelee koulun yhteisöllisyysryhmän kanssa erilaisia hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen liittyviä tempauksia ja hyvinvointiaamu- ja iltapäiviä. Myös opiskelijakunta järjestää koko koulun väelle yhteisiä tapahtumia ja tilaisuuksia, joiden yhtenä tavoitteena on yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen. Rovaniemen lukioiden hyvinvointi- ja yhteisöllisyystyön periaatteita määritellään tarkemmin luvussa 3.4 Toimintakulttuuri.

Yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi

Opiskelijoita kannustetaan olemaan aktiivisia niin koulun kuin laajemminkin yhteiskunnan toiminnassa. Lukioissa opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa asioihin mm. osallistumalla aktiivisesti oppilaitoksen eri työryhmiin ja opiskelijakunnan toimintaan. Koulun opiskelijoita/ opiskelijakuntaa kuullaan kaikissa keskeisissä kouluun ja opiskeluun liittyvissä hankkeissa ja muutoksissa.

Opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskelu huollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa

Opiskeluhyvinvointityötä toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Opiskeluhyvinvointiin liittyviä teemoja pohditaan ja arvioidaan yhdessä vanhempainilloissa ja muissa koulun yhteisissä tilaisuuksissa ja tapahtumissa. Koteja tiedotetaan opiskeluhyvinvointityön käytänteistä ja muista yksityiskohdista Wilman kautta ja kirjallisilla tiedotteilla. Tarvittaessa koulun ja kotien välistä yhteyttä pidetään puhelimitse.

Opiskelijakunnan edustajat kuuluvat yhteisölliseen opiskeluhyvinvointiryhmään ja ovat omalta osaltaan kehittämässä opiskeluhyvinvointia. Opiskelijakunnan hallituksen velvollisuus on huolehtia, että jokaisessa OHR:n kokouksessa on opiskelijakunta edustettuna.

Opiskelijakunnan kuukausikokouksissa käydään läpi erilaisia hyvinvointiin liittyviä teemoja. Opiskelijakunnan hallitus tekee hyvinvointiin, oppimiseen ja yhteisöllisyyteen liittyviä kyselyitä,

joita käsitellään opiskeluhyvinvointiryhmässä. Ryhmä miettii, miten saatua palautetta voitaisiin hyödyntää koulun toiminnassa.

Yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhuollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa

Lukiot tekevät opiskeluhyvinvointiin liittyen yhteistyötä mm. kaupungin nuorisopalveluiden, poliisin ja muiden oppilaitosten kanssa. Kouluilla järjestetään asiantuntijaesityksiä opiskeluhyvinvointiin liittyen, ja eri kursseilla tehdään yhteistyötä mm. erilaisten nuorten hyvinvointia edistävien kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Rovaniemen lukioissa järjestetään lukuvuosittain opiskelijoiden hyvinvointiin liittyviä teemapäiviä ja tapahtumia, joissa on mukana eri tahoja. Näin opiskelijoille tulevat tutuksi esimerkiksi poliisin ja nuorisopalveluiden toiminta. Eri oppiaineiden opiskeluun voi myös liittyä vierailuja tai tutustumiskäyntejä yllämainituissa tahoissa.

Lisäksi opiskeluhyvinvointiryhmä voi kutsua tarvittavia eri alojen asiantuntijoita kokouksiinsa keskustelemaan yhteistyöstä tai koululla esiin tulleista ilmiöistä. Yhteistyötahot voivat vieraila oppitunneilla, pitää yleisiä infotilaisuuksia tai osallistua vanhempainiltoihin.

Etsivän nuorisotyön kohderyhmänä ovat yläasteikäiset ja peruskoulunsa päättäneet nuoret (13 - 29-v.), jotka ovat päättäneet tai keskeyttäneet opiskelun, ovat työmarkkinoiden ulkopuolella ja vaarassa syrjäytyä. Etsivä nuorisotyö toimii nuoren apuna, jotta nuori löytää tarvitsemansa palvelut. Tietojen luovuttamista etsivää nuorisotyötä varten säätelee Nuorisolaki 7a-c §(20.8.2010/693). Laissa todetaan, että tietojen luovuttamisen edellytyksenä etsivää nuorisotyötä varten on nuoren suostumus, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä. Koulutuksen järjestäjän on luovutettava nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten sellaisissa tilanteissa, joissa alle 25-vuotias nuori keskeyttää opinnot ammatillisessa tai lukiokoulutuksessa. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä voi jättää tiedot nuoresta luovuttamatta, jos se arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta sekä nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna, ettei nuori ole etsivän nuorisotyön tai muun tuen tarpeessa.

Jokaiselle oppilaitokselle on nimetty **koulupoliisi**, joka toimii laillisuuskasvatuksen yhteyshenkilönä ja tarvittaessa poliisin toimivaltaan kuuluvien asioiden asiantuntijana esimerkiksi oppilashuoltotyöryhmässä.

Terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö

Terveysneuvonnalla tarkoitetaan terveyttä tai sairautta koskevaa neuvontaa, johon sisältyy yksilöllisen ohjaus- ja ongelmanratkaisuprosessin lisäksi vuorovaikutus ihmisen ja ammattilaisen välillä sekä psykososiaalisen tuen välittyminen. Neuvonta kohdistuu terveydentilan edistämiseen ja ylläpitämiseen, ja se toteutuu kummankin osapuolen ehdoilla.

Lukion terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoitus on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Tämä osaaminen ilmenee tiedollisina, sosiaalisina, tunteiden käsittelyä ohjaavina, toiminnallisina ja eettisinä taitoina sekä tiedonhankintavalmiuksina. Terveysosaamiseen kuuluu valmius ottaa vastuuta oman ja toisen terveyden edistämisestä. Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairautta sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena työ- ja toimintakykenä. Lukion terveystiedon opiskelussa terveyteen ja sairauksiin liittyviä ilmiöitä tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon perusteella.

Yhdessä opiskeluterveydenhuollon antaman terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen avulla vahvistetaan terveyden edistämistä. Tällöin ei vain muuteta ihmisten käyttäytymistä vaan myös parannetaan mahdollisuuksia hallita ja edistää omaa terveyttään sekä vaikuttaa samalla ympäristöönsä. Terveyden edistämistä johdattavat ihmisarvon ja itsenäisyyden

kunnioittaminen, voimavaralähtöisyys, oikeudenmukaisuus, osallistuminen, yhteistyö, kestävä kehitys ja asiakasnäkökulma sekä kulttuurisidonnaisuus.

Opiskeluterveydenhuollossa tavoitteena on nuoren fyysisen ja psyykkisen kasvun tukeminen nuoreksi aikuiseksi edistämällä opiskelijan terveitä elämäntapoja. Kodin, koulun ja opiskeluterveydenhuollon yhteistyö on merkittävä. Terveystoimijat toimivat yhteistyössä muun opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa. Varhainen puuttuminen ja yhteistyön tekeminen on tärkeää esimerkiksi opiskeluvaikeuksien, koulukiusaamisen, poissaolojen sekä päihteiden käytön yhteydessä.

Opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

Lukio-opiskelu ja opintojen suorittaminen edellyttää säännöllistä läsnäoloa oppitunneilla. Opiskelu lukiossa on tiivistä, ja poissaolot vaikeuttavat merkittävästi opiskelua ja opintojen suorittamista. Huomattava poissaolojen määrä voi johtaa opintojaksojen arvostelematta jättämiseen. Myös opintojaksoilla vaadittujen erillisten tehtävien laiminlyönti voi johtaa keskeytymiseen ja arvostelematta jättämiseen. Opintojakson keskeytymisen ja arvostelematta jättämisen yhteydessä opiskelijaa kuullaan ja tarvittaessa tieto välitetään huoltajalle.

Poissaololuvan anominen

Etukäteen tiedossa olevia poissaoloja varten on annettava aina lupa koulun määrittelemällä tavalla. Opiskelijan vastuulla on ottaa selvää poissaolotuntien tehtävistä ja käsitellyistä asioista. Työssäkäyntiä varten ei poissaololupaa anneta. Lomamatkat tulee järjestää koulun lomien aikana. Rehtori voi kuitenkin myöntää poissaololuvan opiskelijalle erityisen perustellusta syystä.

Poissaolojen selvittäminen

Kaikki poissaolot opiskelusta on selvitettävä. Jos opiskelijalle tulee pakottavan syyn takia poissaoloja, poissaolojen syyt on selvitettävä niille opettajille, joiden kursseilta opiskelija on ollut pois. Selvitys on tehtävä Wilman kautta välittömästi. Alaikäisen opiskelijan puolesta selvityksen antaa hänen huoltajansa. 18 vuotta täyttänyt selvittää poissaolonsa itse, elleivät opiskelija, huoltaja ja koulu yhdessä ole toisin sopineet.

Terveysyyiden lisäksi tavallisimmat hyväksyttävät poissaolon syyt ovat:

- opinto-ohjaajalle, erityisopettajalle, koulukuraattorille, opiskeluhuollon psykologille tai terveydenhoitajalle ennalta sovittu vastaanottoaika (kirjallinen poissaololappu oppitunnille mentäessä)
- lääkäri- tai hammaslääkäriaika, jota ei saa sovittua oppituntien ulkopuolelle
- kutsunnat
- autokoulun insinööriajo tai liukkaan kelin ajotunti (ei normaali ajotunti)
- musiikkiopiston kurssikokeet tms. harrastukseen liittyvät kokeet
- tutorointiin ja oppilaskuntatyöhön liittyvät velvollisuudet
- kilpailu- ja leirimatkat
- edustustehtävät

Sairaus- ja terveyssyyt

Yli kolme päivää kestävästä sairaudesta on toimitettava kirjallinen huoltajan, terveydenhoitajan tai lääkärin antama todistus. Jos opiskelijalle kertyy opintojakson mittaan useampia yksittäisiä sairauspoissaoloja tai pidempiä sairausjaksoja, opiskelija ohjataan terveydenhoitajalle. Mikäli opiskelijan terveydentila estää säännöllisen opiskelun ja läsnäolon oppitunneilla, on meneillään olevaa opintojakso- ja opinto-ohjelmaa tarkistettava.

Käytäntö koodiviikolla

Jos sairastuminen estää kokeeseen osallistumisen, opiskelijan on ilmoitettava asiasta opintojakson opettajalle ennen kokeen alkamista. Sairaudesta on tuotava opettajalle huoltajan tai terveydenhoitajan / lääkärin allekirjoittama selvitys välittömästi kouluun palattaessa, jotta opiskelijalla säilyy oikeus suorittaa koe myöhemmin. Lupa poissaoloon koodiviikolla annetaan vain poikkeustapauksissa. Tällöin opiskelijan on ennen luvan hakemista sovittava opettajien kanssa kokeiden suorittamisesta, ja ajat merkitään poissaoloanomukseen.

Esteetön opiskeluympäristö, tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa

Rovaniemen kaupunki on vakuuttanut opiskelijat niin kouluajalla kuin matkalla kouluun ja koulusta kotiin. Vakuutettuina ovat rovaniemeläisten lisäksi ulkopaikkakuntalaiset silloin, kun he opiskelevat kaupungin oppilaitoksissa. Myös oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuvassa opetuksessa ja muussa vastaavassa toiminnassa vakuutus on voimassa silloin, kun toiminta on oppilaitoksen lukuvuosisuunnitelman mukaista. Vakuutuksesta korvataan tapaturmasta aiheutuneet hoitokulut julkisessa terveydenhuollossa, mm. lääkärinpalkkiot ja lääkekulut. Lisäksi vakuutuksesta korvataan tapaturman aiheuttamat välittömät matkat hoitoon ja takaisin. Tapaturmasta on aina välittömästi ilmoitettava koulun kansliaan.

Kun huoltaja on huolehtinut vahinkoon liittyvästä laskun maksusta, vakuutusyhtiöstä valvotaan suoritus huoltajan tilille.

Kaupungin terveydenhuollon hammaslääkärit on ohjeistettu niin, että he lähettävät lausunnon ja laskun (alle 18-vuotiaille hoito on ilmaista) suoraan vakuutusyhtiölle.

Äkillisissä ensiapua vaativissa tilanteissa otetaan yhteys yleiseen hätänumeroon. Lukioissa huolehditaan henkilökunnan ensiaputaitojen ylläpidosta koulutuksilla ja harjoituksilla.

Lukioissa kehitetään opiskeluympäristön esteettömyyttä. Esteettömyyden tavoitteena on edistää ympäristöä, jossa jokainen pystyy toimimaan mahdollisimman itsenäisesti ja täysivaltaisesti.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Päihteetön toimintaympäristö

Rovaniemi on savuton kaupunki/työnantaja. Päiväkodeissa ja kouluissa noudatetaan tupakkalakia, joka tuli voimaan 1.10.2010. Tarkoituksena on vähentää lasten ja nuorten tupakoinnin aloittamisen edellytyksiä ja rajoittaa tupakointia heidän kasvuympäristössään. Tupakkatuotteiden esilläpitoa ja saatavuutta lasten ja nuorten arkielämän piirissä rajoitetaan. Tupakointikielto koskee lasten ja nuorten ympäristöä päiväkotien ja koulujen lähellä. Tupakan välittäminen yksityishenkilönäkin alaikäiselle on rikos. Alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan eikä tuoda maahan tupakkaa. Päihteiden käyttöä säätelee alkoholilaki.

Opetushenkilöstöllä on oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin opiskelijan vaatteet, jos on ilmeistä, että opiskelijalla on hallussaan kiellettyjä aineita. Jos opiskelija kieltäytyy pyynnöstä huolimatta luovuttamasta niitä, opiskelija poistetaan koulun alueelta ja hänen kanssaan järjestetään opiskelijapalaveri.

Oppilaitoksen alueella nuoren hallussa olevat tupakka- ja alkoholituotteet sekä muut päihteet voidaan takavarikoida (Laki lukiolain muuttamisesta 1268/2013, 26). Opiskelijan tarkastaminen ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata, ja asiasta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian.

Haltuun otetut aineet voidaan luovuttaa vain alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai täysi-ikäiselle opiskelijalle itselleen. Täysi-ikäisille itselleen tupakkatuotteet voidaan luovuttaa työpäivän päätyttyä.

Poliisille on tehtävä välittömästi ilmoitus aina silloin, kun on kyse huumausaineista.

Päihteiden käytön ehkäiseminen

Koulun päihteiden käyttöä ehkäisevä työ muodostuu ohjeista päihteetöntä kouluaikaa ja tapahtumia varten sekä ohjeiden noudattamisen seurannasta. Päihteettömyyteen liittyviä teemoja käsitellään erityisesti terveystiedon opetuksessa ja oppilaitoksen tapahtumissa ja tilaisuuksissa, joissa käsitellään yleensäkin aikuistuvan nuoren elämänhallintataitoihin liittyviä asioita.

Päihteiden käyttöön puuttuminen

Kun alaikäisen opiskelijan päihteidenkäyttö havaitaan oppilaitoksen alueella, asiasta ilmoitetaan saman päivän aikana oppilaan huoltajalle ja tehdään lastensuojeluilmoitus. Huoltajan ja nuoren kanssa sovitaan opiskelijapalaverin kokoontumisesta, jossa sovitaan jatkotoimenpiteistä. Täysi-ikäisen opiskelijan kanssa asiasta käydään henkilökohtainen keskustelu. Tarvittaessa nuori ohjataan opiskeluterveydenhuollon kautta hoitoon.

Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhyvinvointityö on osa oppilaitoksen turvallisuutta edistävää toimintaa. Oppilaitoksen turvallisuus- ja kriisisuunnitelmassa määritellään toimenpiteet opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Tämä suunnitelma perustuu Rovaniemen kaupungin koulupalvelujen valmiussuunnitelmaan.

Rovaniemen kaupungin lukioiden pelastussuunnitelmaan on laadittu ohjeet, miten toimitaan äkillisissä kriisitilanteissa. Tällä pyritään estämään henkilövahinkojen syntyminen ja minimoimaan kiinteistövahingot. Pelastussuunnitelmassa on toimenpideohjeet eri kriisitilanteita varten. Kaikkien häiriötilanteiden jälkihoidossa noudatetaan Rovaniemen kaupungin koulupalveluiden valmiussuunnitelmia, jotka otetaan käyttöön, kun on tapahtunut jokin häiriötilanne. Valmiussuunnitelmissa on toimintaohjeet kriisitilanteen johtamiseen, psykososiaaliseen tukeen ja jälkihoitoon sekä sisäisen ja ulkoisen tiedottamisen sääntöihin. Valmiussuunnitelmat tulee päivittää kolmen vuoden välein.

Oppilaitoksen pelastussuunnitelman päivittäminen ja harjoittelu kuuluvat vuosittaiseen toimintaan. Oppilaitoksen pelastussuunnitelma ja koulupalveluiden valmiussuunnitelma tulee käydä läpi oppilaitoksen henkilökunnan kanssa vuosittain syyslukukauden alkaessa. Poistumisharjoituksia pidetään säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa. Oppilaitoksen luokkatiloissa on poistumisreitti ja -ohje näkyvällä paikalla. Ensiapukaapit tulee olla merkittyinä pohjapiirroksen, ja niistä tulee löytyä tarvittava välineistö.

Oppilaitoksissa pitää olla turvallisuuskansio, jonka tulee sisältää pelastus- ja valmiussuunnitelma ja muut mahdolliset oppilaitoskohtaiset ohjeet. Toimivan suunnitelman perusteella jokainen tietää roolinsa kriisin kohdatessa ja osaa toimia tarkoituksenmukaisesti. Jokaisen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvan tulee tietää, mitä pitää tehdä kriisin kohdatessa, kuka tekee mitään ja mistä saa lisäapua. Jokaisella vastuuhenkilöllä tulee olla saatavilla ohjeet siitä, mitä hänen tehtäviinsä kuuluu (vastuuhenkilöluettelo). Vastaavasti jokaisen henkilön tulee tietää, jos hänelle on ajateltu jokin erityinen tehtävä kriisi- tai poikkeustilanteessa.

Koska tilanteen voi ensimmäisenä kohdata myös opiskelija, tulee heidän tietää, mistä koulussa saa apua. Tämän vuoksi koulun pelastussuunnitelmaa tulee soveltuvin osin käydä läpi lukuvuosittain myös opiskelijoiden kanssa.

Oppilaitoksissa tulee olla nimettynä kriisitilanteiden valmiusryhmä, joka määritellään oppilaitoskohtaisesti. Tämä ryhmä päättää kriisitilanteen hoitamisesta sekä sen jälkeisistä tukitoimista ja tiedottamisesta. Valmiusryhmän jäsenten yhteystiedot löytyvät koulujen pelastussuunnitelmista. Valmiusryhmän tulee kokoontua tarvittaessa mahdollisimman nopeasti, mielellään muutaman tunnin kuluessa tapahtumasta.

Tavoitteena on vahvistaa mahdollisesti järkkynyttä turvallisen työskentelyn ilmapiiriä. Toimintatapoina ovat esimerkiksi huolenpito, puhuminen, kuunteleminen ja läsnäolo. Tuki toteutetaan suunnitellusti yhteisön, ryhmän ja opiskelijan tasolla. Häiriötilanteen luonne ja laajuus määrittävät tuen kohdentumista.

Oppilaitosten työrauhaa, turvallisuutta ja tasa-arvoa koskevissa ohjeistuksissa on lisäohjeita opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut

Kuraattori- ja psykologipalveluilla tarkoitetaan opiskeluhuollon kuraattorin ja psykologin opiskelijalle antamaa tukea ja ohjausta. Palveluja toteutetaan opiskelijan tilanteen mukaan yhteistyössä huoltajien tai muiden läheisten henkilöiden kanssa. Kuraattori ja psykologi tekevät yhteistyötä lukion henkilökunnan ja muiden sidosryhmien kanssa. Tuen tarve arvioidaan ja suunnitellaan yhteistyössä ennen palvelujen käynnistämistä. Kuraattorin ja psykologin työn tavoitteena on edistää sekä yksittäisen opiskelijan että koko yhteisön hyvinvointia ja oppimista yhteistyössä toimintayksiköiden henkilöstön kanssa.

Kuraattorin tehtävänä on tukea, neuvoa ja ohjata opiskelijoita ja heidän läheisiään sekä toimintayksikön henkilökuntaa. Kuraattori on oppilaitoksen sosiaalityöntekijä, joka on mm. arjenhallinnan, hyvinvoinnin, toimeentulon, sosiaalisten suhteiden ja paikallisten palvelujen asiantuntija. Psykologi tukee opiskelijoita, toimintayksikön henkilökuntaa ja läheisiä ohjaamalla oppimiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä.

Opiskeluterveydenhoitajan palvelut

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu opiskelijoiden yksilöllinen terveyden- ja sairaanhoito, joka sisältää mm. terveystarkastukset, rokotukset, seksuaaliterveyteen liittyvät asiat sekä mielenterveys- ja päihdetyön. Nuoren fyysisen ja psyykkisen kasvun tukeminen on opiskeluterveydenhuollon tärkeä tehtävä.

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta sekä opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen. Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen toteutuvat mm. määräaikaissa terveystarkastuksissa: ensimmäisenä opiskeluvuonna terveydenhoitajan on terveystarkastus sekä lääkärin terveystarkastus ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna. Opiskelijalle tulee järjestää kerran opiskeluaikana suun terveystarkastus, jossa selvitetään suun terveysneuvonnan ja palvelujen tarve.

Sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksissa

Sairaanhoitoa järjestetään opiskeluterveydenhuollossa hoitajan ajanvarausvastaanotolla ja ilman ajanvarausta päivittäin erikseen ilmoitettuna aikana. Lääkärin kiireellistä sairaanhoitoa opiskelijoille annetaan terveyskeskuksen yhteispäivystyksessä. Kiireetön sairaanhoito lääkärin osalta järjestetään terveyskeskuslääkärin vastaanotolla joko opiskeluterveydenhuollossa tai terveysasemien vastaanotolla, jonne aika varataan terveyskeskukseen suoraan soittamalla.

Opiskelupäivän aikaisesta sairauden hoidosta ja lääkityksestä on vastuussa opiskelija itse (alaikäisen opiskelijan huoltaja). Oppilaitoksella ei ole lääkevarastoa. Erityisruokavalion ilmoittaminen oppilaitoksen keittiöön on opiskelijan/huoltajan vastuulla. Lääkärintodistuksen erityisruokavaliosta opiskelija saa tarvittaessa opiskeluterveydenhuollosta.

Yhteistyö opinto-ohjaajien kanssa

Kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja ovat tarvittaessa mukana opintojen ohjaukseen ja jatko-opintojen suunnitteluun liittyvissä kysymyksissä. Kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja tukevat myös opintojen edistymistä ja ohjausta kirjaamalla tarvittavia tukitoimia ja suunnitelmia pedagogiseen suunnitelmaan yhteistyössä opiskelijan kanssa.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen

Yksilöllistä tukea oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi lukiossa tarjoavat opiskeluhuollon palvelut. Yksilökohtainen opiskeluhoito lähtee liikkeelle huolen heräämisestä. Huoli voi herätä opiskelijalla itsellään, huoltajalla, oppilaitoksen henkilökunnan jäsenellä, opiskeluhuollon työntekijällä tai muulla yhteistyötaholla.

Opiskelija voi itse hakeutua tarvitsemansa avun piiriin. Oppilaitoksen henkilökunnalla on velvollisuus ottaa huoli puheeksi opiskelijan kanssa ja yhdessä opiskelijan kanssa ottaa yhteys opiskeluhuollon työntekijään. Jos opiskelija ei halua ottaa yhteyttä opiskeluhoitoon ja jos työntekijän huoli ei poistu, työntekijällä on velvollisuus ottaa yhteyttä opiskeluhuollon työntekijään salassapitosäännösten estämättä. On hyvän tavan mukaista kertoa opiskelijalle yhteydenotosta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan opiskelijalle tulee tarjota kiireellisessä tapauksessa aikaa samana tai seuraavana oppilaitoksen työpäivänä. Opiskeluhuollon työntekijä tekee arvion kiireellisyydestä. Lain mukaan kiireettömässä tapauksessa palveluaikaa on tarjottava viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä. Palvelut ovat opiskelijalle vapaaehtoiset.

Yksilökohtaiseen opiskelijahuoltoon sisältyvät:

- yksittäiselle opiskelijalle annettavat kuraattorin, psykologin sekä opiskeluterveydenhoitajan tuki- ja ohjauspalvelut
 - toimintamuotoja voivat olla yksilö- ja/tai ryhmätapaamiset
- monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito, jota toteutetaan opiskelijan tueksi monialaisessa asiantuntijaryhmässä

Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Tätä asiantuntijaryhmää kutsutaan Rovaniemellä opiskelijapalaveriksi. Se kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolla huoli opiskelijasta herää. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä. Opiskelijapalaverissa sovitaan jäsenten kesken vastuuhenkilö.

Opiskeluhuollon palvelujen prosessissa tehdään tiivistä, monialaista yhteistyötä eri sidosryhmäkumppaneiden kanssa. Yhteistyö on monitasoista ja arkipäiväistä, jolloin usein etsitään keinoja yksittäisten opiskelijoiden tukemiseen. Yhteistyö konkretisoituu tyypillisimmin tiedonvaihtona, tapaamisina, verkostopalavereina ja yhteisistä käytännöistä sopimisina.

Yksilökohtaisessa opiskelijahuollossa yhteydenotto **lastensuojeluun** tehdään tilanteissa, joissa havaitaan tai saadaan tietää sellaisia seikkoja nuoresta, joiden vuoksi nuoren lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Ilmoitusvelvollisuus koskee sitä tietoa, jonka koulun työntekijä on saanut omassa työssään. [Lastensuojelulaki 25§ (12.2.2008/88)]. Jos työntekijällä on vaikeuksia arvioida, onko nuoresta herännyt huoli riittävää lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi, voi asiassa konsultoida nuoren asuinkunnan sosiaaliviranomaisia ilman nuoren henkilötietoja.

Lapin nuorisoasema **Romppuun** voi hakeutua kuka tahansa nuori, joka on huolissaan omasta tai vanhempiensa päihteiden käytöstä tai pelaamisesta. Romppuun voivat ottaa yhteyttä myös vanhemmat, muut läheiset, eri viranomaiset sekä lasten ja nuorten parissa toimivat, joilla on huolta nuoren päihteiden käytöstä ja hyvinvoinnista. Lähetettä ei tarvita.

Menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä

Yksittäisen opiskelijan asioita käsiteltäessä opiskelijapalaverissa opiskelijalta / huoltajalta pyydetään lupa asioiden käsittelyyn ja palaveriin osallistuvien henkilöiden osallistumiseen.

Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa opiskelijapalaverissa perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella.

Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä. Jos alaikäisellä ei ole ikänsä tai kehitystasonsa vuoksi edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltaja voi antaa siihen suostumuksensa hänen sijastaan.

Opiskelijapalaverin jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnasta annetun lain (621/1999) 26§ 3 momentissa säädetään.

Käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteuttamisen arvioimiseksi opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta

Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18§). Lukioissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö on opiskeluterveydenhoitaja, kuraattori tai koulupsykologi.

Alaikäinen voi painavasta syystä kieltää huoltajansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhuvinvointiasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä tietoja huoltajalle, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- ja terveydenalan ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää opiskeluhuollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18§)

Opiskeluhuoltokertomuksen laatiminen

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan opiskeluhuoltokertomukseen. Yksittäisen nuoren asiaa selvittävän asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö kirjaa ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät tiedot opiskeluhuoltokertomukseen. Myös muut ryhmän jäsenet voivat tehdä kirjauksia. Opiskeluhuoltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi. (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 20§)

Opiskeluhuoltokertomukseen kirjattavat asiat:

1. opiskelijan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen opiskelijan huoltajan nimi ja yhteystiedot
2. kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
3. kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
4. asian aihe ja vireille panija
5. opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet, kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
6. toteutetut toimenpiteet, kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
7. tiedot asian käsittelystä asiantuntijaryhmän kokouksessa, kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot
8. Jos sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Paperiset opiskeluhoitokertomukset säilytetään koululla 5 vuotta, jonka jälkeen ne siirretään kaupungin arkistoon (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 4. mom & 5 mom). Opiskeluhoitokertomusten kirjaaminen on jatkossa siirtymässä sähköiseen muotoon AuraOHK-järjestelmään.

Opiskeluhoitokertomuksen lisäksi terveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000).)

Opiskelijahuollon rekisterit

Laki edellyttää seuraavien rekistereiden ylläpitoa: yksilökohtaisen oppilashuollon rekisteriä ylläpitää koulutuksen järjestäjä (= Rovaniemen kaupunki), joka nimeää rekisterille vastuuhenkilön (= opiskeluhoitoksen esimies). Koululla säilytettävät yksilökohtaiset opiskelijahuitokertomukset muodostavat sivurekisterin, jonka ylläpitäjä on rehtori. Koulukuraattorin ja opiskeluhoitoksen psykologin asiakasrekisterin ylläpitäjänä toimii koulutuslautakunta, joka nimeää rekisterille vastuuhenkilöksi vastaavan kuraattorin ja vastaavan psykologin. (Päivitetään, kun AuraOHR tulee käyttöön.)

Opiskelijahuoltorekisteriin sisältyvien tietojen salassapito

Laissa säädetään oppilashuoltorekisteriin sisältyvien tietojen salassapidosta sekä oikeudesta eräissä tapauksissa poiketa salassapitovelvollisuudesta. Opiskelijahuoltorekisteriin talletetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta tai muuta henkilöä, ovat salassa pidettäviä (Julkisuuslaki 24§). Salassa pidettäviä tietoja ei saa luovuttaa sivullisille, ellei siihen ole asianomaisen henkilön tai hänen laillisen edustajansa kirjallista, yksilöityä suostumusta tai tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa lain säännöstä. Sivullisella tarkoitetaan henkilöä, joka ei osallistu ao. opiskelijan yksilökohtaisen oppilashuollon tarpeen selvittämiseen tai sen toteutukseen tai niihin liittyviin tehtäviin. Salassapidolla tarkoitetaan sekä asiakirjasalaisuutta että vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 22§)

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhoitoksen kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2012, 26§).

Opiskeluhyvinvointipalveluiden kokonaisuuden omavalvontaa toteutetaan esi-, perus- ja toisen asteen kuntakohtaisen ohjausryhmän sekä Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman ohjausryhmän yhteistyönä. Arvioinnin ja seurannan välineinä ovat hyvinvointikertomuksen, Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman sekä palvelusopimusten seurantatiedot. Tärkeänä uutena seurannan kohteena tulee olla se, kuinka yksilökohtaisessa opiskeluhyvinvoinnissa pystytään noudattamaan lain edellyttämiä aikarajoja. Uusi lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on valmistumassa keväällä 2021. Opetussuunnitelmaa tarkennetaan heti tämän suunnitelman mukaiseksi, kun se on valmistunut.

Lukiokohtaiset opiskeluhyvinvointisuunnitelmat toimenpiteineen ovat osa oppilaitoksen lukuvuosisuunnitelmaa, ja niiden toteutumista arvioidaan aina lukuvuoden ja toimintakauden päättyessä. Arvioinnin ja seurannan toteuttamisesta vastaa yksikön opiskeluhyvinvointiryhmä rehtorin/apulaisrehtorin johdolla. Seuranta on osa oppilaitoksen vuotuista laadunarviointityötä ja itsearviointia. Koulutuspalveluissa toteutettavaan laadun arviointiin sisällytetään opiskeluhyvinvointia kuvaavia mittareita koulupalveluiden painopistealueiden mukaisesti ja kyselyt kohdennetaan vuorovuosin henkilöstölle ja opiskelijoille. Oppilaitokset voivat myös hyödyntää arvioinnissaan kouluterveyskyselyä.

4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttydyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

Kurinpitokeinot ja niiden käyttö lukiossa

Kurinpitokeinot ovat ohjaava keskustelu, dokumentoitava nuhtelu, kirjallinen varoitus ja erottaminen määräajaksi. Käytettävissä olevia keinoja pyritään noudattamaan edeten lievimmästä vahvempaan, ellei moitittavan teon luonne muuta vaadi. Keinoista kirjallinen varoitus ja erottaminen määräajaksi ovat lukiolain tarkoittamia kurinpitokeinoja.

Ohjaava keskustelu (koulun työntekijä)

Vastuu koulun työrauhan ylläpitämisestä ja edistämisestä kuuluu kaikille. Suulliseen ohjaavaan keskusteluun on oikeutettu ja velvoitettu jokainen koulun työntekijä. Työntekijä itse harkitsee, milloin kynnys ohjaavaan keskusteluun on täytynyt. Samoin työntekijä harkitsee, milloin keskustelu kohdistuu suurempaan ryhmään (esim. luokka) ja milloin yksittäiseen opiskelijaan. Keskustelu käydään sen joukon kanssa, johon se kohdistuu. Mikäli suullinen keskustelu ei tuota toivottua tulosta tai teon luonne sitä edellyttää, työntekijä ilmoittaa asiasta rehtorille tai apulaisrehtorille. Ilmoituksen yhteydessä työntekijä lyhyesti kirjaa teon tai tapahtuman, tapahtuma-ajan ja -paikan. Kirjaamisen tavoite on, että se täyttää lukiolain 26.a §:n vaatimuksen teon selvityksestä.

Oppitunnilta tai tilaisuudesta poistaminen

Mikäli keskustelu ei ole tuottanut toivottavaa tulosta, opettaja voi pyytää opiskelijaa poistumaan oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi. Mikäli opiskelija ei noudata kehotusta, opettaja voi harkintansa mukaan jatkaa määräyksen toimeenpanoa, keskeyttää oppitunnin tai siirtää sen toiseen tilaan. Oppitunnilta poistaminen tulee tarvittaessa ilmoittaa rehtorille, kirjata tuntimerkintöihin tai opettajan päiväkirjaan.

Dokumentoitava nuhtelu (rehtori tai apulaisrehtori)

Rehtori tai apulaisrehtori käy tarvittaessa keskustelun työntekijän ilmoittamasta asiasta. Keskustelu dokumentoidaan liitteenä olevalle lomakkeelle. Opiskelijan kuuleminen lukiolain 26. a §:n mukaisesti: opiskelijalle ilmoitetaan ennalta keskustelun syy, ja hän voi antaa asiasta kirjallisen selvityksen tai kertoa tilaisuudessa suullisesti oman näkemyksensä. Rehtori voi pyytää keskusteluun ilmoituksen tehneen työntekijän tai harkitsemansa koulun työntekijän.

Kirjallinen varoitus (rehtori, jos delegoitu)

Jos nuhtelun kohteena ollut käyttäytyminen jatkuu, voi rehtori antaa asiasta kirjallisen varoituksen. Kirjallinen varoitus voidaan antaa myös ilman ennakoivia toimenpiteitä, jos teko tai käyttäytyminen katsotaan luonteeltaan poikkeukselliseksi. Opiskelijan kuuleminen toteutetaan vastaavalla tavalla kuin edellä nuhtelun yhteydessä. Mikäli opiskelija on alaikäinen, myös huoltajaa kuullaan asiassa ennen päätöksen tekemistä. Kirjallisesta varoituksesta tehdään päätös, josta voi valittaa 14 vrk:n kuluessa tiedoksi saamisesta hallinto-oikeuteen. Kirjallisen varoituksen voi koulutuslautakunnan niin päättäessä antaa rehtori.

Epääminen määräajaksi tai erottaminen määräajaksi (rehtori ja koulutuslautakunta)

Rehtori voi evätä opiskelijan osallistumisen opetukseen enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että hänen käyttäytymisensä voi aiheuttaa vaaraa tai kohtuuttomasti vaikeuttaa koulun toimintaa. Opiskelijan kuuleminen toteutetaan kuten edellä kirjallisen varoituksen yhteydessä. Mikäli lievemmät kurinpitokeinot eivät ole tuottaneet toivottua tulosta, tai jos opiskelijan teon luonne sitä edellyttää, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi enintään yhdeksi vuodeksi. Rehtori kuulee opiskelijaa vastaavalla tavalla kuin varoituksen antamisen yhteydessä. Päätöksen asiassa tekee koulutuslautakunta koulun valmistelun pohjalta. Lautakunnan päätöksestä voi valittaa 14 vrk:n kuluessa tiedoksi saamisesta hallinto-oikeuteen. Erottamispäätös voidaan toimeenpanna opiskelijan valituksesta huolimatta.

Henkilöstön osaamisen varmistaminen ja tiedottaminen

Suunnitelma käsitellään ja tarkistetaan vuosittain koulun toimintasuunnitelman käsittelyn yhteydessä.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan

perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan

ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

- 1. Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
- 2. Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Arviointityö Rovanimen lukioissa perustuu koulujen yhteiseen arvopohjaan, ja sen tärkeimpinä periaatteina ovat oikeudenmukaisuus, tasapuolisuus, yksilöllisyyden huomioiminen ja jatkuvuus.

Arvioinnin tulee olla sekä formatiivista että summatiivista, ja opettajan tulee perustella oppiaineen luonteeseen sopivilla tavoilla arviointinsa opiskelijalle. Osaamistaan ja oppimistaan tulee pystyä osoittamaan monipuolisin tavoin, ja arvioinnin perusteet tulee kertoa opiskelijoille jokaisen opintojakson alussa. Opiskelijoita harjaannutetaan myös itse- ja vertaisarviointin kulttuuriin sekä erilaisten arviointikeskusteluiden käymiseen. Arviointi on vuorovaikutukseen perustuvaa, dialogista työtä, josta ovat vastuussa niin opettajat kuin opiskelijatkin.

Arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden kehittämisestä, toteuttamisesta ja seuraamisesta vastaavat kaikki opettajat. Aineryhmät käyvät aiheeseen liittyvää keskustelua pitkin lukuvuotta, ja molemmissa lukioissa järjestetään arviointiin liittyviä luentoja, työpajoja ym. esimerkiksi koulutuspäivien yhteydessä ja ys-ajalla. Hyvien käytänteiden jakamiseen kannustetaan. Rovaniemen lukioissa on lisäksi yhteinen arvioinnin kehittämisen työryhmä, jonka vastuulla on arviointikulttuurin kehittämisen ohjaaminen ja seuraaminen.

Arvioinnin käytänteitä on kuvattu oppiaineittain opintojaksojen kuvauksissa.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suorituserkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoihin tapoihin osoittaa osaamisensa.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suorituserkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suorituserkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suorituserkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksytyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Rovaniemen lukioissa kesken oleva opintojakso merkitään tunnuksella K ja esimerkiksi poissaolojen vuoksi keskeytynyt opintojakso tunnuksella O. Opiskelijan tulee täydentää kesken oleva opintojakso (K) seuraavan periodin aikana. Jos opintojakso jää kesken 5. periodissa, se tulee suorittaa loppuun seuraavan lukuvuoden 1. periodin aikana. Ammattilukiolaisen tulee täydentää kesken oleva opintojakso viimeistään seuraavan lukiojaksonsa aikana.

Hylättyjen suoritusten uusimistilaisuuksia järjestetään Rovaniemen lukioissa yksi kutakin periodia kohti. Hylätyn suorituksen saa uusia yhden kerran. Myös hyväksytyä arvosanaa voi yrittää korottaa yhden kerran. Hyväksytyjen opintojaksojen korotustilaisuuksia järjestetään yksi syyslukukauden ja yksi kevätlukukauden aikana.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisällyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksyty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvien osien edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Opintojakson itsenäinen opiskelu vaatii pitkäjänteistä ja vastuullista työntekoa. Siitä on aina neuvoteltava aineenopettajan kanssa. Itsenäiseen opiskeluun voi kuulua sekä sovittuja opiskelutehtäviä että päättökoe tai jokin muu päättötyö. Sovitusta aikataulusta on pidettävä kiinni. Opetussuunnitelmassa määritellään oppiaineittain itsenäisen suorituksen rajoitukset ja periaatteet.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opintoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrittämiä oppiaineiden oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettujen 11 §:ssä tarkoitettujen opintojen hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman

perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettujen opintojen vastaavat, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettujen opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettujen opintojen luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimäärän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppiaineen oppimäärästä, mutta ei molemmista.

Rovaniemen lukioissa osaamisen tunnustamisen toteutuksesta vastaavat yhdessä rehtorit, opinto-ohjaajat ja aineenopettajat. Jos on kyse tietyn oppiaineen oppimäärään kuuluvien opintojen tunnustamisesta, aineenopettaja vastaa osaamisen osoittamisen vastaanottamisesta ja sen arvioinnista, onko osaamista riittävästi tunnustamiseen. Muiden opintojen osalta rehtori tunnustaa osaamisen esimerkiksi muualla hankitusta osaamisesta saadun todistuksen perusteella. Osaamisen kartoittamisesta vastaavat lähinnä opinto-ohjaajat. Esimerkiksi ammatillisista opinnoista saatavista hyväksiluvuista vastaavat opinto-ohjaajat ja rehtorit.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja,	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttää ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;

2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisääjän myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylätyt opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*

- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse*
- *arvosana*
- *lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso*
- *paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- *opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi*
- *oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet*
- *arviointiin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet*
- *arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen*
- *kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt*
- *hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä*
- *opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti*
- *opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely*
- *todistusten ulkoasu.*

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolittetoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestäväen elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

#LOPS2021

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalaakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen

- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiansa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä

paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestäväen elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestäväen toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestäväa elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestäväen kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestäväen kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Laaja-alaisen osaamisen kartuttamisen keinoja ja tapoja sekä siihen liittyvää arviointia on kuvattu opetussuunnitelman eri luvuissa (mm. arvoperusta ja toimintakulttuuri) sekä oppiaineittain eri opintojaksojen kuvauksissa.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituseriä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden

opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määritellyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Kirjoitan, puhun ja luen (ÄI1+2+3), 4 op (OJ01)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen
- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tiedostuu omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään.
- Opiskelija määrittää suhteensa paikalliseen murteeseen, kieleen ja kulttuuriin.
- Opiskelija oppii arvostamaan omaa identiteettiään ja pohjoisia kieliä, kuten esim. saamen kielet ja pohjoisen murteet.
- Opiskelija rohkaistuu käyttämään kieltä suullisesti ja kirjallisesti eri tilanteissa ja huomaamaan käyttämänsä kielen erityispiirteitä.
- Opiskelija tutustuu mahdollisuuksien mukaan paikalliseen mediatarjontaan, joita ovat esimerkiksi Lapin Kansa, Uusi Rovaniemi ja Yle Lappi.
- Opiskelija saa tietoa pohjoisen alueen kielipolittisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Kieli- ja tekstitietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite

- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija lukee opintojakson aikana ainakin kaksi kokonaisteosta, jotka liittyvät opintojakson sisältöihin.
- Opiskelija kirjoittaa vähintään yhden ehyen omaäänisen tekstin, jossa käytetään aineistoa ja joka harjoittaa kirjoittamaan kirjoitustaidon vastauksen. Aihe voi olla opiskelijan itseensä liittyvä, häntä kiinnostava tai muutoin mielenkiintoinen ajankohtainen aihe. Kirjoitustehtävä on luontevaa sitoa esimerkiksi hyvinvointiin, kielitaitoon tai itsetuntemukseen.
- Opiskelija tuottaa vähintään yhden analysoivan vastaustekstin asia- tai mediatekstistä.
- Opiskelija kertoo kielenhuoltoa ja keskeisiä kieliopin sisältöjä. Tavoitteena on tukea opiskelijan taitoa ilmaista itseään kielellisesti.
- Opiskelija opiskelee aineistoviittausten rakentamista sekä suoraa ja epäsuoraa lainaamista.
- Opiskelija osallistuu ryhmäkeskusteluun sekä harjoittelee rakentamaan ja pitämään tietoisun tai pienen puheenvuoron sekä analysoimaan vuorovaikutusta.
- Kielitiedon opiskelu sekä kielitaidosta ja sen merkityksestä lukeminen tukevat opiskelijoiden kieliprofiilin laatimista muissa kieliaineissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista tuetaan esimerkiksi

- lukemalla ja kirjoittamalla itsetuntemusta tukevia tekstejä
- ohjaamalla opiskelijaa tutkimaan omia kielellisiä ja kulttuurisia juuriaan
- valitsemalla hyvinvointia tukevia aineistoja.

Tavoite on lisätä opiskelijoiden **hyvinvointia** rakentamalla mahdollisuus opiskella ensimmäisen vuoden opintojaksot yhden opettajan opetuksessa (Lyseonpuiston lukiossa) tai ainakin ensimmäinen laaja opintojakso yhden opettajan opetuksessa (Ounasvaaran lukio). Lisäksi ratkaisulla pyritään parantamaan opettajan opiskelijantuntemusta, tukemaan oppimisen eriyttämistä ja vahvistamaan yksilöllisen opintopolun rakentamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen painottuu opintojakson sisällöissä ja tavoitteissa. Lisäksi tutun ryhmän kanssa yhdessä työskenteleminen rohkaisee opiskelijaa ja kehittää vuorovaikutustaitoja sekä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Kokonaisarvioinnissa huomioidaan

- ainakin yksi laajahko omaääninen teksti, jossa hyödynnetään aineistopohjaista kirjoittamista
- lukutaidon harjoitustehtävä
- kirjalliset ja/tai suulliset kirjatehtävät
- suullista työskentelyä ja aktiivista työskentelyotetta, ml. tavoitteellinen ryhmäkeskustelu ja tietoisku tai pieni puheenvuoro
- opintojaksossa opiskeltavien sisältöjen hallintaa.

Opiskelijoita ohjataan kehittämään itsearviointin taitoja sekä hyödyntämään opettajalta saamaansa palautetta ja mahdollisesti vertaisarviointia osana oppimisprosessia. Päättöviikon aikana voi olla kirjallista ja/tai suullista työskentelyä, eikä päättöviikon tuotos yksin määritä opintojaksolta saatavaa arvosanaa. Arviointiperusteet ja sisällöt avataan opiskelijoille opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Äidinkielen ja kirjallisuuden opintojaksoja ei suositella itsenäisesti suoritettaviksi. Kaikki opintojaksot sisältävät vuorovaikutukseen liittyviä harjoituksia.

YHTEISTYÖMAHDOLLISUUKSIA KOULUN SISÄLLÄ

Opintojakson aikana voi tehdä yhteistyötä **muiden oppiaineiden** kanssa. Yhteistyö voi ilmetä esimerkiksi

- kokonaisteoksen valinnassa
- yhteisiä aiheita ja asioita voivat olla esimerkiksi tilastojen lukeminen, kieli vallan välineenä ja / tai kielipolitiikka, eettisyys

Lisäksi yhteistyö voi ilmetä työskentelytapojen valinnassa, kuten

- referaatti toisen oppiaineen aiheista
- mediaseuranta ja tiimin suullinen raportti esim. aiheesta "Maailma muutoksessa"
- tietoisku tai pieni puheenvuoro

Mahdollisessa yhdistelmäopintojaksossa hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen lisäksi painottuisivat siten myös luova ja monitieteinen osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen.

MUU YHTEISTYÖ

Kaikissa ensimmäisen vuoden opintojaksoissa **paikallista yhteistyötä** voi tehdä esimerkiksi seuraavien kulttuurilaitosten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa:

- kirjasto
- Rovaniemen Teatteri, Ylioppilasteatteri ja Rimpparemmi ja muut mahdolliset paikalliset teatteritoimijat
- BioRex Rovaniemi ja Elokuvakerho Rovaniemen Cinema
- Arktikum, Pilke ja Korundi sekä muut mahdolliset kulttuuritoimijat.

Lisäksi yhteistyö paikallisten ja lähialueilla sijaitsevien oppilaitosten, kuten Lapin yliopisto, Oulun yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu, sekä media-alan yritysten tai muiden pohjoisen alueen oppilaitosten kanssa voi syventää opintojaksoissa opiskeltavia taitoja. Virtuaaliset kulttuuri- ja asiantuntijavierailut mahdollistavat edelleen laajemman tarjonnan ja osallistumisen. Yhteistyön laajuus ja tarpeellisuus riippuu vallitsevasta tilanteesta eli siitä, mitä on luontevaa ja mahdollista kulloinkin järjestää.

Työelämä- ja korkeakoulu yhteistyö: Opintojakso voi tarjota mahdollisuuden tutustua jossakin ammatissa vaadittaviin kieli- ja vuorovaikutustaitoihin.

Kansainvälinen yhteistyö: Opintojakson aikana on mahdollista keskustella esimerkiksi kielitilanteesta ja -politiikasta vaikkapa jossakin toisessa Pohjoismaassa asuvien nuorten kanssa

(meänkieli, kveeni). Myös vaihto-opiskelijoiden tietämystä oman kotimaansa kielitilanteesta voi pyrkiä hyödyntämään.

Kirjallisuuden ja muiden fiktiivisten tekstien tulkintaa ja kirjoittamista (ÄI4), 2 op (OJ02)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu paikalliseen kulttuuritarjontaan.
- Opiskelija tutustuu mahdollisuuksien mukaan myös pohjoiseen kirjallisuuteen.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija käy teatterissa tai elokuvateatterissa.
- Lisäksi opiskelija tutustuu mahdollisesti paikallisen kulttuurialan tarjontaan laajemminkin, esim. teatteri, tanssiteatteri tai elokuvateatteri ja mahdollisesti museot ja muut kulttuurialan toimijat.
- Opiskelija voi osallistua Rovaniemen kirjaston luennoille, vinkkauksiin ja muihin tilaisuuksiin.
- Opiskelija syventää erityisesti taitoa kirjoittaa lukutaidon vastauksia kaunokirjallisista ja muista fiktiivistä aineistoista: vastausten rakenne sekä perusteltujen havaintojen ja päätelmien tekeminen ja ryhmitteleminen.
- Opiskelija lukee kaksi kokonaisteosta, esim. runokokoelman, novellikokoelman, sarjakuva-albumin tai näytelmän.
- Opiskelija syventää edelleen vuorovaikutustaitojaan ja jakaa kokemuksiaan keskustellessaan kaunokirjallisuudesta.
- Opiskelija tekee sanataideharjoituksia ja saa mahdollisuuden nauttia kaunokirjallisuudesta.
- Opiskelija syventää taitoa viitata kaunokirjallisiin aineistoihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisällöissä painottuu sanataideharjoitusten myötä monitieteisen ja luovan osaamisen ohella myös hyvinvointiosaaminen. Sanataideharjoitukset lisäävät hyvinvointia, koska opiskelija ilmaisee itseänsä sekä käsittelee mahdollisesti tunteitaan ja mieltä askarruttavia asioita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana käsiteltävä kaunokirjallisuus tukee globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Kokonaisarvioinnissa huomioidaan

- opintojakson aikana arvioidut analyysi- ja tulkintatehtävät
- suullista työskentelyä ja aktiivista työskentelyotetta
- sanataideharjoituksia
- opintojaksossa opiskeltavien sisältöjen hallintaa.

Opiskelijoita ohjataan kehittämään itsearvioinnin taitoja sekä hyödyntämään opettajalta saamaansa palautetta ja mahdollisesti vertaisarviointia osana oppimisprosessia. Päättöviikon aikana voi olla kirjallista ja/tai suullista työskentelyä, eikä päättöviikon tuotos yksin määritä opintojaksolta saatavaa arvosanaa. Arviointiperusteet ja sisällöt avataan opiskelijoille opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana käydään teatterissa tai elokuvateatterissa. Opintojakso sisältää vuorovaikutukseen liittyviä harjoituksia, joten sitä ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi.

Kaikissa ensimmäisen vuoden opintojaksoissa **paikallista yhteistyötä** voi tehdä esimerkiksi seuraavien kulttuurilaitosten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa:

- kirjasto
- Rovaniemen Teatteri, Ylioppilasteatteri ja Rimpparemmi ja muut mahdolliset paikalliset teatteritoimijat
- BioRex Rovaniemi ja Elokuva-kerho Rovaniemen Cinema
- Arktikum, Pilke ja Korundi sekä muut mahdolliset kulttuuritoimijat.

Yhteistyön laajuus ja tarpeellisuus riippuu vallitsevasta tilanteesta: mitä on luontevaa ja mahdollista kulloinkin järjestää ja toteuttaa.

Työelämä- ja korkeakoulu yhteistyö:

Opintojakson aikana voi esimerkiksi

- tutustua Oulun yliopiston kirjallisuuden opetukseen
- esittää paikallisissa kulttuuritapahtumissa opintojakson aikana tehtyjä sanataideharjoitusten tuotoksia
- osallistua kirjailijavierailuun.

Kansainvälinen yhteistyö:

Opintojakson aikana on mahdollista tehdä yhteistyötä jonkin toisen asteen oppilaitoksen kanssa (vaikkapa Pohjola-Nordenin kautta) luovan projektin merkeissä.

Kirjallisuus, kieli ja kulttuuri tulkinnan kohteena ja luovan ilmaisun välineenä (ÄI4ENA3), 4 op (OJ03)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kriittinen lukutaito ja vaikuttaminen (ÄI5+6+7), 4 op (OJ296)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen
- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa laajan ja monipuolisen käsityksen vaikuttamisen taidoista ja ilmiöistä.
- Opiskelija oppii tunnistamaan itseensä vaikuttamisen keinoja ja omaksuu hyvän ja eettisen vaikuttamisen tapoja.
- Opiskelija oppii tunnistamaan vaikuttamiseen liittyvää vallankäyttöä.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

Paikallinen lisäys

- Vuorovaikutus- (ÄI7) ja kirjoittamismoduulin (ÄI6) sisällöt kytetään ja niissä tärkeitä taitoja harjoitellaan moduulin 5 vaikuttamisisältöjen kautta.
- Opintojakson voi rakentaa myös jonkin vaikuttamiseen liittyvän teeman ympärille.
- Vaikuttamista voi tutkia myös paikallisuuden näkökulmasta. Paikallis- ja maakuntamedioiden sisältöjä voi verrata valtakunnallisten medioiden sisältöihin. Opiskelija voi toimia vaikuttajana paikallismediassa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen korostuu erityisesti kriittisen medialukutaidon kehittymisenä ja yksilön omien tai oman yhteisön vaikutusmahdollisuuksien tunnistamisena ja monipuolistumisena.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen on opintojaksossa läsnä monipuolisesti. Opiskelija tunnistaa vaikuttamismahdollisuutensa ja oman äänensä suullisessa ja kirjallisessa vuorovaikutuksessa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen painottuu erityisesti vuorovaikutusetiikkaan liittyvissä kysymyksissä. Osaamisalueen näkymistä voi vahvistaa opiskelun sisältöjen avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen korostuu erityisesti opiskelun sisällöissä. Tekstien ja aiheiden kautta opintojakson voi sitoa vahvasti kulloiseenkin ajankohtaiseen kontekstiin. Opintojakson voi myös fokusoida tiettyyn teemaan ja näin vahvistaa tietoa ja ymmärrystä siitä.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen toteutuu opiskelijan kokiessa itsensä yhteiskunnan ja yhteisön itsenäiseksi jäseneksi, jolla on mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Toisaalta opiskelija ymmärtää, miten häneen

pyritään vaikuttamaan. Opiskelijoita voi myös osallistaa opintojakson sisältöjen valintaan, jolloin he pääsevät konkreettisesti vaikuttamaan opiskeluunsa ja siten hyvinvointiinsa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy erityisesti opiskelijan kirjoittajan identiteetin vahvistumisena. Ottaessaan kantaa kirjallisesti tai suullisesti opiskelija tunnistaa mahdollisuutensa aktiiviseen toimijuuteen ja vaikuttamiseen. Näin opiskelijan paikallinen tai toisaalta johonkin muuhun kontekstiin kiinnittyvä identiteetti vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Arvioinnissa käytetään samoja monipuolisia tapoja kuin aikaisemmissakin opintojaksoissa.
- Itse- ja vertaisarviointit ovat opintojaksossa erityisen perusteltuja, koska niiden avulla opiskelija oppii itsestään vaikuttajana ja vaikuttamisen kohteena.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa sisältöjen ja käsitteistöjen hallinnassa opettajan - tai mahdollisesti myös opiskelijan - valitsemien painotusten mukaan. Arvioinnissa huomioidaan, osoittaako opiskelija ymmärtävänsä itseensä kohdistuvan vaikuttamisen keinoja ja osaako hän itse toimia vaikuttajana kriittisesti ja eettisesti. Kriittinen monilukutaito korostuu opiskelijan kirjallisten ja suullisten tuotosten arvioinnissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteistyö: työelämä, jatko-opinnot ja paikallistason toimijat

- Yhteyksiä työelämään ja jatko-opintoihin sekä yhteistyötä paikallistason toimijoiden kanssa voidaan toteuttaa eri tavoin kaikissa opintojaksoissa.
- Esimerkiksi yhteistyö paikallisten media-alan toimijoiden kanssa tukee opintojakson sisältöjä ja tavoitteita.
- Tukimateriaali (LaTu) on opettajan apuna yhteistyön toteuttamisessa eri toimijoiden kanssa.

Muuta huomioitavaa:

- Opintojaksojen arvioitavat tehtävät ja luettavat kirjat (sekä se, missä opintojaksossa luetaan tietokirja) päätetään lukiotasolla.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti (erityisesti vuorovaikuttamisen sisältöjen vuoksi).

Kirjallisuus konteksteissaan (ÄI8), 2 op (OJ04)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa pohjoissuomalaisen ja pohjoisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemustaan. Pohjoisen alueen kirjallisuus asettuu osaksi laajempaa kirjallisuuden kontekstia.
- Pohjoisuuden rinnalla myös opiskelijoiden muut alueelliset tai kulttuuriset identiteetit voidaan huomioida opintojakson sisällöissä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

- pohjoinen kirjallisuus ja sen kontekstit osana suomalaista kirjallisuutta ja sen moniäänisyyttä
- pohjoinen identiteetti ja saamelaisuus kirjallisuudessa ja kulttuurissa
- opiskelijan muuhun alueelliseen tai kulttuuriseen identiteettiin liittyvä ja sitä vahvistava kirjallisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen on läsnä erityisesti opintojakson aikana luettavissa teksteissä ja niiden tulkinnassa, mahdollisesti myös prosessimaisessa tai tutkivassa työskentelyssä. Osaamisalue painottuu, kun lähestytään kirjallisuutta sen kontekstien kautta (kontekstuaalinen lukutaito):

- pohjoinen arktisena alueena, joka saa yhä enemmän huomiota myös globaalisti
- pohjoisen elämäntavan erityispiirteet
- luontoarvot osana pohjoisuutta
- kantaaottava kirjallisuus

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen on läsnä erityisesti opintojakson aikana luettavissa teksteissä ja niiden tulkinnassa, mahdollisesti myös prosessimaisessa tai tutkivassa työskentelyssä. Osaamisalue painottuu, kun lähestytään kirjallisuutta sen kontekstien kautta (kontekstuaalinen lukutaito):

- pohjoinen arktisena alueena, joka saa yhä enemmän huomiota myös globaalisti
- pohjoisen elämäntavan erityispiirteet
- luontoarvot osana pohjoisuutta
- pohjoisen identiteetin hahmottaminen
- oman kulttuuri-identiteetin vahvistaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Arviointi tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arvioinnissa tehdään näkyväksi osaamisen kehittyminen kohti oppiaineen ylioppilaskokeessa vaadittuja taitoja (erityisesti luku- ja kirjoitustaidon tehtävien arviointi).
- Kokonaisarvioinnissa painottuvat luku- ja kirjoitustaito, vuorovaikutustaidot ja opintojakson asiasisältöjen hallitseminen.
- Lukutaidon arvioinnissa korostuu kontekstuaalinen lukutaito.
- Opettajan antaman palautteen lisäksi voidaan soveltaa esimerkiksi vertais- ja itsearviointia. Kirjallisen arvioinnin lisäksi arviointi voi olla myös suullista.
- Arvioinnin perusteet ja käsitteistö selitetään ja tehdään ymmärrettäviksi myös opiskelijoille opintojaksojen aluksi.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa sisältöjen ja käsitteistöjen hallinnassa opettajan - tai mahdollisesti myös opiskelijan - valitsemien painotusten mukaan. Opiskelija osoittaa ymmärtävänsä erilaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja ulottuvuuksia osana kulttuurin ilmiöitä. Tämä näkyy hänen kirjallisissa ja suullisissa teksteissään (kulttuurisena lukutaitona).

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteistyö: työelämä, jatko-opinnot ja paikallistason toimijat

- Yhteyksiä työelämään ja jatko-opintoihin sekä yhteistyötä paikallistason toimijoiden kanssa voidaan toteuttaa eri tavoin kaikissa opintojaksoissa.
- Opintojaksossa voidaan esimerkiksi hyödyntää yhteistyötä Arktikumien ja Piikkeen kanssa.
- Tukimateriaali (LaTu) on opettajan apuna yhteistyön toteuttamisessa eri toimijoiden kanssa.

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Vuorovaikutustaitojen syventäminen (ÄI9), 2 op (OJ297)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

- Opetuksessa hyödynnetään ajankohtaisen yhteiskunnallisen keskustelun aiheita.
- Sisältöjä voidaan suunnitella ja toteuttaa yksilöllisestä näkökulmasta opiskelijan osaamistaso ja toiveet huomioiden.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitojen syventämisessä painottuu eettinen näkökulma.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy vuorovaikutustaitojen yhteyksissä jatko-opintoihin, työelämään ja kulttuuritietoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa korostuvat vuorovaikutustaidot ja vuorovaikutuksen analyysin taidot.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteistyö: työelämä, jatko-opinnot ja paikallistason toimijat

- Yhteyksiä työelämään ja jatko-opintoihin sekä yhteistyötä paikallistason toimijoiden kanssa voidaan toteuttaa eri tavoin kaikissa opintojaksoissa.
- Tukimateriaali (LaTu) on opettajan apuna yhteistyön toteuttamisessa eri toimijoiden kanssa.

Muuta huomioitavaa:

- Opintojaksojen arvioitavat tehtävät päätetään lukiotasolla.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kirjoittamistaitojen syventäminen (ÄI10), 2 op (OJ298)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*

- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- Pohdittavissa sisällöissä laaja-alaiset osaamisalueet korostuvat vaihtelevasti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnalliset ilmiöt ja vaikuttamispyrkimykset voivat olla läsnä esimerkiksi kirjoitettavissa teksteissä ja niissä käytettävissä aineistoissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Kirjoitusprosessin ja tekstin dialogisuus tulee näkyväksi.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointia vahvistaa kokemus siitä, että hän kykenee pohtimaan asioita ja ilmiöitä omat näkemyksensä perustellen, pystyy kielentämään ajatuksensa selkeästi ja osaa hyödyntää prosessissa erilaisia aineistoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Ajankohtaiset globaalit ja kulttuuriin liittyvät kysymykset voivat olla läsnä kirjoitettavissa teksteissä ja niissä käytettävissä aineistoissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisen lähestymistavan hallitseminen suhteessa pohdittaviin aiheisiin korostuu opiskelijan omaäänisessä kirjoittamisessa. Eettisyyteen ja ympäristöön liittyvät kysymykset voivat olla läsnä kirjoitettavissa teksteissä ja niissä käytettävissä aineistoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen lähestymistapa voi näkyä esimerkiksi, kun opiskelija soveltaa muissa oppiaineissa omaksumiaan sisältöjä pohtivassa tekstissään. Luova osaaminen korostuu kirjoitusprosessin eri vaiheissa ja kirjoittamisen eri osa-alueilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa painottuu kirjoitustaidon ylioppilaskokeen kriteerien mukainen osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteistyö: työelämä, jatko-opinnot ja paikallistason toimijat

- Yhteyksiä työelämään ja jatko-opintoihin sekä yhteistyötä paikallistason toimijoiden kanssa voidaan toteuttaa eri tavoin kaikissa opintojaksoissa.
- Tukimateriaali (LaTu) on opettajan apuna yhteistyön toteuttamisessa eri toimijoiden kanssa.

Muuta huomioitavaa:

- Opintojaksojen arvioitavat tehtävät ja luettavat kirjat päätetään lukiotasolla.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Lukutaitojen syventäminen (ÄI11), 2 op (OJ299)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

- Laaja-alaisista osaamisalueista opintojaksossa painottuvat kaikki. Osaamisalueet näkyvät analyysin kohteina olevissa teksteissä vaihtelevasti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisten vaikuttamispyrkimysten ja kontekstien tunnistaminen, analysoiminen ja arvioiminen liittyvät keskeisesti opintojaksolla syvennettävään kriittiseen lukutaitoon.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisiin teksteihin rakentuvan vuorovaikutustilanteen tunnistaminen ja analysoiminen liittyy opintojaksolla syvennettävään kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointia vahvistaa kokemus siitä, että hänellä on riittävän monipuolinen lukutaito, jotta hän voi analysoida ja tulkita erilaisia tekstejä ja myös tunnistaa siten itseensä kohdistuvat vaikuttamispyrkimykset.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Ajankohtaiset globaalit ja kulttuuriin liittyvät kysymykset ovat läsnä analysoitavissa ja tulkittavissa teksteissä, mikä kehittää erityisesti opiskelijan kontekstuaalista lukutaitoa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erilaisten tekstien eettisyyden analysoiminen ja arvioiminen liittyy opintojaksolla syvennettävään kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon. Ympäristöön liittyvät sisällöt voivat näkyä opintojaksolla luettavissa teksteissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnan eri osa-alueisiin ja eri tieteenaloihin liittyvät sisällöt voivat näkyä opintojaksolla luettavissa teksteissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa painottuu lukutaidon ylioppilaskokeen kriteerien mukainen osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteistyö: työelämä, jatko-opinnot ja paikallistason toimijat

- Yhteyksiä työelämään ja jatko-opintoihin sekä yhteistyötä paikallistason toimijoiden kanssa voidaan toteuttaa eri tavoin kaikissa opintojaksoissa.
- Tukimateriaali (LaTu) on opettajan apuna yhteistyön toteuttamisessa eri toimijoiden kanssa.

Muuta huomioitavaa:

- Opintojaksojen arvioitavat tehtävät ja luettavat kirjat päätetään lukiotasolla.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kielenhuolto ja kirjoittaminen (ÄI12), 2 op (OJ300)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii huoltamaan omaa tekstiään.
- Opiskelija oppii käyttämään kieliopin keskeisiä käsitteitä.
- Opiskelija harjaantuu erittelemään tekstien rakenteita, keskustelemaan niistä kielenhuollon ja kieliopin käsitteitä käyttäen sekä antamaan monipuolista palautetta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa kieliopin perusasioita.

- Opiskelija paitsi harjoittelee kielenhuoltoa myös hioo omia tekstejään.
- Opiskelija ymmärtää kielenhuollon ja kielen rakenteiden merkityksen oman tekstin tuottamisessa ja tekstien tulkinnessa.
- Kirjoittamistehtävä(t) muokataan kunkin ryhmän tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Taito kielentää ajatuksiaan ja käyttää kieltä tilanteeseen sopivalla tavalla mahdollistaa aktiivisen osallistumisen kirjallisesti ja siten myös lisää yhteiskunnallista osallisuutta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana voidaan kirjoittaa omaäänisiä tekstejä ja harjoitella siten itseilmaisua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opintojakson aikana keskustellaan kielestä ja hiotaan omia tekstejä, joten vertais- ja itsearviointille on luontevia tilaisuuksia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi käydä missä vaiheessa opintoja tahansa, mutta sitä suositellaan lukio-opintojen alkuvaiheeseen. Vuorovaikutteisuuden vuoksi opintojakso ei sovellu itsenäisesti suoritettavaksi.

Kirjallisuuden syventävä opintojakso (ÄI13), 2 op (OJ301)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää taitoaan lukea ja analysoida kirjallisuutta.
- Opiskelija harjaantuu keskustelemaan ja kirjoittamaan kirjallisuudesta.
- Opiskelijalla on mahdollisuus elämykselliseen lukemiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija lukee kirjallisuutta.
- Luettavat teokset sovitaan yhdessä opintojakson opettajan kanssa.
- Opiskelija työskentelee monipuolisesti lukemiensa teosten parissa.
- Opintojakson aikana voi esimerkiksi kirjoittaa kirjallisuuskritiikin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa painottuvat laaja-alaisen osaamisen alueet riippuvat käsiteltävistä teoksista, jotka voivat sisältöjensä puolesta painottua yhteiskunnalliseen osaamiseen, eettiseen osaamiseen,

ympäristöosaamiseen tai globaali- ja kulttuuriosaamiseen. Joka tapauksessa kirjallisuuden lukeminen kehittää monitieteisen osaamisen taitoja ja kirjallisuuden pohjalta suullisesti ja/tai kirjallisesti työskenteleminen luovan osaamisen taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Kirjallisuuden lukeminen tarjoaa mahdollisuuden syventyä itseä kiinnostaviin teoksiin ja saada vinkkejä myös uusista teoksista. Rauhallinen ja keskittyvä lukeminen lisää hyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Lukeminen kehittää taitoa ilmaista itseään kirjallisesti. Yhdessä teoksista keskusteleminen, ml. muiden opiskelijoiden näkemysten kuunteleminen ja näkemyksiin reagoiminen, vahvistaa vuorovaikutustaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa missä tahansa vaiheessa opintoja. Edeltäviksi opinnoiksi suositellaan kuitenkin kirjallisuutta käsitteleviä opintoja (ÄI2) ja (ÄI4). Opintojakso ei sovellu itsenäisesti suoritettavaksi. Sen sijaan opiskelija voi tehdä itsenäisenä suorituksena kirjallisuudiplomin.

Ilmaisutaito (ÄI14), 2 op (OJ302)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on omaksua ilmaisutaidon ja ryhmässä toimimisen perusteet.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy erilaisiin ilmaisutaidon muotoihin ja opettelee ilmaisemaan omia tunteuksiaan ja kokemuksiaan.
- Hän tutustuu teatteritaiteeseen, eli opintojakson aikana käydään teatterissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Ilmaisutaidon harjoitukset vahvistavat vuorovaikutuksen taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Osallisuus ja yhdessä tekeminen lisäävät hyvinvointia. Opiskelijan itsetuntemus vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso edellyttää säännöllistä läsnäoloa ja osallistumista. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa missä tahansa vaiheessa opintoja. Se ei sovellu itsenäisesti suoritettavaksi.

Luova kirjoittaminen ja sanataide (ÄI15), 2 op (OJ303)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii kirjoittamaan omaäänisesti.
- Opiskelija rohkaistuu keskustelemaan teksteistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija opettelee kirjoittamaan fiktiivisiä tekstejä.
- Hän tottuu antamaan palautetta.
- Opiskelija totuttelee keskustelemaan myös omista teksteistään.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Fiktiivisten tekstien kirjoittaminen kehittää luovuutta ja taitoa kirjoittaa omaäänisesti.

Hyvinvointiosaaminen

Omaääninen kirjoittaminen, rauhoittuminen tekstien ja tehtävien ääreen sekä yhdessä tekeminen lisäävät hyvinvointia ja itsetuntemusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opintojakson aikana harjaannutaan vertaispalautteeseen ja itsearviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa suositellaan kaikille luovasta kirjoittamisesta ja sanataiteesta kiinnostuneille. Sen voi suorittaa missä vaiheessa opintoja tahansa. Vuorovaikutteisuuden vuoksi opintojakso ei sovellu itsenäisesti suoritettavaksi.

Liikkuvan kuvan analyysi ja tulkinta (ÄI16), 2 op (OJ304)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää taitoaan analysoida ja tulkita liikkuvaa kuvaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana harjoitellaan monilukutaitoa eli kuvan, liikkuvan kuvan ja äänen analyysiä yhdistettynä kirjoitetun tai puhutun tekstin analyysiin.
- Opiskelija syventää taitojaan tutkia sanatonta viestintää.
- Opintojakson aikana opiskelija perehtyy sekä asia- ja mediatekstien että fiktiivisten tekstien analyysin ominaispiirteisiin.
- Opintojakson aikana käydään elokuvateatterissa (tai teatterissa).
- Opintojakson aikana voi kirjoittaa erilaisia tekstejä: lukutaidon vastauksia, kirjoitustaidon vastauksia tai sanataideharjoituksia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Analysoitavat aineistot ovat usein monitieteisiä ja luovia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija syventää taitojaan tutkia erilaisia audiovisuaalisia aineistoja, mikä vahvistaa hänen mahdollisuuksiaan osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen toimintaan. Aineistot kuvaavat yhteiskuntaa ja elämää, joten opintojakso voi vahvistaa kaikkia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso syventää opintojaksolla ÄI1+2+3 harjoiteltuja perustaitoja, mutta opiskelija voi halutessaan osallistua opintojaksolle myös opintojen alkuvaiheessa. Vuorovaikutteisuuden vuoksi opintojakso ei sovellu itsenäisesti suoritettavaksi.

Mediataidot (ÄI17), 2 op (OJ305)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää mediaosaamistaan ja mediaympäristön tuntemustaan sekä pysähtyy tietoisesti pohtimaan omaa mediasuhdettaan.
- Opiskelijan mediakriittinen ajattelu kehittyy.
- Opiskelija kehittää taitojaan myös mediasisältöjen tekemisen osalta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla syvennetään mediaosaamista esimerkiksi journalististen tekstien maailmaan ja median toimintaympäristöön tutustumalla. Näkymää voidaan laajentaa journalistisista teksteistä laajemmin myös muihin tässä ajassa erityisen merkityksellisiin mediateksteihin.
- Opintojaksolla voidaan tuottaa erilaisia mediatekstejä (erilaisia videoita, blogitekstejä, Instagram- ja podcast-sisältöjä, yleisönosastokirjoituksia, uutisia ym.).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla on mahdollista korostaa mitä tahansa laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta vierailujen, tehtävien ym. kautta. Mediataitojen kehittyminen vahvistaa joka tapauksessa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mediatekstit käsittelevät laajasti erilaisten alojen ja elämänalueiden sisältöjä, mikä vahvistaa monitieteistä osaamista. Median maailma on myös lähtökohdiltaan monitieteinen. Luova osaaminen kehittyy omia mediatekstejä tuottaessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana voidaan toteuttaa lähi- ja etävierailuja sekä tehdä monenlaista yhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa. Hedelmällisiä vierailukohteita ja yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi:

- uutismediat lähiympäristössä (Lapin Kansa, Yle, Uusi Rovaniemi), muualla Suomessa ja myös ulkomailla
- Lapin yliopiston audiovisuaalisen mediakulttuurin koulutusohjelma sekä muista suomalaisista korkeakouluista ne, joissa voi opiskella media- tai viestintäalaa
- media- tai viestintäalaa opiskelevat tai opiskelleet tai alalla työskentelevät henkilöt
- kuvaajat ja editoijat (valokuvaajat, videokuvaajat, videon parissa työskentelevät)
- some-vaikuttajat (kuten vloggarit, bloggarit ja podcastin tekijät)

Yhteistyökumppaneiden kautta voidaan oppia esimerkiksi mobiilijournalismista, kuvajournalismista sekä journalistisen median arjesta ja toimintaympäristöstä. Yhteistyötahot ja vierailut syventävät myös ymmärrystä media-alalla nykyään tarvittavista taidoista ja auttavat osaltaan kehittämään näitä taitoja.

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen

kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisuuden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisölle.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvät hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa

- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettujen moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Kirjoitan, puhun ja luen (S201+2+3), 4 op (OJ05)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan
- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle
- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana
- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekuulttuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiötä.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää suomen kielen taitoaan ja suomenkielistä viestintäänsä lukio-opiskelun vaatimalle tasolle.
- Opiskelija kehittää taitoaan lukea, kirjoittaa ja tulkita suomenkielisiä tekstejä.
- Opiskelija vertailee suomen kieltä omaan äidinkieleensä sekä muihin opiskelemiinsa tai oppimiinsa kieliin.
- Opiskelija tiedostuu omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä oppii arvostamaan kaksi- tai monikielisyyttään.
- Opiskelija rohkaistuu käyttämään suomen kieltä ja ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti.
- Opiskelija määrittää suhteensa paikalliseen murteeseen, kieleen ja kulttuuriin.
- Opiskelija oppii arvostamaan omaa identiteettiään sekä pohjoisia kieliä ja murteita, kuten saamen kielet, pohjoisen murteet, meänkieli, kveenin kieli, venäjän, norjan ja ruotsin kielet, sekä kielten puhujien edustamia kulttuureja.
- Opiskelija tutustuu mahdollisuuksien mukaan paikalliseen mediatarjontaan, joita ovat esimerkiksi Lapin Kansa, Uusi Rovaniemi ja Yle Lappi.
- Opiskelija saa tietoa pohjoisen alueen kielipolittisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen*
- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet*
- *eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot*
- *opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen*
- *kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot*
- *tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä*
- *verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä*
- *ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija lukee ainakin yhden kokonaisteoksen.
- Opiskelija opiskelee kielen rakenteisiin liittyviä asioita, kuten lauseen ja virkkeen muodostamista ja erilaisten lausetyyppien eroja sekä verbien, nominien ja objektin taivutusta ja käyttöä.
- Opiskelija kertaa kielenhuoltoa. Tavoitteena on tukea opiskelijan taitoa ilmaista itseään kirjallisesti.
- Opiskelija harjoittelee sekä luku- että kirjoitustaidon tehtäviä varten.
- Opiskelija opiskelee aineistoviittausten rakentamista sekä suoraa ja epäsuoraa lainaamista.
- Opiskelija osallistuu ryhmäkeskusteluun sekä harjoittelee rakentamaan ja pitämään tietoisun tai pienen puheenvuoron sekä analysoimaan vuorovaikutusta.
- Kielitiedon opiskelu sekä kielitaidosta ja sen merkityksestä lukeminen tukevat opiskelijoiden kieliprofiilin laatimista muissa kieliaineissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista tuetaan esimerkiksi

- lukemalla ja kirjoittamalla itsetuntemusta tukevia tekstejä
- ohjaamalla opiskelijaa tutkimaan omia kielellisiä ja kulttuurisia juuriaan
- valitsemalla hyvinvointia tukevia aineistoja.

Tavoite on lisätä opiskelijoiden **hyvinvointia** rakentamalla mahdollisuus opiskella ensimmäisen vuoden opintojaksot yhden opettajan opetuksessa (Lyseonpuiston lukio) tai ainakin ensimmäinen laaja opintojakso yhden opettajan opetuksessa (Ounasvaaran lukio). Lisäksi ratkaisulla pyritään parantamaan opettajan opiskelijantuntemusta, tukemaan oppimisen eriyttämistä ja vahvistamaan yksilöllisen opintopolun rakentamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen painottuu opintojakson sisällöissä ja tavoitteissa. Lisäksi tutun ryhmän kanssa yhdessä työskenteleminen rohkaisee opiskelijaa ja kehittää vuorovaikutustaitoja sekä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Jos S2-opiskelija opiskelee yhdessä äidinkielisten kanssa, hän rohkaistuu ilmaisemaan ajatuksiaan suomen kielellä myös natiivipuhujien kanssa. Yhdessä opiskeleminen lisää myös yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Kokonaisarviointissa huomioidaan

- arvioitavat kirjalliset ja suulliset harjoitustehtävät
- suullista työskentelyä ja aktiivista työskentelyotetta
- opintojaksossa opiskeltavien sisältöjen hallintaa.

Opiskelijoita ohjataan kehittämään itsearvioinnin taitoja ja hyödyntämään opettajalta saamaansa palautetta ja mahdollisesti hyödyntämään vertaisarviointia osana oppimissprosessia. Päätöviikon aikana voi olla kirjallista ja/tai suullista työskentelyä, eikä päätöviikon tuotos yksin määritä opintojaksolta saatavaa arvosanaa. Arviointiperusteet ja sisällöt avataan opiskelijoille opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jos opintojakso järjestetään integroituna äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärän opintojakson kanssa, S2-opiskelijoiden oppimisen turvaamiseksi tulee olla

- kielitaidon testaus ensimmäisen opintojakson alussa, esim. YKI-testillä
- eriyttämistä tukeva yhteinen tehtäväpankki, jossa on runsaasti kielen rakenteisiin liittyviä harjoitustehtäviä
- riittävä mahdollisuus tukiopetukseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opintojaksoja ei suositella itsenäisesti suoritettaviksi. Kaikki opintojaksot sisältävät vuorovaikutukseen liittyviä harjoituksia.

YHTEISTYÖMAHDOLLISUUKSIA KOULUN SISÄLLÄ

S2-opintojaksoja ei suositella integroitavaksi muiden oppiaineiden opintoihin.

Jos opintojakso järjestetään integroituna äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärään, opintojakson aikana voi tehdä yhteistyötä **muiden oppiaineiden** kanssa. Yhteistyö voi ilmetä esimerkiksi kokonaisteoksen valinnassa. Yhteisiä aiheita ja asioita voivat olla esimerkiksi

- tilastojen lukeminen
- kieli vallan välineenä ja/tai kielipolitiikka
- eettisyys

Lisäksi yhteistyö voi ilmetä työskentelytapojen valinnassa, kuten

- referaatti toisen oppiaineen aiheista
- mediaseuranta ja tiimin suullinen raportti esim. aiheesta "Maailma muutoksessa"

- tietoisuus tai pieni puheenvuoro

Mahdollisessa yhdistelmäopintojaksossa hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen lisäksi painottuisivat siten myös luova ja monitieteinen osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen.

MUU YHTEISTYÖ

Kaikissa ensimmäisen vuoden opintojaksoissa **paikallista yhteistyötä** voi tehdä esimerkiksi seuraavien kulttuurilaitosten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa:

- kirjasto
- Rovaniemen Teatteri, Ylioppilasteatteri ja Rimpparemmi ja muut mahdolliset paikalliset teatteritoimijat
- BioRex Rovaniemi ja Elokuvakerho Rovaniemen Cinema
- Arktikum, Pilke ja Korundi sekä muut mahdolliset kulttuuritoimijat.

Lisäksi yhteistyö paikallisten oppilaitosten, kuten Lapin yliopisto, Oulun yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu, sekä media-alan yritysten tai muiden pohjoisen alueen oppilaitosten kanssa voi syventää opintojaksoissa opiskeltavia taitoja. Virtuaaliset kulttuuri- ja asiantuntijavierailut mahdollistavat edelleen laajemman tarjonnan ja osallistumisen. Yhteistyön laajuus ja tarpeellisuus riippuu vallitsevasta tilanteesta eli siitä, mitä on luontevaa ja mahdollista kulloinkin järjestää.

Työelämä- ja korkeakoulu yhteistyö: Opintojakso voi tarjota mahdollisuuden tutustua jossakin ammatissa vaadittaviin kieli- ja vuorovaikutustaitoihin.

Kansainvälinen yhteistyö: Opintojakson aikana on mahdollista keskustella esimerkiksi kielitilanteesta ja -politiikasta vaikkapa jossakin toisessa Pohjoismaassa asuvien nuorten kanssa (meänkieli, kveeni). Myös vaihto-opiskelijoiden tietämystä oman kotimaansa kielitilanteesta voi pyrkiä hyödyntämään.

Kirjallisuuden ja muiden fiktiivisten tekstien tulkintaa ja kirjoittamista (S204), 2 op (OJ06)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä*
- *kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista*
- *kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta*
- *oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää suomen kielen taitoaan ja suomenkielistä viestintäänsä lukio-opiskelun vaatimalle tasolle.
- Opiskelija harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia ja muita fiktiivisiä tekstejä
- Opiskelija oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- Opiskelija kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.

- Opiskelija tutustuu paikalliseen kulttuuritarjontaan.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

Paikallinen lisäys

- Opiskelija käy teatterissa tai elokuvateatterissa.
- Lisäksi opiskelija tutustuu mahdollisesti paikallisen kulttuurialan tarjontaan laajemminkin, esim. teatteri tai tanssiteatteri ja mahdollisesti museot ja muut kulttuurialan toimijat.
- Opiskelija lukee ainakin yhden kokonaisteoksen, esimerkiksi runokokoelman, novellikokoelman, sarjakuva-albumin tai näytelmän.
- Opiskelija tekee sanataideharjoituksia ja saa mahdollisuuden nauttia kaunokirjallisuudesta.
- Opiskelija syventää edelleen vuorovaikutustaitojaan ja jakaa kokemuksiaan lukemastaan kaunokirjallisuudesta.
- Opiskelija voi osallistua Rovaniemen kirjaston luennoille, vinkkauksiin ja muihin tilaisuuksiin.
- Opiskelija harjoittelee taitoa viitata kaunokirjallisiin aineistoihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisällöissä painottuu sanataideharjoitusten myötä monitieteisen ja luovan osaamisen ohella myös hyvinvointiosaaminen. Sanataideharjoitukset lisäävät hyvinvointia, koska opiskelija ilmaisee itseänsä sekä käsittelee mahdollisesti tunteitaan ja mieltä askarruttavia asioita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana käsiteltävä kaunokirjallisuus tukee globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Kokonaisarviointissa huomioidaan

- opintojakson aikana arvioidut analyysi- ja tulkintatehtävät
- suullista työskentelyä ja aktiivista työskentelyotetta
- sanataideharjoituksia
- opintojaksossa opiskeltavien sisältöjen hallintaa.

Opiskelijoita ohjataan kehittämään itsearviointin taitoja sekä hyödyntämään opettajalta saamaansa palautetta ja mahdollisesti vertaisarviointia osana oppimisprosessia. Päätöviikon aikana voi olla kirjallista ja/tai suullista työskentelyä, eikä päätöviikon tuotos yksin määritä opintojaksolta saatavaa arvosanaa. Arviointiperusteet ja sisällöt avataan opiskelijoille opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana käydään teatterissa tai elokuvateatterissa. Opintojakso sisältää vuorovaikutukseen liittyviä harjoituksia, joten sitä ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi.

Kaikissa ensimmäisen vuoden opintojaksoissa **paikallista yhteistyötä** voi tehdä esimerkiksi seuraavien kulttuurilaitosten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa:

- kirjasto
- Rovaniemen Teatteri, Ylioppilasteatteri ja Rimpparemmi ja muut mahdolliset paikalliset teatteritoimijat
- BioRex Rovaniemi ja Elokuva-kerho Rovaniemen Cinema
- Arktikum, Pilke ja Korundi sekä muut mahdolliset kulttuuritoimijat.

Yhteistyön laajuus ja tarpeellisuus riippuu vallitsevasta tilanteesta: mitä on luontevaa ja mahdollista kulloinkin järjestää ja toteuttaa.

Työelämä- ja korkeakouluyhteistyö:

Opintojakson aikana voi esimerkiksi

- tutustua Oulun yliopiston kirjallisuuden opetukseen
- esittää paikallisissa kulttuuritapahtumissa opintojakson aikana tehtyjä sanataideharjoitusten tuotoksia
- osallistua kirjailijavierailuun.

Kansainvälinen yhteistyö:

Opintojakson aikana on mahdollista tehdä yhteistyötä jonkin toisen asteen oppilaitoksen kanssa (vaikkapa Pohjola-Nordenin kautta) luovan projektin merkeissä.

Kriittinen lukutaito ja vaikuttaminen (S205+6+7), 4 op (OJ317)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen
- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- oppii perustelevaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa laajan ja monipuolisen käsityksen vaikuttamisen taidoista ja ilmiöistä.
- Opiskelija oppii tunnistamaan itseensä vaikuttamisen keinoja ja omaksuu hyvän ja eettisen vaikuttamisen tapoja.
- Opiskelija oppii tunnistamaan vaikuttamiseen liittyvää vallankäyttöä.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- perustelemisen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot
- kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Paikallinen lisäys

- Vuorovaikutus- (S207) ja kirjoittamismoduulin (S206) sisällöt kytetään ja niissä tärkeitä taitoja harjoitellaan moduulin S205 vaikuttamissisältöjen kautta.
- Opintojakson voi rakentaa myös jonkin vaikuttamiseen liittyvän teeman ympärille.
- Vaikuttamista voi tutkia myös paikallisuuden näkökulmasta. Paikallis- ja maakuntamedioiden sisältöjä voi verrata valtakunnallisten medioiden sisältöihin. Opiskelija voi toimia vaikuttajana paikallismediassa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen korostuu erityisesti kriittisen medialukutaidon kehittymisenä ja yksilön omien tai oman yhteisön vaikutusmahdollisuuksien tunnistamisena ja monipuolistumisena.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen on opintojaksossa läsnä monipuolisesti. Opiskelija tunnistaa vaikuttamismahdollisuutensa ja oman äänensä suullisessa ja kirjallisessa vuorovaikutuksessa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen painottuu erityisesti vuorovaikutusetiikkaan liittyvissä kysymyksissä. Osaamisalueen näkymistä voi vahvistaa opiskelun sisältöjen avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen korostuu erityisesti opiskelun sisällöissä. Tekstien ja aiheiden kautta opintojakson voi sitoa vahvasti kulloiseenkin ajankohtaiseen kontekstiin. Opintojakson voi myös fokusoida tiettyyn teemaan ja näin vahvistaa tietoa ja ymmärrystä siitä.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen toteutuu opiskelijan kokiessa itsensä yhteiskunnan ja yhteisön itsenäiseksi jäseneksi, jolla on mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Toisaalta opiskelija ymmärtää, miten häneen pyritään vaikuttamaan. Opiskelijoita voi myös osallistaa opintojakson sisältöjen valintaan, jolloin he pääsevät konkreettisesti vaikuttamaan opiskeluunsa ja siten hyvinvointiinsa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy erityisesti opiskelijan kirjoittajan identiteetin vahvistumisena. Ottaessaan kantaa kirjallisesti tai suullisesti opiskelija tunnistaa mahdollisuutensa aktiiviseen toimijuuteen ja vaikuttamiseen. Näin opiskelijan paikallinen tai toisaalta johonkin muuhun kontekstiin kiinnittyvä identiteetti vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Arvioinnissa käytetään samoja monipuolisia tapoja kuin aikaisemmissakin opintojaksoissa.
- Itse- ja vertaisarviointit ovat opintojaksossa erityisen perusteltuja, koska niiden avulla opiskelija oppii itsestään vaikuttajana ja vaikuttamisen kohteena.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa sisältöjen ja käsitteistöjen hallinnassa opettajan - tai mahdollisesti myös opiskelijan - valitsemien painotusten mukaan. Arvioinnissa huomioidaan, osoittaako opiskelija ymmärtävänsä itseensä kohdistuvan vaikuttamisen keinoja ja osaako hän itse toimia vaikuttajana kriittisesti ja eettisesti. Kriittinen monilukutaito korostuu opiskelijan kirjallisten ja suullisten tuotosten arvioinnissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteistyö: työelämä, jatko-opinnot ja paikallistason toimijat

- Yhteyksiä työelämään ja jatko-opintoihin sekä yhteistyötä paikallistason toimijoiden kanssa voidaan toteuttaa eri tavoin kaikissa opintojaksoissa.

- Esimerkiksi yhteistyö paikallisten media-alan toimijoiden kanssa tukee opintajakson sisältöjä ja tavoitteita.
- Tukimateriaali (LaTu) on opettajan apuna yhteistyön toteuttamisessa eri toimijoiden kanssa.

Muuta huomioitavaa:

- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti (erityisesti vuorovaikuttamisen sisältöjen vuoksi).

Kirjallisuus konteksteissaan (S208), 2 op (OJ318)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa pohjoissuomalaisen ja pohjoisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemustaan. Pohjoisen alueen kirjallisuus asettuu osaksi laajempaa kirjallisuuden kontekstia.
- Pohjoisuuden rinnalla myös opiskelijoiden muut alueelliset tai kulttuuriset identiteetit voidaan huomioida opintojakson sisällöissä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

- pohjoinen kirjallisuus ja sen kontekstit osana suomalaista kirjallisuutta ja sen moniäänisyyttä
- pohjoinen identiteetti ja saamelaisuus kirjallisuudessa ja kulttuurissa
- opiskelijan muuhun alueelliseen tai kulttuuriseen identiteettiin liittyvä ja sitä vahvistava kirjallisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen on läsnä erityisesti opintojakson aikana luettavissa teksteissä ja niiden tulkinnassa, mahdollisesti myös prosessimaisessa tai tutkivassa työskentelyssä. Osaamisalue painottuu, kun lähestytään kirjallisuutta sen kontekstien kautta (kontekstuaalinen lukutaito):

- pohjoinen arktisena alueena, joka saa yhä enemmän huomiota myös globaalisti
- pohjoisen elämäntavan erityispiirteet
- luontoarvot osana pohjoisuutta
- kantaaottava kirjallisuus

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen on läsnä erityisesti opintojakson aikana luettavissa teksteissä ja niiden tulkinnassa, mahdollisesti myös prosessimaisessa tai tutkivassa työskentelyssä. Osaamisalue painottuu, kun lähestytään kirjallisuutta sen kontekstien kautta (kontekstuaalinen lukutaito):

- pohjoinen arktisena alueena, joka saa yhä enemmän huomiota myös globaalisti
- pohjoisen elämäntavan erityispiirteet
- luontoarvot osana pohjoisuutta
- pohjoisen identiteetin hahmottaminen
- oman kulttuuri-identiteetin vahvistaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi

- Arviointi tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arvioinnissa tehdään näkyväksi osaamisen kehittyminen kohti oppiaineen ylioppilaskokeessa vaadittuja taitoja.
- Kokonaisarvioinnissa painottuvat tekstien tulkitseminen, tekstien tuottaminen, vuorovaikutusosaaminen ja kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen.
- Opettajan antaman palautteen lisäksi voidaan soveltaa esimerkiksi vertais- ja itsearviointia. Kirjallisen arvioinnin lisäksi arviointi voi olla myös suullista.
- Arvioinnin perusteet ja käsitteistö selitetään ja tehdään ymmärrettäviksi myös opiskelijoille opintojaksojen aluksi.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa sisältöjen ja käsitteistöjen hallinnassa opettajan - tai mahdollisesti myös opiskelijan - valitsemien painotusten mukaan. Opiskelija osoittaa ymmärtävänsä erilaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja ulottuvuuksia osana kulttuurin ilmiöitä. Tämä näkyy hänen kirjallisissa ja suullisissa teksteissään (kulttuurisena lukutaitona).

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteistyö: työelämä, jatko-opinnot ja paikallistason toimijat

- Yhteyksiä työelämään ja jatko-opintoihin sekä yhteistyötä paikallistason toimijoiden kanssa voidaan toteuttaa eri tavoin kaikissa opintojaksoissa.
- Opintojaksossa voidaan esimerkiksi hyödyntää yhteistyötä Arktikumien ja Pilkkeen kanssa.
- Tukimateriaali (LaTu) on opettajan apuna yhteistyön toteuttamisessa eri toimijoiden kanssa.

Vuorovaikutustaitojen syventäminen (S209), 2 op (OJ319)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

Keskeiset sisällöt

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Paikallinen lisäys

- Opetuksessa hyödynnetään ajankohtaisen yhteiskunnallisen keskustelun aiheita.
- Sisältöjä voidaan suunnitella ja toteuttaa yksilöllisestä näkökulmasta opiskelijan osaamistason ja toiveet huomioiden.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitojen syventämisessä painottuu eettinen näkökulma.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy vuorovaikutustaitojen yhteyksissä jatko-opintoihin, työelämään ja kulttuuritietoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa korostuvat vuorovaikutustaidot ja vuorovaikutuksen analyysin taidot.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteistyö: työelämä, jatko-opinnot ja paikallistason toimijat

- Yhteyksiä työelämään ja jatko-opintoihin sekä yhteistyötä paikallistason toimijoiden kanssa voidaan toteuttaa eri tavoin kaikissa opintojaksoissa.
- Tukimateriaali (LaTu) on opettajan apuna yhteistyön toteuttamisessa eri toimijoiden kanssa.

Muuta huomioitavaa:

- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kirjoittamistaitojen syventäminen (S210), 2 op (OJ320)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä*
- *kehittää omaäänistä kirjoittamista*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä*
- *syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta*
- *osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syvenny kehittämään oppiaineen ylioppilaskokeen edellyttämiä kirjoittamisen taitoja.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi*
- *omaäänisten tekstien tuottaminen*
- *tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa*
- *luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen*
- *ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

- Pohdittavissa sisällöissä laaja-alaiset osaamisalueet korostuvat vaihtelevasti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnalliset ilmiöt ja vaikuttamispyrkimykset voivat olla läsnä esimerkiksi kirjoitettavissa teksteissä ja niissä mahdollisesti käytettävissä aineistoissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Kirjoitusprosessin ja tekstin dialogisuus tulee näkyväksi.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointia vahvistaa kokemus siitä, että hän kykenee pohtimaan asioita ja ilmiöitä omat näkemyksensä perustellen, pystyy kielentämään ajatuksensa selkeästi ja osaa hyödyntää prosessissa myös erilaisia aineistoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Ajankohtaiset globaalit ja kulttuuriin liittyvät kysymykset voivat olla läsnä kirjoitettavissa teksteissä ja niissä mahdollisesti käytettävissä aineistoissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisen lähestymistavan hallitseminen suhteessa pohdittaviin aiheisiin korostuu opiskelijan omaäänisessä kirjoittamisessa. Eettisyyteen ja ympäristöön liittyvät kysymykset voivat olla läsnä kirjoitettavissa teksteissä ja niissä mahdollisesti käytettävissä aineistoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen lähestymistapa voi näkyä esimerkiksi, kun opiskelija soveltaa muissa oppiaineissa omaksumiaan sisältöjä pohtivassa tekstissään. Luova osaaminen korostuu kirjoitusprosessin eri vaiheissa ja kirjoittamisen eri osa-alueilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa painottuu oppiaineen ylioppilaskokeen kriteerien mukainen osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteistyö: työelämä, jatko-opinnot ja paikallistason toimijat

- Yhteyksiä työelämään ja jatko-opintoihin sekä yhteistyötä paikallistason toimijoiden kanssa voidaan toteuttaa eri tavoin kaikissa opintojaksoissa.
- Tukimateriaali (LaTu) on opettajan apuna yhteistyön toteuttamisessa eri toimijoiden kanssa.

Muuta huomioitavaa:

- Opintojaksojen arvioitavat tehtävät ja luettavat kirjat päätetään lukiotasolla.
- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Lukutaitojen syventäminen (S211), 2 op (OJ321)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta*
- *analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *runokokoelma tai näytelmäteksti*

Paikallinen lisäys

- Laaja-alaisista osaamisalueista opintojaksossa painottuvat kaikki. Osaamisalueet näkyvät analyysin kohteina olevissa teksteissä vaihtelevasti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisten vaikuttamispyrkimysten ja kontekstien tunnistaminen, analysoiminen ja arvioiminen liittyvät keskeisesti opintojaksolla syvennettävään kriittiseen lukutaitoon.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisiin teksteihin rakentuvan vuorovaikutustilanteen tunnistaminen ja analysoiminen liittyy opintojaksolla syvennettävään kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointia vahvistaa kokemus siitä, että hänellä on riittävän monipuolinen lukutaito, jotta hän voi analysoida ja tulkita erilaisia tekstejä ja myös tunnistaa siten itseensä kohdistuvat vaikuttamispyrkimykset.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Ajankohtaiset globaalit ja kulttuuriin liittyvät kysymykset ovat läsnä analysoitavissa ja tulkittavissa teksteissä, mikä kehittää erityisesti opiskelijan kontekstuaalista lukutaitoa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erialaisten tekstien eettisyyden analysoiminen ja arvioiminen liittyy opintojaksolla syvennettävään kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon. Ympäristöön liittyvät sisällöt voivat näkyä opintojaksolla luettavissa teksteissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnan eri osa-alueisiin ja eri tieteenaloihin liittyvät sisällöt voivat näkyä opintojaksolla luettavissa teksteissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa painottuu oppiaineen ylioppilaskokeen kriteerien mukainen osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteistyö: työelämä, jatko-opinnot ja paikallistason toimijat

- Yhteyksiä työelämään ja jatko-opintoihin sekä yhteistyötä paikallistason toimijoiden kanssa voidaan toteuttaa eri tavoin kaikissa opintojaksoissa.
- Tukimateriaali (LaTu) on opettajan apuna yhteistyön toteuttamisessa eri toimijoiden kanssa.

Muuta huomioitavaa:

- Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Kielenhuolto ja kirjoittaminen (S212), 2 op (OJ322)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii huoltamaan omaa tekstiään.
- Opiskelija oppii käyttämään kieliopin keskeisiä käsitteitä.
- Opiskelija harjaantuu erittelemään tekstien rakenteita, keskustelemaan niistä kielenhuollon ja kieliopin käsitteitä käyttäen sekä antamaan monipuolista palautetta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertoo kieliopin perusasioita.
- Opiskelija paitsi harjoittelee kielenhuoltoa myös hioo omia tekstejään.
- Opiskelija ymmärtää kielenhuollon ja kielen rakenteiden merkityksen oman tekstin tuottamisessa ja tekstien tulkinnessa.
- Kirjoittamistehtävä(t) muokataan kunkin ryhmän tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Taito kielentää ajatuksiaan ja käyttää kieltä tilanteeseen sopivalla tavalla mahdollistaa aktiivisen osallistumisen kirjallisesti ja siten myös lisää yhteiskunnallista osallisuutta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana voidaan kirjoittaa omaäänisiä tekstejä ja harjoitella siten itseilmaisua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opintojakson aikana keskustellaan kielestä ja hiotaan omia tekstejä, joten vertais- ja itsearviointille on luontevia tilaisuuksia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi käydä missä vaiheessa opintoja tahansa, mutta sitä suositellaan lukio-opintojen alkuvaiheeseen. Vuorovaikutteisuuden vuoksi opintojakso ei sovellu itsenäisesti suoritettavaksi.

Opintojakso toteutetaan integroituna Ä12-opintojaksoon.

Kirjallisuuden syventävä opintojakso (S213), 2 op (OJ323)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää taitoaan lukea ja analysoida kirjallisuutta.
- Opiskelija harjaantuu keskustelemaan ja kirjoittamaan kirjallisuudesta.
- Opiskelijalla on mahdollisuus elämykselliseen lukemiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija lukee kirjallisuutta.
- Luettavat teokset sovitaan yhdessä opintojakson opettajan kanssa.
- Opiskelija työskentelee monipuolisesti lukemiensa teosten parissa.
- Opintojakson aikana voi esimerkiksi kirjoittaa kirjallisuuskritiikin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa painottuvat laaja-alaisen osaamisen alueet riippuvat käsiteltävistä teoksista, jotka voivat sisältöjensä puolesta painottaa yhteiskunnalliseen osaamiseen, eettiseen osaamiseen, ympäristöosaamiseen tai globaali- ja kulttuuriosaamiseen. Joka tapauksessa kirjallisuuden lukeminen kehittää monitieteisen osaamisen taitoja ja kirjallisuuden pohjalta suullisesti ja/tai kirjallisesti työskenteleminen luovan osaamisen taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Kirjallisuuden lukeminen tarjoaa mahdollisuuden syventyä itseä kiinnostaviin teoksiin ja saada vinkkejä myös uusista teoksista. Rauhallinen ja keskittyvä lukeminen lisää hyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Lukeminen kehittää taitoa ilmaista itseään kirjallisesti. Yhdessä teoksista keskusteleminen, ml. muiden opiskelijoiden näkemysten kuunteleminen ja näkemyksiin reagoiminen, vahvistaa vuorovaikutustaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa missä tahansa vaiheessa opintoja. Edeltäviksi opinnoiksi suositellaan kuitenkin kirjallisuutta käsitteleviä opintoja (ÄI2) ja (ÄI4). Opintojakso ei sovellu itsenäisesti suoritettavaksi. Sen sijaan opiskelija voi tehdä itsenäisenä suorituksena kirjallisuusdiplomin.

Opintojakso toteutetaan integroituna ÄI13-opintojaksoon.

Ilmaisutaito (S214), 2 op (OJ324)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on omaksua ilmaisutaidon ja ryhmässä toimimisen perusteet.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy erilaisiin ilmaisutaidon muotoihin ja opettelee ilmaisemaan omia tunteuksiaan ja kokemuksiaan.
- Hän tutustuu teatteritaiteeseen, eli opintojakson aikana käydään teatterissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Ilmaisutaidon harjoitukset vahvistavat vuorovaikutuksen taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Osallisuus ja yhdessä tekeminen lisäävät hyvinvointia. Opiskelijan itsetuntemus vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso edellyttää säännöllistä läsnäoloa ja osallistumista. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa missä tahansa vaiheessa opintoja. Se ei sovellu itsenäisesti suoritettavaksi.

Opintojakso toteutetaan integroituna ÄI14-opintojaksoon.

Luova kirjoittaminen ja sanataide (S215), 2 op (OJ325)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii kirjoittamaan omaäänisesti.
- Opiskelija rohkaistuu keskustelemaan teksteistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija opettelee kirjoittamaan fiktiivisiä tekstejä.
- Hän tottuu antamaan palautetta.
- Opiskelija totuttelee keskustelemaan myös omista teksteistään.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Fiktiivisten tekstien kirjoittaminen kehittää luovuutta ja taitoa kirjoittaa omaäänisesti.

Hyvinvointiosaaminen

Omaaäninen kirjoittaminen, rauhoittuminen tekstien ja tehtävien ääreen sekä yhdessä tekeminen lisäävät hyvinvointia ja itsetuntemusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Opintojakson aikana harjaannutaan vertaispalautteeseen ja itsearviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa suositellaan kaikille luovasta kirjoittamisesta ja sanataiteesta kiinnostuneille. Sen voi suorittaa missä vaiheessa opintoja tahansa. Vuorovaikutteisuuden vuoksi opintojakso ei sovellu itsenäisesti suoritettavaksi.

Opintojakso toteutetaan integroituna ÄI15-opintojaksoon.

Liikkuvan kuvan analyysi ja tulkinta (S216), 2 op (OJ326)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää taitoaan analysoida ja tulkita liikkuvaa kuvaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana harjoitellaan monilukutaitoa eli kuvan, liikkuvan kuvan ja äänen analyysiä yhdistettynä kirjoitetun tai puhutun tekstin analyysiin.
- Opiskelija syventää taitojaan tutkia sanaton viestintää.
- Opintojakson aikana opiskelija perehtyy sekä asia- ja mediatekstien että fiktiivisten tekstien analyysin ominaispiirteisiin.
- Opintojakson aikana käydään elokuvateatterissa (tai teatterissa).
- Opintojakson aikana voi kirjoittaa erilaisia tekstejä: lukutaidon vastauksia, kirjoitustaidon vastauksia tai sanataideharjoituksia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Analysoitavat aineistot ovat usein monitieteisiä ja luovia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija syventää taitojaan tutkia erilaisia audiovisuaalisia aineistoja, mikä vahvistaa hänen mahdollisuuksiaan osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen toimintaan. Aineistot kuvaavat yhteiskuntaa ja elämää, joten opintojakso voi vahvistaa kaikkia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso syventää opintojaksolla ÄI1+2+3 harjoiteltuja perustaitoja, mutta opiskelija voi halutessaan osallistua opintojaksolle myös opintojen alkuvaiheessa. Vuorovaikutteisuuden vuoksi opintojakso ei sovellu itsenäisesti suoritettavaksi.

Opintojakso toteutetaan integroituna ÄI16-opintojaksoon.

Mediataidot (S217), 2 op (OJ327)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää mediaosaamistaan ja mediaympäristön tuntemustaan sekä pysähtyy tietoisesti pohtimaan omaa mediasuhdettaan.
- Opiskelijan mediakriittinen ajattelu kehittyy.
- Opiskelija kehittää taitojaan myös mediasisältöjen tekemisen osalta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla syvennetään mediaosaamista esimerkiksi journalististen tekstien maailmaan ja median toimintaympäristöön tutustumalla. Näkymää voidaan laajentaa journalistisista teksteistä laajemmin myös muihin tässä ajassa erityisen merkityksellisiin mediateksteihin.
- Opintojaksolla voidaan tuottaa erilaisia mediatekstejä (erilaisia videoita, blogitekstejä, Instagram- ja podcast-sisältöjä, yleisönosastokirjoituksia, uutisia ym.).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla on mahdollista korostaa mitä tahansa laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta vierailujen, tehtävien ym. kautta. Mediataitojen kehittyminen vahvistaa joka tapauksessa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mediatekstit käsittelevät laajasti erilaisten alojen ja elämänalueiden sisältöjä, mikä vahvistaa monitieteistä osaamista. Median maailma on myös lähtökohdiltaan monitieteinen. Luova osaaminen kehittyy omia mediatekstejä tuottaessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana voidaan toteuttaa lähi- ja etävierailuja sekä tehdä monenlaista yhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa. Hedelmällisiä vierailukohteita ja yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi:

- uutismediat lähiympäristössä (Lapin Kansa, Yle, Uusi Rovaniemi), muualla Suomessa ja myös ulkomailla
- Lapin yliopiston audiovisuaalisen mediakulttuurin koulutusohjelma sekä muista suomalaisista korkeakouluista ne, joissa voi opiskella media- tai viestintäalaa
- media- tai viestintäalaa opiskelevat tai opiskelleet tai alalla työskentelevät henkilöt
- kuvaajat ja editoijat (valokuvaajat, videokuvaajat, videon parissa työskentelevät)
- some-vaikuttajat (kuten vloggarit, bloggarit ja podcastin tekijät)

Yhteistyökumppaneiden kautta voidaan oppia esimerkiksi mobiilijournalismista, kuvajournalismista sekä journalistisen median arjesta ja toimintaympäristöstä. Yhteistyötahot ja vierailut syventävät myös ymmärrystä media-alalla nykyään tarvittavista taidoista ja auttavat osaltaan kehittämään näitä taitoja.

Opintojakso toteutetaan integroituna ÄI17-opintojaksoon.

7.1.3. Saamen kieli ja kirjallisuus (AI3)

Oppiaineen tehtävä

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimääränä voidaan opettaa Suomessa puhuttuja saamen kieliä: inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan saamen kielen taitoa, saamenkielisen kirjallisuuden ja saamelaisen kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Saamen kieli on sekä oppimisen kohde että mahdollisesti myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa saamen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Saamen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana perehdytään vähintään kuuteen kokonaisteokseen, jotka voivat sisältää kauno- ja tietokirjallisuutta, elokuvia, teatteriesityksiä, kuunnelmia sekä muita monimuotoisia tekstejä.

Tavoitteet

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille

- syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen sekä ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Saamen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään saamen kielen puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määritellyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien, analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- yleiskielen hallinta
- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisun keinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon hallinta, saamen kielten kokonaisuuden hahmottaminen
- oman asemansa ymmärtäminen saamen kielen säilyttäjänä

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (ÄIS1), 2 op (OJ306)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄIS1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Kieli- ja tekstitietoisuus (ÄIS2), 1 op (OJ307)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄIS2), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

Vuorovaikutus 1 (ÄIS3), 1 op (OJ308)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄIS3), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Kirjallisuus 1 (ÄIS4), 2 op (OJ309)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄIS4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaistista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

Tekstien tulkinta 1 (ÄIS5), 2 op (OJ310)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄIS5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

Kirjoittaminen 1 (ÄIS6), 1 op (OJ311)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄIS6), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

Vuorovaikutus 2 (ÄIS7), 1 op (OJ312)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄIS7), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

Kirjallisuus 2 (ÄIS8), 2 op (OJ313)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄIS8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamelaisen kirjallisuuden aikakausien keskeisiä piirteitä
- saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Vuorovaikutus 3 (ÄIS9), 2 op (OJ314)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄIS9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *saamenkielisen puheenvuoron rakentamisen, esiintymisen ja ryhmäviestinnän taidot sekä kasvokkain että digitaalisissa ympäristöissä*

Kirjoittaminen 2 (ÄIS10), 2 op (OJ315)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄIS10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Tekstien tulkinta 2 (ÄIS11), 2 op (OJ316)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄIS11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

7.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelmään, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä.

Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen.

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtauksissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.2.1. Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1)

Opintojaksot

Minä ruotsin puhujana (RUA1+2), 4 op (OJ285)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUA1), Pakollinen
- Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (RUA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään ruotsin kielen taitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisydestä
- soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee kielenkäyttöä monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan ruotsin kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Paikallinen lisäys

- harjoittelee oikeanlaista ruotsin kielen ääntämistä

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- vertailua äidinkieleen ja muihin kieliin ruotsin näkökulmasta
- tavoitteiden asettelu lukion A-ruotsin opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen ruotsin kielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

- pohjoismaiset ja kansainväliset suhteet arjessa ja lähiympäristössä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- erilaiset ruotsin puhujat autenttisissa ympäristöissä, puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- ruotsin kielen äänneiden muodostuminen ja puheen tuottaminen, ruotsin eri variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyylit eri medioissa

Paikallinen lisäys

- esimerkiksi seuraavia teemoja: kuulumisten kysely
- tapaamisesta sopiminen
- vaihto-opiskelu
- Nordjobb

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Moduulit 1 ja 2 yhdistävässä opintojaksossa korostuu vuorovaikutusosaaminen ja hyvinvointiosaaminen. Opiskelija oppii käyttämään kieltä erilaisissa kommunikointitilanteissa ja saa käsityksen siitä, millä tavalla kielitaito laajentaa maailmankuvaa. Oman kieliprofiilin laatiminen luo pohjaa jatkuvalla kielten opiskelulle ja vahvistaa opiskelijan käsitystä kielestä vuorovaikutusvälineenä. Vuorovaikutusosaamista voidaan opintojakson aikana harjoitella esim. suullisten arkipäiväisten tilanteiden kautta (tapaamisen sopiminen, kuulumisten kysely, reagointi keskusteluissa jne) ja kirjoittamalla lyhyitä viestejä. Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan sekä pareittain että pienryhmissä ja samalla opitaan ottamaan huomioon toiset ihmiset ja heidän mielipiteensä. Opitaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia mielipiteitä. Oikeanlaiseen ääntämiseen pyritään kiinnittämään huomiota.

Opintojakson aikana pyritään hyödyntämään esim. paikallista Pohjola-Nordenin yhdistystä ja sitä kautta saamaan tietoa esim. Nordjobb-järjestelmästä. Myös Svenska Nu:n tarjoamia mahdollisuuksia pyritään hyödyntämään,

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pyrkii löytämään omat vahvuutensa ja sopivat opiskelustrategiat kielenopiskelua silmällä pitäen. Häntä kannustetaan ja rohkaistaan käyttämään kieltä sekä luokkatilanteissa että koulutyön ulkopuolella. Tällä tavalla pyritään myös vahvistamaan hänen itseluottamustaan kielenkäyttäjänä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti erilaisten kielen eri osa-alueisiin liittyvien harjoitusten ja kokeiden avulla. Kaikessa arvioinnissa tavoitteena on on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija ymmärtää eri kielen osa-alueiden tärkeyden - rakenteet, kuuntelu, luettu, suullinen ja kirjallinen tuottaminen - ja pyrkii harjoittelemaan niitä aktiivisesti opettajan ohjauksella. Opiskelija pyrkii löytämään itselleen sopivat keinot kielenoppimiseen ja oppii myös arvioimaan itseään kielenoppijana sekä asettamaan itselleen realistiset tavoitteet sekä analysoimaan omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan.

Opintojakson lopussa opiskelija arvioidaan numeroarvioinnilla 4-10. Opintojakson aikana käytetään monipuolista arviointia, jossa tulevat esille kielitaidon eri osa-alueet. Opintojakson aikana harjoitellaan sekä suullista ja kirjallista tuottamista, kuuntelemista että kielen rakenteita. Mahdolliset pienet nauhoitetut suulliset dialogit/tekstin ääneen lukemiset voivat olla osana arviointia.

Opiskelijan kiinnostuneisuus, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Myös opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus korostuu. Palautetta olisi hyvä antaa opiskelijalle sekä suullisesti että kirjallisesti opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Paikalliset lisäykset ovat ehdotelmia opintojakson toteuttamista silmälläpitäen.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (RUA3), 2 op (OJ284)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*

Paikallinen lisäys

- esimerkiksi Svenska Nu:n hyödyntäminen
- mahdollinen Kruunupyy-yhteistyön henkiinherättäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan kiinnostusta kulttuuri-ilmiöihin ja ihmisten moninaisuuteen. Pyritään tutustumaan monipuolisesti pohjoismaiseen kulttuuritarjontaan ja mahdollisesti tehdään pieni suullinen/kirjallinen esitelmä jostakin pohjoismaisesta kulttuurin/taiteen alaan liittyvästä aiheesta. Tutustutaan pohjoismaiseen mediaan; tv-kanavat, yleisimmät sanoma- ja iltapäivälehdet, helppolukuiset selkokieliset uutiset.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan ja kasvatetaan opiskelijan motivaatiota toimia kulttuurisesti ja kielellisesti pohjoismaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Opitaan ymmärtämään kulttuuri osana eri kieliryhmien ja kansallisuuksien erityisyyttä. Ymmärretään kielitaidon käyttökelpoisuus pohjoismaisessa yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa. Syvennetään sekä opiskelijan pohjoismaisia että maailmankansalaisen taitoja ja pyritään tarjoamaan mahdollisuuksia luovaan ja monenkeskiseen yhteistyöhön. Tällä opintojaksolla voidaan hyödyntää Pohjola - Nordenin tai esim. Svenska Nu:n tarjoamaa materiaalia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti erilaisten kielen eri osa-alueisiin liittyvien harjoitusten ja kokeiden avulla. Opintojakson arviointiin vaikuttaa koko opintojakson aikainen työskentely. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita olisi hyvä perehdyttää arvioimaan itse tuloksiaan suhteessa yhteisiin ja omiin realistisiin tavoitteisiinsa. Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Monitieteinen ja luova osaaminen arvioidaan teemaan liittyvien erilaisten tehtävien avulla. Opiskelijat voivat esimerkiksi kerätä uutisia eri medioista johonkin tiettyyn aihepiiriin liittyen. Tähän yhdistyy myös globaali - ja kulttuuriosaaminen, kun uutisia etsitään aihepiiristä suomenruotsalaiset ja Pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt.

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä (RUA4), 2 op (OJ334)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA4), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ruotsiksi
- kehittää taitoaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää eri tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.

Paikallinen lisäys

- harjoittelee esim. mielipidekirjoituksen kirjoittamista

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

- pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta ja sen tausta
- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kiinnitetään huomioita empatiaan, hyviin tapoihin ja rakentavaan vuorovaikutukseen, joita opiskelija harjoittelee opintojakson aikana. Mielipiteen ilmaisu ja rakentavien perustelujen harjoittaminen parantavat vuorovaikutusta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana pohditaan omia vaikuttamismahdollisuuksia yhteiskunnassa eri kanavien tuomia vaihtoehtoja hyödyntäen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti erilaisten kielen eri osa-alueisiin liittyvien harjoitusten ja kokeiden avulla. Opintojakson arviointiin vaikuttaa myös aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Niin ikään laaja-alaisen osaamisen osa-alueita arvioidaan erilaisten tehtävien ja oppituntien aikaisten keskusteluiden avulla.

Kestävä tulevaisuus ja tiede (RUA5), 2 op (OJ335)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Paikallinen lisäys

- ymmärtää esim. teknologian tuomat mahdollisuudet tulevaisuutta ajatellen

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- esimerkkejä tieteellisistä teksteistä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan tietämystä kestävästä kehityksestä ja antaa eväitä kestäväan elämäntapaan sekä auttaa ymmärtämään teknologian ja eri innovaatioiden tuomia mahdollisuuksia tulevaisuudessa. Pohditaan kulutustottumusten vaikutusta elämään. Opiskelijaa ohjataan hakemaan ja tuottamaan tietoa, pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana voidaan tutustua erilaisiin ihmiskunnan kehityksen aikaansaamiin kehitysaskeleisiin ja pyritään ymmärtämään asioiden välillä vallitsevat syy-seuraussuhteet. Pohditaan luovuuden merkitystä tulevaisuuden kannalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti erilaisten kielen eri osa-alueisiin liittyvien harjoitusten ja kokeiden avulla. Opintojakson arviointiin vaikuttaa myös aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Opiskelija saa opintojakson lopussa numeroarvioinnin 4-10. Myös eettisyyttä ja ympäristöosaamista sekä monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan erilaisten tehtävien ja opituntien aikaisten keskusteluiden avulla.

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (RUA6), 2 op (OJ336)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA6), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa

- kehittää taitoaan ilmaista itseään ruotsiksi myös muodollisissa asiayhteyksissä.

Paikallinen lisäys

- osaa laatia ansioluettelon ja työhakemuksen sekä harjoittelee selviytymistä työhaastattelusta

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- ruotsin kielen rooli jatkossa opiskelijan elämässä ja kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- pohjoismaiset yhteisöt tai yritykset työnantajina (vapaaehtoistoiminta, kansalaisjärjestöt)
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta

Paikallinen lisäys

- mahdollinen Nordjobb-iinformointi
- mahdollinen Kielikeskus-yhteistyö yliopiston kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana pohditaan mm. sosiaalisten taitojen merkitystä työ- ja opiskelu-elämässä. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään kielitaidon merkitys ja tärkeys niin opinnoissa kuin tulevaisuuden ammattiteissäkin ja pohditaan kielitaidon tuomia mahdollisuuksia niin pohjoismaisissa kuin maailmanlaajuisissa ympäristöissä. Keskustelua erilaisissa tilanteissa harjoitellaan ja pyritään korostamaan toisen huomioimista myös keskustelutilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa korostuvat työelämävalmiudet ja yrittäjämäinen asenne. Opintojakson aikana harjoitellaan esimerkiksi työhakemuksen ja/tai CV:n tekoa kirjallisesti sekä työhaastattelua suullisesti. Tutustutaan yrittäjyyteen ja erilaisiin mahdollisuuksiin löytää sopivia jatko-opiskelu- ja työpaikkoja. Opintojakson suoritettuaan opiskelijan tulisi ymmärtää, että kielitaito on tärkeä työelämätaito, ja hän on rohkaistunut käyttämään ruotsia.

Opintojakso mahdollistaa myös luontevan yhteyden korkeakouluyhteistyölle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueisiin liittyvien harjoitusten ja kokeiden avulla. Opintojakson arviointiin vaikuttaa myös aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Niin ikään laaja-alaista osaamista arvioidaan erilaisten tehtävien ja oppituntien aikaisten keskusteluiden avulla.

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijat perehdytetään arvioimaan itse tuloksiaan suhteessa yhteisiin ja omiin realistisiin tavoitteisiinsa. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan mahdollisuuksiin opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä sekä pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön. Opintojakson aikana täydennetään kieliprofiilia tulevaisuuden tarpeita varten. Opiskelija laatii ruotsin kielellä erilaisia kirjallisia hakemuksia ja harjoittelee suullisesti työhaastattelutilannetta.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa (RUA7), 2 op (OJ337)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hakee aiheeseen liittyvää tietoa ja laajentaa ilmaisuvaramiaan*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin ja kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi.*

Paikallinen lisäys

- *kykenee keskustelemaan maapallon tulevaisuudesta*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä erilaisia elinympäristöjä.

Globaaleja asioita tarkastellaan eri näkökulmista ja keskitytään myös pohtimaan ympäristöömme liittyviä asioita omalla kotiseudulla. Vahvistetaan ja kasvatetaan opiskelijan motivaatiota, taitoja ja uteliaisuutta toimia kulttuurisesti ja kielellisesti niin pohjoismaisissa kuin maailmanlaajuisissakin ympäristöissä ja yhteyksissä. Pohditaan kansainvälisten organisaatioiden merkitystä maapallon kehitykselle. Kasvatetaan opiskelijan ymmärrystä kielitaidon käyttökelpoisuudesta sekä pohjoismaisessa yhteistyössä että globaalien kysymysten tarkastelussa. Opintojakson aikana pohditaan myös, mitä maailmankansalaisuus merkitsee ja mitä siihen kuuluu.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Pohditaan aktiivisen kansalaisen roolia yhteiskunnassa ympäristöä ja kestävästä kehitystä silmälläpitäen. Opintojakson aikana pohditaan, mitä maailmankansalaisuus merkitsee ja mitä

siihen kuuluu. Pohditaan myös tehtyjen päätösten ja valintojen merkitystä kestävästä elämäntavasta ja ihmisten kunnioittamisen kannalta. Aktiivisen kansalaisen roolia yhteiskunnassa ympäristöä ja kestävästä kehityksestä silmällä pitäen pohditaan ja harjoitellaan ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin erilaisilla suullisilla ja kirjallisilla harjoituksilla. Tehtävissä korostuu mielipiteen ilmaiseminen ja oman näkökannan perustelevuus. On myös tärkeää kuunnella ja kunnioittaa toisen mielipidettä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti erilaisten kielen eri osa-alueisiin liittyvien harjoitusten ja kokeiden avulla. Opintojakson arviointiin vaikuttaa myös aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Niin ikään globaali- ja kulttuuriosaamista sekä eettistä ja ympäristöosaamista arvioidaan erilaisten tehtävien ja oppituntien aikaisten keskusteluiden avulla. Suullisena osiona tällä opintojaksolla voi olla esimerkiksi pari/ryhmäkeskustelu, jossa pohditaan omia ympäristövalintoja.

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijat perehdytetään arvioimaan itse tuloksiaan suhteessa yhteisiin ja omiin realistisiin tavoitteisiinsa. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan sekä tunnistamaan omat vahvat ja kehitettävät puolensa.

Viesti ja vaikuta puhuen (RUA8), 2 op (OJ338)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- selviytyy ruotsin kielellä moninaisista arkipäivän tilanteista ja kykenee ylläpitämään ja myötäilemään keskustelua

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- arkipäivän tilanteita: opastaminen, ravintola-asiointi, vaateostokset jne.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita, rakennetaan dialogia sekä syvennetään rakentavan vuorovaikutuksen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosteluna, joka perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan erilaisten tehtävien ja oppituntien aikaisten keskusteluiden avulla. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti, ja suoritukseen vaaditaan osallistuminen suulliseen kielikokeeseen. Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan

erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä. Opintojakson aikana voidaan myös pitää suullinen esitelmä, joka voidaan ottaa lisänäyttönä huomioon arvioinnissa.

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijat perehdytetään arvioimaan itse tuloksiaan suhteessa yhteisiin ja omiin realistisiin tavoitteisiinsa. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan sekä tunnistamaan omat vahvat ja kehitettävät puolensa.

Ei itsenäistä suoritusta.

Ruotsin kertaus abiturienteille (RUA9), 2 op (OJ339)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Abiturienttien kertaava opintojakso on tarkoitettu kaikille, jotka aikovat kirjoittaa ruotsin ylioppilaskirjoituksissa.
- Opintojaksolla kerrataan ruotsin kielen keskeisimpiä rakenteita ja sanastoa eri aloilta sekä tutustutaan ylioppilaskokeen erilaisiin tehtävätyyppeihin (kirjoitus, kuuntelu, rakennekokeet, luetunymmärtäminen, viestinnälliset tehtävät sekä videot)

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Abeille tarkoitettu kertaava opintojakso ennen ylioppilaskirjoitusten alkamista
- Kerrataan ja vahvistetaan aiemmin opiskeltuja asioita
- Tutustutaan erilaisiin yo-kirjoitusten osa-alueisiin
- Opintojakson lopuksi opiskelija pääsee testaamaan osaamistaan ylioppilaskoetta vastaavalla preliminäärikokeella

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän, joka edellyttää läsnäoloa oppitunneilla ja mahdollisten kokeiden ja muiden erikseen määrättyjen tehtävien suorittamista hyväksytysti.

Ei itsenäistä suoritusta

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin harjoittelemalla monipuolisesti ylioppilaskokeessa olevia erilaisia tehtävätyyppejä: kuullun- ja tekstin ymmärtämistä, rakennetta sekä tekstin tuottamista. Opintojaksolla kerrataan myös lukion keskeistä kielioppia ja kartutetaan sanastovarastoa.

7.2.2. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Opintojaksot

Ruotsin starttijakso (RUB1+2), 4 op (OJ07)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Paikallinen lisäys

- tutustuu ääntämisen perusteisiin

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Empatia, hyvät tavat ja rakentava vuorovaikutus ovat olennainen osa kielen opiskelua. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden ja opettajan kanssa, mikä harjaannuttaa opiskelijan taitoa toimia ryhmässä.

On tärkeää kiinnittää huomiota empatiaan. Mielipiteen ilmaisu ja rakentavien perustelujen harjoittaminen parantavat vuorovaikutusta. Opiskelijan sitoutumista koko ryhmän toimintaan ja muiden opiskelijoiden huomioimista ja kannustamista pyritään tukemaan.

Käytännön toiminnassa suulliset pariharjoitukset ja ryhmätyöt lisäävät vuorovaikutusta. Vuorovaikutusta voidaan harjoitellaan myös pelillisesti käyttämällä esimerkiksi Kahoot ja Quizlet Live -ohjelmia.

Kirjallisesti vuorovaikutusosaamista voidaan harjoitella esimerkiksi lyhyillä kirjoitustehtävillä kuten tekstiviesteillä, sähköposteilla, korteilla ja blogikirjoituksilla.

Opintojakson aikana pyritään luomaan aitoja yhteyksiä ruotsinkielisiin nuoriin Ruotsissa tai suomenruotsalaisilla alueilla. Hyödynnetään esimerkiksi Pohjola-Nordenin ja Svenska nu:n kaltaisten järjestöjen tarjoamia mahdollisuuksia ystäväkoulutoimintaan tai virtuaalisiin yhteydenpitokanaviin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa pohditaan monipuolisesti omia vahvuuksia ja näin vahvistetaan luottamusta omaan kielitaitoon. Opintojakson aikana opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään ruotsin kieltä rohkeasti niin luokkatilanteessa kuin koulun ulkopuolellakin.

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys. Kaikkea opiskelijan kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan hyvinvointiosaamisen ja minäpystyvyyden kasvattamisen.

Opiskelijaa autetaan ja kannustetaan suunnittelemaan omaa opiskeluaan opintojakson aikana. Näin opintojakson vaatimat tehtävät tulevat tehdyiksi aikataulun mukaan eivätkä jää tekemättöminä kuormittamaan opiskelijaa. Opettaja seuraa opintojakson aikana opiskelijan etenemistä ja antaa siitä palautetta opiskelijalle.

Opiskelijan hyvinvointia edistää se, että opintojakson aikainen työskenteleminen vaikuttaa opintojakson arvosanaan eikä pelkkä koe määrittele opiskelijan arvosanaa opintojaksosta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti erilaisten kielen eri osa-alueisiin liittyvien harjoitusten ja kokeiden avulla. Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tietoiseksi kielen eri osa-alueista; rakenteet, kuuntelu, luettu, suullinen ja kirjallinen tuottaminen. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan käyttämiensä työtapojen toimivuutta parhaan oppimistyylin löytämiseksi.

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan. Opintojakson aikana käytetään monipuolista arviointia, jossa tulevat esille kielitaidon eri osa-alueet. Opintojakson aikana harjoitellaan suullista ja kirjallista tuottamista sekä kielen rakenteita.

Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijat perehdytetään arvioimaan itse tuloksiaan suhteessa yhteisiin ja omiin realistisiin tavoitteisiinsa. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Opiskelijoita harjaannutetaan

arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan sekä tunnistamaan omat vahvat ja heikot puolensa. Vuorovaikutus opettajan ja opiskelijan välillä korostuu. Palautetta olisi hyvä antaa opiskelijalle sekä suullisesti että kirjallisesti opintojakson aikana.

Koska teema *suullinen kielitaito tutuksi arjessa* korostuu opintojaksossa, suullinen kielitaito on osa arviointia. Suullisen kielitaidon testaus ensimmäisessä modulissa voi olla esimerkiksi tekstin ääneen lukemista (ääntäminen) ja/ tai opintojakson teemoihin liittyvän dialogin tekeminen (ääntäminen + viestintätilanteet). Tämä osio on helppoa toteuttaa siten, että opiskelija tai opiskelijapari äänittää arvioitavan tuotoksen.

Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan hyvinvointia, opettavat vuorovaikutustilanteissa toimimista ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso johdattaa ja motivoi opiskelijaa ruotsin kielen opintoihin ja vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ruotsin kielen taustasta, historiasta ja asemasta Suomessa. Opintojakso kannustaa opiskelijaa kehittämään omia opiskelustrategioitaan sekä käyttämään ruotsia rohkeasti omassa arjessa.

Opintojakso koostuu kahdesta moduulista (**Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (RUB11)** ja **Ruotsin kieli arjessani RUB12**), joista saa yhteensä neljä opintopistettä. Opintojakson keskeiset tavoitteet ovat omien tavoitteiden asettaminen, omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen, tietoisuus kielen eri osa-alueista (sanasto, kuunteleminen, rakenteet, kirjallinen ja suullinen tuottaminen, kulttuuritietous) sekä vuorovaikutus- ja itsearviointitaitojen kehittäminen. Jaksolla tutustutaan ääntämisen perusteisiin ja keskustelukulttuuriin kuuluviin viestintäfraaseihin. Opintojaksolla kerrataan ja vahvistetaan perusasteella opittuja kielen rakenteita.

Kulttuuri ja mediat (RUB3), 2 op (OJ08)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Paikallinen lisäys

- huolehtii oman kieliprofiilin ylläpidosta ja siihen liitettävistä tallennuksista
- kirjoittaa pidemmän blogi-tyylisen tekstin

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja opitaan hyödyntämään ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa. Tutustutaan pohjoismaiseen mediaan; valtakunnalliset tv-kanavat, yleisimmät sanoma- ja iltapäivälehdet, helppolukuiset selkokieliset uutiset.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan ja kasvatetaan opiskelijan motivaatiota toimia kulttuurisesti ja kielellisesti pohjoismaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta pohjoismaisessa yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventää sekä opiskelijan pohjoismaisia että maailmankansalaisen taitoja ja tarjoaa mahdollisuuksia luovaan ja monenkeskiseen yhteistyöhön. Opintojaksolla voidaan hyödyntää Pohjola - Nordenin tai vastaavien järjestöjen tarjoamaa materiaalia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti erilaisten kielen eri osa-alueisiin liittyvien harjoitusten ja kokeiden avulla. Opintojakson arviointiin vaikuttaa koko opintojakson aikainen työskentely. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita olisi hyvä perehdyttää arvioimaan itse tuotoksiaan suhteessa yhteisiin ja omiin realistisiin tavoitteisiinsa. Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Monitieteinen ja luova osaaminen arvioidaan teemaan liittyvien erilaisten tehtävien avulla. Opiskelijat voivat esimerkiksi kerätä uutisia eri medioista johonkin tiettyyn aihepiiriin liittyen. Tähän yhdistyy myös globaali- ja kulttuuriosaaminen, kun uutisia etsitään aihepiiristä *suomenruotsalaiset* ja *pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*. Opiskelijat voivat myös esimerkiksi seurata opintojakson ajan valitsemansa (nuoren) vaikuttajan blogia, Instagram-tiliä, Youtube-kanavaa tms. ja kirjoittaa/komentoida ajatuksia.

Opintojakson suullista osaamista voidaan harjoitella ja testata esimerkiksi ryhmässä pidettävällä suullisella esitelmällä, jonka aihe liittyy opintojakson kulttuuriteemaan. Esitelmän pitämisessä yhdistyvät niin monitieteinen ja luova kuin globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä vuorovaikutusosaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja ruotsinkielisiä medioita hyödyntäen. Opintojakson aikana tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

Ympäristömme (RUB4), 2 op (OJ328)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia
- harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu
- pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.

Paikallinen lisäys

- huolehtii oman kieliprofiilin ylläpidosta ja siihen liitettävistä tallennuksista
- osaa ilmaista perusteltuja mielipiteitä opintojakson teemoista myös suullisesti

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa ohjataan opiskelijaa ymmärtämään ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä erilaisia elinympäristöjä.

Vahvistetaan ja kasvatetaan opiskelijan motivaatiota, taitoja ja uteliaisuutta toimia kulttuurisesti ja kielellisesti pohjoismaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta pohjoismaisessa yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventää sekä opiskelijan pohjoismaisia että maailmankansalaisen taitoja ja tarjoaa mahdollisuuksia luovaan ja monenkeskiseen yhteistyöhön.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija omaksuu kulttuurisia ja kielellisiä taitoja, joiden avulla hän pystyy osallistumaan ja vaikuttamaan aktiivisesti yhteiskunnassa, Pohjoismaissa sekä muualla maailmassa. Opiskelija ottaa huomioon ajattelussaan tasa-arvoon ja demokratiaan liittyvät kysymykset ja saa kielellisiä valmiuksia työelämään siirtymiseen.

Opintojakson aikana pohditaan, mitä kuuluu aktiivisen kansalaisen taitoihin, ja harjoitellaan ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin erilaisilla suullisilla ja kirjallisilla harjoituksilla. Tehtävissä korostuu mielipiteen ilmaiseminen ja oman näkökannan perusteleminen. On myös tärkeää kuunnella ja kunnioittaa toisen mielipidettä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti erilaisten kielen eri osa-alueisiin liittyvien harjoitusten ja kokeiden avulla. Opintojakson arviointiin vaikuttaa myös aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Niin ikään globaali- ja kulttuuriosaamista sekä yhteiskunnallista osaamista arvioidaan erilaisten tehtävien ja oppituntien aikaisten keskusteluiden avulla. Suullisena osiona tällä opintojaksolla voi olla esimerkiksi pari/ryhmäkeskustelu, jossa ilmaistaan mielipidettä valitusta opintojakson aihepiiristä.

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijat perehdytetään

arvioimaan itse tuloksiaan suhteessa yhteisiin ja omiin realistisiin tavoitteisiinsa. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan sekä tunnistamaan omat vahvat ja kehitettävät puolensa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiireinä ovat kulttuurinen moninaisuus, erilaiset elinympäristöt sekä yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta. Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja hyödyntäen erilaisia oppimisympäristöjä. Mielenpitoisuuden ilmaiseminen ja oman näkökannan perusteleva korostuvat niin kirjallisissa kuin suullisissakin tehtävissä.

Opiskelu- ja työelämä (RUB5), 2 op (OJ329)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Paikallinen lisäys

- saa tietoa ruotsinkielisistä oppilaitoksista ja pohjoismaisista työmarkkinoista, esim. Nordjobb
- kieliprofiilin valmiiksi saaminen pakollisten opintojaksojen osalta

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa korostuvat työelämävalmiudet ja yrittäjämäinen asenne. Opintojakson aikana harjoitellaan esimerkiksi työhakemuksen ja/tai CV:n tekoa kirjallisesti sekä työhaastattelua suullisesti. Tutustutaan yrittäjyyteen ja erilaisiin mahdollisuuksiin löytää sopivia jatko-opiskelu- ja työpaikkoja. Opintojakson suoritettuaan opiskelijan tulisi ymmärtää, että kielitaito on tärkeä työelämätaito, ja hän on rohkaistunut käyttämään ruotsia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa korostetaan ruotsin kielen merkitystä lukion jälkeen kotimaassa erityisesti suomenruotsalaisilla alueilla sekä Suomen roolia yhtenä Pohjoismaana, pohjoismaisessa yhteistyössä.

Opiskelijoille esitellään ruotsinkielisiä oppilaitoksia Suomessa sekä kerrotaan pohjoismaisista opiskelumahdollisuuksista ja työmarkkinoista. Opiskelijoiden kanssa käydään myös läpi vaatimuksia ruotsin kielessä jatko-opinnoissa korkea-asteella.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa pohditaan monipuolisesti omia vahvuuksia ja näin vahvistetaan luottamusta omaan tulevaisuuteen. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään ruotsin kieltä rohkeasti niin luokkatilanteessa kuin koulun ulkopuolellakin. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan ruotsin valinnaisille opintojaksoille ja ylioppilaskirjoituksiin, mikä hälventää opiskelijoiden epävarmuutta omien taitojen ja tulevaisuuden suhteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti kielen eri osa-alueisiin liittyvien harjoitusten ja kokeiden avulla. Opintojakson arviointiin vaikuttaa myös aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Niin ikään laaja-alaista osaamista arvioidaan erilaisten tehtävien ja oppituntien aikaisten keskusteluiden avulla.

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijat perehdytetään arvioimaan itse tuloksiaan suhteessa yhteisiin ja omiin realistisiin tavoitteisiinsa. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan mahdollisuuksiin opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä sekä pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön. Opintojakson aikana täydennetään kieliprofiilia tulevaisuuden tarpeita varten. Opiskelija laatii ruotsin kielellä erilaisia kirjallisia hakemuksia ja harjoittelee suullisesti työhaastattelutilannetta.

Viesti ja vaikuta puhuen (RUB6), 2 op (OJ330)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen
- puhumisen eri piirteet
- aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä

Paikallinen lisäys

- harjoitellaan suullisen kielikokeen tehtävätyyppejä
- tutustutaan ylioppilaskokeen viestinnällisiin tehtävätyyppeihin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita, rakennetaan dialogia sekä syvennetään rakentavan vuorovaikutuksen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosteluna, joka perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan erilaisten tehtävien ja oppituntien aikaisten keskusteluiden avulla. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti, ja suoritukseen vaaditaan osallistuminen suulliseen kielikokeeseen. Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijat perehdytetään arvioimaan itse tuloksiaan suhteessa yhteisiin ja omiin realistisiin tavoitteisiinsa. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan sekä tunnistamaan omat vahvat ja kehitettävät puolensa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään taitoa tuottaa ruotsin kieltä suullisesti, ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja rakentaa dialogia. Opintojaksoon sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen suorittaminen.

Kestävä elämäntapa (RUB7), 2 op (OJ331)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille
- laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä
- tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.

Paikallinen lisäys

- huolehtii kieliprofiilinsa täyttämisestä

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan tietämystä kestävästä kehityksestä ja antaa eväitä kestäväan elämäntapaan. Opiskelijaa ohjataan hakemaan ja tuottamaan tietoa, pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Osa laaja-alaista osaamista ovat empatia, hyvät tavat ja rakentava vuorovaikutus, joita opiskelija harjoittelee opintojakson aikana. Mielenpitoisuuden ilmaisu ja rakentavien perustelujen harjoittaminen parantavat vuorovaikutusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti erilaisten kielen eri osa-alueisiin liittyvien harjoitusten ja kokeiden avulla. Opintojakson arviointiin vaikuttaa myös aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Niin ikään eettisyyttä ja ympäristöosaamista arvioidaan erilaisten tehtävien ja oppituntien aikaisten keskusteluiden avulla.

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijat perehdytetään arvioimaan itse tuloksiaan suhteessa yhteisiin ja omiin realistisiin tavoitteisiinsa. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan sekä tunnistamaan omat vahvat ja kehitettävät puolensa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeisiä aihepiirejä ovat kestävä kehitys ja elämäntapa, eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä sekä sananvapaus. Opintojaksossa syvennetään pakollisten opintojaksojen teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväan elämäntavan näkökulmasta.

Peruskoulun ruotsin kertaus (RUB8), 2 op (OJ332)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata ja harjoitella yläkoulun kielioppia ja sanastoa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan ja vahvistetaan peruskoulussa opiskeltuja asioita, perussanastoa ja keskeisiä rakenteita.
- saavuttaa sellainen taso, josta on helppo jatkaa pakollisten opintojaksojen opiskelua

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän, joka edellyttää läsnäoloa oppitunneilla ja mahdollisten kokeiden suorittamista hyväksytysti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Johdanto-opintojakso on tarkoitettu opiskelijoille, joille ruotsi on peruskoulussa tuottanut vaikeuksia tai jotka tuntevat tarvitsevansa muistin virkistämistä. Opintojaksolla kerrataan ja vahvistetaan peruskoulussa opiskeltuja asioita, perussanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opintojakson tavoitteena on saavuttaa sellainen taso, josta on helppo jatkaa pakollisten opintojaksojen opiskelua. Opintojakson voi käydä myös opintojen myöhemmässä vaiheessa, mikäli perusasioiden kertaus on tarpeen.

Opastetaan lukion toimintatapoihin sekä harjoitellaan opiskelussa tarvittavien apuvälineiden käyttöä ja tutustutaan oppimista helpottaviin sovelluksiin.

Opintojaksolla kerrataan ja vahvistetaan peruskoulussa opittuja taitoja ja tuetaan opiskelijan valmiuksia jatkaa ruotsin opiskelua lukion opintojaksoilla. Suositellaan opiskelijoille, joiden ruotsin arvosana päättötodistuksessa on 7 tai huonompi.

Ei itsenäistä suoritusta.

Abi-ruotsia (RUB9), 2 op (OJ333)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen kertaamalla aiempien opintojaksojen asiat

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan ruotsin kielen keskeisimpiä rakenteita ja sanastoa
- tutustutaan ylioppilaskokeen erilaisiin tehtävätyyppeihin

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän, joka edellyttää läsnäoloa oppitunneilla ja mahdollisten kokeiden ja muiden erikseen määrättyjen tehtävien suorittamista hyväksytysti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on ylioppilaskokeeseen valmistava. Opintojaksolla vahvistetaan sanaston hallintaa, kerrataan lukion ruotsin kielioppia sekä hiotaan kirjallista ilmaisua ja syvennetään tekstin- ja kuullunymmärtämisen taitoja.

Opintojaksossa valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin harjoittelemalla monipuolisesti ylioppilaskokeessa olevia erilaisia tehtävätyyppejä: kuullun- ja tekstin ymmärtämistä, rakennetta sekä tekstin tuottamista. Opintojaksolla kerrataan myös lukion keskeistä kielioppia ja kartutetaan sanastovarastoa.

7.3. Vieraat kielet (VK)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiategstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkieleestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraisissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja

ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopinnot mahdollistavat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1(A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkautuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia

- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasosteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen

todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.3.1. Vieraat kielet, englantia, A-oppimäärä (VKENA1)

Opintojaksot

Kieli-identiteetti ja globaali englantia (ENA1+2), 4 op (OJ14)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englantia globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Englantia globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan

- syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Englanti globaalina kielenä

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyyli erilaisissa medioissa

Paikallinen lisäys

- Moduulien 1 ja 2 yhteisenä tavoitteena on kerrata peruskoulun oppimäärää ja luoda pohjaa lukion kielten opiskeluun.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa arvioidaan monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla on mahdollista hyödyntää natiivipuhujien vierailuja / etävierailuja, natiivipuhujien kanssa vuorovaikuttamista esim. verkkoympäristössä. Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (ENA3), 2 op (OJ09)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Nämä toteutuvat mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Nämä toteutuvat mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa arvioidaan monipuolisesti esimerkiksi suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla on mahdollista tehdä yhteistyötä kirjaston ja teatterin kanssa. Mahdollista yhteistyötä esimerkiksi ÄI4-opintojakson kanssa.

Kirjallisuus, kieli ja kulttuuri tulkinnan kohteena ja luovan ilmaisun välineenä (ÄI4ENA3), 4 op (OJ03)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä (ENA4), 2 op (OJ10)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa arvioidaan monipuolisesti esimerkiksi suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla on mahdollista tehdä yhteistyötä paikallisten järjestöjen kanssa ja/tai tutustua paikallispolitiikkaan.

Kestävä tulevaisuus ja tiede (ENA5), 2 op (OJ15)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Nämä toteutuvat mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Nämä toteutuvat mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa arvioidaan monipuolisesti esimerkiksi suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla voidaan hyödyntää yhteistyötä paikallisten jatko-opintolaitosten / ammattioppilaitosten / tiedekeskusten kanssa eri tieteenalojen näkökulmasta.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (ENA6), 2 op (OJ11)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa arvioidaan monipuolisesti esimerkiksi suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla on mahdollista tutustua paikallisiin jatko-opintolaitoksiin.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa (ENA7), 2 op (OJ12)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Nämä toteutuvat mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Nämä toteutuvat mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa arvioidaan monipuolisesti esimerkiksi suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla on mahdollista tehdä yhteistyötä paikallisten jatko-opintolaitosten / ammattioppilaitosten / tiedekeskusten kanssa eri tieteenalojen näkökulmasta, yhteistyö paikallisten matkailuyritysten kanssa (kestävä matkailu).

Viesti ja vaikuta puhuen (ENA8), 2 op (OJ13)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä

- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa arvioidaan monipuolisesti esimerkiksi suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla on mahdollista harjoittaa natiivipuhujien kanssa vuorovaikuttamista esim. verkkoympäristössä. Lisäksi voi hyödyntää edellisten opintojaksojen kuvauksissa mainittuja yhteistyötahoja. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Abi-englantia (ENA9), 2 op (OJ222)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan moduulien 1 - 8 keskeisimpiä sisältöjä mukautetusti ko. ryhmän tarpeet huomioon ottaen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan hyväksyty/hylätty.

Muuttuva maailma (ENA10), 2 op (OJ16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittää lukustrategioitaan, tiedonhankintataitoaan, medialukutaitoaan ja lähdekriittisyyttään
- opiskelija tutustuu ajankohtaisiin ja yleismaailmallisiin aiheisiin sekä niiden taustoihin ja syventää ymmärrystään maailman eri tapahtumista ja ilmiöistä
- opiskelija kehittää taitojaan ilmaista tietämystään ja näkemyksiään hankkimansa tiedon pohjalta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- yleismaailmalliset kehityslinjat, ajankohtaiset tapahtumat ja erilaiset maailmankuvat
- medialukutaito ja lähdekriittisyys
- kirjoitettu kieli

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kohti lukioenglantia (ENA11), 2 op (OJ500)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- peruskoulun kieliaineksen kertaaminen
- lukion kieliopinnoissa tarvittavien opiskelutaitojen hankkiminen ja syventäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- peruskoulussa käsitelty kieliaines mm. ryhmän tarpeiden mukaan valikoituna
- oppimaan oppimisen taidot

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan hyväksyty / hylätty.

Arktinen englantia (ENA12), 2 op (OJ223)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aiheina erityisesti Lappi, maailman arktiset alueet sekä matkailu. Tutustutaan aihepiirien sanastoihin ja teksteihin.

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan hyväksyty/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolle voidaan yhdistää vierailuja paikallisiin yrityksiin sekä arktiseen tutkimuskeskukseen.

7.3.2. Ranska, A-oppimäärä (RAA)

Oppiaineen tehtävä

Kaikissa moduuleissa opiskelijoita kannustetaan laaja-alaiseen kielen oppimiseen.

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan käyttämällä monipuolisia työtapoja ja opiskeluympäristöjä, esim. työskentelemällä pareittain ja ryhmissä. Ne korostuvat kaikissa moduuleissa, sillä kielihän on jatkuvaa vuorovaikusta toisten kanssa.

Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Kielitaidon karttuessa kirjallisen viestinnän osuus kasvaa.

Muista kielistä ja kulttuureista kertynyttä osaamista sekä oppijan omia päättelytaitoja myös hyödynnetään. Opiskeluteknikoihin kiinnitetään huomiota systemaattisesti.

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (RAA1), 1 op (OJ17)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).*

Paikallinen lisäys

- Rakennetaan siltaa lukio-opintoihin kertaamalla peruskoulun oppimäärää ja luodaan pohjaa lukion kielenopiskeluun.
- Harjoittelee selviämistä monista rutiininomaisista viestintätilanteista.
- Kertaa ja opettelee käyttämään yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen
- toisiinsa tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien sekä suullisten ja kirjallisten viestinnällisten tehtävien avulla.

Pari- ja ryhmäkeskustelujen avulla kehittyy opiskelijan kielitietoisuus, empatiakyky ja rakentavan viestinnän taito.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen (RAA2), 3 op (OJ18)

Opintojakson moduulit

- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (VKA2), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Paikallinen lisäys

- Pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

- Pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista.

Keskeiset sisällöt

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *kohdekielen äänneiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

- Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla

sekä tutustuttaessa ranskankielisten maiden kulttuuriin ja ranskan kielen asemaan maailmassa.

Pari- ja ryhmäkeskusteluissa harjoitellaan toimimista erilaisissa arjen tilanteissa kulttuurille ominaisella tavalla, mikä

kehittää opiskelijan maailmankansalaisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (RAA3), 2 op (OJ19)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaihteita tai -ilmiöitä*

- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Paikallinen lisäys

- Pystyy vaihtamaan ajatuksia ja ylläpitämään keskustelua lyhyissä, tutuissa viestintätilanteissa.
- Pystyy kertomaan jokapäiväisistä itselle tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

- Pyritään hyödyntämään paikkakunnan kulttuuritarjontaa, jonka pohjalta voidaan tuottaa esim. tekstejä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Nämä toteutuvat opintojaksolla käsiteltävien ranskalaisen kulttuurin eri osa-alueisiin pohjautuvien tekstien sekä niihin liittyvien suullisten ja kirjallisten tehtävien kautta. Opiskelijan kulttuuriperintöjen tuntemus vahvistuu tutustuttaessa ranskankielisen alueen kulttuuriin, esim. musiikin, kirjallisuuden, kuvataiteen, teatterin ja elokuvataiteen maailmaan. Samalla tarjotaan yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Kieli vaikuttamisen välineenä (RAA4), 2 op (OJ224)

Opintojakson moduulit

- Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*

- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Kestävä tulevaisuus ja tiede (RAA5), 2 op (OJ225)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (RAA6), 2 op (OJ226)

Opintojakson moduulit

- Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämää astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Harjoitukset, esim. ranskankielisen työhakemuksen kirjoittaminen, antavat kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja helpottavat

opiskelijan mahdollista siirtymistä jatko-opintoihin tai työelämään ranskankielisille alueille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa (RAA7), 2 op (OJ227)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Viesti ja vaikuta puhuen (RAA8), 2 op (OJ228)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan monipuolisesti erilaisia vuorovaikutustilanteita pareittain ja ryhmässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla, joka perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan erilaisten tehtävien ja oppituntien aikaisten keskusteluiden avulla. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti, ja suoritukseen vaaditaan osallistuminen suulliseen kielikokeeseen. Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Abi-ranskaa (RAA9), 2 op (OJ644)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan moduulien 1-8 keskeisimpiä sisältöjä.
- Harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisia tehtävätyyppejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, mikä tarkoittaa opintojaksossa sovittujen tehtävien ja mahdollisten kokeiden suorittamista hyväksytysti. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

7.3.3. Ranska, B2-oppimäärä (RAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

Kaikissa moduuleissa opiskelijoita kannustetaan laaja-alaiseen kielen oppimiseen.

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan käyttämällä monipuolisia työtapoja ja opiskeluympäristöjä, esim. työskentelemällä pareittain ja ryhmissä. Ne korostuvat kaikissa moduuleissa, sillä kielihän on jatkuvaa vuorovaikusta toisten kanssa.

Ääntämisen taitoja syvennetään opintojaksojen edetessä. Kielitaidon karttuessa kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen. Opiskeluteknikoihin kiinnitetään huomiota systemaattisesti.

Samalla tutustutaan oman ja kohdekielen viestintäkulttuurin eroihin. Muista kielistä ja kulttuureista kertynyttä osaamista sekä oppijan omia päättelytaitoja myös hyödynnetään.

Tavoitteet

Opintojaksot

Perustason alkeet 3 (RAB201), 2 op (OJ20)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija rohkaistuu käyttämään ranskan kieltä.
- Kartuttaa sanavarastoa sekä lisää kieliopin tuntemusta suullisen ja kirjallisen ilmaisun monipuolistamiseksi
- Voidaan hyödyntää natiivipuhujien vierailuja/etävierailuja.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- Rohkaistaan muodostamaan kokonais käsitys kielen alkeisvaiheesta.
- Huomiota kiinnitetään B2-oppimäärän peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen tukemiseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta- sekä suullisten että kirjallisten viestinnällisten tehtävien avulla. Kielen käyttäminen on jatkuvaa vuorovaikutusta toisten kanssa. Suulliset viestinnälliset pari- ja ryhmäkeskustelut kehittävät opiskelijan sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustaso 1 (RAB202), 2 op (OJ21)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaisuusilmauksia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
- Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Kulttuuriperinnön tunteminen ja kulttuurierojen ymmärtäminen vahvistavat opiskelijan taitoa toimia kansainvälisissä

yhteyksissä ja syventävät maailmankansalaisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota

sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustaso 2 (RAB203), 2 op (OJ22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.
- Harjoitellaan aktiivisen kuuntelun taitoa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- Opetellaan kertomaan kohdekielellä nuoren elämään kuuluvista asioista.
- Harjoitellaan aktiivisen kuuntelun taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson teemoihin kuuluvat hyvinvointi ja terveys sekä eri elämänvaiheista kertominen ranskan kielellä.

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustaso 3 (RAB204), 2 op (OJ229)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- Pyritään mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään paikkakunnan ranskankielistä kulttuuritarjontaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla -

sekä tutustuttaessa ranskankielisen kulttuurin eri osa-alueille.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Nämä toteutuvat opintojaksolla käsiteltävien ranskalaisen kulttuurin eri osa-alueisiin pohjautuvien tekstien sekä niihin

liittyvien suullisten ja kirjallisten tehtävien kautta. Opiskelijan kulttuuriperintöjen tuntemus vahvistuu tutustuttaessa

ranskankielisen alueen kulttuuriin, esim. musiikin, kirjallisuuden, kuvataiteen, teatterin ja elokuvataiteen maailmaan.

Samalla tarjotaan yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota

sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustaso 4 (RAB205), 2 op (OJ230)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Osaa kirjoittaa ranskankielisen työhakemuksen.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Harjoitukset, esim. ranskankielisen työhakemuksen kirjoittaminen, antavat kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja helpottavat

opiskelijan mahdollista siirtymistä jatko-opintoihin tai työelämäänsä ranskankielisille alueille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustaso 5 (RAB206), 2 op (OJ231)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Paikallinen lisäys

- Pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustason jatko 1 (RAB207), 2 op (OJ232)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

- Kerrataan aikaisempien moduulien keskeisimpiä sisältöjä.
- Harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisia tehtävätyyppejä.

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustason jatko 2 (RAB208), 2 op (OJ233)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*

- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

- Kerrataan aikaisempien moduulien keskeisimpiä sisältöjä.
- Harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisia tehtävätyyppejä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (RAB309), 2 op (OJ232)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (RAB310), 2 op (OJ233)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.3.4. Ranska, B3-oppimäärä (RAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

Kaikissa moduuleissa opiskelijoita kannustetaan laaja-alaiseen kielen oppimiseen.

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan käyttämällä monipuolisia työtapoja ja opiskeluympäristöjä, esim. työskentelemällä pareittain ja ryhmissä. Ne korostuvat kaikissa moduuleissa, sillä kielihän on jatkuvaa vuorovaikusta toisten kanssa.

Perustason alkeismoduuleissa painotetaan suullista ilmaisua ja kohdekielen ääntämisen harjoittelua. Ääntämisen taitoja syvennetään opintojaksojen edetessä. Kielitaidon karttuessa kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen. Opiskeluteknikoihin kiinnitetään huomiota systemaattisesti.

Samalla tutustutaan oman ja kohdekielen viestintäkulttuurin eroihin. Muista kielistä ja kulttuureista kertynyttä osaamista sekä oppijan omia päättelytaitoja myös hyödynnetään.

Opintojaksot

Ranskan perustason alkeet 1 (RAB301), 2 op (OJ23)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Herätetään opiskelijan uteliaisuus hänelle uutta kieltä ja kulttuuria kohtaan sekä motivaatio toimia ranskankielisessä ympäristössä.
- Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita käyttämällä esim. pari- ja ryhmätöitä.
- Painotetaan suullista ilmaisua ja ääntämistä ranskan kielen oikeaoppisen ääntämisen tavoittamiseksi.
- Tarkastellaan ranskan kieltä suhteessa muihin kieliin ja kulttuureihin.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiinomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- Opetellaan perussanastoa ja -ilmauksia, joita voidaan hyödyntää kohdattaessa kohdekieltä puhuvia ihmisiä vapaa-ajalla ja työelämässä.
- Tarkastellaan ranskan kielen käyttötilanteita omalla paikkakunnalla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Empatia, hyvät tavat ja rakentava vuorovaikutus ovat olennainen osa kielen opiskelua.

Suulliset viestinnälliset pari- ja ryhmäkeskustelut kehittävät opiskelijan sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä

oppimisen taitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla -

sekä tutustuttaessa ranskankielisten maiden kulttuuriin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Ranskan perustason alkeet 2 (RAB302), 2 op (OJ24)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- Vahvistetaan opiskelijoiden tietämystä ranskalaisen kulttuurin tavoista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla - sekä tutustuttaessa samalla ranskalaiseen kulttuuriin tavanomaisten asiointitilanteiden yhteydessä ja toimimalla niissä kulttuurille ominaisella tavalla. Samalla vahvistuvat opiskelijan maailmankansalaisen taidot.

Vuorovaikutusosaaminen

Kielen käyttäminen on jatkuvaa vuorovaikutusta toisten kanssa. Pari- ja ryhmäharjoitukset kehittävät myös opiskelijan taitoa toimia ryhmässä. Samalla kehittyvät opiskelijan tunne- ja empatiataidot sekä rakentavan viestinnän taito.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Ranskan perustason alkeet 3 (RAB303), 2 op (OJ25)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija rohkaistuu käyttämään ranskan kieltä.
- Kartuttaa sanavarastoa sekä lisää kieliopin tuntemusta suullisen ja kirjallisen ilmaisun monipuolistamiseksi.
- Voidaan hyödyntää natiivipuhujien vierailuja/etävierailuja.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Paikallinen lisäys

- Rohkaista muodostamaan kokonaiskäsitelmä alkeisvaiheesta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta- sekä suullisten että kirjallisten viestinnällisten tehtävien avulla. Kielen käyttäminen on jatkuvaa vuorovaikutusta toisten kanssa. Suulliset viestinnälliset pari- ja ryhmäkeskustelut kehittävät opiskelijan sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustaso 1 (RAB304), 2 op (OJ26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaisuusilmauksia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
- Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Kulttuuriperinnön tunteminen ja kulttuurierojen ymmärtäminen vahvistavat opiskelijan taitoa toimia kansainvälisissä

yhteyksissä ja syventävät maailmankansalaisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustaso 2 (RAB305), 2 op (OJ235)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.
- Harjoitellaan aktiivisen kuuntelun taitoa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson teemoihin kuuluvat hyvinvointi ja terveys sekä eri elämänvaiheista kertominen ranskan kielellä.

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustaso 3 (RAB306), 2 op (OJ236)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- Pyritään mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään paikkakunnan ranskankielistä kulttuuritarjontaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla -

sekä tutustuttaessa ranskankielisen kulttuurin eri osa-alueille.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Nämä toteutuvat opintojaksolla käsiteltävien ranskalaisen kulttuurin eri osa-alueisiin pohjautuvien tekstien sekä niihin

liittyvien suullisten ja kirjallisten tehtävien kautta. Opiskelijan kulttuuriperintöjen tuntemus vahvistuu tutustuttaessa

ranskankielisen alueen kulttuuriin, esim. musiikin, kirjallisuuden, kuvataiteen, teatterin ja elokuvataiteen maailmaan.

Samalla tarjotaan yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustaso 4 (RAB307), 2 op (OJ237)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Osaa kirjoittaa ranskankielisen työhakemuksen.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Harjoitukset, esim. ranskankielisen työhakemuksen kirjoittaminen, antavat kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja helpottavat

opiskelijan mahdollista siirtymistä jatko-opintoihin tai työelämään ranskankielisille alueille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustaso 5 (RAB308), 2 op (OJ238)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- Pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson lopussa opiskelija saa numeroarvosanan.

Arvioinnin tavoitteena on opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen. Opiskelija tulee tällöin tietoiseksi kielen eri osa-alueista. Opiskelijoiden työn laatu, oma aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvostelussa huomioon. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute edistää opiskelijan tietoisuutta omasta osaamisestaan ja vahvistaa opiskelumotivaatiota sekä opiskelijan hyvinvointia. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (RAB309), 2 op (OJ232)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (RAB310), 2 op (OJ233)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.3.5. Saksa, A-oppimäärä (SAA)

Oppiaineen tehtävä

Kaikissa moduuleissa opiskelijoita kannustetaan laaja-alaiseen kielen oppimiseen.

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan käyttämällä monipuolisia työtapoja ja opiskeluympäristöjä, esim. työskentelemällä pareittain ja ryhmissä. Ne korostuvat kaikissa moduuleissa, sillä kielihän on jatkuvaa vuorovaikusta toisten kanssa.

Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Kielitaidon karttuessa kirjallisen viestinnän osuus kasvaa.

Muista kielistä ja kulttuureista kertynyttä osaamista sekä oppijan omia päättelytaitoja myös hyödynnetään. Opiskeluteknikoihin kiinnitetään huomiota systemaattisesti.

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (SAA1), 1 op (OJ27)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*

- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).

Paikallinen lisäys

- rakentaa siltaa lukio-opintoihin kertaamalla peruskoulun oppimäärää ja luo pohjaa lukion kielenopiskeluun
- harjoittelee selviämistä monista rutiininomaisista viestintätilanteista
- kertaa ja opettelee käyttämään yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien sekä suullisten ja kirjallisten viestinnällisten tehtävien avulla. Pari- ja ryhmäkeskustelujen avulla kehittyi opiskelijan kielitietoisuus, empatiakyky ja rakentavan viestinnän taito.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen sanaston ja rakenteiden hallintaan, kuullun ymmärtämiseen sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisilla kokeilla. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutuksessa (SAA2), 3 op (OJ28)

Opintojakson moduulit

- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (VKA2), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan

- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätäytylit erilaisissa medioissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Nämä toteutuvat mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta, suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla sekä tutustuttaessa saksankielisten maiden kulttuuriin ja saksan kielen asemaan maailmassa. Pari- ja ryhmäkeskusteluissa harjoitellaan toimimista erilaisissa arjen tilanteissa kulttuurille ominaisella tavalla, mikä kehittää opiskelijan maailmankansalaisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen sanaston ja rakenteiden hallintaan, kuullun ymmärtämiseen sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisilla kokeilla. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (SAA3), 2 op (OJ29)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä kuvailen itselleen tärkeitä kulttuuriaihteita tai -ilmiöitä
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- luova toiminta

- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

- pyritään hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan paikkakunnan, esim. Napapiirin saksalais-suomalaisen yhdistyksen, saksankielistä kulttuuritarjontaa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Nämä toteutuvat opintojaksolla käsiteltävien saksalaisen kulttuurin eri osa-alueisiin pohjautuvien tekstien sekä niihin liittyvien suullisten ja kirjallisten tehtävien kautta. Opiskelijan kulttuuriperintöjen tuntemus vahvistuu tutustuttaessa saksankielisen alueen kulttuuriin, esim. musiikin, kirjallisuuden, kuvataiteen, teatterin ja elokuvataiteen maailmaan. Samalla tarjotaan yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen sanaston ja rakenteiden hallintaan, kuullun ymmärtämiseen sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisilla kokeilla. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kieli vaikuttamisen välineenä (SAA4), 2 op (OJ241)

Opintojakson moduulit

- Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen sanaston ja rakenteiden hallintaan, kuullun ymmärtämiseen sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisilla kokeilla. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kestävä tulevaisuus ja tiede (SAA5), 2 op (OJ242)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Nämä toteutuvat opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien sekä suullisten ja kirjallisten tehtävien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen sanaston ja rakenteiden hallintaan, kuullun ymmärtämiseen sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä

tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisilla kokeilla. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (SAA6), 2 op (OJ243)

Opintojakson moduulit

- Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Paikallinen lisäys

- osaa kirjoittaa saksankielisen työhakemuksen

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien ja suullisten ja kirjallisten tehtävien kautta. Harjoitukset, esim. saksankielisen työhakemuksen kirjoittaminen, antavat kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja helpottavat opiskelijan mahdollista siirtymistä jatko-opintoihin tai työelämään saksankielisille alueille.

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien ja suullisten ja kirjallisten tehtävien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen sanaston ja rakenteiden hallintaan, kuullun ymmärtämiseen sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan

toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisilla kokeilla. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa (SAA7), 2 op (OJ244)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Nämä toteutuvat opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien sekä suullisten ja kirjallisten tehtävien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen sanaston ja rakenteiden hallintaan, kuullun ymmärtämiseen sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisilla kokeilla. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Viesti ja vaikuta puhuen (SAA8), 2 op (OJ245)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- puhumisen eri piirteet
- kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan monipuolisesti erilaisia vuorovaikutustilanteita pareittain ja ryhmässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla, joka perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan erilaisten tehtävien ja oppituntien aikaisten keskusteluiden avulla. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti, ja suoritukseen vaaditaan osallistuminen suulliseen kielikokeeseen. Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Abi-saksaa (SAA9), 2 op (OJ715)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan moduulien 1-8 keskeisimpiä sisältöjä.
- Harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisia tehtävätyyppejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, mikä tarkoittaa opintojakson alussa sovittujen tehtävien ja mahdollisten kokeiden suorittamista hyväksytysti.

7.3.6. Saksa, B2-oppimäärä (SAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

Kaikissa moduuleissa opiskelijoita kannustetaan laaja-alaiseen kielen oppimiseen. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan käyttämällä monipuolisia työtapoja ja opiskeluympäristöjä, esim. työskentelemällä pareittain ja ryhmissä. Vuorovaikutusosaaminen korostuu kaikissa moduuleissa, sillä kielen opiskelu ja käyttö on jatkuvaa vuorovaikutusta toisten kanssa. Perustason alkeismoduulissa painotetaan suullista ilmaisua ja syvennetään kohdekielen ääntämisen harjoittelua. Perustason moduuleissa kielitaidon karttuessa kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen. Myös monilukutaidon merkitys kasvaa.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3 (SAB201), 2 op (OJ30)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- kartuttaa sanavarastoa sekä lisää kieliopin tuntemusta suullisen ja kirjallisen ilmaisun monipuolistamiseksi.
- kehittää vuorovaikutustaitoja, viestintästrategioita ja tekstien tulkinta- sekä tuottamistaitoja.
- rohkaistuu käyttämään saksan kieltä.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien sisältöjen sekä suullisten että kirjallisten viestinnällisten tehtävien avulla. Kielen käyttäminen on jatkuvaa vuorovaikutusta toisten kanssa. Suulliset viestinnälliset pari- ja ryhmäkeskustelut kehittävät opiskelijan sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan saksan kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, saksan kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 1 (SAB202), 2 op (OJ31)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- osaa käyttää yleisimpiä kohteliaisuusilmauksia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
- pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien tekstien sisältöjen kautta, suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla sekä tutustuttaessa saksankielisten maiden kulttuuriin ja saksan kielen asemaan maailmassa. Kulttuuriperinnön tunteminen ja kulttuurierojen ymmärtäminen vahvistavat opiskelijan taitoa toimia kansainvälisissä yhteyksissä ja syventävät maailmankansalaisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan saksan kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämisen taitoon, saksan kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 2 (SAB203), 2 op (OJ32)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan saksan kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, saksan kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä

suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 3 (SAB204), 2 op (OJ246)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- *pyritään hyödyntämään paikkakunnan, esim. Napapiirin saksalais-suomalaisen yhdistyksen, kulttuuritarjontaa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Nämä toteutuvat opintojaksolla käsiteltävien saksalaisen kulttuurin eri osa-alueisiin pohjautuvien tekstien sekä niihin liittyvien suullisten ja kirjallisten tehtävien kautta. Opiskelijan kulttuuriperintöjen tuntemus vahvistuu tutustuttaessa saksankielisen alueen kulttuuriin, esim. musiikin, kirjallisuuden, kuvataiteen, teatterin ja elokuvataiteen maailmaan. Samalla tarjotaan yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 4 (SAB205), 2 op (OJ247)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- osaa kirjoittaa saksankielisen työhakemuksen

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta sekä suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla. Harjoitukset, esim. saksankielisen työhakemuksen kirjoittaminen, antavat kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja helpottavat opiskelijan mahdollista siirtymistä jatko-opintoihin tai työelämään saksankielisille alueille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 5 (SAB206), 2 op (OJ248)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*

- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Nämä toteutuvat mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien sekä niihin liittyvien suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 1 (SAB207), 2 op (OJ249)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- ylioppilaskirjoitukseen valmistautuminen

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

- harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisia tehtävätyyppejä
- kerrataan aikaisempien moduulien keskeisimpiä sisältöjä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 2 (SAB208), 2 op (OJ250)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

- harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisia tehtävätyyppejä
- kerrataan aikaisempien moduulien keskeisimpiä sisältöjä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (SAB309), 2 op (OJ249)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (SAB310), 2 op (OJ250)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.3.7. Saksa, B3-oppimäärä (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

Kaikissa moduuleissa opiskelijoita kannustetaan laaja-alaiseen kielen oppimiseen.

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan käyttämällä monipuolisia työtapoja ja opiskeluympäristöjä, esim. työskentelemällä pareittain ja ryhmissä. Vuorovaikutusosaaminen korostuu kaikissa moduuleissa, sillä kielen opiskelu ja käyttö on jatkuvaa vuorovaikusta toisten kanssa.

Perustason alkeismoduuleissa painotetaan suullista ilmaisua ja kohdekielen ääntämisen harjoittelua. Ääntämisen taitoja syvennetään opintojaksojen edetessä. Kielitaidon karttuessa kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen. Opiskeluteknikoihin kiinnitetään huomiota systemaattisesti.

Samalla tutustutaan oman ja kohdekielen viestintäkulttuurin eroihin. Muista kielistä ja kulttuureista kertynyttä osaamista sekä oppijan omia päättelytaitoja myös hyödynnetään.

Tavoitteet

Opintojaksot

Perustason alkeet 1 (SAB301), 2 op (OJ33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Herätetään opiskelijan uteliaisuus hänelle uutta kieltä ja kulttuuria kohtaan sekä motivaatio toimia saksankielisessä ympäristössä.
- Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita käyttämällä esim. pari- ja ryhmätöitä.
- Tarkastellaan saksan kieltä suhteessa muihin kieliin ja kulttuureihin.
- Painotetaan suullista ilmaisua ja harjoitellaan ääntämistä saksan kielen oikeaoppisen ääntämisen tavoittamiseksi.
- Tutustutaan saksan kielen ja oman kielen mahdollisiin viestintäkulttuurin eroihin.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Paikallinen lisäys

- Opetellaan perussanastoa ja -ilmauksia, joita voidaan hyödyntää kohdattaessa kohdekieltä puhuvia ihmisiä vapaa-ajalla ja työelämässä.
- Tarkastellaan opiskeltavan kielen käyttötilanteita omalla paikkakunnalla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta sekä suullisten että kirjallisten viestinnällisten tehtävien avulla. Pari- ja ryhmäkeskustelujen avulla kehittyi opiskelijan kielitietoisuus, empatiakyky sekä rakentavan viestinnän taito.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta, suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla sekä tutustuttaessa saksankielisten maiden kulttuuriin ja saksan kielen asemaan maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen ääntämisen, sanaston ja rakenteiden hallintaan, kuullun ymmärtämiseen sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisilla kokeilla. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opetellaan tervehtimään, esittäytymään ja vaihtamaan kuulumisia saksan kielellä sekä kertomaan vapaa-ajasta ja omista harrastuksista, kuvailemaan luonnetta ja ulkonäköä sekä kertomaan perheestä ja sukulaisista.

Perustason alkeet 2 (SAB302), 2 op (OJ34)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta sekä suullisten että kirjallisten viestinnällisten tehtävien avulla. Kielen käyttäminen on jatkuvaa vuorovaikutusta toisten kanssa. Pari- ja ryhmäharjoitukset kehittävät myös opiskelijan taitoa toimia ryhmässä. Samalla kehittyvät opiskelijan tunne- ja empatiataidot sekä rakentavan viestinnän taito.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta, suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla sekä tutustuttaessa saksalaiseen kulttuuriin tavanomaisten asiointitilanteiden yhteydessä ja toimimalla niissä kulttuurille ominaisella tavalla. Samalla vahvistuvat opiskelijan maailmankansalaisen taidot.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen sanaston ja rakenteiden hallintaan, kuullun ymmärtämiseen sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisilla kokeilla. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason alkeet 3 (SAB303), 2 op (OJ35)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- kartuttaa sanavarastoa sekä lisää kieliopin tuntemusta suullisen ja kirjallisen ilmaisun monipuolistamiseksi.
- kehittää vuorovaikutustaitoja, viestintästrategioita ja tekstien tulkinta- sekä tuottamistaitoja.
- rohkaistuu käyttämään saksan kieltä

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta sekä suullisten että kirjallisten viestinnällisten tehtävien avulla. Kielen käyttäminen on jatkuvaa vuorovaikutusta toisten kanssa. Suulliset viestinnälliset pari- ja ryhmäkeskustelut kehittävät opiskelijan sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 1 (SAB304), 2 op (OJ36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- osaa käyttää yleisimpiä kohteliaisuusilmauksia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
- pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien tekstien sisältöjen kautta, suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla sekä tutustuttaessa saksankielisten maiden kulttuuriin ja saksan kielen asemaan maailmassa. Kulttuuriperinnön tunteminen ja kulttuurierojen ymmärtäminen vahvistavat opiskelijan taitoa toimia kansainvälisissä yhteyksissä ja syventävät maailmankansalaisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 2 (SAB305), 2 op (OJ251)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 3 (SAB306), 2 op (OJ252)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*

- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Paikallinen lisäys

- pyritään mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään paikallista, esim Napapiirin saksalais-suomalaisen yhdistyksen, saksankielistä kulttuuritarjontaa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Nämä toteutuvat mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta, suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla sekä tutustuttaessa saksankielisen kulttuurin eri osa-alueille.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Nämä toteutuvat opintojaksolla käsiteltävien saksalaisen kulttuurin eri osa-alueisiin pohjautuvien tekstien sekä niihin liittyvien suullisten ja kirjallisten tehtävien kautta. Opiskelijan kulttuuriperintöjen tuntemus vahvistuu tutustuttaessa saksankielisen alueen kulttuuriin, esim. musiikin, kirjallisuuden, kuvataiteen, teatterin ja elokuvataiteen maailmaan. Samalla tarjotaan yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 4 (SAB307), 2 op (OJ253)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- osaa kirjoittaa saksankielisen työhakemuksen

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*

- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta sekä suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla. Harjoitukset, esim. saksankielisen työhakemuksen kirjoittaminen, antavat kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja helpottavat opiskelijan mahdollista siirtymistä jatko-opintoihin tai työelämään saksankielisille alueille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustaso 5 (SAB308), 2 op (OJ254)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Nämä toteutuvat mm. opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien sekä niihin liittyvien suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (SAB309), 2 op (OJ249)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (SAB310), 2 op (OJ250)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.3.8. Venäjä, A-oppimäärä (VEA)

Oppiaineen tehtävä

Kaikissa moduuleissa opiskelijoita kannustetaan laaja-alaiseen kielen oppimiseen.

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan käyttämällä monipuolisia työtapoja ja opiskeluympäristöjä, esim. työskentelemällä pareittain ja ryhmissä. Ne korostuvat kaikissa moduuleissa, sillä kielihän on jatkuvaa vuorovaikusta toisten kanssa.

Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Kielitaidon karttuessa kirjallisen viestinnän osuus kasvaa.

Muista kielistä ja kulttuureista kertynyttä osaamista sekä oppijan omia päättelytaitoja myös hyödynnetään. Opiskelutekniikoihin kiinnitetään huomiota systemaattisesti.

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (VEA1), 1 op (OJ37)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).*

Paikallinen lisäys

- rakentaa siltaa lukio-opintoihin kertaamalla peruskoulun oppimäärää ja luoda pohjaa lukion kieltenopiskeluun.
- harjoittelee selviämistä monista rutiininomaisista viestintätilanteista.

- kertaa ja opettelee käyttämään yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia.
- ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen
- tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä totetuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien sisältöjen, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutus (VEA2), 3 op (OJ38)

Opintojakson moduulit

- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (VKA2), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Paikallinen lisäys

- pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
- pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista.

Keskeiset sisällöt

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä totetuu mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien sisältöjen, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (VEA3), 2 op (OJ39)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä*
- *vahvistaa taitoa käyttäen reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Paikallinen lisäys

- pystyy vaihtamaan ajatuksia ja ylläpitämään keskustelua lyhyissä, tutuissa viestintätilanteissa.

- pystyy kertomaan jokapäiväisistä itselle tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien teemojen kautta suullisten ja kirjallisten harjoitusten muodossa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kieli vaikuttamisen välineenä (VEA4), 2 op (OJ257)

Opintojakson moduulit

- Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Paikallinen lisäys

- selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
- pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintäruutiineja.

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kestävä tulevaisuus ja tiede (VEA5), 2 op (OJ258)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Paikallinen lisäys

- ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta. tai kirjoitetusta tekstistä.
- löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot

- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson laaja-alainen osaaminen toteutuu käsiteltävien teemojen kautta suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (VEA6), 2 op (OJ259)

Opintojakson moduulit

- Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Paikallinen lisäys

- *ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista.*

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson laaja-alainen osaaminen toteutuu käsiteltävien teemojen kautta suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa (VEA7), 2 op (OJ260)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Paikallinen lisäys

- ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta.
- ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson laaja-alainen osaaminen toteutuu käsiteltävien teemojen kautta suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Viesti ja vaikuta puhuen (VEA8), 2 op (OJ261)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Paikallinen lisäys

- *pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai johtopäätöksiä.*
- *pystyy edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson laaja-alainen osaaminen toteutuu käsiteltävien teemojen kautta suullisten ja kuunteluharjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen suullisen kielen taidoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen viestinnän tuottamis- ja kommunikaatiotaitoihin sekä kielen rakenteiden hallintaan. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla.

Kertaa ja kehity (VEA9), 2 op (OJ262)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerta aiemmissa moduuleissa opittuja asioita.
- valmistautuu ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan lukion pitkän venäjän sisältöjä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson laaja-alainen osaaminen toteutuu käsiteltävien teemojen kautta suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä hyväksyty/hylätty. Hyväksyty tarkoittaa opintojakson alussa sovittujen tehtävien ja mahdollisten kokeiden suorittamista hyväksytysti.

7.3.9. Venäjä, B2-oppimäärä (VEB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tavoitteet

- Rohkaistaan opiskelijaa käyttämään venäjän kieltä.
- Kartutetaan sanavarastoa sekä lisätään kieliopin tuntemusta suullisen ja kirjallisen ilmaisun monipuolistamiseksi.
- Kehitetään vuorovaikutustaitoja, viestintästrategioita ja tekstien tulkinta- sekä tuottamistaitoja.

Osaamisen arviointi

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Laaja-alaiset osaamiset

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä toteutuu mm. kurssilla käsiteltävien tekstien sisältöjen , sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä toteutuu mm. kurssilla käsiteltävien tekstien sisältöjen , sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojaksot

Venäjän perustason alkeet 3 (VEB201), 2 op (OJ40)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- rohkaistuu käyttämään venäjän kieltä.
- kartuttaa sanavarastoa sekä lisää kieliopin tuntemusta suullisen ja kirjallisen ilmaisun monipuolistamiseksi.
- kehittää vuorovaikutustaitoja, viestintästrategioita ja tekstien tulkinta- sekä tuottamistaitoja.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Sosiaalisten tilanteiden hallinnan vahvistamisen lisäksi perehdytään tavallisimpiin arjen asiointitilanteisiin. Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien teemojen kautta suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustaso 1 (VEB202), 2 op (OJ41)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- osaa käyttää yleisimpiä kohteliaisuusilmauksia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
- pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.
- ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta

- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opetellaan kertomaan Suomeen liittyvistä asioista venäjäksi. Arjen tavat ja traditiot sekä Suomen ja Venäjän kulttuurierojen vertailu kuuluvat aihealueisiin. Opintojakson laaja-alainen osaaminen toteutuu käsiteltävien teemojen kautta suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustaso 2 (VEB203), 2 op (OJ42)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
- pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson teemoihin kuuluvat hyvinvointi ja terveys sekä eri elämänvaiheista kertominen venäjän kielellä. Hyvinvointiosaaminen toteutuu mm. yllä mainittuihin aihepiireihin liittyvien tekstien sisältöjen, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustaso 3 (VEB204), 2 op (OJ263)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
- pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.
- ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä tekstistä.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso sisältää venäläiseen kulttuuriin liittyviä teemoja ja ajankohtaista kulttuuritietoutta. Laaja-alainen osaaminen toteutuu opintojaksolla käsiteltävien tekstien sisältöjen, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustaso 4 (VEB205), 2 op (OJ264)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä tekstistä.
- pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.
- pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson teemoina ovat opiskelu ja työelämä sekä tulevaisuudensuunnitelmat. Nämä yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyvät asiat toteutuvat opintojaksolla käsiteltävien tekstien sisältöjen, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustaso 5 (VEB206), 2 op (OJ265)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.
- pystyy yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
- pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä ylläpitämään tuttuja aiheita käsittelevää viestintätilannetta.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään ekologiaan liittyviä asioita sekä mediatietoutta ja lähdekritiikkiä. Näihin aiheisiin perehdytään opintojaksolla käsiteltävien tekstien sisältöjen, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustason jatko 1 (VEB207), 2 op (OJ266)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla tiedonvaihdossa sekä mielipiteiden ja asenteiden ilmaisemisessa.
- selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Toteutuu opintojaksossa käsiteltävien tekstien ja tehtävien kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson rakentuu opitun tiedon kertaamisesta ja syventämisestä. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opiskelussa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Tämä toteutuu erilaisten tekstien, kirjallisten-, suullisten ja kuuntelutehtävien avulla sekä vuorovaikutuksessa muiden kielen puhujien kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustason jatko 2 (VEB208), 2 op (OJ267)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- valmistautuu ylioppilaskokeisiin.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Toteutuu opintojaksossa käsiteltävien tekstien ja harjoitusten kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

7.3.10. Venäjä, B3-oppimäärä (VEB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

Kaikissa moduuleissa opiskelijoita kannustetaan laaja-alaiseen kielen oppimiseen. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan käyttämällä monipuolisia työskentelytapoja, esim. pari- ja ryhmätyöt.

Perustason alkeismoduuleissa painotetaan suullista ilmaisua ja venäjän ääntämisen harjoittelua. Samalla tutustutaan oman ja venäjän kielen viestintäkulttuurien eroihin. Kielitaidon karttuessa kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen.

Opiskeluteknikoihin kiinnitetään huomiota systemaattisesti. Muista kielistä ja kulttuureista kertynyttä osaamista sekä oppijan omia päättelytaitoja hyödynnetään tehokkaasti.

Opintojaksot

Venäjän perustason alkeet 1 (VEB301), 2 op (OJ93)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu kyrilliseen kirjaimistoon ja sen historiaan.
- harjoittelee suullista ilmaisua ja ääntämistä.
- rohkaistuu puhumaan uutta kieltä, vaikka sanavarasto on suppea ja kielen kaikki rakenteet eivät ole vielä hallinnassa.
- löytää uteliaisuuden ja motivaation toimia venäläisessä kieli- ja kulttuuriympäristössä.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiinomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- kyrillisten kirjainten osaaminen ja venäjänkielisten sanojen, lauseiden ja lyhyiden dialogien lukeminen
- venäjän kielen tarkastelu suhteessa muihin kieliin ja kulttuureihin
- venäläiseen kulttuuriin ja viestintään liittyviä perusasioita, esim. teitittely, venäläinen nimikäytäntö (etunimi, isännimi, sukunimi) opettelu
- venäjän kielen käyttötilanteiden hahmottaminen omalla paikkakunnalla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa opetellaan venäläiseen kulttuuriin ja viestintään liittyviä perusasioita. Vuorovaikutusta harjoitellaan monipuolisilla suullisilla ja kirjallisilla harjoituksilla. Nämä tavoitteet toteutuvat mm. opintojaksolla käsiteltävien tekstien sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa voidaan arvioida mm. seuraavilla tavoilla:

- saneluilla, joilla arvioidaan kyrillisen kirjaimiston ja tärkeimpien ääntämissääntöjen tunnistamista ja hallintaa
- lyhyillä kirjallisilla tuotoksilla, jotka liittyvät itsestä ja perheestä kertomiseen
- suullisilla testeillä, joissa luetaan ääneen venäjäksi esim. sanoja, lauseita tai parin kanssa lyhyitä dialogeja
- formatiivisilla ja summatiivisilla kokeilla, jotka liittyvät opintojakson aihepiireihin ja kielioppiin

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla.

Venäjän perustason alkeet 2 (VEB302), 2 op (OJ94)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- rohkaistuu käyttämään venäjän kieltä.

- osaa käyttää tärkeimpiä kielelle ja kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.
- osaa ilmaista itseään puheessa käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- venäläiselle kulttuurille tyypillisten tapojen tiedostaminen ja toisen ihmisen kohtaaminen erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan venäjän kielellä tapahtuvien sosiaalisten kohtaamisten tilanteiden hallintaa. Tämä toteutuu mm. opintojaksolla käsiteltävien teemojen kautta suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustason alkeet 3 (VEB303), 2 op (OJ95)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- rohkaistuu käyttämään venäjän kieltä.
- kartuttaa sanavarastoa sekä lisää kieliopin tuntemusta suullisen ja kirjallisen ilmaisun monipuolistamiseksi.
- kehittää vuorovaikutustaitoja, viestintästrategioita ja tekstien tulkinta- sekä tuottamistaitoja.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Sosiaalisten tilanteiden hallinnan vahvistamisen lisäksi perehdytään tavallisimpiin arjen asiointitilanteisiin. Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien teemojen kautta suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustaso 1 (VEB304), 2 op (OJ96)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- osaa käyttää yleisimpiä kohteliaisuusilmauksia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
- pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.
- ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta

- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opetellaan kertomaan Suomeen liittyvistä asioista venäjäksi. Arjen tavat ja traditiot sekä Suomen ja Venäjän kulttuurierojen vertailu kuuluvat aihealueisiin. Opintojakson laaja-alainen osaaminen toteutuu käsiteltävien teemojen kautta suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustaso 2 (VEB305), 2 op (OJ268)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
- pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson teemoihin kuuluvat hyvinvointi ja terveys sekä eri elämänvaiheista kertominen venäjän kielellä. Hyvinvointiosaaminen toteutuu mm. yllä mainittuihin aihepiireihin liittyvien tekstien sisältöjen, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustaso 3 (VEB306), 2 op (OJ269)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
- pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.
- ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä tekstistä.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso sisältää venäläiseen kulttuuriin liittyviä teemoja ja ajankohtaista kulttuuritietoutta. Laaja-alainen osaaminen toteutuu opintojaksolla käsiteltävien tekstien sisältöjen, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustaso 4 (VEB307), 2 op (OJ270)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä tekstistä.
- pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.
- pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson teemoina ovat opiskelu ja työelämä sekä tulevaisuudensuunnitelmat. Nämä yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyvät asiat toteutuvat opintojaksolla käsiteltävien tekstien sisältöjen, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Venäjän perustaso 5 (VEB308), 2 op (OJ271)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.
- pystyy yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
- pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä ylläpitämään tuttuja aiheita käsittelevää viestintätilannetta.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään ekologiaan liittyviä asioita sekä mediatietoutta ja lähdekritiikkiä. Näihin aiheisiin perehdytään opintojaksolla käsiteltävien tekstien sisältöjen, sekä suullisten että kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity) (VEB309), 2 op (OJ272)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla tiedonvaihdossa sekä mielipiteiden ja asenteiden ilmaisemisessa.
- selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan edellisten moduuleiden asioita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson rakentuu opitun tiedon kertaamiseen ja syventämiseen. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Tämä toteutuu erilaisten tekstien, kirjallisten-, suullisten ja kuuntelutehtävien avulla sekä vuorovaikutuksessa muiden kielen puhujien kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kielitaitoa voidaan arvioida monipuolisesti suullisten, kirjallisten ja kuuntelutehtävien sekä -kokeiden avulla. Myös itse- ja vertaisarviointia voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä venäjän kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan venäjän kielen suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita venäjänkielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä hyväksyty/hylätty.

Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (VEB310), 2 op (OJ273)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- valmistautuu ylioppilaskokeisiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä hyväksyty/hylätty. Hyväksyty tarkoittaa opintojakson alussa sovittujen tehtävien ja mahdollisten kokeiden suorittamista hyväksytysti.

7.3.11. Espanja, B3-oppimäärä (EAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1 (EAB301), 2 op (OJ501)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Perustason alkeet 2 (EAB302), 2 op (OJ502)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Perustason alkeet 3 (EAB303), 2 op (OJ503)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Perustaso 1 (EAB304), 2 op (OJ504)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Perustaso 2 (EAB305), 2 op (OJ575)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Perustaso 3 (EAB306), 2 op (OJ576)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Perustaso 4 (EAB307), 2 op (OJ577)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Perustaso 5 (EAB308), 2 op (OJ578)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Kertaa ja kehity 1 (EAB309), 2 op (OJ579)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Kertaa ja kehity 2 (EAB310), 2 op (OJ580)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

7.3.12. Italia, B3-oppimäärä (IAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1 (IAB301), 2 op (OJ274)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Perustason alkeet 2 (IAB302), 2 op (OJ275)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Perustason alkeet 3 (IAB303), 2 op (OJ276)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Perustaso 1 (IAB304), 2 op (OJ277)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Perustaso 2 (IAB305), 2 op (OJ278)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Perustaso 3 (IAB306), 2 op (OJ279)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Perustaso 4 (IAB307), 2 op (OJ280)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Perustaso 5 (IAB308), 2 op (OJ281)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

7.4. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelevaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelevaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelevaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.4.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Luvut ja yhtälöt (MAY1), 2 op (OJ53)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaat prosenttilaskennan periaatteet
- osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa
- syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan
- kertaat potenssin laskusäännöt
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet
- oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.

Paikallinen lisäys

- harjaantuu sujuvaan laskinohjelmien käyttöön peruslaskutoimitusten yhteydessä (tarkka arvo ja likiarvo)
- oppii tallentamaan funktion ja laskemaan funktion arvoja
- oppii piirtämään funktion kuvaajan sekä muuttamaan koordinaatiston asetuksia tilanteeseen sopivaksi
- oppii tutkimaan funktion kuvaajaa: havainnoimaan funktion arvoa, merkkiä, nollakohtia sekä muita leikkauspisteitä
- oppii ratkaisemaan yhtälön symbolisesti (ratkaise-toiminto)
- oppii ratkaisemaan yhtälöparin graafisesti ja symbolisesti
- tutustuu sähköiseen vastaamiseen matematiikassa (esim. kaavaeditorin käyttö).

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- lukujoukot ja peruslaskutoimitukset
- luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo
- prosenttilaskenta
- potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus
- funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- yhtälöpari
- neliö- ja kuutiojuuri
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)

Paikallinen lisäys

- Peruslaskutoimitukset ja laskujärjestys. Lukujoukot luonnollisista luvuista reaalityyppisiin, lukusuora ja lukujen suuruusjärjestys. Rationaaliluvun esitys murtolukuna, päättyvänä desimaalilukuna tai jaksollisena desimaalilukuna. Murtolukujen peruslaskutoimitukset mukaan lukien käänteisluku ja potenssiin korotukset (n kokonaisluku). Negatiivinen ja nollan potenssi sekä luvun kymmenpotenssiesitys. Irrationaaliluku. Tarkka arvo ja likiarvo. Luvun neliö ja kuutiojuuri: määritelmät.
- Prosentti. Prosenttiyksikkö, prosenttikerroin. Perusarvon ratkaiseminen. Vertailuja muutosprosentti, peräkkäiset muutokset. Tarkastellaan monipuolisesti ilmiöitä, joihin liittyy prosentuaalisia muutoksia.
- Verrannollisuus. Suoraan ja kääntäen verrannollisia suureita käytännön tilanteissa. Ongelman muotoileminen yhtälöksi. Verrantomuotoisen yhtälön ratkaiseminen.
- Funktio. Funktiokäsitteen täsmennys. Muuttuja, funktion arvo, funktion lauseke ja funktion arvon laskeminen. Muuttujan arvon ratkaiseminen. Funktion kuvaaja ja sen tulkitseminen: nollakohdan ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti sekä funktion merkin havainnointi. Kuvaajan ja lausekkeen yhdistäminen.
- Yhtälö ja yhtälöpari. Ensimmäisen asteen yhtälön ja potenssiyhtälön ($n = 2,3$) ratkaiseminen. Sen tutkiminen, onko annettu luku yhtälön ratkaisu. Nimittäjien poistaminen yhtälöstä. Lineaarisen yhtälöparin ratkaiseminen sekä sijoitus- että eliminointimenetelmällä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa keskitytään perusopetuksessa opiskeltujen sisältöjen kertaamiseen ja syventämiseen. Opintojakson aikana kiinnitetään erityistä huomiota siirtymiseen luvuista symbolien käyttöön. Opintojakson aikana voidaan keskittyä perusasioiden osaamisen vahvistamiseen tai osaamisen syventämiseen ja laajentamiseen. Opintojakson aikana myös luodaan ne opiskelutottumukset, joihin myöhempien moduulien opiskelu perustuu, sekä otetaan käyttöön niitä ohjelmistoja, joita tullaan hyödyntämään myöhemmissä opinnoissa.

7.4.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1 sekä geometria (MAA2+3), 5 op (OJ49)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen
- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomien tekijöiden välisen yhteyden*
- *osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä*

- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita
- osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Paikallinen lisäys

- vahvistaa opintojaksossa MAY1 hankkimiaan yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemiseen sekä funktion tarkasteluun liittyviä taitojaan
- oppii sieventämään lausekkeita sekä jakamaan polynomeja tekijöihin
- osaa ratkaista opintojaksoon kuuluvia yhtälöitä ja epäyhtälöitä graafisesti ja symbolisesti; osaa määrittää ratkaisulle tarkan arvon ja likiarvon
- oppii tutkimaan, esim. liikusäätimen avulla, miten polynomifunktion kertoimet vaikuttavat funktion kuvaajaan
- harjoittelee sähköistä vastaamista
- oppii tutkimaan kuvioiden ominaisuuksia ja säännönmukaisuuksia dynaamisen geometrian ohjelmalla (esim. ympyrän keskuskulma ja kehäkulma, kolmion merkilliset pisteet)
- oppii piirtämään mallikuvan ja tarkistamaan laskemalla saadun ratkaisun
- tutustuu yksinkertaisten mallikuvien piirtämiseen myös yo-kokeen A-osan ohjelmistoilla
- oppii ratkaisemaan ongelman konstruoimalla kuvion tai kappaleen ja määrittämällä kulman, pituuden, pinta-alan tai muun mitan hyödyntämällä ohjelmistoa
- harjaantuu laskinohjelmien rohkeaan hyödyntämiseen geometrian ongelmien ratkaisemisessa (mm. laskemisessa, sieventämisessä ja yhtälönratkaisussa sekä sinin, kosinin ja tangentin arvojen laskemisessa ja terävän kulman ratkaisemisessa).

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Geometria

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen
- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Paikallinen lisäys

- Polynomit. Polynomilausekkeiden sieventäminen ja tekijöihinjako nollakohtien avulla. Polynomilausekkeen muodostaminen nollakohtien ja yhden arvon avulla. Binomikaavat molempiin suuntiin. (Neliöksi täydentäminen voidaan käsitellä vasta moduulissa MAA4.)
- Polynomiyhtälöt ja -epäyhtälöt. Ensimmäisen ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen, diskriminanttitarkastelut. Tulon nollasääntö. Sellaiset korkeamman asteen yhtälöt, joiden ratkaiseminen perustuu tulon nollasääntöön, kun tekijöihin jaossa hyödynnetään ryhmittelyä ja/tai yhteisen tekijän erottamista. Bikvadraattiset ja muut toisen asteen yhtälöön palautuvat yhtälöt. Yleinen juuri ja potenssiyhtälöt. Polynomiepäyhtälö voidaan ratkaista nollakohtien ja esim. kuvaajan tai testipisteiden avulla (polynomifunktio voi vaihtaa merkkiään vain nollakohdassa).
- Funktiot. Toisen ja kolmannen asteen polynomifunktion sekä potenssifunktion kuvaajan tyypilliset piirteet. Funktion määrittelyjoukko (tai määrittelyehto) ja sen vaikutus funktion kuvaajaan ja yhtälöiden ratkaisuihin. Neliöjuuren laskusäännöt ja neliöjuurilausekkeiden sieventäminen. Juuriyhtälön ratkaiseminen ja saadun ratkaisun arvioiminen (tarkistamalla tai yhtälön määrittely- ja neliöönkorotusehdon perusteella). Murtopotenssi ja sen yhteys juureen käsitellään moduulissa MAA5. Rationaalilausekkeiden käsittely ja sieventäminen. Yksinkertaiset rationaaliyhtälöt. Rationaalifunktion merkkitarkastelu käsitellään moduulissa MAA6.
- Suorakulmainen kolmio. Pythagoraan lause (ja sen käänteislause). Terävän kulman trigonometriset suhteet sini, kosini ja tangenti. Muistikolmiot. (Tangenttifunktio on poistettu sisällöstä ainoastaan moduulissa MAA5.)
- Kolmiot ja muut monikulmiot. Monikulmion kulmien summa. Tasakylkisen kolmion ja suunnikkaan ominaisuudet. Säännölliset monikulmiot. Sini- ja kosinilause, kolmion pinta-ala.
- Kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus. Yhdenmuotoisuus ja mittakaava. Yhdenmuotoisten kuvioiden pinta-alojen ja yhdenmuotoisten kappaleiden tilavuuksien suhde. Kolmioiden kk-yhdenmuotoisuuslause. Kolmion kulmanpuolittajalause.
- Ympyrä. Kehän, kaaren ja jänteen pituus. Ympyrän, sektorin ja segmentin pinta-ala. Kehäkulmalause. Ympyrän tangenti ja tangenttikulmalause.
- Avaruusgeometria. Kappaleisiin liittyviä nimityksiä (mm. särmä, tahko, pohja, vaippa; särmiö, pyramidi, tetraedri). Riittää, että opiskelija hallitsee palloon, suoraan lieriöön sekä suoraan kartioon liittyviä pituus-, pinta-ala ja tilavuuslaskuja sekä yksinkertaisia avaruuskulmiin liittyviä laskuja (esim. kuution sisään syntyvät kulmat) ja piirroksia. Sisäkkäisiin avaruuskappaleisiin liittyvät haastavammat tilanteet voidaan käsitellä moduulissa MAA10. Kulma avaruudessa opiskellaan tarkemmin moduulissa MAA10.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta. Opintojakson arvosana on opintojakson moduulien opintopisteillä painotettu keskiarvo.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktioiden ominaisuuksiin ja niiden käyttöön ilmiöiden kuvaamisessa ja ongelmanratkaisussa.

Opintojakson aikana on luontevaa harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja ja etsimään säännönmukaisuuksia sekä omien tutkimusten pohjalta esittämään kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Analyttinen geometria ja vektorit sekä funktiot ja yhtälöt 2 (MAA4+5), 5 op (OJ50)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen
- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen*
- *osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä*
- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*
- *osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla*
- *osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.*

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla
- tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$
- tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys

- osaa piirtää erilaisia tasokäyriä ja havainnollistaa käyräparvea esim. liikusäätimellä
- osaa ratkaista yhtälöryhmän symbolisesti (esim. paraabelin lausekkeen muodostaminen annettujen pisteiden avulla)
- oppii ratkaisemaan itseisarvoyhtälön graafisesti ja symbolisesti sekä havainnoimaan, miten käyrät $y = f(x)$ ja $y = |f(x)|$ liittyvät toisiinsa
- harjaantuu sujuvuuteen mallikuvan piirtämisessä ja laskemalla saadun vastauksen tarkistamisessa
- oppii piirtämään vektoreita sekä tekemään vektorien laskutoimituksia (vektoreiden yhteenlasku, luvulla kertominen, pituuden laskeminen, yksikkövektorin muodostaminen, pistetulo ja vektoreiden välisen kulman laskeminen) symbolisesti.
- osaa piirtää yksikköympyrän, suunnatun kulman ja kehäpisteen sekä tutkia näitä (mm. symmetrioita)
- osaa ratkaista moduulin piiriin kuuluvia yhtälöitä sekä esittää trigonometrinen yhtälöiden ratkaisussa esiintyvän jaksollisuuden
- osaa tutkia, esim. liikusäätimen avulla, miten moduulin sisältöihin kuuluvien funktioiden lausekkeessa esiintyvät kertoimet vaikuttavat funktion kuvaajaan
- osaa sovittaa esim. sinikäyrän ja eksponenttifunktion annettuun pistejoukkoon ilmiötä mallinnettaessa.

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Funktiot ja yhtälöt 2

- suunnattu kulma ja radiaani
- yksikköympyrä
- sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen
- murtopotenssi ja sen yhteys juureen
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmi ja logaritmin laskusäännöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

- Käyrän yhtälö. Karteesinen tasokoordinaatisto ja sen piste, suora, ympyrä sekä paraabeli. Yhtälön toteuttavat xy-tason pisteet muodostavat xy-tason käyrän. Suoran ja ympyrän yhtälöt (eri esitysmuodot). Neliöksi täydentäminen ympyrän tai paraabelin yhtälön käsittelyn yhteydessä. Ympyrän tangentit. Paraabeli, jonka akseli on koordinaattiakselien suuntainen. Polttopiste ja johtosuora. Paraabelin yhtälön eri esitysmuodot (nollakohtamuotoinen ja huippupistemuotoinen yhtälö). Yhtälöpari ja menetelmät eri leikkauspisteiden ratkaisemiseen (kaksi suoraa, ympyrä ja suora, paraabeli ja suora jne.) Lineaarisen yhtälöryhmän ratkaisuperiaate.
- Itseisarvo. Itseisarvon määritelmä ja yhtälöt, joiden ratkaiseminen perustuu määritelmään. (Neliöönkorotusmenetelmä voidaan esitellä, mutta itseisarvoepäyhtälö on poistettu opetussuunnitelman sisällöstä.)
- Vektoreiden perusominaisuudet. Vektorilla on suunta ja pituus: vektori on objekti, joka ilmaisee siirtymää (tietyn verran, tiettyyn suuntaan). Nollavektori. Vastavektori. Yhdensuuntaiset, samansuuntaiset, vastakkaissuuntaiset ja kohtisuorat vektorit; näihin liittyvät merkinnät. Vektorin pituus, vektorin suuntainen yksikkövektori, vektorien välinen kulma.
- Vektorit. Tarkastelun painopiste on xytason vektoreissa. Koordinaatistossa olevan vektorin esittäminen x- ja y-suuntaisten komponenttien avulla (i- ja j-kantavektorit). Yleinen kannan käsite voidaan sivuuttaa. Suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus, suuntakulma ja suorien välinen kulma voidaan käsitellä analyyttisen geometrian menetelmillä (kulmakertoimen avulla) tai vektorien avulla (yhdensuuntaiset vektorit, pistetulo).
- Trigonometriset funktiot. Sini- ja kosinifunktio (tangenttifunktio on karsittu sisällöstä; tangenttia käsitellään edelleen suorakulmaisen kolmion sivujen suhteena moduulissa MAA3). Arvojoukko, symmetria ja jaksollisuus sekä kuvaajien perusominaisuudet. Yksinkertaisten trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen. Jaksollisen ilmiön mallintaminen.
- Eksponenttifunktio. Potenssikäsitteen yleistys rationaalisille ja reaalille eksponenteille (kantalukenä positiivinen luku). Kuvaajatyypit. Eksponentiaalisen kasvamisen ja vähenemisen kuvaaminen, puoliintumisaika. (Neperin luku ja luonnollinen logaritmi käsitellään moduulissa MAA6.)
- Logaritmifunktio. Logaritmin yhteys eksponenttifunktioon ja logaritmin yleinen määritelmä. Eksponentti- ja logaritmiyhtälön ratkaiseminen. Logaritmifunktion määrittelyjoukko ja kuvaajan peruspiirteet.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta. Opintojakson arvosana on opintojakson moduulien opintopisteillä painotettu keskiarvo.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään geometriaan tasokoordinaatistossa. Analyttisen geometrian menetelmät luovat yhteyden geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille, kun geometrinen muoto (pistejoukko) ilmaistaan yhtälönä. Vektorilaskenta monipuolistaa geometrian menetelmiä ja tuo erilaista näkökulmaa geometrinen ongelmien ratkaisemiseen. Osa opintojakson keskeisistä sisällöistä voidaan käsitellä joko analyttisen geometrian tai vektorilaskennan keinoin. Avaruuden vektorit, suorat ja tasot käsitellään opintojaksossa MAA10.

Opintojakso täydentää moduulissa MAA2 tehtyjä tarkasteluja, kun tutustutaan sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuuksiin ja niiden käyttöön ilmiöiden kuvaamisessa ja ongelmanratkaisussa. Opintojakso antaa mahdollisuudet ohjelmistojen monipuoliseen käyttöön, mm. kuvaajien hahmottamisessa, mallintamisessa sekä yhtälöiden ratkaisemisessa.

Derivaatta ja integraalilaskenta (MAA6+7), 5 op (OJ51)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen
- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat*

- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Paikallinen lisäys

- harjaantuu sujuvaan lausekkeiden käsittelyyn (sieventämiseen ja arvojen laskemiseen) mm. erotusosamäärän lausekkeen käsittelyssä
- oppii tutkimaan raja-arvoa esim. taulukoimalla tai kuvaajan avulla
- oppii määrittämään raja-arvoja
- oppii piirtämään funktion kuvaajalle sekantin ja tangentin (dynaamisesti), määrittämään kulmakertoimen (graafinen derivointi)
- osaa havainnoida derivaatan merkkiä ja funktion kasvavuutta (sekä funktion että derivaattafunktion) kuvaajasta
- oppii derivoimaan funktion, laskemaan derivaatan arvon ja määrittämään derivaatan nollakohdan symbolisesti
- rohkaistuu ohjelmiston hyödyntämiseen funktion derivoimisessa, yhtälönratkaisussa ja arvojen laskemisessa sovellustehtävissä
- osaa piirtää pinta-alan tehtävänannon mukaisesti
- osaa arvioida pinta-alan ylä- ja alasummien avulla dynaamisesti (idea määrätyn integraalin määritelmästä)
- osaa integroida funktion ja laskea määrätyn integraalin arvon (tarkan arvon ja likiarvon)
- osaa havainnollistaa, esim. liukusäätimen avulla, integroimisvakion C vaikutusta integraalifunktion kuvaajaan
- tutustuu pyörähdyskappaleen havainnollistamiseen
- tutustuu menetelmiin laskea määrättyjä integraaleja numeerisesti, esim. suorakaidesäännön avulla

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Integraalilaskenta

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali

- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Paikallinen lisäys

- Raja-arvo ja jatkuvuus. Raja-arvon laskeminen ja jatkuvuustarkastelut tilanteissa, joissa toispuoleisia raja-arvoja ei tarvita (esim. rationaalifunktion raja-arvo ja jatkuvaksi funktioksi jatkaminen tilanteessa $0/0$). Jatkuvuus kohdassa $x = a$ ja välillä $]a, b[$.
- Derivaatta. Funktion keskimääräinen muutosnopeus ja hetkellinen muutosnopeus, erotusosamäärä ja funktion derivaatta erotusosamäärän raja-arvona. Derivaatafunktio. Aikaisemmissa moduuleissa kohdattujen alkeisfunktioiden derivoiminen (mukaanlukien ketjusääntö yksinkertaisissa tilanteissa). Käyrän tangentti ja normaali. Neperin luku ja luonnollinen logaritmi.
- Funktion kulku. Kasvavan ja vähenevän funktion määritelmät. Funktion kulun (kasvavuus/vähenevyys/monotonisuus) tutkiminen sekä lokaalien ääriarvojen määrittäminen derivaatan nollakohtien ja merkin avulla (derivaatan merkki voidaan selvittää kuvaajatyypin tai testipisteiden avulla). Rationaalifunktion derivaatan merkkitarkastelu voidaan tehdä nollakohdilla, määrittelyehdolla ja testipisteillä (rationaalifunktio voi vaihtaa merkkiään vain nollakohdassa tai kohdassa, jossa sitä ei ole määritelty). Yhtälön juurten olemassaolo ja yksikäsitteisyys (Bolzanon lause). Suljetulla välillä jatkuvan funktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen.
- Ääriarvosovellukset. Tilannetta kuvaavan funktion muodostaminen ja määrittelyehto. Ääriarvokohtien ratkaiseminen derivaatan nollakohdista laskennallisesti. Suurimman/pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä tai funktion kulkuun vedoten: funktion kasvavuuden/vähenevyyden voi havainnoida kuvaajasta. Avaruuskappaleisiin liittyvät ääriarvosovellukset käsitellään moduulissa MAA10. Paloittain määritelty funktio sekä raja-arvot äärettömyydessä käsitellään moduulissa MAA12.
- Integroimistekniikat. Aikaisemmissa moduuleissa kohdattujen alkeisfunktioiden integroiminen, mukaanlukien yhdistetyn funktion derivoimiseen (ketjusääntöön) perustuva integroiminen yksinkertaisissa tilanteissa. Integroimistekniikoita voidaan laajentaa moduulissa MAA12.
- Määrätty integraali. Määrätyn integraalin määritelmän idea suorakaidesäännön avulla tarkasteltuna. Määrätyn integraalin laskeminen integraalifunktion avulla (analyysin peruslause). Määrätyn integraalin laskeminen numeerisesti (likiarvona) suorakaidesäännön avulla.
- Integraalilaskennan sovellukset. Määrätyn integraalin yhteys pinta-alaan ja tilavuuteen, pinta-alan ja tilavuuden laskeminen. Tutustutaan muihin integraalilaskennan sovelluksiin, esim. määrän laskeminen muutosnopeudesta. Integraalilaskennan sovelluksia voidaan laajentaa moduulissa MAA12.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita

keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta. Opintojakson arvosana on opintojakson moduulien opintopisteillä painotettu keskiarvo.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeisenä päämääränä on ohjata opiskelija sisäistämään derivaatan käsite funktion muutosnopeuden mittana, hahmottamaan funktion ja sen derivaattafunktion välinen yhteys sekä harjaannuttaa opiskelija käyttämään derivaattaa monipuolisesti funktioiden tutkimisessa sekä ääriarvo-ongelmien ratkaisemisessa. Jatkuvus- ja derivoituvuustarkasteluihin (mm. epäjatkuviin funktioihin) perehdytään opintojaksossa MAA12.

Opintojakson keskeisenä päämääränä on, että opiskelija sisäistää integraalilaskennan peruskäsitteet: integraalifunktion ja määrätyn integraalin, ja ymmärtää niiden välisen yhteyden sekä tutustuu joihinkin integraalilaskennan sovelluksiin. Integraalilaskentaan liittyvät jatkuvat jakaumat käsitellään opintojaksossa MAA12.

Tilastot ja todennäköisyys (MAA8), 2 op (OJ43)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän

- *perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- *perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin*
- *ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.*

Paikallinen lisäys

- harjaantuu taulukkolaskentaohjelman sujuvaan käyttöön, mm. soluviittaukset, lajittelu/järjestäminen ja suodatus (eli oleellisen informaation erottaminen)
- harjaantuu tilastollisen aineiston sujuvaan käsittelyyn: oppii tiivistämään tietoa taulukoimalla ja määrittämällä tunnuslukuja sekä havainnollistamaan tilastoja erilaisilla kaavioilla
- oppii piirtämään hajontakuvion, sovittamaan regressiosuoran sekä määrittämään korrelaatiokerroimen
- oppii laskemaan permutaatioita ja kombinaatioita
- oppii piirtämään binomijakauman kuvaajan, määrittämään jakauman tunnusluvut sekä määrittämään todennäköisyyksiä ja ratkaisemaan käänteisen tilanteen
- tutustuu ajankohtaisen tilastotiedon etsimiseen ja lataamiseen eri verkkolähteistä sekä tiedon käsittelyyn, kuvaamiseen ja analysoimiseen

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *keskiluvut ja keskihajonta*
- *korrelaatio ja lineaarinen regressio*
- *klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- *permutaatiot ja kombinaatiot*
- *todennäköisyyden laskusäännöt*
- *binomijakauma*
- *diskreetti todennäköisyysjakauma*
- *diskreetin jakauman odotusarvo*

Paikallinen lisäys

- Tilastot. Perusjoukko ja otos. Tarkastelu voidaan rajata diskreetteihin tilastollisiin muuttujiin. Frekvenssitaulukot ja tilastollinen todennäköisyys. Tilastolliset tunnusluvut: vaihteluväli, keskiluvut (moodi, mediaani, keskiarvo) ja keskihajonta (otoskeskihajonta). Tunnuslukujen laskentaperiaatteen ymmärtäminen. Tilastolliset kuvaajat kuten ympyrädiagrammi, pylväsja palkkikuvaaja sekä summafrekvenssikuvaaja (viivakaavio). Kahden muuttujan yhteisjakauma: selittävä ja selitettävä muuttuja, hajontakuviot, lineaarisen riippuvuuden havainnoiminen hajontakuviosta. Regressiosuora ja korrelaatiokerroin. Regressiomallin avulla tehnyt ennusteet.
- Todennäköisyys. Klassinen todennäköisyys ja alkeistapausten laskemismenetelmiä (tuloperiaate, permutaatiot ja kombinaatiot). Riippumattomien tapahtumien kertolaskusääntö ja yleinen kertolaskusääntö. Erillisten tapahtumien yhteenlaskusääntö ja yleinen yhteenlaskusääntö. Komplementtisääntö. Venn-diagrammin hyödyntäminen laskusääntöjen havainnollistamisessa. Toistokoe ja binomitodennäköisyys.
- Diskreetti todennäköisyysjakauma. Satunnaismuuttuja ja pistetodennäköisyys. Jakauman odotusarvo ja sen tulkinta. Toistokoe, binomijakauma ja sen odotusarvo.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Taloustiede (MAA9 + MAB6 + YH2), 4 op (OJ52)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

3D-geometria (MAA10), 2 op (OJ44)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Paikallinen lisäys

- osaa piirtää avaruuden pisteitä, vektoreita, suoria ja tasoja sekä pintoja
- osaa laskea vektorien piste- ja ristitulon
- osaa ratkaista lineaarisen yhtälöryhmän symbolisesti ja graafisesti
- osaa hyödyntää ohjelmistoja ääriarvosovelluksissa (derivoiminen, nollakohtien ratkaiseminen, kulun havainnointi)
- oppii piirtämään ja havainnoimaan kahden muuttujan funktion kuvaajaa, laskea funktion arvon sekä määrittää ja havainnollistaa tasa-arvokäyriä

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Paikallinen lisäys

- Vektorit. xyz-avaruuden vektorit. Suoran suuntavektori ja suoran parametrimuotoinen yhtälö. Tason suuntavektorit ja normaalivektori. Ristitulon laskeminen ohjelmistolla ja ilman. (Tarkastelun painopiste on kuitenkin ristitulon sovelluksissa, esim. tason normaalivektorin määrittäminen, jolloin ristitulon voi määrittää ohjelmistolla). Kulmiin liittyviä laskuja vektorien avulla.
- Avaruuskappaleet ja ääriarvosovellukset. Sisäkkäisiin avaruuskappaleisiin liittyvät haastavammat tilanteet sekä avaruuskappaleisiin liittyvät ääriarvosovellukset (derivaattatarkastelut).
- Kahden muuttujan funktio. Reaaliarvoiset funktiot. Kuvaajan piirtäminen ja havainnointi. Kriittisen pisteen havainnointi kuvaajasta. Funktion arvo ja tasa-arvokäyrä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista

ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa täydennetään avaruusgeometrian sekä vektorilaskennan sisältöjä ja tutustutaan xyz-avaruuden suoriin, tasoihin ja pintoihin.

Algoritmit ja lukuteoria (MAA11), 2 op (OJ45)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat*
- *laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja*
- *oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja*
- *perehtyy logiikan käsitteisiin*

- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta
- käyttää ohjelmistoja ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi
- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujenjaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

Paikallinen lisäys

- Logiikka: Ja, tai ja ei-konnektiivit sekä yksinkertaiset totuustaulut. Todistamista ei käsitellä erillisenä sisältönä.
- Ohjelmointi toteutetaan jollakin ohjelmointikielellä, esimerkiksi Pythonilla. Opetussuunnitelman tavoitteita ei voi saavuttaa pelkällä taulukkolaskennalla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digijajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan "yrittäjämäinen" ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käytetään ohjelmointia apuna, kun tutkitaan lukujen ominaisuuksia ja erilaisia algoritmeja. Keskeisenä päämääränä on kokonaisuusien ymmärtäminen ja mielenkiinnon herättäminen.

Esimerkiksi: Laadi ohjelma, joka

- tulostaa lukujen a ja b jakoyhtälön
- tulostaa jäännösluokka a mod n sata pienintä positiivista jäsentä
- tutkii, onko n alkuluku peräkkäisillä jakolaskuilla, joissa jakajina 2, 3, 4, ..., .

Ohjelmoimalla voidaan ratkaista lisäksi esimerkiksi seuraavia ongelmia:

- neliöjuuren likiarvon laskeminen
- funktion nollakohdan etsiminen puolitusmenetelmällä
- yhtälön ratkaiseminen Newtonin menetelmällä
- alkulukututkimus Monte-Carlomenetelmällä

Analyysi ja jatkuva jakauma (MAA12), 2 op (OJ46)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä*
- *osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita*
- *täydentää integraalilaskennan taitojaan*
- *perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.*

Paikallinen lisäys

- oppii piirtämään paloittain määritellyn funktion
- osaa tutkia funktioiden jatkuvuutta ja derivoituvuutta kuvaajan avulla sekä laskennallisesti
- osaa määrittää raja-arvoja (myös äärettömyydessä)

- oppii määrittämään käänteisfunktion lausekkeen (yhtälön avulla) ja käänteisfunktion määrittelyjoukon
- osaa laskea epäoleellisia integraaleja raja-arvon avulla
- oppii piirtämään normaalijakaumakuvaajia
- oppii määrittämään normaalijakaumaan liittyviä todennäköisyyksiä ja ratkaisemaan käänteisen tilanteen sekä ratkaisemaan tuntemattoman odotusarvon tai keskihajonnan symbolisesti tilanteissa, jotka eivät vaadi normittamista

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

Keskeiset sisällöt

- *paloittain määritelty funktio*
- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *funktioiden raja-arvot äärettömyydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen*

Paikallinen lisäys

- Analyysin peruskäsitteet. Kerrataan ja syvennetään moduuleissa MAA6 ja MAA7 opiskeltuja analyysin käsitteitä: funktion määrittely- ja arvojoukko, raja-arvo, jatkuvuus ja derivoituvuus, derivaatta ja derivaattafunktio, integraalifunktio ja määrätty integraali. Toispuoleinen raja-arvo ja derivaatta. Esimerkkejä epäjatkuvista funktioista sekä funktioista, jotka ovat jatkuvia mutta eivät ole derivoituvia (esim. itseisarvofunktio). Moduulissa voidaan esim. syventää ja laajentaa derivaattatarkasteluja (mm. 2. kertaluvun derivaatta) tai integroimistekniikoita tai tutustua määrätyn integraalin sovelluksiin (mm. käyrän pituus, pyörähdyskappaleen vaipan pinta-ala, funktion keskiarvo).
- Jatkuvien funktioiden yleiset ominaisuudet. Lukio-opinnoissa esiintyvät alkeisfunktiot ja itseisarvofunktio ovat määrittelyjoukossaan jatkuvia. Bolzanon lause: tietyllä välillä jatkuvan funktion erimerkkisten arvojen välissä on nollakohta. Jatkuva funktio voi siis vaihtaa merkkiään vain nollakohdassa (tai kohdassa, jossa sitä ei ole määritelty). Suljetulla välillä jatkuva funktio saa pienimmän ja suurimman arvonsa sekä kaikki arvot näiden välissä.
- Derivoituvien funktioiden yleiset ominaisuudet. Lukio-opinnoissa esiintyvät alkeisfunktiot ja itseisarvofunktio ovat määrittelyjoukossaan derivoituvia (paitsi juurifunktiot ja itseisarvofunktio kohdassa $x = 0$). Derivoituva funktio on jatkuva, mutta jatkuva funktio ei välttämättä ole derivoituva. Derivaatan merkin yhteys funktion kulkuun ja ääriarvoihin (ml. monotonisuuden tutkiminen). Sovelluksina esim. yhtälön juurten olemassaolon ja lukumäärän tutkiminen sekä epäyhtälötarkastelut.
- Käänteisfunktio. Ehto olemassaolo: bijektivisyys. Esim. aidosti monotonisella funktiolla on käänteisfunktio. Määrittelyja arvojoukko. Lausekkeen ratkaiseminen. Funktion ja käänteisfunktion kuvaajat ovat toistensa peilikuvia suoran $y = x$ suhteen (mistä seuraa mm. että niiden derivaatat ovat vastinpisteissä toistensa käänteislukuja).
- Raja-arvot ja epäoleellinen integraali. Raja-arvot äärettömyydessä ja raja-arvona ääretön. Sovelluksena esim. rationaalifunktion asymptootit (pysty- ja vaakasuorat) ja arvojoukko. Raja-arvojen määrittäminen laskemalla (supistukset ja sievennykset, esim. .). Epäoleellisen integraalin määritelmä raja-arvona: tapaukset, joissa integrointiväli rajoittamaton tai funktion arvojoukko rajoittamaton.
- Jatkuvat jakaumat. Tiheysfunktio ja kertymäfunktio. Todennäköisyyden ja odotusarvon määrittäminen integraalilaskennan keinoin (ohjelmistolla). Normaalijakauman perusominaisuuksien (mm. symmetria) tunteminen ja esimerkkejä normaalijakaumamallin käytöstä sovelluksissa. Normittamisen periaate ja eri normaalijakaumien vertailu. Binomijakauman yhteys normaalijakaumaan esimerkinomaisesti tarkastellen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään ja laajennetaan analyysiin liittyvien käsitteiden hallintaa ja menetelmiä.

Pitkän matematiikan kertaus (MAA13), 3 op (OJ47)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kerta ja syventää pakollisten opintojaksojen aikana oppimiaan matemaattisia käsitteitä ja niiden soveltamista.
- Opiskelija oppii käyttämään ja yhdistelemään näitä joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisissa ongelmanratkaisutilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan, syvennetään ja täydennetään aiemmillä opintojaksoilla opittuja tietoja ja taitoja.
- Opintojaksolla harjoitellaan käyttämään niitä monipuolisissa ongelmanratkaisutilanteissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteita sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan, syvennetään ja varmennetaan pitkän matematiikan pakollisten opintojaksojen keskeisiä sisältöjä ja laskutaitojen hallintaa.

Opintojakson opiskelu auttaa luomaan kokonaiskäsitteellisen matematiikan osa-alueista ja tarjoaa paremman pohjan ylioppilaskirjoituksissa ja jatko-opinnoissa menestymiseen.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (MAA14), 2 op (OJ56)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa hankkimiaan tilastojen käsittelyyn ja kuvaamiseen liittyviä taitojaan: tunnuslukujen laskemista ja todennäköisyyksien määrittämistä
- osaa laskea kombinaatioita (binomitodennäköisyys)
- oppii esittämään binomijakauman graafisesti sekä määrittämään jakauman tunnusluvut (odotusarvon ja keskihajonnan)
- oppii piirtämään normaalijakaumakuvaajia
- oppii määrittämään binomijakaumaan ja normaalijakaumaan liittyviä todennäköisyyksiä sekä ratkaisemaan käänteisen tilanteen
- oppii ratkaisemaan normaalijakauman tuntemattoman odotusarvon tai keskihajonnan symbolisesti tilanteissa, jotka eivät edellytä jakauman normittamista
- tuntee luottamusvälin määrittämisessä tarvittavat suureet ja osaa määrittää ne sekä luottamusvälin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Binomijakauma. Toistokoe ja binomitodennäköisyyden laskukaavan tunteminen. Binomijakauma, odotusarvo ja keskihajonta. Kertymätodennäköisyys.
- Normaalijakauma. Jakauman perusominaisuuksien (mm. symmetria) tunteminen ja normaalijakauma-mallin käyttö sovelluksissa. Kertymätodennäköisyys ja kertymäfunktio. Normittaminen ja kahden normaalijakauman vertailu. Normitettu normaalijakauma ja luottamusvälin käsite, kriittiset arvot. Binomijakauman yhteys normaalijakaumaan esimerkinomaisesti tarkastellen.
- Tilastollinen päättely. Käsitellään tiedotusvälineissä esille tulevaa ajankohtaista tilastollista informaatiota. Perusjoukko, jonka tunnuslukuja (keskiarvoa ja suhteellista osuutta) arvioidaan otoksesta laskettujen tunnuslukujen avulla muodostamalla luottamusväli. Keskiarvon keskivirheen laskeminen. Luottamustaso ja sen vaikutus luottamusväliin. Virhemarginaali. Luottamusvälin muodostamisen perusperiaate: on tunnettava otoskoko, otoskeskiarvo ja otoskeskihajonta tai suhteellinen osuus otoksessa, luottamustaso ja siihen liittyvä kriittinen arvo. Teoreettiset perustelut luottamusvälin muodostamiselle (otoksen keskiarvo ja prosenttiosuus ovat likimain normaalijakautuneita) voidaan sivuuttaa. Tilastollinen testaus ei kuulu moduulin keskeisiin sisältöihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan

opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso vastaa lyhyen matematiikan opintojaksoa Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (Mab9)

Peruskoulun matematiikan kertaus (MAA15), 2 op (OJ282)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerta peruskoulun matematiikka
- täydentää ja vahvistaa opiskelijoiden taitoa matematiikassa
- lisää matematiikan ymmärrystä
- antaa tukea ja ohjausta opiskelijoille matematiikan opinnoissa

- harjoittaa monipuolista ongelmanratkaisua
- valmistaa opiskelijaa lukion opintojaksoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- peruslaskutoimitukset
- potenssi-, polynomi-, prosenttilaskenta
- ensimmäisen ja toisen asteen yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisua
- funktion käsite
- tasogeometria
- trigonometria
- avaruusgeometria

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämä on peruskoulun matematiikan kertaava opintojakso. Se sopii opiskelijoille, joilla on vaikeuksia matematiikassa lukiossa ja joilla on jäänyt asiat ymmärtämättä peruskoulun jälkeen. Opintojakso sopii myös aikuislukiolaisille, joilla on ollut pitkä aika edellisen koulun päättymisestä ja jotka haluavat kerrata asioita.

Opintojaksolla ei ole kirjaa, mutta opettaja valmistelee ja antaa monisteet opiskelijoille. Laskut ja koe tehdään paperille.

Funktiot ja yhtälöt 1, ammattilukio (MAA2a), 3 op (OJ97)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomien tekijöiden välisen yhteyden*
- *osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.*

Paikallinen lisäys

- vahvistaa moduulissa MAY1 hankkimiaan yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemiseen sekä funktion tarkasteluun liittyviä taitojaan

- oppii sieventämään lausekkeita sekä jakamaan polynomeja tekijöihin
- osaa ratkaista moduuliin kuuluvia yhtälöitä ja epäyhtälöitä graafisesti ja symbolisesti; osaa määrittää ratkaisulle tarkan arvon ja likiarvon
- oppii tutkimaan, esim. liukusäätimen avulla, miten polynomifunktion kertoimet vaikuttavat funktion kuvaajaan
- harjoittelee sähköistä vastaamista

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- *polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö*
- *2. asteen yhtälön ratkaisukaava*
- *polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)*
- *polynomien tekijät*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)*
- *rationaalifunktiot ja -yhtälöt*
- *juurifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

- Polynomit. Polynomilausekkeiden sieventäminen ja tekijöihinjako nollakohtien avulla. Polynomilausekkeen muodostaminen nollakohtien ja yhden arvon avulla. Binomikaavat molempiin suuntiin. (Neliöksi täydentäminen voidaan käsitellä vasta moduulissa MAA4.)
- Polynomiyhtälöt ja -epäyhtälöt. Ensimmäisen ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen, diskriminanttitarkastelut. Tulon nollasääntö. Sellaiset korkeamman asteen yhtälöt, joiden ratkaiseminen perustuu tulon nollasääntöön, kun tekijöihin jaossa hyödynnetään ryhmittelyä ja/tai yhteisen tekijän erottamista. Bikvadraattiset ja muut toisen asteen yhtälöön palautuvat yhtälöt. Yleinen juuri ja potenssiyhtälöt. Polynomiepäyhtälö voidaan ratkaista nollakohtien ja esim. kuvaajan tai testipisteiden avulla (polynomifunktio voi vaihtaa merkkiään vain nollakohdassa).
- Funktiot. Toisen ja kolmannen asteen polynomifunktion sekä potenssifunktion kuvaajan tyypilliset piirteet. Funktion määrittelyjoukko (tai määrittelyehto) ja sen vaikutus funktion kuvaajaan ja yhtälöiden ratkaisuihin. Neliöjuuren laskusäännöt ja neliöjuurilausekkeiden sieventäminen. Juuriyhtälön ratkaiseminen ja saadun ratkaisun arvioiminen (tarkistamalla tai yhtälön määrittely- ja neliöönkorotusehdon perusteella). Murtopotenssi ja sen yhteys juureen käsitellään moduulissa MAA5. Rationaalilausekkeiden käsittely ja sieventäminen. Yksinkertaiset rationaaliyhtälöt. Rationaalifunktion merkkitarkastelu käsitellään moduulissa MAA6.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita

keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktioiden ominaisuuksiin ja niiden käyttöön ilmiöiden kuvaamisessa ja ongelmanratkaisussa

Geometria, ammattilukio (MAA3a), 2 op (OJ98)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Paikallinen lisäys

- oppii tutkimaan kuvioiden ominaisuuksia ja säännön mukaisuuksia dynaamisen geometrian ohjelmalla (esim. ympyrän keskuskulma ja kehäkulma, kolmion merkilliset pisteet)
- oppii piirtämään mallikuvan ja tarkistamaan laskemalla saadun ratkaisun
- tutustuu yksinkertaisten mallikuvien piirtämiseen myös yo-kokeen A-osan ohjelmistoilla
- oppii ratkaisemaan ongelman konstruoimalla kuvion tai kappaleen ja määrittämällä kulman, pituuden, pinta-alan tai muun mitan hyödyntämällä ohjelmistoa
- harjaantuu laskinohjelmien rohkeaan hyödyntämiseen geometrian ongelmien ratkaisemisessa (mm. laskemisessa, sieventämisessä ja yhtälönratkaisussa sekä sinin, kosinin ja tangentin arvojen laskemisessa ja terävän kulman ratkaisemisessa).

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Paikallinen lisäys

- Suorakulmainen kolmio. Pythagoraan lause (ja sen käänteislause). Terävän kulman trigonometriset suhteet sini, kosini ja tangenti. Muistikolmiot. (Tangenttifunktio on poistettu sisällöistä ainoastaan moduulissa MAA5.)
- Kolmiot ja muut monikulmiot. Monikulmion kulmien summa. Tasakylkisen kolmion ja suunnikkaan ominaisuudet. Säännölliset monikulmiot. Sini- ja kosinilause, kolmion pinta-ala.
- Kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus. Yhdenmuotoisuus ja mittakaava. Yhdenmuotoisten kuvioiden pinta-alojen ja yhdenmuotoisten kappaleiden tilavuuksien suhde. Kolmioiden kk-yhdenmuotoisuuslause. Kolmion kulmanpuolittajalause.
- Ympyrä. Kehän, kaaren ja jänteen pituus. Ympyrän, sektorin ja segmentin pinta-ala. Kehäkulmalause. Ympyrän tangenti ja tangenttikulmalause.
- Avaruusgeometria. Kappaleisiin liittyviä nimityksiä (mm. särmä, tahko, pohja, vaippa; särmiö, pyramidi, tetraedri). Riittää, että opiskelija hallitsee palloon, suoraan lieriöön sekä suoraan kartioon liittyviä pituus-, pinta-ala ja tilavuuslaskuja sekä yksinkertaisia avaruuskulmiin liittyviä laskuja (esim. kuution sisään syntyvät kulmat) ja piirroksia. Sisäkkäisiin avaruuskappaleisiin liittyvät haastavammat tilanteet voidaan käsitellä moduulissa MAA10. Kulma avaruudessa opiskellaan tarkemmin moduulissa MAA10.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana on luontevaa harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja ja etsimään säännönmukaisuuksia sekä omien tutkimusten pohjalta esittämään kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Analyttinen geometria ja vektorit, ammattilukio (MAA4a), 3 op (OJ99)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen*
- *osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä*
- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*

- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Paikallinen lisäys

- osaa piirtää erilaisia tasokäyriä ja havainnollistaa käyräparvea esim. liukusäätimellä
- osaa ratkaista yhtälöryhmän symbolisesti (esim. paraabelin lausekkeen muodostaminen annettujen pisteiden avulla)
- oppii ratkaisemaan itseisarvoyhtälön graafisesti ja symbolisesti sekä havainnoimaan, miten käyrät $y = f(x)$ ja $y = |f(x)|$ liittyvät toisiinsa
- harjaantuu sujuvuuteen mallikuvan piirtämisessä ja laskemalla saadun vastauksen tarkistamisessa
- oppii piirtämään vektoreita sekä tekemään vektorien laskutoimituksia (vektoreiden yhteenlasku, luvulla kertominen, pituuden laskeminen, yksikkövektorin muodostaminen, pistetulo ja vektoreiden välisen kulman laskeminen) symbolisesti.

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Paikallinen lisäys

- Käyrän yhtälö. Karteesinen tasokoordinaatisto ja sen piste, suora, ympyrä sekä paraabeli. Yhtälön toteuttavat xy-tason pisteet muodostavat xy-tason käyrän. Suoran ja ympyrän yhtälöt (eri esitysmuodot). Neliöksi täydentäminen ympyrän tai paraabelin yhtälön käsittelyn yhteydessä. Ympyrän tangentit. Paraabeli, jonka akseli on koordinaattiakselien suuntainen. Polttopiste ja johtosuora. Paraabelin yhtälön eri esitysmuodot (nollakohtamuotoinen ja huippupistemuotoinen yhtälö). Yhtälöpari ja menetelmät eri leikkauspisteiden ratkaisemiseen (kaksi suoraa, ympyrä ja suora, paraabeli ja suora jne.) Lineaarisen yhtälöryhmän ratkaisuperiaate.
- Itseisarvo. Itseisarvon määritelmä ja yhtälöt, joiden ratkaiseminen perustuu määritelmään. (Neliöönkorotusmenetelmä voidaan esitellä, mutta itseisarvoepäyhtälö on poistettu opetussuunnitelman sisällöistä.)
- Vektoreiden perusominaisuudet. Vektorilla on suunta ja pituus: vektori on objekti, joka ilmaisee siirtymää (tietyn verran, tiettyyn suuntaan). Nollavektori. Vastavektori. Yhdensuuntaiset, samansuuntaiset, vastakkaissuuntaiset ja kohtisuorat vektorit; näihin liittyvät merkinnät. Vektorin pituus, vektorin suuntainen yksikkövektori, vektorien välinen kulma.
- Vektorit. Tarkastelun painopiste on xy-tason vektoreissa. Koordinaatistossa olevan vektorin esittäminen x- ja y-suuntaisten komponenttien avulla (i- ja j-kantavektorit). Yleinen kannan käsite voidaan sivuuttaa. Suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus, suuntakulma ja suorien välinen kulma voidaan käsitellä analyttisen geometrian menetelmillä (kulmakertoimen avulla) tai vektorien avulla (yhdensuuntaiset vektorit, pistetulo).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään geometriaan tasokoordinaatistossa. Analyttisen geometrian menetelmät luovat yhteyden geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille, kun geometrinen muoto (pistejoukko) ilmaistaan yhtälönä. Vektorilaskenta monipuolistaa geometrian menetelmiä ja tuo erilaista näkökulmaa geometrinen ongelmien ratkaisemiseen. Osa opintojakson keskeisistä sisällöistä voidaan käsitellä joko analyttisen geometrian tai vektorilaskennan keinoin. Avaruuden vektorit, suorat ja tasot käsitellään opintojaksossa MAA10.

Funktiot ja yhtälöt 2, ammattilukio (MAA5a), 2 op (OJ100)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla
- tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$
- tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys

- osaa piirtää yksikköympyrän, suunnatun kulman ja kehäpisteen sekä tutkia näitä (mm. symmetrioita)
- osaa ratkaista moduulin piiriin kuuluvia yhtälöitä sekä esittää trigonometrinen yhtälöiden ratkaisussa esiintyvän jaksollisuuden
- osaa tutkia, esim. liukusäätimen avulla, miten moduulin sisältöihin kuuluvien funktioiden lausekkeessa esiintyvät kertoimet vaikuttavat funktion kuvaajaan
- osaa sovittaa esim. sinikäyrän ja eksponenttifunktion annettuun pistejoukkoon ilmiötä mallinnettaessa

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- suunnattu kulma ja radiaani
- yksikköympyrä
- sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen
- murtopotenssi ja sen yhteys juureen
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmi ja logaritmin laskusäännöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

- Trigonometriset funktiot. Sini- ja kosinifunktio (tangentialifunktio on karsittu sisällöistä; tangenttia käsitellään edelleen suorakulmaisen kolmion sivujen suhteena moduulissa MAA3). Arvojoukko, symmetria ja jaksollisuus sekä kuvaajien perusominaisuudet. Yksinkertaisten trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen. Jaksollisen ilmiön mallintaminen.
- Eksponenttifunktio. Potenssikäsitteen yleistys rationaalisille ja reaalille eksponenteille (kantalukenä positiivinen luku). Kuvaajatyypit. Eksponentiaalisen kasvamisen ja vähenemisen kuvaaminen, puoliintumisaika. (Neperin luku ja luonnollinen logaritmi käsitellään moduulissa MAA6.)

- Logaritmfunktio. Logaritmin yhteys eksponenttifunktioon ja logaritmin yleinen määritelmä. Eksponentti- ja logaritmiyhtälön ratkaiseminen. Logaritmfunktion määrittelyjoukko ja kuvaajan peruspääteet.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso täydentää moduulissa MAA2 tehtyjä tarkasteluja, kun tutustutaan sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmfunktioiden ominaisuuksiin ja niiden käyttöön ilmiöiden kuvaamisessa ja ongelmanratkaisussa. Opintojakso antaa mahdollisuudet ohjelmistojen

monipuoliseen käyttöön, mm. kuvaajien hahmottamisessa, mallintamisessa sekä yhtälöiden ratkaisemisessa.

Derivaatta, ammattilukio (MAA6a), 3 op (OJ101)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys

- harjaantuu sujuvaan lausekkeiden käsittelyyn (sieventämiseen ja arvojen laskemiseen) mm. erotusosamäärän lausekkeen käsittelyssä
- oppii tutkimaan raja-arvoa esim. taulukoimalla tai kuvaajan avulla
- oppii määrittämään raja-arvoja
- oppii piirtämään funktion kuvaajalle sekantin ja tangentin (dynaamisesti), määrittämään kulmakertoimen (graafinen derivointi))
- osaa havainnoida derivaatan merkkiä ja funktion kasvavuutta (sekä funktion että derivaattafunktion) kuvaajasta
- oppii derivoimaan funktion, laskemaan derivaatan arvon ja määrittämään derivaatan nollakohdan symbolisesti
- rohkaistuu ohjelmiston hyödyntämiseen funktion derivoimisessa, yhtälönratkaisussa ja arvojen laskemisessa sovellustehtävissä

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Paikallinen lisäys

- Raja-arvo ja jatkuvuus. Raja-arvon laskeminen ja jatkuvuustarkastelut tilanteissa, joissa toispuoleisia raja-arvoja ei tarvita (esim. rationaalifunktion raja-arvo ja jatkuvaksi funktioksi jatkaminen tilanteessa $0/0$). Jatkuvuus kohdassa $x = a$ ja välillä $]a, b[$.
- Derivaatta. Funktion keskimääräinen muutosnopeus ja hetkellinen muutosnopeus, erotusosamäärä ja funktion derivaatta erotusosamäärän raja-arvona. Derivaattafunktio.

Aikaisemmissa moduuleissa kohdattujen alkeisfunktioiden derivoiminen (mukaanlukien ketjusääntö yksinkertaisissa tilanteissa). Käyrän tangentti ja normaali. Neperin luku ja luonnollinen logaritmi.

- Funktion kulku. Kasvavan ja vähenevän funktion määritelmät. Funktion kulun (kasvavuus/vähenevyys/monotonisuus) tutkiminen sekä lokaalien ääriarvojen määrittäminen derivaatan nollakohtien ja merkin avulla (derivaatan merkki voidaan selvittää kuvaajatyypin tai testipisteiden avulla). Rationaalifunktion derivaatan merkkitarkastelu voidaan tehdä nollakohdilla, määrittelyehdolla ja testipisteillä (rationaalifunktio voi vaihtaa merkkiään vain nollakohdassa tai kohdassa, jossa sitä ei ole määritelty). Yhtälön juurten olemassaolo ja yksikäsitteisyys (Bolzanon lause). Suljetulla välillä jatkuvan funktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen.
- Ääriarvosovellukset. Tilannetta kuvaavan funktion muodostaminen ja määrittelyehto. Ääriarvokohtien ratkaiseminen derivaatan nollakohdista laskennallisesti. Suurimman/pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä tai funktion kulkuun vedoten: funktion kasvavuuden/vähenevyyden voi havainnoida kuvaajasta. Avaruuskappaleisiin liittyvät ääriarvosovellukset käsitellään moduulissa MAA10. Paloittain määritelty funktio sekä raja-arvot äärettömyydessä käsitellään moduulissa MAA12.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeisenä päämääränä on ohjata opiskelija sisäistämään derivaatan käsite funktion muutosnopeuden mittana, hahmottamaan funktion ja sen derivaattafunktion välinen yhteys sekä harjaannuttaa opiskelija käyttämään derivaattaa monipuolisesti funktioiden tutkimisessa sekä ääriarvo-ongelmien ratkaisemisessa. Jatkuvus- ja derivoituvuustarkasteluihin (mm. epäjatkuviin funktioihin) perehdytään opintojaksossa MAA12.

Integraalilaskenta, ammattilukio (MAA7a), 2 op (OJ102)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.*

Paikallinen lisäys

- osaa piirtää pinta-alan tehtävänannon mukaisesti
- osaa arvioida pinta-alan ylä- ja alasummien avulla dynaamisesti (idea määrätyn integraalin määritelmästä)
- osaa integroida funktion ja laskea määrätyn integraalin arvon (tarkan arvon ja likiarvon)
- osaa havainnollistaa, esim. liukusäätimen avulla, integroimisvakion C vaikutusta integraalifunktion kuvaajaan
- tutustuu pyörähdyskappaleen havainnollistamiseen
- tutustuu menetelmiin laskea määrättyjä integraaleja numeerisesti, esim. suorakaidesäännön avulla

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- *integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi*
- *määrätty integraali*
- *suorakaidesääntö*
- *pinta-alan ja tilavuuden laskeminen*

Paikallinen lisäys

- Integroimistekniikat. Aikaisemmissa moduuleissa kohdattujen alkeisfunktioiden integroiminen, mukaanlukien yhdistetyn funktion derivoimiseen (ketjusääntöön) perustuva integroiminen yksinkertaisissa tilanteissa. Integroimistekniikoita voidaan laajentaa moduulissa MAA12.
- Määrätty integraali. Määrätyn integraalin määritelmän idea suorakaidesäännön avulla tarkasteltuna. Määrätyn integraalin laskeminen integraalifunktion avulla (analyysin peruslause). Määrätyn integraalin laskeminen numeerisesti (likiarvona) suorakaidesäännön avulla.
- Integraalilaskennan sovellukset. Määrätyn integraalin yhteys pinta-alaan ja tilavuuteen, pinta-alaan ja tilavuuden laskeminen. Tutustutaan muihin integraalilaskennan sovelluksiin, esim. määrän laskeminen muutosnopeudesta. Integraalilaskennan sovelluksia voidaan laajentaa moduulissa MAA12.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittäväan ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeisenä päämääränä on, että opiskelija sisäistää integraalilaskennan peruskäsitteet: integraalifunktion ja määrätyn integraalin, ja ymmärtää niiden välisen yhteyden sekä tutustuu joihinkin integraalilaskennan sovelluksiin. Integraalilaskentaan liittyvät jatkuvat jakaumat käsitellään opintojaksossa MAA12.

Tilastot, todennäköisyys ja talousmatematiikka, ammattilukio (MAA8+9a), 3 op (OJ103)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä
- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys

- harjaantuu taulukkolaskentaohjelman sujuvaan käyttöön, mm. soluviittaukset, lajittelu/ järjestäminen ja suodatus (eli oleellisen informaation erottaminen)
- harjaantuu tilastollisen aineiston sujuvaan käsittelyyn: oppii tiivistämään tietoa taulukoimalla ja määrittämällä tunnuslukuja sekä havainnollistamaan tilastoja erilaisilla kaavioilla
- oppii piirtämään hajontakuvion, sovittamaan regressiosuoran sekä määrittämään korrelaatiokertoimen
- oppii laskemaan permutaatioita ja kombinaatioita

- oppii piirtämään binomijakauman kuvaajan, määrittämään jakauman tunnusluvut sekä määrittämään todennäköisyyksiä ja ratkaisemaan käänteisen tilanteen
- tutustuu ajankohtaisen tilastotiedon etsimiseen ja lataamiseen eri verkkolähteistä sekä tiedon käsittelyyn, kuvaamiseen ja analysoimiseen
- oppii hyödyntämään symbolista laskentaa talousmatematiikan laskuissa, esim. annuiteetilainan yhteydessä
- oppii tekemään lukujonoihin liittyviä laskuja: esim. tallentaa lukujonon funktiona $f(n)$, laskea lukujonon jäseniä ja ratkaista yhtälöitä
- oppii tekemään lainalaskelmia (esim. taulukkolaskentaohjelmassa)
- tutustuu esim. verkosta löytyvien laskureiden (esim. hiilijalanjälki) laskentaperiaatteisiin

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- permutaatiot ja kombinaatiot
- todennäköisyyden laskusäännöt
- binomijakauma
- diskreetti todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

- Tilastot. Perusjoukko ja otos. Tarkastelu voidaan rajata diskreetteihin tilastollisiin muuttujiin. Frekvenssitaulukot ja tilastollinen todennäköisyys. Tilastolliset tunnusluvut: vaihteluväli, keskiluvut (moodi, mediaani, keskiarvo) ja keskihajonta (otoskeskihajonta). Tunnuksien laskentaperiaatteen ymmärtäminen. Tilastolliset kuvaajat kuten ympyrädiagrammi, pylväsja palkkikuvaaja sekä summafrekvenssikuvaaja (viivakaavio). Kahden muuttujan yhteisjakauma: selittävä ja selitettävä muuttuja, hajontakuviot, lineaarisen riippuvuuden havainnoiminen hajontakuviosta. Regressiosuora ja korrelaatiokerroin. Regressiomallin avulla tehnyt ennusteet.
- Todennäköisyys. Klassinen todennäköisyys ja alkeistapausten laskemismenetelmiä (tuloperiaate, permutaatiot ja kombinaatiot). Riippumattomien tapahtumien kertolaskusääntö ja yleinen kertolaskusääntö. Erillisten tapahtumien yhteenlaskusääntö ja yleinen yhteenlaskusääntö. Komplementtisääntö. Venn-diagrammin hyödyntäminen laskusääntöjen havainnollistamisessa. Toistokoe ja binomitodennäköisyys.
- Diskreetti todennäköisyysjakauma. Satunnaisuuttu ja pistetodennäköisyys. Jakauman odotusarvo ja sen tulkinta. Toistokoe, binomijakauma ja sen odotusarvo.
- Lukujonot. Rajoitetaan aritmeettiseen ja geometriseen lukujonoon ja summaan. Sovelluksina tarkastellaan esim. peräkkäisiä sijoituksia (kuten talletuksia) ja sijoitusten kokonaisarvoa. Talouden sovellusten lisäksi voidaan tarkastella esim. ekologisten resurssien riittävyttä kuten luonnonvarojen riittävyyslaskelmia (esim. fossiilisten polttoaineiden kuten öljyn, ruuan ja puhtaan veden riittävyys).
- Korkolaskenta. Koronkorkolaskussa tutustutaan yleisiin käytäntöihin korkoaikojen laskemisessa, tulosten pyöristämisessä jne. Koronkorko- ja diskonttausmenetelmä: kasvanut pääoma, eriaikaisten maksujen nykyarvo.
- Lainat. Peruskäsitteet (lainapääoma, lyhennys, takaisinmaksuerä jne.). Eri lainamuodot (asuntolaina, opintolaina, kulutusluotto, pikavippi) ja takaisinmaksuperiaatteet (tasalyhennyslaina, tasaerä- eli annuiteetilaina ja kiinteä tasaerälaina) sekä lainan hoito

(lyhennysten, korkojen ja jäljellä olevan lainan määrän laskeminen eri lainamuodoissa, ja eri lainamuotojen vertailu).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta. Opintojakson arvosana on opintojakson moduulien opintopisteillä painotettu keskiarvo.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa korostuu aikaisempaa enemmän tilastojen osuus kun todennäköisyyden osuutta on kevennetty. Uutena sisältönä opiskellaan korrelaatiota ja lineaarista regressiota. Jatkuvat todennäköisyysjakaumat (kuten normaalijakauma) on siirretty opintojaksoon MAA12.

Opintojakso on yhtenevä moduulin MAB7 kanssa, mikä mahdollistaa opintokokonaisuuden muodostamisen yhteiskuntaopin taloustiedon moduulin YH2 kanssa. YH2-moduuliin voi yhdistää talousmatematiikan moduuleja sekä pitkän että lyhyen matematiikan oppimäärästä. On mahdollista muodostaa näiden kaikkien kolmen moduulin yhteinen opintojakso tai kaksi eri opintojaksoa: YH2+MAB7 tai YH2+MAA9.

7.4.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt sekä geometria (MAB2+3), 4 op (OJ58)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen
- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- oppii muodostaan lausekkeitä ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomi yhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys

- vahvistaa opintojaksossa MAY1 hankkimiaan yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemiseen sekä funktion tarkasteluun liittyviä taitojaan
- oppii sieventämään polynomilausekkeitä
- osaa ratkaista moduuliin kuuluvia yhtälöitä graafisesti ja symbolisesti; osaa määrittää ratkaisulle tarkan arvon ja likiarvon
- oppii tutkimaan, esim. liukusäätimen avulla, miten ensimmäisen ja toisen asteen polynomifunktion kertoimet vaikuttavat funktion kuvaajaan
- oppii hyödyntämään taulukkolaskentaohjelmaa lukujonon ja summien tarkastelussa: aritmeettisen ja geometrisen lukujonon tuottaminen täyttökahvan avulla, summan laskeminen sekä lukujonon kuvaaminen koordinaatistossa
- harjoittelee sähköistä vastaamista
- tutustuu yksinkertaisten mallikuvien piirtämiseen geometriaohjelmalla ja yo-kokeen A-osan ohjelmistoilla

- oppii tutkimaan kuvioiden ominaisuuksia ja säännön mukaisuuksia dynaamisen geometrian ohjelmalla (esim. kehäkulmalause)
- osaa ratkaista toisen ja kolmannen asteen potenssiyhtälön ja ilmoittaa ratkaisulle tarkan arvon ja likiarvon
- oppii laskemaan sinin, kosinin ja tangentin arvoja sekä ratkaista terävän kulman (likiarvot)
- harjaantuu laskinohjelmiston hyödyntämiseen geometrian ongelmien ratkaisemisessa: laskemisessa, sieventämisessä ja yhtälöratkaisussa
- tutustuu ongelman ratkaisemiseen konstruoimalla kuvion tai kappaleen ja määrittämällä kulman, pituuden, pinta-alan tai muun mitan hyödyntämällä ohjelmistoa

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Geometria

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa

Paikallinen lisäys

- Lausekkeet ja yhtälöt. Ensimmäisen ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen. Yhtälöparin ratkaiseminen (esim. suoran ja paraabelin leikkauspisteet sijoitusmenetelmällä). Tehtävän luonteesta riippuen yhtälö ratkaistaan tarkoilla arvoilla tai likiarvoilla. Soveltavassa tehtävässä muuttujasuureen valitseminen ja nimeäminen, tilannetta kuvaavan lausekkeen muodostaminen (mm. taulukointia tai mallikuvaa hyödyntämällä), yhtälön muodostaminen ja ratkaiseminen sekä vastauksen mielekäs tarkkuus, tulkinta ja arviointi. Reaalimaailman ilmiöiden ja muotojen kuvaaminen ensimmäisen ja toisen asteen polynomifunktiolla (esim. tasainen liike, heittoliike, taksimaksu, datamaksu, sillat, mäet jne). Käyrän sovittaminen pistejoukkoon opiskellaan moduulissa MAB4.
- Lukujonot. Lukujonon merkitsemisessä käytetyt merkinnät. Tarkastelun painopiste on aritmeettisissa ja geometrisissa lukujonossa: jonotyyppin tunnistaminen, differenssin tai suhdeluvun laskeminen ja yleisen jäsenen muodostaminen. Pyydetyn jäsenen laskeminen yleisen jäsenen avulla. Sen tutkiminen, onko annettu luku jonon jäsen tai kuinka mones jäsen (yhtälön avulla esim. ohjelman ratkaise-toiminnolla tai taulukkolaskentaohjelmassa). Aritmeettisen ja geometrisen summan laskeminen summakaavalla. Epäyhtälötarkastelut voidaan tehdä esim. taulukkolaskentaohjelmassa lukujonon jäseniä luettelemalla. Lukujonojen sovelluksia käsitellään lisää moduulissa MAB7.
- Yhdenmuotoisuus. Yhdenmuotoisuus ja mittakaava. Yhdenmuotoisten kuvioiden pinta-alojen ja yhdenmuotoisten kappaleiden tilavuuksien suhde. Kolmioiden kk-yhdenmuotoisuuslause. Käsitelyn painopiste on käytännön ongelmien ratkaisemisessa.
- Tasogeometria. Kulmiin liittyviä nimityksiä. Kuvioiden ominaisuuksia: piiri, korkeusjana, lävistäjä, pinta-ala.
- Suorakulmainen kolmio. Pythagoraan lause ja terävän kulman sini, kosini ja tangenti.
- Kolmiot ja muut monikulmiot. Tasakylkinen ja -sivuinen kolmio. Suunnikkaan ominaisuudet.

- Ympyrä. Kehän, kaaren ja jänteen pituus. Ympyrän, sektorin ja segmentin pinta-ala. Kehäkulmalause. Ympyrän tangentti.
- Avaruusgeometria. Kappaleiden ominaisuuksia: pohjan ja vaipan pinta-ala, tilavuus. Suoraan särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräkartiioon, pyramidiin ja palloon liittyviä laskuja. Kappaleen tasolevitykset (esim. ympyräkartiion vaippa muodostaa ympyräsektorin).
- Tason koordinaatisto. Piste, jana, janan keskipiste ja pituus. Monikulmioiden piirin, pinta-alan ja kulmien laskeminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digijajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta. Opintojakson arvosana on opintojakson moduulien opintopisteillä painotettu keskiarvo.

Opintojakson vapaa kuvaus

Geometria-moduulin aikana on luontevaa harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja ja etsimään säännönmukaisuuksia sekä omien tutkimusten pohjalta esittämään kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelevaan niitä.

Matemaattisia malleja sekä tilastot ja todennäköisyys (MAB4+5), 4 op (OJ59)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen
- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Paikallinen lisäys

- osaa tutkia funktion parametrien vaikutuksia funktion ominaisuuksiin esim. liikusäätimen avulla
- oppii ratkaisemaan eksponenttiyhtälön ja yleisen potenssiyhtälön (liikiarvo)
- oppii hyödyntämään taulukkolaskentaohjelmaa lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun mallien tarkasteluun
- oppii sovittamaan polynomifunktion ja eksponenttifunktion annettuun pistejoukkoon (sovellustehtävissä)
- oppii soveltamaan saamaansa mallia laskemalla funktion arvon, kun muuttujan arvo tunnetaan ja muuttujan arvon, kun funktion arvo tunnetaan
- harjaantuu taulukkolaskentaohjelman sujuvaan käyttöön, mm. soluviittaukset, lajittelu/ järjestäminen ja suodatus (eli oleellisen informaation erottaminen)
- harjaantuu tilastollisen aineiston sujuvaan käsittelyyn: oppii tiivistämään tietoa taulukoimalla ja määrittämään tunnuslukuja sekä havainnollistamaan tilastoja erilaisilla kaavioilla
- oppii piirtämään hajontakuvion, sovittamaan regressiosuoran sekä määrittämään korrelaatiokertoimen
- tutustuu ajankohtaisen tilastotiedon etsimiseen ja lataamiseen eri verkkolähteistä sekä tiedon käsittelyyn, kuvaamiseen ja analysoimiseen

- oppii laskemaan kombinaatioita
- tutustuu todennäköisyyden olemukseen esim. simuloimalla nopanheittoa

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

Paikallinen lisäys

- Matemaattisen mallintamisen periaate. Käytännön tilanteeseen liittyvän ongelman jäsentäminen ja ilmiöön liittyvien muuttujien ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen. Matemaattisen mallin (lauseke, yhtälö tai funktio) muodostaminen joko sijoittamalla parametrien arvot lineaariseen/eksponentiaaliseen malliin tai sovittamalla malli annettuun pistejoukkoon. Saadun mallin arvioiminen esim. visuaalisesti ja tarkastelemalla ennusteiden mielekkyyttä: kuvaako malli ilmiötä tietyllä välillä tai välin ulkopuolella. Ongelman ratkaisu ja mielekäs tarkkuus, tulosten tulkinta ja arviointi. Moduulissa käsitellään monipuolisesti käytännön tilanteita (mm. ajasta riippuvat suureet).
- Lineaarinen malli. Suoran kulmakerroin ja suoran yhtälön muodostaminen, suorien yhdensuuntaisuus.
- Eksponentiaalinen malli. Yleinen eksponentiaalinen malli $y = k \cdot a^x$, kuvaajatyypit. Eksponentiaalisen kasvamisen ja vähenemisen kuvaaminen, puoliintumisaika. Parametrien k ja a ratkaiseminen, yleinen potenssiyhtälö ja yleinen juuri. Sellaisten eksponenttiyhtälöiden ratkaiseminen, jotka saadaan muokatuksi muotoon ja joiden ratkaiseminen palautuu 1. tai 2. asteen yhtälön ratkaisemiseen. Muut eksponenttiyhtälöt ratkaistaan ohjelmistolla (likiarvoina). Epäyhtälötarkastelut voidaan tehdä ohjelmistolla esimerkiksi ratkaisemalla vastaava yhtälö ja tarkastelemalla mallin kasvavuutta/vähenevyyttä. Logaritmi ei kuulu moduulin sisältöihin, mutta se voidaan käsitellä ajan salliessa. Lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin vertailu: lineaarisessa mallissa muutos on tasaista, eksponentiaalisessa mallissa suhteellista.
- Tilastoaineiston käsittely. Perusjoukko ja otos. Tutustutaan sekä diskreetteihin että jatkuviin tilastollisiin muuttujiin. Luokittelu: luokkarajat, todelliset luokkarajat, luokkakeskus (tasaväliset luokat). Frekvenssitaulukot ja tilastollinen todennäköisyys. Tilastolliset tunnusluvut: vaihteluväli, keskiluvut (moodi, mediaani, keskiarvo) ja keskihajonta (otoskeskihajonta). Tunnuslukujen laskentaperiaatteen ymmärtäminen. Tarkastellaan tilastoja eri aloilta, mm. biologia, maantiede, historia, terveystieto.
- Tilaston havainnollistaminen. Tilaston kuvaamiseen sopivimman kaaviotyypin valinta: ympyrädiagrammi, pylväs- ja palkkikuvaaja, histogrammi (tasaväliset luokat) sekä viivakaavio (aikasarjat ja summafrekvenssikuvaaja), hajontakuviot. Kaavion tulkitseminen.
- Poikkeava havainto. Poikkeava havainto on sellainen muuttujan arvo, joka poikkeaa suuresti havaittujen arvojen valtaenemmistöstä. Arvon poikkeavuus arvioidaan kuvaajasta. Ymmärrys, että poikkeavilla arvoilla voi olla merkittävästi vääristävä vaikutus tilastollisiin tunnuslukuihin, kuten keskiarvoon, hajontaan, regressiosuoraan jne.

- Tilastollinen riippuvuus. Selittävä ja selitettävä muuttuja, hajontakuviot, lineaarisen riippuvuuden havainnoiminen hajontakuvioista. Regressiosuora ja korrelaatiokerroin. Ennusteiden tekeminen muodostetun regressiomallin avulla. Ennusteen arvioiminen esim. visuaalisesti ja tarkastelemalla ennusteiden mielekkyyttä: kuvaako malli ilmiötä tietyllä välillä tai välin ulkopuolella.
- Todennäköisyyslaskenta. Todennäköisyyden olemukseen tutustuminen esim. tekemällä havaintoja nopanheitosta. Todennäköisyyslaskennan mallit: klassinen, geometrinen ja tilastollinen todennäköisyys. Alkeistapausten laskemismenetelmiä (tuloperiaate ja kombinaatiot). Riippumattomien tapahtumien kertolaskusääntö ja erillisten tapahtumien yhteenlaskusääntö sekä komplementtisääntö. Venn-diagrammin hyödyntäminen laskusääntöjen havainnollistamisessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien

aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta. Opintojakson arvosana on opintojakson moduulien opintopisteillä painotettu keskiarvo.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mab4-moduulin keskeinen päämäärä on perehtyä lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin ominaisuuksiin ja käyttöön ilmiötä mallinnettaessa. Moduulin aikana opiskelijaa ohjataan myös arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusalaa, kun tehdään ilmiötä koskevia tulkintoja ja ennusteita. Moduulin sisältöjä voi olla luontevaa yhdistää esimerkiksi maantieteeseen (mm. väestönkasvun mallit) sekä biologiaan (populaatiomallit).

Mab5-moduulin aikana on luontevaa tutustua erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digijajassa sekä vahvistaa monilukutaitoa. Moduuli voi olla esimerkiksi osa opintojaksoa, jonka aikana tutustutaan korkeakoulujen ja työelämän tapoihin käsitellä ja tuottaa tietoa mm. opintojaksoon yhdistetyn korkeakoulu- tai työelämävierailun yhteydessä. Moduulin sisältöjä voi olla luontevaa yhdistää esimerkiksi luonnontieteisiin (mm. tilastolliset kuvaajat).

Talousmatematiikka (MAB6+7), 2 op (OJ60)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Paikallinen lisäys

- oppii muodostamaan indeksisarjan ja kuvaamaan sitä taulukkolaskentaohjelmalla (viivakaavio)
- osaa ratkaista potenssiyhtälön (esim. keskimääräisen vuotuisen hinnanmuutoksen ratkaiseminen)
- tutustuu talouden tietojen (esim. verotaulukoiden, valuuttakurssien ja indeksien) etsimiseen eri verkkolähteistä
- osaa hyödyntää symbolista laskentaa talousmatematiikan laskuissa ja yhtälönratkaisussa (esim. annuiteettilainan yhteydessä)
- harjaantuu käsittelemään lukujonoja: esim. tallentamaan lukujonon funktiona $f(n)$, laskemaan lukujonon jäseniä ja ratkaisemaan yhtälöitä
- oppii tekemään lainalaskelmia (esim. taulukkolaskentaohjelmassa)

- tutustuu esim. verkosta löytyvien laskureiden (esim. hiilijalanjälki) laskentaperiaatteisiin

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Talousmatematiikka

Keskeiset sisällöt

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

- Prosenttilaskenta. Syvennetään moduulissa MAY1 opittuja prosenttilaskennan taitoja mm. tarkastelemalla prosenttilausekkeita ja laskemalla keskimääräistä vuotuista muutosta.
- Talousmatematiikan peruskäsitteet. Näillä viitataan keskeisiin sisältöihin.
- Indeksit. Yksinkertaisen indeksisarjan muodostaminen. Indeksien käyttö (esim. indeksiin sidotut suureet). Tutustutaan esim. kuluttajahintaindeksiin käyttöön hintatason, inflaation ja rahan ostovoiman mittarina; kuluttajahinnat ja reaaliansiotas. Eriaikaisten rahasummien vertailu.
- Korkolaskenta. Koron käsite ja yksinkertainen korkolaskenta. Korkoaika ja korkokausi. Talletukset ja lähdevero.
- Verotus ja valuutat. Ansiotuloverotuksen peruseriaatteen: valtion tulovero, verotaulukot ja veron progressiivisuus, kunnallisvero. Brutto- ja nettotulo. Arvonlisävero (ja haittaverot). Valuuttamuunnokset. Devalvaation ja revalvaation vaikutusta kuluttajahintoihin voidaan tarkastella keskeisiä sisältöjä syventävässä osuudessa.
- Lukujonot. Lukujonojen ja summien perusteet on opiskeltu moduulissa MAB2. Tässä moduulissa tarkastelu painottuu lukujonojen sovelluksiin. Sovelluksina tarkastellaan esim. peräkkäisiä sijoituksia (kuten talletuksia) ja sijoitusten kokonaisarvoa. Talouden sovellusten lisäksi voidaan tarkastella esim. ekologisten resurssien riittävyyttä kuten luonnonvarojen riittävyyslaskelmia (esim. fossiilisten polttoaineiden kuten öljyn, ruuan ja puhtaan veden riittävyys).
- Korkolaskenta. Koronkorkolaskussa tutustutaan yleisiin käytäntöihin korkoaikojen laskemisessa, tulosten pyöristämisessä jne. Koronkorko- ja diskonttausmenetelmä: kasvanut pääoma, eriaikaisten maksujen nykyarvo.
- Lainat. Peruskäsitteet (lainapääoma, lyhennys, takaisinmaksuerä jne.). Eri lainamuodot (asuntolaina, opintolaina, kulutusluotto, pikavippi) ja takaisinmaksuperiaatteet (tasalyhennyslaina, tasaerä- eli annuiteettilaina ja kiinteä tasaerälaina) sekä lainan hoito (lyhennysten, korkojen ja jäljellä olevan lainan määrän laskeminen eri lainamuodoissa, ja eri lainamuotojen vertailu).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan

opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta. Opintojakson arvosana on opintojakson moduulien opintopisteillä painotettu keskiarvo.

Opintojakson vapaa kuvaus

Talousmatematiikan osuus on jaettu kahteen moduuliin. Tämä ensimmäinen moduuli sisältää verotuksen, indeksit, valuutat ja rahan arvon sekä yksinkertaisen korkolaskennan. Toinen moduuli (MAB7) on yhtenevä moduulin MAA9 kanssa, mikä mahdollistaa opintokokonaisuuden muodostamisen yhteiskuntaopin taloustiedon moduulin YH2 kanssa

Talousmatematiikan osuus on jaettu kahteen moduuliin. Tämä toinen moduuli sisältää korkolaskennan, talletukset, lainat sekä taloudellisiin tilanteisiin liittyvät mallit. Moduuli on yhtenevä moduulin MAA9 kanssa, mikä mahdollistaa opintokokonaisuuden muodostamisen yhteiskuntaopin taloustiedon moduulin YH2 kanssa. YH2-moduuliin voi yhdistää talousmatematiikan moduuleja sekä pitkän että lyhyen matematiikan oppimäärästä. On mahdollista muodostaa näiden kaikkien kolmen moduulin yhteinen opintojakso tai kaksi eri opintojaksoa: YH2+MAB7 tai YH2+MAA9.

Matemaattinen analyysi (MAB8), 2 op (OJ55)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Paikallinen lisäys

- oppii piirtämään funktion kuvaajalle sekantin ja määrittämään funktion keskimääräisen muutosnopeuden
- oppii piirtämään funktion kuvaajalle tangentin ja määrittämään funktion muutosnopeuden (graafinen derivointi) sekä havainnoimaan funktion kasvavuutta graafisesti (kuvaajalle piirretyn tangentin avulla)
- harjaantuu sujuvaan lausekkeiden käsittelyyn (sieventämiseen ja arvon laskemiseen)
- osaa derivoida funktion ja laskea derivaatan arvon sekä ratkaista nollakohdat symbolisesti
- osaa selvittää derivaattafunktion merkin kuvaajan perusteella (polynomifunktion merkki voi vaihtua vain nollakohdassa)

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

Keskeiset sisällöt

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*
- *funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla*

Paikallinen lisäys

- **Funktion muutosnopeus.** Keskimääräinen ja hetkellinen muutosnopeus: polynomifunktion kuvaajalle piirretyn sekantin ja tangentin kulmakertoimen laskeminen kahden pisteen avulla likimääräisesti kuvaajasta. Keskimääräisen muutosnopeuden laskeminen lausekkeen avulla. Ei kasvua, vakiokasvu, kiihtyvä tai hidastuva kasvu. Funktion kasvavuuden ja vähenevyyden havainnointi kuvaajasta.
- **Derivaatta.** Havainnollisesti esiteltynä ilman täsmällistä määritelmää; derivaatan yhteys muutosnopeuteen ja tangentiin. Polynomifunktion derivointi ja derivaatan arvon laskeminen. Käytännön maksimointi- ja minimointiongelmia mm. geometrian ja talouden aloilta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (MAB9), 2 op (OJ54)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina
- tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla
- tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla
- ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.

Paikallinen lisäys

- vahvistaa moduulissa MAB5 hankkimiaan tilastojen käsittelyyn ja kuvaamiseen liittyviä taitojaan: tunnuslukujen laskemista ja todennäköisyyksien määrittämistä
- osaa laskea kombinaatioita (binomitodennäköisyys)
- oppii esittämään binomijakauman graafisesti sekä määrittämään jakauman tunnusluvut (odotusarvon ja keskihajonnan)
- oppii piirtämään normaalijakaumakuvaajia
- oppii määrittämään binomijakaumaan ja normaalijakaumaan liittyviä todennäköisyyksiä sekä ratkaisemaan käänteisen tilanteen
- oppii ratkaisemaan normaalijakauman tuntemattoman odotusarvon tai keskihajonnan symbolisesti tilanteissa, jotka eivät edellytä jakauman normittamista
- tuntee luottamusvälin määrittämisessä tarvittavat suureet ja osaa määrittää ne sekä luottamusvälin

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Keskeiset sisällöt

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

- Binomijakauma. Toistokoe ja binomitodennäköisyyden laskukaavan tunteminen. Binomijakauma, odotusarvo ja keskihajonta. Kertymätodennäköisyys.
- Normaalijakauma. Jakauman perusominaisuuksien (mm. symmetria) tunteminen ja normaalijakauma-mallin käyttö sovelluksissa. Kertymätodennäköisyys ja kertymäfunktio. Normittaminen ja kahden normaalijakauman vertailu. Normitettu normaalijakauma ja luottamusvälin käsite, kriittiset arvot. Binomijakauman yhteys normaalijakaumaan esimerkinomaisesti tarkastellen.
- Tilastollinen päättely. Käsitellään tiedotusvälineissä esille tulevaa ajankohtaista tilastollista informaatiota. Perusjoukko, jonka tunnuslukuja (keskiarvoa ja suhteellista osuutta) arvioidaan otoksesta laskettujen tunnuslukujen avulla muodostamalla luottamusväli. Keskiarvon keskivirheen laskeminen. Luottamustaso ja sen vaikutus luottamusväliin. Virhemarginaali. Luottamusvälin muodostamisen perusperiaate: on tunnettava otoskoko, otoskeskiarvo ja otoskeskihajonta tai suhteellinen osuus otoksessa, luottamustaso ja siihen liittyvä kriittinen arvo. Teoreettiset perustelut luottamusvälin muodostamiselle (otoksen keskiarvo ja prosenttiosuus ovat likimain normaalijakautuneita) voidaan sivuuttaa. Tilastollinen testaus ei kuulu moduulin keskeisiin sisältöihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa vahvistetaan MAB5-moduulin sisältöjen hallintaa: todennäköisyyslaskennan periaatteita (erityisesti todennäköisyyden laskusäännöt binomitodennäköisyyden yhteydessä) sekä tilastojen käsittelytaitoja. Opintojaksossa voidaan keskittyä MAB5-moduulin sisältöjen vahvistamiseen ja täydentämiseen tai painottaa keskeisiä uusia malleja.

Lyhyen matematiikan kertaus (MAB10), 3 op (OJ57)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kerta ja syventää pakollisten opintojaksojen aikana oppimiaan matemaattisia käsitteitä ja niiden soveltamista.
- Opiskelija oppii käyttämään ja yhdistelemään näitä joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisissa ongelmanratkaisutilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan, syvennetään ja täydennetään aiemmillä opintojaksoilla opittuja tietoja ja taitoja.
- Opintojaksolla harjoitellaan käyttämään niitä monipuolisissa ongelmanratkaisutilanteissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan, syvennetään ja varmennetaan lyhyen matematiikan opintojaksojen keskeisiä sisältöjä ja laskutaitojen hallintaa.

Opintojakson opiskelu auttaa luomaan kokonaiskäsityksen matematiikan osa-alueista ja tarjoaa paremman pohjan ylioppilaskirjoituksissa ja jatko-opinnoissa menestymiseen.

Peruskoulun matematiikan kertaus (MAB11), 2 op (OJ283)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerta peruskoulun matematiikka
- täydentää ja vahvistaa opiskelijoiden taitoa matematiikassa
- lisää matematiikan ymmärrystä
- antaa tukea ja ohjausta opiskelijoille matematiikan opinnoissa
- harjoittaa monipuolista ongelmanratkaisua
- valmistaa opiskelijaa lukion opintojaksoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- peruslaskutoimitukset
- potenssi-, polynomi-, prosenttilaskenta
- ensimmäisen ja toisen asteen yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisua
- funktion käsite
- tasogeometria
- trigonometria
- avaruusgeometria

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta

Opintojakson vapaa kuvaus

MAB11 on peruskoulun matematiikan kertaava opintojakso. Se sopii opiskelijoille, joilla on vaikeuksia matematiikassa lukiossa ja joilla on jäänyt asiat ymmärtämättä peruskoulun jälkeen. Opintojakso sopii myös aikuislukiolaisille, joilla on ollut pitkä aika edellisen koulun päättymisestä ja jotka haluavat kerrata asioita.

Opintojaksolla ei ole kirjaa, mutta opettaja valmistelee ja antaa monisteet opiskelijoille. Laskut ja koe tehdään paperille.

Lausekkeet ja yhtälöt, ammattilukio (MAB2a), 2 op (OJ106)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*

- oppii muodostaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys

- vahvistaa opintojaksossa MAY1 hankkimiaan yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemiseen sekä funktion tarkasteluun liittyviä taitojaan
- oppii sieventämään polynomilausekkeita
- osaa ratkaista moduuliin kuuluvia yhtälöitä graafisesti ja symbolisesti; osaa määrittää ratkaisulle tarkan arvon ja likiarvon
- oppii tutkimaan, esim. liukusäätimen avulla, miten ensimmäisen ja toisen asteen polynomifunktion kertoimet vaikuttavat funktion kuvaajaan
- oppii hyödyntämään taulukkolaskentaohjelmaa lukujonon ja summien tarkastelussa: aritmeettisen ja geometrisen lukujonon tuottaminen täyttökahvan avulla, summan laskeminen sekä lukujonon kuvaaminen koordinaatistossa - harjoittelee sähköistä vastaamista.

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Paikallinen lisäys

- Lausekkeet ja yhtälöt. Ensimmäisen ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen. Yhtälöparin ratkaiseminen (esim. suoran ja paraabelin leikkauspisteet sijoitusmenetelmällä). Tehtävän luonteesta riippuen yhtälö ratkaistaan tarkoilla arvoilla tai likiarvoilla. Soveltavassa tehtävässä muuttujasuureen valitseminen ja nimeäminen, tilannetta kuvaavan lausekkeen muodostaminen (mm. taulukointia tai mallikuvaa hyödyntämällä), yhtälön muodostaminen ja ratkaiseminen sekä vastauksen mielekäs tarkkuus, tulkinta ja arviointi. Reaalimaailman ilmiöiden ja muotojen kuvaaminen ensimmäisen ja toisen asteen polynomifunktiolla (esim. tasainen liike, heittoliike, taksimaksu, datamaksu, sillat, mäet jne). Käyrän sovittaminen pistejoukkoon opiskellaan moduulissa MAB4.
- Lukujonot. Lukujonon merkitsemisessä käytetyt merkinnät. Tarkastelun painopiste on aritmeettisissa ja geometrisessa lukujonossa: jonotyyppin tunnistaminen, differenssin tai suhdeluvun laskeminen ja yleisen jäsenen muodostaminen. Pyydetyn jäsenen laskeminen yleisen jäsenen avulla. Sen tutkiminen, onko annettu luku jonon jäsen tai kuinka mones jäsen (yhtälön avulla esim. ohjelman ratkaise-toiminnolla tai taulukkolaskentaohjelmassa). Aritmeettisen ja geometrisen summan laskeminen summakaavalla. Epäyhtälötarkastelut voidaan tehdä esim. taulukkolaskentaohjelmassa lukujonon jäseniä luettelemalla. Lukujonon sovelluksia käsitellään lisää moduulissa MAB7.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Geometria, ammattilukio (MAB3a), 2 op (OJ107)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys

- tutustuu yksinkertaisten mallikuvien piirtämiseen geometriaohjelmalla ja yo-kokeen A-osan ohjelmistoilla
- oppii tutkimaan kuvioiden ominaisuuksia ja säännönmukaisuuksia dynaamisen geometrian ohjelmalla (esim. kehäkulmalause)
- osaa ratkaista toisen ja kolmannen asteen potenssiyhtälön ja ilmoittaa ratkaisulle tarkan arvon ja likiarvon
- oppii laskemaan sinin, kosinin ja tangentin arvoja sekä ratkaista terävän kulman (likiarvot)
- harjaantuu laskinohjelmiston hyödyntämiseen geometrian ongelmien ratkaisemisessa: laskemisessa, sieventämisessä ja yhtälöratkaisussa
- tutustuu ongelman ratkaisemiseen konstruoimalla kuvion tai kappaleen ja määrittämällä kulman, pituuden, pintaalan tai muun mitan hyödyntämällä ohjelmistoa

Keskeiset sisällöt

Geometria

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa

Paikallinen lisäys

- Yhdenmuotoisuus. Yhdenmuotoisuus ja mittakaava. Yhdenmuotoisten kuvioiden pinta-alojen ja yhdenmuotoisten kappaleiden tilavuuksien suhde. Kolmioiden kk-yhdenmuotoisuuslause. Käsittelyn painopiste on käytännön ongelmien ratkaisemisessa.
- Tasogeometria. Kulmiin liittyviä nimityksiä. Kuvioiden ominaisuuksia: piiri, korkeusjana, lävistäjä, pinta-ala.
- Suorakulmainen kolmio. Pythagoraan lause ja terävän kulman sini, kosini ja tangenti.
- Kolmiot ja muut monikulmiot. Tasakylkinen ja -sivuinen kolmio. Suunnikkaan ominaisuudet.
- Ympyrä. Kehän, kaaren ja jänteen pituus. Ympyrän, sektorin ja segmentin pinta-ala. Kehäkulmalause. Ympyrän tangenti.
- Avaruusgeometria. Kappaleiden ominaisuuksia: pohjan ja vaipan pinta-ala, tilavuus. Suoraan särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräkartiioon, pyramidiin ja palloon liittyviä laskuja. Kappaleen tasoleivitykset (esim. ympyräkartiion vaippa muodostaa ympyräsektorin).
- Tason koordinaatisto. Piste, jana, janan keskipiste ja pituus. Monikulmioiden piirin, pinta-alan ja kulmien laskeminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden

sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistetaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Matemaattisia malleja, ammattilukio (MAB4a), 2 op (OJ108)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*

- arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys

- osaa tutkia funktion parametrien vaikutuksia funktion ominaisuuksiin esim. liikusäätimen avulla
- oppii ratkaisemaan eksponenttiyhtälön ja yleisen potenssiyhtälön (likiarvo)
- oppii hyödyntämään taulukkolaskentaohjelmaa lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun mallien tarkasteluun
- oppii sovittamaan polynomifunktion ja eksponenttifunktion annettuun pistejoukkoon (sovellustehtävissä)
- oppii soveltamaan saamaansa mallia laskemalla funktion arvon, kun muuttujan arvo tunnetaan ja muuttujan arvon, kun funktion arvo tunnetaan

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

Paikallinen lisäys

- Matemaattisen mallintamisen periaate. Käytännön tilanteeseen liittyvän ongelman jäsentäminen ja ilmiöön liittyvien muuttujien ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen. Matemaattisen mallin (lauseke, yhtälö tai funktio) muodostaminen joko sijoittamalla parametrien arvot lineaariseen/eksponentiaaliseen malliin tai sovittamalla malli annettuun pistejoukkoon. Saadun mallin arvioiminen esim. visuaalisesti ja tarkastelemalla ennusteiden mielekkyyttä: kuvaako malli ilmiötä tietyllä välillä tai välin ulkopuolella. Ongelman ratkaisu ja mielekäs tarkkuus, tulosten tulkinta ja arviointi. Moduulissa käsitellään monipuolisesti käytännön tilanteita (mm. ajasta riippuvat suureet).
- Lineaarinen malli. Suoran kulmakerroin ja suoran yhtälön muodostaminen, suorien yhdensuuntaisuus.
- Eksponentiaalinen malli. Yleinen eksponentiaalinen malli $y = k \cdot a^x$, kuvaajatyypit. Eksponentiaalisen kasvun ja vähenemisen kuvaaminen, puoliintumisaika. Parametrien k ja a ratkaiseminen, yleinen potenssiyhtälö ja yleinen juuri. Sellaisten eksponenttiyhtälöiden ratkaiseminen, jotka saadaan muokatuksi muotoon ja joiden ratkaiseminen palautuu 1. tai 2. asteen yhtälön ratkaisemiseen. Muut eksponenttiyhtälöt ratkaistaan ohjelmistolla (likiarvoina). Epäyhtälötarkastelut voidaan tehdä ohjelmistolla esimerkiksi ratkaisemalla vastaava yhtälö ja tarkastelemalla mallin kasvavuutta/vähenevyyttä. Logaritmi ei kuulu moduulin sisältöihin, mutta se voidaan käsitellä ajan salliessa. Lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin vertailu: lineaarisessa mallissa muutos on tasaista, eksponentiaalissa mallissa suhteellista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden

sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistetaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeinen päämäärä on perehtyä lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin ominaisuuksiin ja käyttöön ilmiötä mallinnettaessa. Opintojakson aikana opiskelijaa ohjataan myös arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusalaa, kun tehdään ilmiötä koskevia tulkintoja ja ennusteita. Opintojakson sisältöjä voi olla luontevaa yhdistää esimerkiksi maantieteeseen (mm. väestönkasvun mallit) sekä biologiaan (populaatiomallit).

Tilastot ja todennäköisyys, ammattilukio (MAB5a), 2 op (OJ109)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Paikallinen lisäys

- harjaantuu taulukkolaskentaohjelman sujuvaan käyttöön, mm. soluviittaukset, lajittelu/järjestäminen ja suodatus (eli oleellisen informaation erottaminen)
- harjaantuu tilastollisen aineiston sujuvaan käsittelyyn: oppii tiivistämään tietoa taulukoimalla ja määrittämään tunnuslukuja sekä havainnollistamaan tilastoja erilaisilla kaavioilla
- oppii piirtämään hajontakuvion, sovittamaan regressiosuoran sekä määrittämään korrelaatiokerroimen
- tutustuu ajankohtaisen tilastotiedon etsimiseen ja lataamiseen eri verkkolähteistä sekä tiedon käsittelyyn, kuvaamiseen ja analysoimiseen
- oppii laskemaan kombinaatioita
- tutustuu todennäköisyyden olemukseen esim. simuloimalla nopanheittoa

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

Paikallinen lisäys

- Tilastoaineiston käsittely. Perusjoukko ja otos. Tutustutaan sekä diskreetteihin että jatkuviin tilastollisiin muuttujiin. Luokittelu: luokkarajat, todelliset luokkarajat, luokkakeskus (tasaväliset luokat). Frekvenssitaulukot ja tilastollinen todennäköisyys. Tilastolliset tunnusluvut: vaihteluväli, keskiluvut (moodi, mediaani, keskiarvo) ja keskihajonta (otoskeskihajonta). Tunnuslukujen laskentaperiaatteen ymmärtäminen. Tarkastellaan tilastoja eri aloilta, mm. biologia, maantiede, historia, terveystieto.
- Tilaston havainnollistaminen. Tilaston kuvaamiseen sopivimman kaaviotyypin valinta: ympyrädiagrammi, pylväs- ja palkkikuvaaja, histogrammi (tasaväliset luokat) sekä viivakaavio (aikasarjat ja summafrekvenssikuvaaja), hajontakuviot. Kaavion tulkitseminen.
- Poikkeava havainto. Poikkeava havainto on sellainen muuttujan arvo, joka poikkeaa suuresti havaittujen arvojen valtaenemmistöstä. Arvon poikkeavuus arvioidaan kuvaajasta. Ymmärrys, että poikkeavilla arvoilla voi olla merkittävästi vääristävä vaikutus tilastollisiin tunnuslukuihin, kuten keskiarvoon, hajontaan, regressiosuoraan jne.
- Tilastollinen riippuvuus. Selittävä ja selitettävä muuttuja, hajontakuviot, lineaarisen riippuvuuden havainnoiminen hajontakuviosta. Regressiosuora ja korrelaatiokerroin. Ennusteiden tekeminen muodostetun regressiomallin avulla. Ennusteen arvioiminen esim. visuaalisesti ja tarkastelemalla ennusteiden mielekkyyttä: kuvaako malli ilmiötä tietyllä välillä tai välin ulkopuolella.
- Todennäköisyyslaskenta. Todennäköisyyden olemukseen tutustuminen esim. tekemällä havaintoja nopanheitosta. Todennäköisyyslaskennan mallit: klassinen, geometrinen ja tilastollinen todennäköisyys. Alkeistapausten laskemismenetelmiä (tuloperiaate ja

kombinaatiot). Riippumattomien tapahtumien kertolaskusääntö ja erillisten tapahtumien yhteenlaskusääntö sekä komplementtisääntö. Venn-diagrammin hyödyntäminen laskusääntöjen havainnollistamisessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana on luontevaa tutustua erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa sekä vahvistaa monilukutaitoa. Moduuli voi olla esimerkiksi osa opintojaksoa, jonka aikana tutustutaan korkeakoulujen ja työelämän tapoihin käsitellä ja tuottaa tietoa mm.

opintojaksoon yhdistetyn korkeakoulu- tai työelämävierailun yhteydessä. Moduulin sisältöjä voi olla luontevaa yhdistää esimerkiksi luonnontieteisiin (mm. tilastolliset kuvaajat).

Talousmatematiikka, ammattilukio (MAB6+7a), 2 op (OJ110)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys

- oppii muodostamaan indeksisarjan ja kuvaamaan sitä taulukkolaskentaohjelmalla (viivakaavio)
- osaa ratkaista potenssiyhtälön (esim. keskimääräisen vuotuisen hinnanmuutoksen ratkaiseminen)
- tutustuu talouden tietojen (esim. verotaulukoiden, valuuttakurssien ja indeksien) etsimiseen eri verkkolähteistä
- osaa hyödyntää symbolista laskentaa talousmatematiikan laskuissa ja yhtälönratkaisussa (esim. annuiteettilainan yhteydessä)
- harjaantuu käsittelemään lukujonoja: esim. tallentamaan lukujonon funktiona $f(n)$, laskemaan lukujonon jäseniä ja ratkaisemaan yhtälöitä
- oppii tekemään lainalaskelmia (esim. taulukkolaskentaohjelmassa)
- tutustuu esim. verkosta löytyvien laskureiden (esim. hiilijalanjälki) laskentaperiaatteisiin

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Talousmatematiikka

Keskeiset sisällöt

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

- Prosenttilaskenta. Syvennetään moduulissa MAY1 opittuja prosenttilaskennan taitoja mm. tarkastelemalla prosenttilausekkeita ja laskemalla keskimääräistä vuotuista muutosta.
- Talousmatematiikan peruskäsitteet. Näillä viitataan keskeisiin sisältöihin.
- Indeksit. Yksinkertaisen indeksisarjan muodostaminen. Indeksien käyttö (esim. indeksiin sidotut suuret). Tutustutaan esim. kuluttajahintaindeksin käyttöön hintatason, inflaation ja rahan ostovoiman mittarina; kuluttajahinnat ja reaalianstiataso. Eriaikaisten rahasummien vertailu.
- Korkolaskenta. Koron käsite ja yksinkertainen korkolaskenta. Korkeaika ja korkokausi. Talletukset ja lähdevero.
- Verotus ja valuutat. Ansiotuloverotuksen peruseriaatteen: valtion tulovero, verotaulukot ja veron progressiivisuus, kunnallisvero. Brutto- ja nettotulo. Arvonlisävero (ja haittaverot). Valuuttamuunnokset. Devalvaation ja revalvaation vaikutusta kuluttajahintoihin voidaan tarkastella keskeisiä sisältöjä syventävässä osuudessa.
- Lukujonot. Lukujonon ja summien perusteet on opiskeltu moduulissa MAB2. Tässä moduulissa tarkastelu painottuu lukujonon sovelluksiin. Sovelluksina tarkastellaan esim. peräkkäisiä sijoituksia (kuten talletuksia) ja sijoitusten kokonaisarvoa. Talouden sovellusten lisäksi voidaan tarkastella esim. ekologisten resurssien riittävyyttä kuten luonnonvarojen riittävyyslaskelmia (esim. fossiilisten polttoaineiden kuten öljyn, ruuan ja puhtaan veden riittävyys).
- Korkolaskenta. Koronkorkolaskussa tutustutaan yleisiin käytäntöihin korkeaikojen laskemisessa, tulosten pyöristämisessä jne. Koronkorko- ja diskonttausmenetelmä: kasvanut pääoma, eriaikaisten maksujen nykyarvo.
- Lainat. Peruskäsitteet (lainapääoma, lyhennys, takaisinmaksuerä jne.). Eri lainamuodot (asuntolaina, opintolaina, kulutusluotto, pikavippi) ja takaisinmaksuperiaatteen (tasalyhennyslaina, tasaerä- eli annuiteetilaina ja kiinteä tasaerälaina) sekä lainan hoito (lyhennysten, korkojen ja jäljellä olevan lainan määrän laskeminen eri lainamuodoissa, ja eri lainamuotojen vertailu).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita

keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta. Opintojakson arvosana on opintojakson moduulien opintopisteillä painotettu keskiarvo.

Opintojakson vapaa kuvaus

Talousmatematiikan osuus on jaettu kahteen moduuliin. Tämä ensimmäinen moduuli sisältää verotuksen, indeksit, valuutat ja rahan arvon sekä yksinkertaisen korkolaskennan. Toinen moduuli (MAB7) on yhtenevä moduulin MAA9 kanssa, mikä mahdollistaa opintokokonaisuuden muodostamisen yhteiskuntaopin taloustiedon moduulin YH2 kanssa.

7.5. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolla biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laboroiteja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syvenyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuisissa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio (BI1), 2 op (OJ62)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä*
- *osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen*
- *osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle*
- *osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.*

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- *elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot*
- *biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät*
- *biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen*

Evoluutio

- *solujen synty ja kehittyminen*
- *suvullinen ja suvuton lisääntyminen*
- *muuntelu ja sen perinnölliset perusteet*
- *luonnonvalinta*
- *lajiutuminen*
- *kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat*
- *ihmisen evoluutio*
- *evoluution tutkiminen*

Eliökunta

- *luokittelun periaatteet*
- *eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit*

Paikallinen lisäys

- *tutustuminen Lapissa tehtävään biologiseen tutkimukseen*
- *Lapin erityisolosuhteiden merkitys eliöiden sopeutumisessa ja evoluutiossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen huomioidaan työtavoissa, jotka edistävät vuorovaikutusosaamisen kehittymistä erilaisissa ryhmätehtävissä ja -keskusteluissa. Biologisen tutkimuksen tekemisessä

harjoitellaan argumentointia faktatietoon ja havaintoihin perustuen. Tutkimus on mahdollista toteuttaa myös pareittain tai pienessä ryhmässä, mikä myös edistää vuorovaikutusosaamista sosiaalisissa tilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista vahvistetaan kannustamalla opiskelijoita asettamaan omat tavoitteensa opintojakson sekä biologian opintojen suhteen sekä auttamalla heitä saavuttamaan tavoitteensa rakentavan palautteen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivinen arviointi:

- jatkuva, lähes aina reaaliaikainen palaute tehtävien onnistumisessa
- vertais- ja itsearviointi

Summatiivinen arviointi:

- päättökoe
- projektityö tai tutkimus

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan biologiaan tieteenä sekä biologisiin tutkimusmenetelmiin. Opiskelijat voivat suunnitella ja toteuttaa pienimuotoisen biologisen tutkimuksen joko yksin tai yhdessä muiden kanssa. Kokeellisuutta voidaan käyttää myös esimerkiksi tutkittaessa solurakennetta, yksilöjoukossa esiintyvää muuntelua sekä kasvien suvutonta ja suvullista lisääntymistä. Luonnonvalinnan ja lajiutumisen periaatteita voidaan havainnollistaa esimerkiksi simulaatioiden avulla.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Elämää muutoksessa (BI2BI3GE1), 4 op (OJ63)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Solu ja perinnöllisyys (BI4), 2 op (OJ64)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- *solu tutkimuskohteena*
- *biomolekyylit*
- *eläin-, kasvi- ja sienisol*
- *geenien ilmeneminen ja sen säätely*
- *fotosynteesi*
- *soluhengitys, käymisreaktiot*

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja solun jakautuminen*
- *meioosi ja sukusolujen synty*

Periytymisen perusteet

- *geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit*
- *mendelistinen periytyminen*
- *kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelemisen sukupuusta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tällä opintojaksolla hyvinvointiosaaminen kytkeytyy erityisesti perinnöllisen monimuotoisuuden ymmärtämiseen ja hyväksymiseen. Solujen toiminnan kannalta välttämättömien biomolekyylien opiskelulla parannetaan opiskelijoiden ymmärrystä siitä, kuinka tärkeää oikeanlainen ravinto/ravinteet ovat eliöille.

Vuorovaikutusosaaminen

Erityisesti solujen keskeisimpien biokemiallisten reaktioiden käsittelyssä on hedelmällistä opiskella asioita pienryhmissä mallintamisen avulla (erilaiset askarteluvälineet). Pienryhmätyöskentelyssä on luontevaa harjoitella keskeisten käsitteiden käyttöä ilmiöiden suullisessa selittämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivinen arviointi:

- jatkuva, lähes aina reaaliaikainen palaute tehtävien onnistumisessa
- vertais- ja itsearviointi

Summatiivinen arviointi:

- päättökoe
- biologinen/maantieteellinen projektityö tai tutkimus

Opintojakson vapaa kuvaus

Entsyymien toiminnan käsittelyn yhteydessä voidaan tehdä vetyperoksityö (katalaasi).

Geenin säätelyn opiskelussa simulaatioita (esim. Phet) voidaan käyttää hahmottamaan ilmiöitä. Käymisreaktioita voidaan tutkia esimerkiksi hiivasoluilla (taikinatyo). Mitoosin ja meioosin opiskelun yhteydessä voidaan käyttää mallinnuksena esim. piipunrasseja. Opintojakson suorittaminen itsenäisesti on mahdollista vain perusteellisen harkinnan jälkeen.

Ihmisen biologia (BI5), 2 op (OJ65)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudosis, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkierroelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityis

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys

- *hedelmöitys, raskaus ja synnytys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Ihmisen biologian ymmärtäminen auttaa opiskelijaa terveellisten elämäntapojen noudattamisessa. Ihmiskehon fysiologian ja anatomian ymmärryksen lisääntyminen antaa opiskelijalle paremman mahdollisuuden välttää erilaisia vaaratilanteita, jotka voisivat johtaa äkillisesti tai pitkäkestoisesti vammaan tai sairauteen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ihmisen biologiaan luontevasti kytkeytyvät fysiikka, kemia, liikunta, terveystieto ja psykologia. Niiden integroituminen biologian opiskeluun lisäävät opiskelijan ymmärrystä ihmiskehon monimutkaisesta toiminnasta ja auttavat häntä luovasti yhdistämään näiden tieteenalojen tietoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivinen arviointi:

- jatkuva, lähes aina reaaliaikainen palaute tehtävien onnistumisessa
- vertais- ja itsearviointi

Summatiivinen arviointi:

- päättökoe
- biologinen/maantieteellinen projektityö tai tutkimus

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisia havainnollistavia keinoja ovat esimerkiksi valmiiden kudosleikkeiden mikroskopointi tai digitaaliset aineistot.

Hermoston toiminnan havainnollistamiseen voidaan käyttää esim:

- reaktionopeuden mittaamista
- refleksejä (polviheijaste, pupillirefleksi)

Ruoansulatuksen mahdollisia havainnollistavia keinoja ovat esim. entsyymikokeet, ravintoaineiden osoittaminen ja ruoansulatuselimistön osien preparointi tai valmispreparaatit.

Verenkiertoelimistön opetuksessa mahdollisia toiminnallisia tapoja ovat esim. verenpaine- ja sykemittaukset, sydämen ja sen verisuonten tutkiminen preparoimalla tai valmispreparaateista, verisolujen mikroskopointi sekä valmiiden 3D-mallinnusten hyödyntäminen. Opetuksen yhteydessä voidaan vierailla sairaalassa.

Hengityksen opetuksessa havainnollistavia keinoja ovat esimerkiksi keuhkojen preparointi, kestopreparaattien mikroskopointi sekä keuhkojen tilavuuden mittaukset.

Kuona-aineiden erityksen mahdollisia havainnollistavia keinoja ovat esimerkiksi valmiiden 3D-mallien käyttö, munuaisten ja maksan preparointi sekä kestopreparaattien mikroskopointi.

Tuki- ja liikuntaelimistön opetuksessa esimerkiksi luun ja lihasten rakenteen tutkiminen preparoimalla toimii mahdollisena havainnollistuksena.

Ihon ja lämmönsäätelyn käsittelyn yhteydessä voidaan toteuttaa pienimuotoisia kokeita esim. tuntoaistin herkkyydestä.

Aistien opetuksessa esimerkiksi aistikokeet ja silmän preparointi sekä 3D-mallinnukset toimivat mahdollisina havainnollistuksina.

Puolustusjärjestelmän opetuksessa esimerkiksi sairauden leviämisen mallintaminen toimii mahdollisena havainnollistuksena.

Moduulin päätteeksi voidaan avata rotta ja tutkia sen fysiologiaa verrattuna ihmisen fysiologiaan.

Opintojakson suorittaminen itsenäisesti on mahdollista vain perusteellisen harkinnan jälkeen.

Biotekniikka ja sen sovellukset (BI6), 2 op (OJ66)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*
- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- *mikrobien luokittelu*
- *bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi*
- *virusten rakenne ja lisääntyminen*
- *mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa*

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- *tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot*
- *DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu*
- *DNA:n sisältämän informaation selvittäminen*
- *geenien siirto- ja muokkausmenetelmät*

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- *perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus*
- *lääketieteet*
- *genomitieto ja sen hyödyntäminen*
- *DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus*
- *ympäristönsuojelu*
- *teollisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan biologian merkitykseen työelämässä ja jatko-opinnoissa sekä tuodaan esille biologisen osaamisen tarve monilla eri aloilla. Opintojakso antaa opiskelijalle valmiuksia ottaa kantaa yhteiskunnalliseen keskusteluun biologiseen tietämykseen perustuen. Biologisen tietämyksen avulla opiskelija myös pystyy vaikuttamaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin sekä kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi tarkastellaan biologian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen mahdollistajana, kuten ympäristön tilaan vaikuttamisessa ja teollisuuden biologisten sovellusten hyödyntämisessä. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan ja arvioimaan biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä osaa esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivinen arviointi:

- jatkuva, lähes aina reaaliaikainen palaute tehtävien onnistumisessa
- vertais- ja itsearviointi

Summatiivinen arviointi:

- päättökoe
- biologinen/maantieteellinen projektityö tai tutkimus

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisia havainnollistavia keinoja:

Mikrobit:

- mikrobien viljely ja mahdollinen tunnistus (muoto, gram-värjäys)
- antibioottiresistenssi (erilaiset valmiit tutkimuspaketit)
- elintarvikkeiden tuotanto: esim. hiivan käyttö leivonnassa, hapankaalin, viilin ja jogurtin valmistus

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geeniteknikalla:

- DNA:n katkaiseminen restriktioentsyymeillä & agaroosigeelielektroforeesi voidaan toteuttaa kokeellisena työnä. Valmiita paketteja on ostettavissa oppilaitoksiin. Havainnollistukset voidaan toteuttaa myös virtuaalilaborointina tai simulaationa.
- Sekvensointiin voidaan tutustua animaatioiden ja simulaatioiden avulla.
- Geenimuunneltujen eliöiden tuottamiseen voidaan tutustua myös esimerkiksi simulaatioiden avulla.

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys:

- Yritys- ja korkeakouluvierailut sekä vierailut LUMA-keskusten laboratorioissa tai paikallisissa yrityksissä, myös virtuaalivierailut mahdollisia
- Koululle voidaan kutsua esimerkiksi tutkijavieras myös etäyhteyden välityksellä.
- Jalostukseen voidaan tutustua esimerkkien kautta. Myös lemmikkieläimiä voidaan hyödyntää esimerkkeinä mahdollisuuksien mukaan.

- Opetuksessa voidaan tutustua erilaisiin kaupallisiin geenitesteihin sekä siihen, millaista tietoa niiden avulla saadaan. Eettinen pohdinta on tärkeää tässäkin yhteydessä.

Opintojakson suorittaminen itsenäisesti on mahdollista vain perusteellisen harkinnan jälkeen

Biologian kertaus (BI7), 2 op (OJ67)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa valmiudet osallistua biologian reaalikokeeseen.
- Opiskelija ymmärtää biologian keskeiset oppisisällöt.
- Opiskelija osaa integroida biologian muihin luonnontieteisiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tärkeimpien biologisten prosessien laaja-alainen käsittely
- keskeisen terminologian kertaaminen
- ajankohtaiset biologiset teemat
- opiskelijoiden erityisen kiinnostuksen kohteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan jaksamista ylioppilaskirjoituksiin valmistautumisessa. Opiskelija saa ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta valtakunnallisten opintojaksojen kertaamisen eri vaiheissa. Opiskelijan käsitys omista vahvuuksistaan ja niiden hyödyntämismahdollisuuksista syvenee, mikä vahvistaa opiskelijan itseluottamusta ja pitkäjänteisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittaminen itsenäisesti on mahdollista vain perusteellisen harkinnan jälkeen.

Ajankohtaista biologiaa (BI8), 2 op (OJ68)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää ymmärrystä biologiaan kytkeytyvistä ajankohtaisista aiheista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskeinen sisältö koostuu ajankohtaista, biologiaan liittyvistä aiheista. Ne voivat liittyä esimerkiksi ekologiaan, solubiologiaan, biokemiaan, perinnöllisyystieteeseen, evoluutioon tai biologiaa soveltaviin elämänaloihin, lääketieteeseen, liikuntaan, ravitsemustieteisiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan valmiuksia tiedonhankintaan ja tiedon kriittiseen analysointiin, joka on tärkeää opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun syventämisessä. Samalla myös vahvistuu opiskelijan ymmärrys siitä, kuinka luonnontieteet tukevat toisiaan tiedon rakentamisessa. Monitieteisyyden tärkeyden sisäistäminen edistää opiskelijan luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittaminen itsenäisesti on mahdollista vain perusteellisen harkinnan jälkeen.

Ihmisen fysiologia (BI9), 2 op (OJ69)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on syventää ymmärrystä ihmisen fysiologiasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- elintoiminnot
- lisääntyminen
- perimän ja ympäristön vaikutukset ihmisen fysiologiaan
- ihmiselimistön fysiologia sopeuduttaessa muutoksiin ja puolustauduttaessa ulkoisia uhkia vastaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Syvenevä ymmärrys ihmisen fysiologiasta tukee opiskelijan terveellisten elämäntapojen vaalimista, ja näin hyvinvointiosaaminen paranee. Opiskelija saa ohjausta ja kannustusta omien kiinnostuksen kohteidensa syventämiseen, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tehdään ihmiselimestön fysiologiaan liittyvä pienimuotoinen tutkimus.

Opintojakson voi valita vain, jos on opiskellut opintojakson Ihmisen biologia (BI5).

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi kartoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

*Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

*Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen*

ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksestä aluesuunnittelun lähtökohdista ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävästä tulevaisuudesta ja globaalista vastuusta ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavasta välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävästä elämäntavasta välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutokseen ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomeedia tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävästä tulevaisuudesta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomeediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämää muutoksessa (BI2BI3GE1), 4 op (OJ63)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Sininen planeetta (GE2), 2 op (OJ71)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla

- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoita tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys tulee tässä opintojaksossa esiin erityisesti luonnonmaantieteen, fysiikan ja biologian integroitumisena. Tämä avartaa opiskelijan ajatusmaailmaa ymmärtämään, että fysiikan peruslainsalaisuudet ja biologisen järjestelmän toiminta vaikuttavat luonnonmaantieteellisiin ilmiöihin. Näin opiskelijan kyky soveltaa luovalla tavalla em. tieteitä luonnonmaantieteeseen paranee.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivinen arviointi:

- jatkuva, lähes aina reaaliaikainen palaute tehtävien onnistumisessa
- vertais- ja itsearviointi

Summatiivinen arviointi:

- päättökoe

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittaminen itsenäisesti on mahdollista vain perusteellisen harkinnan jälkeen.

Yhteinen maailma (GE3), 2 op (OJ72)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä
- tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet
- osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita
- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- *saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu*
- *globalisaatio*
- *innovaatioiden alueellinen leviäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksoon kuuluva kulttuurimaantieteellisten ilmiöiden globaali tarkastelu antaa opiskelijalle hyvän mahdollisuuden rakentaa ymmärrystään ihmisen toiminnasta ja kulttuurista eri puolilla maailmaa. Tämä on omiaan lisäämään suvaitsevaisuutta ja avarakatseisuutta erilaisiin ihmisiin ja kulttuureihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Maailman kulttuuripiirien ominaispiirteisiin perehtyminen antaa opiskelijalle mahdollisuuden syventää näkemystään ihmisen ja ympäristön välisestä suhteesta. Tämän tuloksena hän voi tehdä kestäväen kehityksen mukaisia päätöksiä omassa elämässään ja vaikuttaa yhteiskunnan toimintaan eri tasoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivinen arviointi:

- jatkuva, lähes aina reaaliaikainen palaute tehtävien onnistumisessa
- vertais- ja itsearviointi

Summatiivinen arviointi:

- päättökoe
- biologinen/maantieteellinen projektityö tai tutkimus

Opintojakson vapaa kuvaus

Ihmismaantieteen oppimisen edistämiseksi opintojaksolla tarkastellaan asioita myös Rovaniemen ja Lapin näkökulmasta.

Opintojakson suorittaminen itsenäisesti on mahdollista vain perusteellisen harkinnan jälkeen.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta (GE4), 2 op (OJ73)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla*

- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämässä

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta
- tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolle paikallista näkökulmaa tuo aluesuunnitteluun perehtyminen Rovaniemellä ja Lapissa. Tämä auttaa opiskelijaa ymmärtämään kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
- Opintojaksolla on myös mahdollisuus toteuttaa osallistumis- ja vaikuttamisprojekti joko alueellisesti tai paikallisesti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy erityisesti opiskeltaessa aluesuunnittelua ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksia siihen. Opiskelijan valinnan mukaan hän voi tehdä opintojaksolla osallistumis- ja vaikuttamisprojektin joko yksin tai yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Tämän avulla hänen ymmärryksensä yhteiskunnan toiminnasta ja tavoista vaikuttaa siihen vahvistuvat.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla maantiedettä integroidaan yhteiskuntatieteisiin. Luovan osaamisen kehittymistä tukee erityisesti geomedian monipuolinen käyttö ja maantieteellisen tutkielman tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin laatiminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa keskeisessä asemassa on opiskelijan yksin tai ryhmätyönä tekemä maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Geomedian käytössä tutkimuksessa keskeistä on hyvän kartan laatimisen kriteerit sekä karttojen ominaisuudet, kuten karttatyytit, mittakaava ja projektiot. Opetuksessa voidaan käsitellä paikkatiedon tuottamista (kuten kaukokartoitus, paikannus) sekä paikkatiedon perusrakennetta (vektori- ja rasteriaineisto, tasot) ja paikkatietoaineistoja sekä nostaa esimerkkejä paikkatiedon käytöstä (esimerkiksi visualisoinnit teemakartoilla). Huomiota voidaan kiinnittää myös tiedonlähteisiin ja havainnollistamisen tapoihin. Kyseisiä taitoja voidaan hyödyntää oman tutkimuksen tai projektin laadinnassa.

Maisemien tulkinnessa voidaan hyödyntää monipuolisesti geomediaa, esimerkiksi kaukokartoitusaineistoja, maasto- ja muita karttoja, valokuvia sekä ilma- ja viistokuvia.

Geomedian käytöstä voidaan esitellä käytännön esimerkkejä tilanteista, joissa geomediaa käytetään (esimerkiksi reittioppaat, kuljetuspalvelut ja geomedialla vaikuttaminen). Mahdollisuuksien mukaan tehdään esimerkiksi vierailuja, pyydetään vierailijoita ja hyödynnetään sosiaalista mediaa.

Esimerkkejä tutkimuksista ja osallistumis- ja vaikuttamisprojekteista (muista kuin aluetutkielmista), joita voidaan toteuttaa yksin tai ryhmässä:

- yhteistyöprojektit kunnan aluesuunnittelu- ja kaavoitusviranomaisten kanssa,
- humanitaarinen kartoitus,
- asuinalueiden viihtyisyyden vertailu (valokuvat, haastattelut, kenttähavainnot, tilastotiedot),
- lukiolaisten käyttämien palveluiden kartoitus ja sijoittaminen paikkatietosovellukseen sekä analyysi,
- luonnontieteellinen tutkimus esimerkiksi lähivesistä.

Maantieteen kertaus (GE5), 2 op (OJ74)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa valmiudet osallistua maantieteen reaalikokeeseen.
- Opiskelija ymmärtää maantieteen keskeiset oppisisällöt ja pystyy analysoimaan tapahtumien syy- ja seuraussuhteita.
- Opiskelija hahmottaa oppiaineen monitieteellisen luonteen ja osaa integroida maantieteen muihin tieteisiin.
- Opiskelija pystyy hahmottamaan maantieteellisiä ilmiöitä paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan keskeiset maantieteelliset käsitteet ja prosessit painottaen syy- ja seuraussuhteita
- maantieteen käytännön sovellutukset yhteiskunnan eri aloilla ja tutustuminen maantieteeseen sidoksissa oleviin aloihin ja ammatteihin
- maantieteelliset tutkimusmenetelmät ja havainnollistaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan jaksamista ylioppilaskirjoituksiin valmistautumisessa. Opiskelija saa ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta valtakunnallisten opintojaksojen kertaamisen eri vaiheissa. Opiskelijan käsitys omista vahvuuksistaan ja niiden hyödyntämismahdollisuuksista syvenee, mikä vahvistaa opiskelijan itseluottamusta ja pitkäjänteisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittaminen itsenäisesti on mahdollista vain perusteellisen harkinnan jälkeen.

Tähtitaivas ja ilmakehän ilmiöt (GE6), 2 op (OJ75)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tuntee maailmankaikkeuden rakenteen ja toiminnan pääpiirteissään
- osaa taivaan havainnoinnin perusmenetelmät
- saa kipinän elinikäiseen harrastukseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kosmologian perusteet
- yötaivaan ilmiöitä, mm. kuu, planeetat, komeetat, tähdistöt, revontulet
- päivätaivaan ilmiöitä, mm. aurinko, halot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson tärkein tavoite on kannustaa opiskelijaa tähtiharrastuksen pariin. Kosmologian perusteiden ja lähiavaruuden opiskelu sekä taivaan havainnoinnin perusmenetelmien harjoittelu ohjaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteelliseen ja luovaan työskentelyyn. Monipuolinen avaruudellisten ilmiöiden simulaatioiden ja mallinnusten yhdistäminen omiin opintojakson aikana tehtyihin havaintoihin ja mittauksiin lisää opiskelijan luottamusta kykyihinsä ymmärtää avaruuden ja ilmakehän ilmiöitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.7. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkittamalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkittamiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Fysiikka luonnontieteenä (FY1+2), 2 op (OJ76)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

Keskeiset sisällöt

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Fysiikalla on keskeinen merkitys tieteelliseen maailmankuvaan nojautuvan kulttuurin kehittämisessä. Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta rakenteesta on SI-järjestelmä eli kansainvälinen yksikköjärjestelmä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mittaaminen sekä tulosten kerääminen ja esittäminen graafisesti tutustuttavat opiskelijan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Oman luonnontieteellisen kokeen suunnittelu harjoittaa luovuutta ja luo useita mahdollisuuksia monitieteiselle tutkimukselle. Tämä vahvistaa opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja ja luo valmiuksia jatko-opintoihin. Opintojakson keskeiset sisällöt muodostavat yhtenäisen polun yksittäisten mittausten keräämisen harjoittelemisesta kokonaisen luonnontieteellisen kokeen tuottamiseen. Opintojakson aikana tulee näin ollen perehdyttyä luontevasti fysiikan kokeelliseen rakenteeseen kaikilla eri tasoilla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käsitellään energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön ja ilmastonmuutokseen. Tämä auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Ymmärryksen pohjalta opiskelija saa valmiuksia perustella kantaansa energiantuotantoa koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa fysiikan avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

On suositeltavaa, että opintojaksoa ei suoriteta itsenäisesti. Opintojakso voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti opettajan harkinnan mukaan. Mahdollinen yhteistyö LUMA-keskuksen kanssa LEGO-robottien liikkeen tutkimisessa. Voidaan tehdä yhteistyötä Lapin yliopiston kanssa liittyen tähtitieteeseen ja tieteen filosofiaan.

Energia ja lämpö (FY3), 2 op (OJ77)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä*
- *osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa*
- *tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.*

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

Keskeiset sisällöt

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttajat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuvat, kun opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen (esimerkiksi energiantuotanto, rakentaminen ja energiankäyttö kodeissa). Perehtymällä kasvihuoneilmioon liittyviin fysiikan ilmiöihin ja periaatteisiin opiskelija saa valmiuksia ymmärtää, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ilmakehän lämpenemiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

On suositeltavaa, että opintojaksoa ei suoriteta itsenäisesti. Opintojakso voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti opettajan harkinnan mukaan.

Voima ja liike (FY4), 2 op (OJ78)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittaustuloksista
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

Keskeiset sisällöt

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike

- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tasaista ja tasaisesti kiihtyvää suoraviivaista liikettä voidaan tutkia liikeanturin avulla, jolloin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään kokeellisten havaintojen keräämiseen sekä mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Turvallisuuskäsitteitä voidaan tarkastella esimerkiksi liikenteessä yhteiskunnan ja yksilön näkökulmista. Liikenneturvallisuuden kannalta keskeistä on ymmärtää renkaiden ja tien välisen kitkan sekä ajonopeuden vaikutus pysähtymismatkaan. Newtonin lakien avulla on mahdollista ymmärtää turvavöiden ja -tyynyn merkitys törmäystilanteissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

On suositeltavaa, että opintojaksoa ei suoriteta itsenäisesti. Opintojakso voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti opettajan harkinnan mukaan.

Jaksollinen liike ja aallot (FY5), 2 op (OJ79)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

Keskeiset sisällöt

- momentti ja kappaleen kiertyminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikiikkyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia

- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija voi tutustua tiedonhankintaan ja tiedon esittämiseen tieto- ja viestintäteknologian avulla esimerkiksi mittaamalla, analysoimalla ja vertailemalla äänten taajuusspektrejä. Mekaaniseen värähtelyyn ja ääneen liittyvissä tutkimuksissa opiskelija harjaantuu käyttämään jaksollisen liikkeen fysikaalisia ja matemaattisia käsitteitä sekä mallintamaan värähtelyilmiöitä.

Hyvinvointiosaaminen

Mekaanisen värähtelyn ja aaltoliikkeen keskeisimpiä aihealueita on ääni. Opiskelija tutustuu äänen ominaisuuksiin ja siihen, miten mekaaninen aaltoliike synnyttää kuuloaistimuksen. Moduulissa voidaan tarkastella äänen fysikaalisten ominaisuuksien yhteyttä kuulovaurioihin. Tämän myötä opiskelijan on mahdollista esimerkiksi omaksua kestävästi hyvinvointiaan tukevia tapoja kuunnella musiikkia. Äänen intensiteettitaso tarkastelu tuo samaan teemaan myös kvantitatiivista sisältöä.

Opintojakson vapaa kuvaus

On suositeltavaa, että opintojaksoa ei suoriteta itsenäisesti. Opintojakso voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti opettajan harkinnan mukaan.

Sähkö (FY6), 2 op (OJ80)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Sähkö

Keskeiset sisällöt

- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessä sähkökentässä

- kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tasavirtapiirien menestyksekkäs opiskeleminen edellyttää kokeellisten töiden tekemistä oppituntien aikana. Nämä työt tehdään tyypillisesti ryhmissä. Fysiikalle ominaisten merkintöjen ja esittämistapojen harjoittelu kehittää monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opintojakson aihepiiri on siten luonteva kohta yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttamiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Tutkiessaan kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdessään sähköopin perusmittauksia opiskelija oppii huomioimaan sähköturvallisuutta. Tällä turvataan sekä opiskelijan omaa että toisten hyvinvointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

On suositeltavaa, että opintojaksoa ei suoriteta itsenäisesti. Opintojakso voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti opettajan harkinnan mukaan.

Sähkömagnetismi ja valo (FY7), 2 op (OJ81)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä
- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

Keskeiset sisällöt

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen

- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen (generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla) hallitseminen mahdollistaa sähköenergian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen.

Hyvinvointiosaaminen

Säteilyn vaikutuksista on keskeistä ymmärtää, että ne riippuvat säteilyn taajuudesta ja intensiteetistä ja ettei kaikki sähkömagneettinen säteily ole vaarallista.

Opintojakson vapaa kuvaus

On suositeltavaa, että opintojaksoa ei suoriteta itsenäisesti. Opintojakso voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti opettajan harkinnan mukaan.

Aine, säteily ja kvantittuminen (FY8), 2 op (OJ82)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

Keskeiset sisällöt

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oman ja toisten hyvinvoinnin kannalta opiskelijan on tärkeä ymmärtää, miksi ionisoivalla säteilyllä on haitallisia vaikutuksia. Opintojaksossa voidaan tutustua esimerkiksi siihen, miten ionisoivaa säteilyä käytetään lääketieteessä sekä diagnostisissa että hoitotarkoituksissa. Samalla voidaan selvittää, miten näissä toimenpiteissä pidetään huolta potilaan ja henkilökunnan turvallisuudesta

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ydinvoimasta ja radioaktiivisten lähteiden säteilystä sekä tulkita käytyä keskustelua fysiikan näkökulmasta ja faktoihin pohjautuen.

Opintojakson vapaa kuvaus

On suositeltavaa, että opintojaksoa ei suoriteta itsenäisesti. Opintojakso voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti opettajan harkinnan mukaan.

Fysiikan kertaus (FY9), 2 op (OJ83)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Fysiikkaa kokeellisesti (FY10), 2 op (OJ84)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustuu fysiikan kokeellisiin tutkimusmenetelmiin
- oppii tunnistamaan tutkittavan ilmiön
- hahmottaa ilmiön ja fysiikan lakien välisen yhteyden ja ymmärtää käytetyn mittausjärjestelyn
- oppii suorittamaan mittauksia, analysoimaan mittaustuloksia ja tekemään kirjallisen raportin tehdystä työstä
- oppii mittaustulosten matemaattista käsittelyä sekä niiden graafista esitystä ja tulkintaa sekä hahmottaa fysiikan kokeellisen luonteen
- keskeisiä sisältöjä valikoidut harjoitustyöt fysiikan eri aloilta
- kehittää ryhmätöitä, koska työt suoritetaan pienissä ryhmissä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- muiden fysiikan lukio-opintojen keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää annettujen töiden tekemistä ja niihin liittyvien mittaustulosten esittämistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ei voida suorittaa itsenäisesti.

Robotiikka (FY11), 2 op (OJ85)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Järjestetään yhdessä Lapin Ammattikorkeakoulun kanssa. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

7.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee

käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemisessa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykyä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyteen.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kurkistus kemiaan (KE1+2), 2 op (OJ86)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.
- Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävästä elämäntavan edistämisessä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Paikallinen lisäys

- opintojakson aikana pyritään vahvistamaan opiskelija kykyä tehdä havaintoja

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävästä elämäntavan edistämisestä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti, tutkimuksen suunnittelu ja tutkitun tiedon käyttäminen edistävät luovan ajattelun kehittymistä.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamiseen kuuluu turvallisuus, joka ilmenee kokeellisten töiden suunnittelussa ja toteutuksessa työturvallisuusnäkökulmien huomioimisessa. Opiskelija voi tutustua esimerkinomaisesti jonkin aineen käyttöturvallisuustiedotteeseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista keskustelua voi herättää esimerkiksi siten, että opiskelija etsii kemiaan liittyvän, vapaasti netissä saatavilla olevan (lehti)artikkelin, analysoi sen sisältöä ja esittää näkökulmansa asiasta. Samalla opiskelija pohtii tietolähteen luotettavuutta ja kartuttaa ymmärrystään kemian merkityksestä yhteiskunnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi pohjautuu päättökokeeseen, lisäksi pyritään huomioimaan osallistuminen oppitunneilla, itsearviointi, kirjalliset tuotokset, työskentely ohjeiden mukaan kokeellisten töiden aikana.

Molekyylit ja mallit (KE3), 2 op (OJ87)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä

- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

Keskeiset sisällöt

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi
- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä.

Hiiliyhdisteiden kemia on myös kansainvälistä (esim. molekyyli- ja rakennekaavat sekä reaktioiden esittäminen). Hiiliyhdisteiden käyttö etuineen ja haittoineen koskettaa kaikkia maanosia ja kulttuureita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä.

Moduulin keskeisiin sisältöihin kuuluvien yhdisteryhmien sekä isomerian havainnollistamisessa voidaan käyttää esimerkkeinä tunnettuja lääkeaineita, kosmeettisia aineita ja fysiologisesti vaikuttavia aineita (esim. talidomidi, kofeiini, ibuprofeini, vitamiinit).

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi pohjautuu päättökokeeseen, lisäksi pyritään huomioimaan osallistuminen oppitunneilla, itsearviointi, kirjalliset tuotokset, työskentely ohjeiden mukaan kokeellisten töiden aikana.

Kemiallinen reaktio (KE4), 2 op (OJ88)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEKNOLOGIAN sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

Keskeiset sisällöt

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEKNOLOGIAN sovelluksissa.

Kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen.

Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi pohjautuu päättökokeeseen, lisäksi pyritään huomioimaan osallistuminen oppitunneilla, itsearviointi, kirjalliset tuotokset, työskentely ohjeiden mukaan kokeellisten töiden aikana.

Kemiallinen energia ja kiertotalous (KE5), 2 op (OJ89)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Keskeiset sisällöt

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opiskelija ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään energiaratkaisuista.*
- Opiskelija tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen.*
- Opiskelija tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa (esim. YO S2019, T9).

Ympäristöosaamista vahvistetaan tarkastelemalla kemikaalien ympäristöystävällisyyttä.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään energiaratkaisuista.*
- Opiskelija osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen.*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi pohjautuu päättökokeeseen, lisäksi pyritään huomioimaan osallistuminen oppitunneilla, itsearviointi, kirjalliset tuotokset, työskentely ohjeiden mukaan kokeellisten töiden aikana.

Kemiallinen tasapaino (KE6), 2 op (OJ90)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- *osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- *osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämässä ja ennusteiden tekemisessä*
- *osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia*
- *tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

Keskeiset sisällöt

- *kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät*
- *homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen*
- *hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä*
- *happo-emästasapainon laskennallinen käsittely*
- *puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla*
- *reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella*
- *tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opiskelija tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa.
- Opiskelija tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.

Hyvinvointiosaamisen sekä eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alaisen tavoitteiden toteutumista voidaan vahvistaa esimerkiksi tarkastelemalla hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä. Lisäksi voidaan tarkastella happamoitumisen syitä ja seurauksia sekä

sen vähentämistä (typen ja rikin oksidit). Syventyvällä ymmärryksellä ja kestävillä ympäristöteoilla voidaan vaikuttaa ekosysteemin hyvinvointiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelija osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.
- Opiskelija osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia.

Ammoniakkisynteesin tarkastelua voidaan käyttää esimerkkinä monitahoisesta, monitieteisestä prosessista (tasapaino, nopeus, lämpötila, paine, prosessiolosuhteet; YO K2018 T12).

Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitetaan reaktionopeuden ja titrauskäyrien kuvaajien piirtämisessä ja tulkitsemisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi pohjautuu päättökokeeseen, lisäksi pyritään huomioimaan osallistuminen oppitunneilla, itsearviointi, kirjalliset tuotokset, työskentely ohjeiden mukaan kokeellisten töiden aikana.

Kemian kertausta (KE7), 2 op (OJ91)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa perustella asioita kemian käsittein ja tuntee kemian perusterminologiaa.
- Opiskelija ymmärtää aineen rakenteen ja ominaisuuksien välisen yhteyden.
- Opiskelija osaa tulkita kemiallisia tapahtumia.
- Opiskelija osaa tehdä yksinkertaisia tutkimuksia ja johtopäätöksiä annetuista tiedoista.
- Opiskelija osaa tulkita graafeja ja kokeellisesti saatuja tuloksia.
- Opiskelija osaa käsitellä kemian ilmiöitä matemaattisesti ja malleja käyttäen.
- Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrata kemian keskeiset peruskäsitteet ja määritelmät
- Kerrata atomin elektroniverho, orbitaalit ja jaksollinen järjestelmä
- Kerrata kemialliset sidokset ja niiden vaikutus aineen ominaisuuksiin
- Kerrata orgaanisten yhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja reaktioita
- Kerrata hapettuminen ja pelkistyminen - ja sähkökemialliset ilmiöt
- Kerrata kemiallinen tasapaino
- Kerrata laskutehtäviä kemian eri alueilta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelija osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia.
- Opiskelija osaa mallintaa kemian ilmiöitä erilaisilla malleilla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa käyttää ja soveltaa tietoa erilaisten aineiden jokapäiväisen elämän ilmiöissä.

Moduulin keskeisiin sisältöihin kuuluvien yhdisteryhmien sekä isomerian havainnollistamisessa voidaan käyttää esimerkkeinä tunnettuja lääkeaineita, kosmeettisia aineita ja fysiologisesti vaikuttavia aineita (esim. talidomidi, kofeiini, ibuprofeini, vitamiinit).

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kemia on myös kansainvälistä (esim. molekyyli- ja rakennekaavat sekä reaktioiden esittäminen). Kemikaalien käyttö etuineen ja haittoineen koskettaa kaikkia maanosia ja kulttuureita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnin perusteena voidaan käyttää valtakunnallisia preliminäärikokeita tai vastaavia. Lisäksi arvioinnissa voidaan huomioida opintojakson aikaiset opiskelijan kirjalliset tuotokset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana kerrataan lukion kemian keskeiset teoriaosuudet. Opintojakso valmentaa kemian ylioppilaskirjoituksiin.

Kemiaa kokeellisesti (KE8), 2 op (OJ92)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii työskentelemään laboratoriossa.
- Opiskelija osaa turvallisen työskentelyn.
- Opiskelija osaa erilaisten kemikaalien säilyttämisen, käsittelyn ja jälkikäsittelyn.
- Opiskelija oppii erilaisia työtapoja ja käyttämään erilaisia välineitä.
- Opiskelija osaa kirjata tulokset ja havainnot.
- Opiskelija osaa tehdä työselostuksen/ tulosten tulkinnat hyödyntäen teknologiaa.
- Opiskelija osaa tulkita saatuja kokeellisia tuloksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- työturvallisuus ja kemikaalit
- turvalliset työtavat
- kuumentaminen
- saostaminen

- suodatus
- liuottaminen
- tislauk
- kvalitatiivinen analyysi
- kvantitatiivinen analyysi
- titrauksia
- happo-emästitraus
- kromatografia
- orgaaninen synteesi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen.

Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti, tutkimuksen suunnittelu ja tutkitun tiedon käyttäminen edistävät luovan ajattelun kehittymistä.

Opiskelija osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykyteknologian sovelluksissa.

Kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristöosaamista vahvistetaan tarkastelemalla kemikaalien ympäristöystävällisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi voi perustua työpäiväkirjaan tai työselostuksiin. Arvioinnissa voidaan huomioida opiskelijan työturvallisuustaidot.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii kokeellisen kemian perustyötapoja ja -menetelmiä. Samalla kemian teorioiden osaaminen syvenyy kokeellisten töiden avulla.

7.9. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkipäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsenetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväns tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestäväns toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennystä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkipäisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa

käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1), 2 op (OJ126)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelyä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluita: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Paikallinen lisäys

- Opintojakson kohtaan argumentaatio ja looginen päättely voidaan sisällyttää väittelyharjoituksia. Pohjamallina voidaan käyttää valtakunnallisen Sokrates-väittelykilpailun menetelmää.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen näkyy opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Opintojakson kohtaan argumentaatio ja looginen päättely voidaan sisällyttää väittelyharjoituksia. Pohjamallina voidaan käyttää valtakunnallisen Sokrates-väittelykilpailun menetelmää.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Monitieteisessä ja luovassa osaamisessa keskeistä on filosofian luonne "kaikkien tieteiden äitinä". Filosofian synnyssä on samalla kysymys tieteellisen maailmankuvan synnystä. Opintojakson kohdassa "Mitä tiede on?" opiskelija tutustuu tieteellisen menetelmän kriteereihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa harjoittavansa ja hallitsevansa erilaisia vuorovaikutusosaamiseen liittyviä ulottuvuuksia sekä ymmärtävänsä, pohtivansa, kriittisesti tarkastelevansa ja toteuttavansa erilaisia monitieteiseen ja luovaan osaamiseen liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lähtökohtaisesti filosofian opinnot aloitetaan tämän opintojakson suorittamisella.

Opintojakson itsenäinen suorittaminen ei ole suositeltavaa.

Etiikka (FI2), 2 op (OJ127)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- *osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta*
- *oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*

- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Paikallinen lisäys

- mahdollisuus toteuttaa väittelyharjoitus jostakin soveltavan etiikan ongelmasta

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat moraalit ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikka. Opintojaksolla opiskelija oppii erittelemään ja arvioimaan toimintaansa eettisesti sekä jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein sekä tutustuu filosofisiin teorioihin hyvästä elämäntavasta. Opintojakson olennaisia sisältöjä ovat myös eläimiä ja ympäristöä koskevat eettiset kysymykset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Opintojakso suoritetaan ensimmäisen tai toisen opintovuoden aikana.

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa ymmärtävänsä, pohtivansa ja kriittisesti tarkastelevansa erilaisia eettisyyteen ja ympäristöosaamiseen liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisuus yhteistyöhön äidinkielen oppiaineen kanssa.

Mahdollisina yhteistyökumppaneina opintojaksolla ovat Lapin yliopiston ja Oulun yliopiston filosofian oppiaine sekä Pohjoinen Filosofiyhdistys AGON ry.

Filosofian pakolliset opinnot (FI1+2), 4 op (OJ131)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen
- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron
- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalien velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Paikallinen lisäys

- Opintojakso koostuu filosofian kahdesta pakollisesta moduulista.
- Suorittaessaan etiikkaa käsittelevän moduulin heti filosofian opintoihin johdattelevan moduulin jälkeen opiskelijalla on tuoreessa muistissa loogisen päättelyyn ja hyvään, laadukkaaseen argumentaation liittyvät taidot, mikä mahdollistaa näiden tietojen ja taitojen hyödyntämisen, silloin kun käsitellään ajankohtaisia, normatiivisen ja soveltavan etiikan kysymyksiä.

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalien, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija suorittaa opintojaksoon sisältyvät moduulit kahden peräkkäisen jakson aikana, mikä mahdollistaa sen että suorittaessaan jälkimmäistä moduulia hänellä on hyvässä muistissa ensimmäisen moduulin asiat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat moraalit ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikka. Opintojaksolla opiskelija oppii erittelemään ja arvioimaan toimintaansa eettisesti sekä jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein sekä tutustuu filosofisiin teorioihin hyvästä elämäntavasta. Opintojakson olennaisia sisältöjä ovat myös eläimiä ja ympäristöä koskevat eettiset kysymykset.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Monitieteisessä ja luovassa osaamisessa keskeistä on filosofian luonne "kaikkien tieteiden äitinä". Filosofian synnyssä on samalla kysymys tieteellisen maailmankuvan synnystä. Opintojakson kohdassa "Mitä tiede on?" opiskelija tutustuu tieteellisen menetelmän kriteereihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen näkyy opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Opintojakson kohtaan argumentaatio ja looginen päättely voidaan sisällyttää väittelyharjoituksia. Pohjamallina voidaan käyttää valtakunnallisen Sokrates-väittelykilpailun menetelmää.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso (4 op) arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Halutessaan opiskelija voi suorittaa jommankumman opintojakson moduuleista. Kyseinen suoritus (2 op) arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa harjoittavansa ja hallitsevansa erilaisia vuorovaikutusosaamiseen liittyviä ulottuvuuksia sekä ymmärtävänsä, pohtivansa, kriittisesti tarkastelevansa ja toteuttavansa erilaisia monitieteiseen ja luovaan osaamiseen sekä eettisyyteen ja ympäristöosaamiseen liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisina yhteistyökumppaneina opintojaksolla ovat Lapin yliopiston ja Oulun yliopiston filosofian oppiaine sekä Pohjoinen Filosofiyhdistys AGON ry.

Yhteiskuntafilosofia (FI3), 2 op (OJ128)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- *yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat*
- *vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot*

- *ihmisoikeudet, kansalaisyhteiskunnat ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina*
- *poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat*
- *hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio*
- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki*

Paikallinen lisäys

- Mahdollinen osallistuminen Pohjoinen Filosofiyhdistys Agon ry:n järjestämiin yleisötilaisuuksiin
- Mahdollinen osallistuminen Nuorten Filosofiatapahtumaan ja Sokrates-väittelykilpailuun

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija tutustuu yhteiskuntasopimusteorioihin sekä laajasti erilaisiin yhteiskuntafilosofiin kysymyksiin, kuten kysymyksiin vapaudesta, vallasta, tasa-arvosta, ihmisoikeuksista ja oikeudenmukaisuudesta. Opiskelija oppii ja rohkaistuu ottamaan kantaan kysymykseen, millainen hyvän yhteiskunnan pitäisi olla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskuntafilosofiaan keskeisesti liittyvän ns. aikalaisanalyysin yhteydessä esim. ns. yhteisömaailman ongelma ja sen yhteys globaaleihin ongelmiin, esim. ympäristömuutokseen ja YK:n Agenda 2020 -ohjelman tavoitteisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa ymmärtävänsä, pohtivansa ja kriittisesti tarkastelevansa erilaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja kysymyksiä sekä kulttuureihin liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisina yhteistyökumppaneina opintojaksolla ovat Lapin yliopiston ja Oulun yliopiston filosofian oppiaine sekä Pohjoinen Filosofiyhdistys AGON ry.

Mahdollinen yhteistyö historian, yhteiskuntaopin ja maantiedon kanssa.

Totuus (FI4), 2 op (OJ129)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät
- ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen
- oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.

Paikallinen lisäys

- Opiskelijalla on mahdollisuus tutustua jonkin lukion oppiaineen taustalla olevan tieteen erityispiirteisiin, metodologiaan ja tapaan selittää todellisuutta.

Keskeiset sisällöt

Totuus

- *kieli, merkitys ja totuus*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus*
- *todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi*
- *tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen*
- *tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka*
- *tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen*
- *selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson yhteyteen on mahdollista liittää osallistuminen vuosittain järjestävään Nuorten Filosofiatapahtumaan (NUFIT)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Deduktiivisen ja induktiivisen päättelyn tunnuspiirteet ja argumentin rakenne. Opiskelija oppii muostamaan esimerkkejä pätevästä ja epäpätevästä päättelystä argumentaatioissa ja kykenee tunnistamaan tyypillisimmät argumentaatiotyyppit.

Opiskelija tutustuu tieteenfilosofian perusteisiin. Arkitiedon ja tieteellisen tiedon eron tunnistaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa ymmärtävänsä, pohtivansa ja kriittisesti tarkastelevansa ja toteuttavansa erilaisia monitieteiseen ja luovaan osaamiseen liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollinen yhteistyö Lapin yliopiston filosofian ja Oulun yliopiston tieteiden ja aatteiden historian sekä filosofian opetuksen kanssa.

Mahdollinen yhteistyö Pohjoisen Filosofiyhdistys Agon ry:n kanssa.

Filosofiaa abiturienteille (FI5), 2 op (OJ130)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Valmentaa opiskelijoita filosofian ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan aiemmin käytyjen filosofian opintojaksojen keskeisiä sisältöjä. • Tutustutaan laaja-alaisempiin, monitieteellisiin lähestymiskulmiin filosofian tehtävissä. • Harjoitellaan vastaustekniikkaa ja omien argumenttien selkeää esilletuomista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia filosofian ylioppilaskokeeseen valmentavia harjoitustehtäviä.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa ymmärtävänsä, pohtivansa, kriittisesti tarkastelevansa ja toteuttavansa erilaisia monitieteiseen ja luovaan osaamiseen liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen harjoitustehtävissään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Abiturienteille tarkoitettu filosofian ainerealin kokeeseen valmentava opintojakso, jonka pohjana on lukio-opintojen sisältö.

Syventyminen filosofiseen kirjallisuuteen ja argumentaatioon (FI6), 2 op (OJ132)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Filosofisen tai filosofisesti mielenkiintoisen klassikkoteoksen lukeminen
- Esseen tai tutkielman kirjoittaminen jostakin filosofisesti mielenkiintoisesta aiheesta
- Mahdollisuus esittää em. essee tai tutkielma
- Mahdollisuus osallistua Nuorten Filosofiatapahtuman yhteydessä järjestettävään Sokrates-väittelykilpailuun
- Mahdollisuus laatia blogi- yms. kirjoitus Nuorten Filosofiatapahtuman esitelmistä, keskusteluista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija lukee jonkin filosofian klassikkoteoksen tai filosofisesti mielenkiintoisen kaunokirjallisen teoksen ja kirjoittaa sen pohjalta esseen/ tutkielman.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksoon on mahdollista sisällyttää osallistuminen valtakunnalliseen Nuorten Filosofiatapahtumaan ja sen yhteydessä järjestettävään Sokrates-väittelykilpailuun.

Luettuaan jonkin klassikkoteoksen tai filosofisesti mielenkiintoisen kaunokirjallisen teoksen opiskelija esittää tuotoksensa ns. klassikkoseminaarissa. Ko. seminaari on mahdollista toteuttaa yhteistyössä Oulun Lyseon lukion ja Oulun Suomalaisen yhteiskoulun lukion opiskelijoiden kanssa, mikä edistää eri lukioiden filosofian opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta ja verkostoitumista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S). S-merkinnän opiskelija saa suoritettuaan vähintään kolme opintojakson tavoitekuvaukseen sisältyvää osiota. Opiskelija saa palautetta myös erikseen kunkin osion osalta.

Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.

Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa ymmärtävänsä, pohtivansa, kriittisesti tarkastelevansa ja toteuttavansa erilaisia monitieteiseen ja luovaan osaamiseen liittyviä ulottuvuuksia. Tutkielman / esseen kirjoittaminen on prosessi, jonka aikana opiskelija yhdessä opettajan kanssa pohtii, analysoi kirjoitelman aiheeseen liittyviä kysymyksiä ja ongelmia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijoiden filosofian asiahallintaa ja luoda käytännön mahdollisuuksia eri lukioiden filosofian opiskelijoiden väliselle vuorovaikutukselle ja tätä kautta filosofian opetukseen ja opiskeluun liittyvän kulttuurin kehittymiselle. Opintojaksolla pyritään myös edistämään opiskelijoiden valmiuksia siirtyä mahdollisimman luontevasti lukion jälkeisiin jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt: filosofian kansallisten opintojen asianhallinta, itsenäinen tutustuminen johonkin filosofian historian klassikkoteokseen sekä kaksi seuraavista kolmesta vaihtoehdosta;

- osallistuminen johonkin lukiolaisille suunnattuun filosofiaan liittyvään tapahtumaan (esimerkiksi Agon ry:n (Pohjoisen filosofiyhdistyksen) lukupiiriin ja tapahtumiin ja/tai valtakunnalliseen Nuorten filosofiatapahtumaan ja mahdollisesti tapahtuman yhteydessä järjestettävään Sokrates-väittelykilpailuun)
- tai n. 3 - 5 sivun mittaisen tutkielman/esseen kirjoittaminen jostakin opiskelijaa kiinnostavasta aiheesta
- tai jonkin filosofiaan liittyvän yliopistokurssin itsenäinen suorittaminen, itsenäinen kannanotto johonkin opiskelijan tärkeäksi kokemaan filosofiseen kysymykseen.

Mahdollinen yhteistyö Lapin yliopiston filosofian ja Oulun yliopiston tieteiden ja aatteiden historian sekä filosofian opetuksen kanssa.

7.10. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen *näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.*

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisen ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian

yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen (PS1), 2 op (OJ133)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Paikallinen lisäys

- Mahdollisuuksien mukaan opintojaksolla voidaan pyytää erityisopettajaa tai koulupsykologia kertomaan esimerkiksi lukitutkimuksista tai opiskelutekniikoista.

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista
- biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta
- sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä
- kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä
- tietoinen ja ei-tietoinen toiminta

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset
- biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen
- sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista

Psykologinen tutkimus

- tieteellinen tieto ja arkitieto
- tieteellisen tutkimuksen prosessi

- otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa
- psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet
- esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen. Opintojakson aikana on mahdollista syventyä pienen projektityön avulla opiskelijan valitsemaan psykologiseen ilmiöön.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan psykologista tietoa siten, että opiskelija saa valmiuksia soveltaa tietoja oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön, esimerkiksi kirjalliseen ja suulliseen näyttöön. Koodipäivänä on mahdollista pitää päättökoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi ennen muita psykologian opintojaksoja. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kehittyvä ihminen (PS2), 2 op (OJ134)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisointin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta
- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- *perimän merkitys*
- *kypsyminen ja oppiminen*
- *herkkyyskaudet*
- *plastisuuden merkitys kehityksessä*

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *temperamentti*
- *minus ja minäkäsitys*
- *tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely*
- *vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot*

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *kieli ja ajattelu*
- *toiminnanohjaus*

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- *henkilökohtainen identiteetti*
- *sosiaalinen identiteetti*
- *kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti*
- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tavoitteena on ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen. Opintojakson aikana on mahdollista harjoitella teorioiden soveltamista tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön, esimerkiksi oppimistehtäviin, paritehtäviin ja/tai koodipäivänä pidettävään päättökokeeseen.

Tietoa käsittelevä ihminen (PS3), 2 op (OJ135)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- *hermoston ja aivojen päärakenteet*
- *hermosolun ja synapsin toiminta*
- *tiedon kulku hermoverkoissa*
- *plastisuus*
- *esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta*

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- *kokeellisen tutkimuksen periaatteet*
- *esimerkkejä tapaustutkimuksista*
- *esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *kokeellisen tutkimuksen suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kokeellisen tutkimuksen periaatteiden käsittely, soveltaminen ja arviointi tukevat monitieteistä ja luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Arvioinnissa on mahdollista hyödyntää esimerkiksi kirjallisia tehtäviä, välikokeita ja paritöitä. Koodipäivänä on mahdollista pitää päättökoe.

Tunteet ja mielenterveys (PS4), 2 op (OJ136)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä*
- *osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen*
- *tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä*
- *osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia*
- *osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa*
- *syvenyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.*

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- *tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus*
- *perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*
- *tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä*
- *tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä*

Psykykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- *hallintakeinojen ja defenssien merkitys*
- *resilienssin merkitys hyvinvoinnille*
- *nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle*
- *keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät*
- *stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja*
- *kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen*

Mielenterveys

- *mielenterveys käsitteenä*
- *yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävästä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista*
- *esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta*

Psykologinen tutkimus

- *ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus*
- *esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista tukee esimerkiksi ymmärrys resiliensseistä ja tunteiden säätelystä sekä kriisien ja niistä selviytymisen käsittely.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen, esimerkiksi kirjalliseen ja suulliseen näyttöön. Koodipäivänä on mahdollista pitää päättökoe.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5), 2 op (OJ137)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- *persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus*
- *perustietoa käyttäytymisgenetiikasta*

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- *temperamentti*
- *piirreoreettinen näkökulma*
- *motivaatio*
- *yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit*
- *identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu*

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- *älykkyyden määritelmiä*
- *älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet*
- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä*
- *luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä*

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- *tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen*
- *esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta*
- *ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet*
- *tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään*
- *kulttuurien eri ulottuvuuksia*
- *esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen*
- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät*
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista vahvistetaan käsiteltäessä esimerkiksi kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutusta ihmisen toimintaan, kuten stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostumista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen, esimerkiksi kirjalliseen ja suulliseen näyttöön. Koodipäivänä on mahdollista pitää päättökoe.

Psykologiaa ainereaaliiin valmistautuvalle abiturientille (PS6), 2 op (OJ138)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opintojakson tavoitteena on ylioppilastutkinnon ainereaaliiin valmistautuminen
- opintojaksolla keskitytään aiempien psykologian opintojaksojen teemojen syventämiseen ja kokonaisvaltaiseen hahmottamiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojakson aikana kerrataan pakollisten ja syventävien psykologian opintojaksojen sisältöjä
- opintojakson aikana harjoitellaan esseevastausten kirjoittamista
- tutustutaan aiempien vuosien psykologian reaalikoetäviin

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi annetaan S-merkintänä, kun opiskelija on ollut aktiivisesti läsnä opintojakson opetuksessa ja tehnyt vaadittavat tehtävät.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Sosiaalipsykologia (PS7), 2 op (OJ287)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tietää miten sosiaalipsykologia tutkii kanssakäymistä.
- Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää, miten yksilö jäsentää sosiaalista maailmaansa.
- Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää, yhteisöjen ja ryhmien vaikutuksen yksilön toimintaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tarkastellaan ihmisryhmiä, yksilöitten ja ryhmien välisiä suhteita ja yksilöitten keskinäisiä suhteita.
- Keskeisiä sisältöjä ovat sosiaalipsykologian tutkimusmenetelmät, sosiaalinen vaikuttaminen, ihmissuhteiden perusmuodot ja ryhmäkäyttäytyminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa perehdytään vuorovaikutustaitoihin ja sosiaalisen havaitsemisen periaatteisiin. Sosiaalipsykologia lisää ymmärrystä siitä, miksi ja miten ryhmäpaine vaikuttaa ihmisiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Perehtyminen sosiaalipsykologisiin tutkimuksiin lisää ymmärrystä ryhmien välisistä konflikteista ja niiden ratkaisemisesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen kirjalliseen ja suulliseen näyttöön. Koodipäivänä on mahdollista pitää päättökoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tärkeä ylioppilastutkinnon reaalikokeeseen tähtäävälle opiskelijalle. Opintojakson voi suorittaa, kun on opiskellut psykologian ensimmäisen ja toisen opintojakson.

Psykologian tutkimuksista kiinnostuneille (PS8), 2 op (OJ344)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana perehdytään psykologian klassikotutkimuksiin.
- Opintojakson aikana harjoitellaan tutkimustehtäviin vastaamista psykologian ainereaalikokeessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Psykologian tutkimusmenetelmät
- Tieteellisten tutkimusten kriittinen arviointi

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan S-merkinnällä ja edellytyksenä on opintojaksoon liittyvien tehtävien suorittaminen.

Psykologian erityiskysymyksiä (PS9), 2 op (OJ505)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on perehtyä syvällisesti vähintään kahteen psykologian erityiskysymykseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tarkastellaan psykologian erityiskysymyksiä, esimerkiksi autismin kirjoa, kehityspoikkeamia, urheilupsykologiaa, kriisipsykologiaa tai geriatria.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan S-merkinnällä. Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

7.11. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituspäriä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestäväää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia (HI1), 2 op (OJ139)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon*
- *ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit*
- *ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä*
- *osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä*
- *osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija ymmärtää ihmisen tekemisen ja luonnon välistä suhdetta (esim. kaivosteollisuus, porotalous, matkailu)

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- *historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan*
- *historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö*

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- *ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina*
- *maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty*
- *väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen*
- *rahatalouden ja kaupan kehitys*

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- *eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa*
- *kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- *teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*
- *väestökehitys ja muuttoliikkeet*
- *jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Väestön ja ilmastonmuutoksen käsittely: kriisien jälkeen uusi nousu. Opintojakson rooli yhteiskuntien ja ekosysteemien historiallisen hyvinvoinnin avaajana; sopeutumiskeinot eri aikoina ja ratkaisut ihmisten aiheuttamiin ongelmiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Esseevastausten ja keskustelujen harjoittelu jo ensimmäisestä opintojaksosta lähtien. Historiallisen empatian harjoittaminen, kun ymmärretään menneisyyden ihmisen ratkaisuja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Historian peruskäsitteiden opiskelu ja esseevastausten tuottaminen nivoutuu myös äidinkielen ja tekstitaidon osaamiseen. Opintojaksossa korostuu ympäristönkäyttö historian eri aikoina, joten yhtymäkohdat myös maantieteen ja biologian oppiaineisiin korostuvat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisen toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson yksi keskeinen teema on ympäristöhistoria. Ympäristön ja ilmaston muutosten historiallinen tarkastelu antaa valmiuksia tarkastella tämän päivän yhteisöjen toiminnan perusteita ja tehtyjen ratkaisujen seurauksia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Löytöretkien ja kolonialismin tarkastelu avaa eurooppalaisten asenteita ja arvostuksia muita kulttuureja kohtaan. Maailman verkottumisen tarkastelu antaa perspektiiviä globalisaatioon ja globaaliin keskinäisten riippuvuuksien ymmärtämiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia ja monipuolisia formatiivisia ja summatiivisia arviointimenetelmiä. Arviointi kohdistuu niin tiedollisten kuin taidollistenkin tavoitteiden saavuttamiseen. Laaja-alaisen osaamisen arvioinnissa painottuvat erityisesti eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan ensimmäisenä opiskeluvuotena. Opintojakso on järjestyksessä ensimmäinen historian opiskeltava opintojakso. Opintojakson aikana käytettävien dokumenttitehtävien aineistoja (tekstit, tilastot, taulukot, kuvat jne.) voidaan käyttää myös äidinkielen ensimmäisen vuoden moduuleissa aineistona. **Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.**

Kansainväliset suhteet (HI2), 2 op (OJ140)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- *kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen*
- *dekolonisaation merkitys ja vaikutukset*
- *maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kansainvälisten suhteiden seuraaminen ja ymmärtäminen auttavat suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson sisällössä korostuu sananvapauden merkitys erilaisia historiallisia ja nykypäivän yhteiskuntia vertailemalla. Myös historiallinen empatia vahvistaa kykyä eläytyä toisen asemaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa korostuu informaatiovaikuttaminen eri aikoina ja siten tiedon luotettavuuden arviointi. Historian tekstitaitojen vahvistaminen vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa. Opetuksessa käytetään materiaalina erilaisia tekstejä menneisyydestä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisen toiminnan seurauksena. Opintojaksossa korostuvat ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden teemat.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Imperialismin ja dekolonisaation tarkastelu tuo ilmi sitä, miten suhtautuminen muihin kulttuureihin on muuttunut ja miten se on perusteltu eri aikoina.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia ja monipuolisia formatiivisia ja summatiivisia arviointimenetelmiä. Arviointi kohdistuu niin tiedollisten kuin taidollistenkin tavoitteiden saavuttamiseen. Laaja-alaisen osaamisen arvioinnissa painottuvat erityisesti yhteiskunnallinen sekä monitieteinen ja luova osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

HI2 on suoritettava ennen HI8- ja HI9-opintojaksoja.

Itsenäisen Suomen historia (HI3), 2 op (OJ141)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä*
- *tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään*
- *pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan*
- *osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää Rovaniemen ja Lapin lähihistoriaa osana Suomen valtiollista kehitystä.

- Opiskelija voi tutustua tarkemmin johonkin lähihistorian ilmiöön esim. haastattelutehtävän avulla, harjoittaen samalla historiallista empatiaa.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- *Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa*
- *demografiset muutokset ja väestön moninaisuus*
- *suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen*

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- *itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti*
- *eheyttämisen aika ja demokratian kriisi*
- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

- Rovaniemen ja Lapin historia osana itsenäisen Suomen historiaa
- Mahdollisen haastattelutehtävän avulla mikrohistoriallinen näkökulma lähimenneisyyteen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oman, suomalaisen identiteetin rakentamista. Samalla opitaan suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin. Opintojaksossa korostuu hyvinvointiyhteiskunnan kehitys (muutos ja jatkuvuus).

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan asiapitoista argumentointia sekä monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja, esim. haastatteluferaatin avulla. Myös historiallinen empatia on tärkeä osa opintojakson sisältöä (esim. haastattelutehtävä).

Monitieteinen ja luova osaaminen

Historian tekstitaitojen vahvistaminen vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa. Tavoitteellisuus edellyttää järjestelmällistä erilaisten tekstien käyttöä opetuksessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan kehitystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa korostuu historiallisen empatian harjoittaminen: pyritään asettumaan menneisyyden ihmisen asemaan ja ymmärtämään hänen ratkaisujaan aikansa lähtökohdista. Myös mahdollisessa haastattelutehtävässä harjoitetaan näitä taitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Historianopetus kannustaa kunnioittamaan kulttuuriperintöä mutta myös kulttuuriperinnön kriittiseen reflektointiin ja moniperspektiiviseen suhtautumiseen. Tämä näkökulma korostuu opintojaksossa tarkasteltaessa suomalaisuuden rakentamista ja Suomen historian myyttejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia ja monipuolisia formatiivisia ja summatiivisia arviointimenetelmiä. Arviointi kohdistuu niin tiedollisten kuin taidollistenkin tavoitteiden saavuttamiseen. Laaja-alaisen osaamisen arvioinnissa painottuvat erityisesti hyvinvointiosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ei suositella itsenäiseen opiskeluun. Opintojakson opettaja voi kuitenkin käyttää harkintaa. Opintojakso kannattaa suorittaa aikaisintaan toisena opiskeluvuotena. Yhteistyötä voidaan tehdä esim. Lapin maakuntamuseon, Metsämuseon ja Totto ry:n kanssa.

Suomalaisen yhteiskunnan ja hyvinvointivaltion kehitys (HI3YH1), 4 op (OJ581)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Eurooppalainen ihminen (HI4), 2 op (OJ142)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *• antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *• demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *• keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käsitellään sananvapauden syntyä ja muotoutumista eurooppalaisten yhteiskuntien keskeiseksi oikeudeksi.

Hyvinvointiosaaminen

Eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan kehityksen tarkastelu tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja ohjaa opiskelijaa myös oman identiteetin rakentamiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Historian lukutapa suhtautua teksteihin ja kuviin tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa, vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Historian tekstitaitojen ja kuvan tulkintataitojen vahvistaminen vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan maailmankuvan muutosta tieteelliseksi maailmankuvaksi sekä sitä, miten eurooppalaisissa yhteiskunnissa siirryttiin itsevaltiudesta demokratiaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson keskeinen teema on eurooppalainen kulttuuriperintö ja sen kehittyminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia ja monipuolisia formatiivisia ja summatiivisia arviointimenetelmiä. Arviointi kohdistuu niin tiedollisten kuin taidollistenkin tavoitteiden saavuttamiseen. Laaja-alaisen osaamisen arvioinnissa painottuvat erityisesti yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Moduuli on mahdollista yhdistää H1-moduulin kanssa. Opintojaksolla on mahdollista tehdä yhteistyötä esim. Lapin yliopiston kulttuurihistorian oppiaineen kanssa.

Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI5), 2 op (OJ143)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija tuntee Rovaniemen ja Lapin historiaa ja kulttuuriperintöä osana Suomen historiaa

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*
- *käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*

- *elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa*
- *Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla*

Suomi osana Venäjää

- *Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty*
- *suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide*

Paikallinen lisäys

- Rovaniemen ja Lapin historian tarkastelu eri aikakausina

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan oman identiteetin rakentumista tarkastelemalla suomalaisuuden syntyä sekä paikallista kulttuuriperintöä.

Vuorovaikutusosaaminen

Perehtyminen suomalaisten varhais historiaan ja menneisyyden aikakausiin vahvistaa opiskelijan kykyä historialliseen empatiaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso ohjaa opiskelijaa tutustumaan paitsi historian, myös arkeologian ja kansatieteen tutkimusmenetelmiin ja -tuloksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan suomalaista kulttuuriperintöä osana Ruotsin ja Venäjän valtakunnan kulttuuria. Tämän lisäksi tutustutaan lappilaiseen ja saamelaiseen kulttuuriperintöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia ja monipuolisia formatiivisia ja summatiivisia arviointimenetelmiä. Arviointi kohdistuu niin tiedollisten kuin taidollistenkin tavoitteiden saavuttamiseen. Laaja-alaisen osaamisen arvioinnissa painottuvat erityisesti hyvinvointiosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisia yhteistyötahoja: Lapin maakuntamuseo, Totto ry, Oulun yliopiston kulttuuriantropologia ja arkeologia. Opintojakson aikana on mahdollista vieraillla Lapin maakuntamuseossa ja toteuttaa opintomatka Turkuun tai Helsinkiin.

Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6), 2 op (OJ144)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa ajallisissa ja maantieteellisissä konteksteissa, ja samalla se tukee opiskelijan oman identiteetin rakentamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan kykyä ymmärtää ja hyväksyä erilaisia ajattelutapoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa hyödynnetään historian metodien ja kysymyksenasettelun lisäksi kulttuurien tutkimuksen lähtökohtia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tarkastelee, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten ne on perusteltu eri aikoina. Jakso kannustaa kunnioittamaan erilaista kulttuuriperintöä mutta myös kulttuuriperinnön kriittiseen reflektointiin ja moniperspektiiviseen suhtautumiseen. Yksi keskeinen näkökulma on globalisoituva kulttuuri.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia ja monipuolisia formatiivisia ja summatiivisia arviointimenetelmiä. Arviointi kohdistuu niin tiedollisten kuin taidollistenkin tavoitteiden saavuttamiseen. Laaja-alaisen osaamisen arvioinnissa painottuvat erityisesti hyvinvointiosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisia yhteistyötahoja: maahanmuuttajajärjestöt, matkailuelinkeino, Lapin yliopiston matkailututkimus, Moninet, vaihto-opiskelijat, saamelaiden edustajat.

Historian kertaus (HI7), 2 op (OJ145)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Yleisen ja Suomen historian eri aikakausien aihekokonaisuuksien hahmottaminen, kertaaminen ja syventäminen
- Teksti-, kartta-, tilasto- ja kuvadokumenttien analysointitaitojen kertaaminen ja syventäminen
- Valmiuksien luominen historian ylioppilastutkinnon reaalikokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Historian keskeisten oppisisätöjen kertaaminen ja täydentäminen
- Historian analysointitapojen kertaminen ja täydentäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeinen osa opintojaksoa on kerrata ja opiskella lähdekriittisyyttä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan tutkitun tiedon arvostamista ja ymmärtämistä, minkä pohjalta opiskelija pystyy muodostamaan perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Keskeistä on myös historian peruskäsitteiden ymmärtäminen ja osaaminen. Historian tekstitaitojen vahvistaminen vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa. Tavoitteellisuus edellyttää järjestelmällistä erilaisten tekstien käyttöä opetuksessa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Asettuminen menneisyyden ihmisten asemaan vahvistaa kykyä asettua toisen ihmisen asemaan ja ymmärtää tämän ratkaisuja aikansa lähtökohdista (historiallinen empatia).

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan asiaperusteista argumentointia mm. esseevastausten kirjoittamisen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä. Opintojakson aikana voidaan antaa harjoitustehtävistä ja argumentaatiotaitojen kehittymisestä opettajapalautetta sanallisesti tai kirjallisesti. Myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Laaja-alaisen osaamisen arvioinnissa painottuvat erityisesti vuorovaikutusosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kansainvälinen politiikka tänään (HI8), 2 op (OJ146)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija laajentaa ja syventää tietojaan tämän päivän maailman tapahtumista.
- kriittinen tiedonhankinta ja tiedon käsittely
- historiallisen tutkimusprosessin oppiminen
- mahdollista myös vertaisarvioinnin oppiminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutkitaan ajankohtaisia maailman tapahtumia suomen- ja/tai vieraskielisen materiaalin avulla.
- opiskellaan kriittistä lähteiden käyttöä
- laaditaan kootun aineiston pohjalta tutkielma ja esitetään sen tulokset
- mahdollista myös tutkielman opponointi/vertaisarviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla perehdytään omavalintaiseen maailmantapahtumaan tai -ilmiöön ja siten syvennetään globaali- ja kulttuuriosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla hyödynnetään ja arvioidaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta. Tavoitteena on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, minkä pohjalta opiskelija pystyy muodostamaan perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana laaditaan tutkielma joko yksin tai työparin kanssa, jolloin vuorovaikutusosaaminen on keskeinen osa työskentelyä. Tutkielman tulosten esittäminen suullisesti muulle ryhmälle vahvistaa myös tätä taitoa. On myös mahdollista, että tutkielmat käydään läpi opiskelijaopponointina tai vertaisarviointina, jolloin korostuu vuorovaikutus.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä. Opiskelija saa myös sanallisen tai kirjallisen palautteen. Mahdollista myös vertaisopponointi ja/tai palautekeskustelu. Arviointi kohdistuu niin tiedollisten kuin taidollistenkin tavoitteiden saavuttamiseen. Laaja-alaisen osaamisen arvioinnissa painottuvat erityisesti vuorovaikutusosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. **Ensin on suoritettava opintojakso HI2.**

Suurvaltojen historia (HI9), 2 op (OJ147)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää, miten suurvallat ovat syntyneet, kehittyneet ja kadonneet.
- Opiskelija tuntee keskeisten suurvaltojen (Kiina, Venäjä, Yhdysvallat) historian merkittävimmät vaiheet.
- Opiskelija osaa analysoida keskeisten suurvaltojen asemaa ja toimintaa nykyajan maailmassa.
- Mahdollista on myös harjoittaa esseiden kirjoittamisen taitoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy johonkin tai joihinkin menneisyyden suurvaltoihin ja sen/niiden historiaan.
- Opiskelija perehtyy Kiinan, Venäjän ja Yhdysvaltojen historiaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perehtyessään menneisyyden suurvaltoihin ja nykyisiin johtaviin suurvaltoihin opiskelija vahvistaa globaali- ja kulttuuriosaamistaan sekä ymmärtää moninaisuutta. Opinnot ohjaavat opiskelijaa myös kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla on mahdollista tehdä essee omavalintaisesta menneisyyden suurvallasta tai perehtyä itse nykyisiin suurvaltoihin. Tällöin opiskelija oppii hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Tuottaessaan omia töitä opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan muutos ja jatkuvuuden tematiikkaa erityisesti Kiinan, Venäjän ja Yhdysvaltojen historiassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia ja monipuolisia formatiivisia ja summatiivisia arviointimenetelmiä, esim. harjoitustehtävien opettajapalaute, sanallinen palaute/ arviointi ja vertaisarviointi. Arviointi kohdistuu niin tiedollisten kuin taidollistenkin tavoitteiden saavuttamiseen. Laaja-alaisen osaamisen arvioinnissa painottuu globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. **Ensin on suoritettava opintojakso HI2.**

Yleinen taidehistoria (HI10), 2 op (OJ288)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää taiteen muutoksen suhteessa yhteiskunnan kehitykseen.
- Opiskelija tuntee länsimaalaisen kulttuuriperinnön kuvataiteen ja arkkitehtuurin osalta.
- Opiskelija osaa tarkastella länsimaalaista taidetta ja arkkitehtuuria osana kulttuurista globalisaatiota.
- Opiskelija pystyy analysoimaan taidetta ja arkkitehtuuria kulttuurisessa ja historiallisessa kontekstissa.
- Opiskelija osaa arvioida erilaisten taidetyylien ja -aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskellaan eurooppalaisen kulttuuripiirin ja länsimaalaisen taiteen ja arkkitehtuurin kehitystä esihistoriasta nykypäivään.
- Tutustutaan taiteen ja arkkitehtuurin historiaan maailmankuvan välittäjänä ja muokkaajana.
- Pohditaan taiteen ja arkkitehtuurin muotoutumista erilaisten aatteiden kehityksen myötä.
- Vierailaan internetin välityksellä taidehistoriallisissa kohteissa ja taidemuseoissa ympäri maailmaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tekee näkyväksi identiteettien monimuotoisuuden ja muutoksen taiteen ja arkkitehtuurin kontekstissa. Samalla se tukee opiskelijan oman identiteetin rakentamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan kykyä ymmärtää ja hyväksyä erilaisia ajattelutapoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Taidehistoria vahvistaa opiskelijan tuntemusta kulttuurista ja kulttuuriperinnöstä. Samalla se syventää opiskelijan yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä. Opintojakson keskeinen osa on länsimaalainen kulttuuriperintö ja sen kehittyminen kuvataiteen ja arkkitehtuurin osalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon tuntiaktiivisuus, oppimisprosessi ja opintojakson aikana tehdyt tuotokset. Numeroarviointi.

Suomen taidehistoria (HI11), 2 op (OJ289)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii Suomen taiteen arkkitehtuurin kehityksestä esihistoriasta nykypäivään.
- Opiskelija tuntee suomalaista kulttuuriperintöä taiteen ja arkkitehtuurin osalta.
- Opiskelija osaa tarkastella suomalaista taidetta ja arkkitehtuuria osana kansainvälisiä taidesuuntauksia.
- Opiskelija pystyy analysoimaan suomalaista taidetta ja arkkitehtuuria kulttuurisessa ja historiallisessa kontekstissa.
- Opiskelija osaa arvioida Suomen taiteen ja arkkitehtuurin sekä suomalaisen taidemaailman vaikutusta Suomen historiaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käsitellään Suomen taidetta ja arkkitehtuuria esihistoriasta nykypäivään.
- Tutustutaan Suomen taiteen ja arkkitehtuurin historiaan maailmankuvan välittäjänä ja muokkaajana.
- Pohditaan Suomen taiteen ja arkkitehtuurin kehittymistä erilaisten aatteiden ja yhteiskunnan muutosten myötä.
- Tutustutaan suomalaisiin taidemuseoihin ja arkkitehtoonisiin kohteisiin internetin välityksellä.
- Tutustutaan Rovaniemen ja Lapin taiteen historiaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista harjoitellaan eri työskentelytavoissa. Opintojaksolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Suomen taiteen historian tuntemus lisää opiskelijan tietoutta omista kulttuurisista juuristaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan kehitystä taiteen kehityksen rinnalla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Taiteen historiaa tarkastellaan eri tieteenalojen kautta. Niiden avulla opiskelija pystyy sijoittamaan kuvataidetta esimerkiksi taloudelliseen ja poliittiseen kontekstiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon tuntiaktiivisuus, oppimisprosessi ja opintojakson aikana tehdyt tuotokset. Numeroarviointi.

Pohjoinen ulottuvuus (HI12), 2 op (OJ506)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee Lapin historiaa ja nykyaikaa.
- Opiskelija ymmärtää lappilaisen kulttuurin erityispiirteitä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lapin maakunnan historian keskeiset vaiheet ja yhteiskunnalliset muutokset
- Lappilainen luonto ja kulttuuriperintö
- Lappi saamelaiden ja suomalaisten maana ja kansainvälisen kanssakäymisen alueena

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa perehdytään pohjoisen yhteiskunnan erityispiirteisiin, mm. saamelaisiin vähemmistökuultuurina. Siten siinä korostuvat myös tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden näkökulmat. Opintojakso syventää opiskelijan ymmärrystä Lapin erityispiirteistä osana suomalaista yhteiskuntaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso vahvistaa lappilaisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön ymmärtämistä ja tuntemusta. Tässä korostuu erityisesti saamelaiskulttuurin erityispiirteiden huomiointi ja ymmärtäminen.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso vahvistaa lappilaisen opiskelijan oman identiteetin ymmärtämistä huomiomalla laaja-alaisesti lappilaiseen kulttuuriin liittyviä osatekijöitä (mm. kirjallisuus, kuvataide) sekä syventämällä Lapin historian tuntemusta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa voidaan historian lisäksi hyödyntää eri tieteenalojen, kuten yhteiskuntatieteiden, maantieteen ja biologian, näkökulmia sekä lappilaisten kulttuuriosaajien tai -laitosten asiantuntemusta (esim. kirjallisuus, kuvataide, musiikki).

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä. Opintojakson arviointiin voidaan käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä, joissa huomioidaan esimerkiksi opiskelijan omat tuotokset ja/tai vertaisarviointi. Laaja-alaisessa osaamisessa painottuvat erityisesti yhteiskunnallinen osaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa voidaan tehdä monipuolisesti yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa (mm. biologia, maantiede, kuvataide, musiikki). Voidaan myös hyödyntää paikallisia eri alojen osaajia sekä taidelaitoksia ja yliopistoa. Opintojakson aikana on mahdollista tehdä opintovierailuja esim. Arktikumiin, Pöykkölän kotiseutumuseoon, Metsämuseoon tai Inarin Siidaan. **Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.**

7.12. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakoulu yhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestäväen kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsenyneyttä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta (YH1), 2 op (OJ582)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä

- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Paikallinen lisäys

- tuntee Rovaniemen paikallisen päätöksenteon organisaation rakenteen ja vaikutuskanavat
- hahmottaa Lapin arktisen merkityksen suomalaisessa yhteiskunnassa

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta
- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen

Paikallinen lisäys

- Modernin palveluyhteiskunnan haasteet harvaanasutussa, pitkien välimatkojen Lapissa
- Matkailun ja alkutuotannon merkityksen huomioiminen yhteiskunnallisessa päätöksenteossa
- Ympäristöarvojen painotus haavoittuvassa arktisessa luonnossa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan asiapitoista argumentointia sekä kehitetään monipuolista medioiden ja yhteiskunnallisen tiedon analysointia. Opetellaan arvostamaan erilaisia näkemyksiä yhteiskunnasta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oman, itsenäisen identiteetin rakentamista. Samalla opitaan suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin. Siinä korostuu hyvinvointiyhteiskunnan nykyisyys ja osallisuus sen kehittämisessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskuntatieteellinen näkökulma ja dokumenttien tutkiminen vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa ja ilmiöiden monitieteisen tarkastelun ymmärtämistä. Tavoitteellisuus edellyttää mm. medioiden tuottaman materiaalin ja tilastojen käyttöä opetuksessa. Opintojakson tehtävät kehittävät opiskelijan yhteiskunnallista osallisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Voidaan toteuttaa monipuolisia ja erilaisia arviointimenetelmiä, joihin voi sisältyä esimerkiksi galluptehtävä tai jokin muu osallisuutta edellyttävä tehtävä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Sen voi suorittaa yksittäisenä tai osana HI3YH1-opintojaksoa.

Suomalaisen yhteiskunnan ja hyvinvointivaltion kehitys (HI3YH1), 4 op (OJ581)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Taloustieto (YH2), 2 op (OJ583)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*

- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Paikallinen lisäys

- huomioi Lapin erityisen aseman arktisena toimintaympäristönä eri elinkeinoissa ja luonnon hyödyntämisessä.

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys

- julkisen talouden vaikutus Lapin kuntien elinvoimaisuuteen
- yksityisen yritystoiminnan ja palvelusektorin merkityksen ymmärtäminen uusien työpaikkojen syntymisessä Lapissa
- Lapin luonnon ja elinkeinojen yhteensovittamisen haasteiden ymmärtäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan asiapitoista argumentointia sekä taloudellisen tiedon analysointia yksin ja yhdessä. Harjoitellaan myös omista lappilaisista lähtökohdista kumpuavan näkökannan perusteltua esittämistä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oman, itsenäisen taloudellisen identiteetin ymmärtämistä. Samalla opitaan suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta sekä asettamaan sen haasteita ja ilmiöitä alueellisesta ja kansallisesta näkökulmasta laajempaan perspektiiviin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso auttaa hahmottamaan globaalien, kansainvälisten tapahtumien vaikutusta arktiseen toimintaympäristöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Voidaan toteuttaa monipuolisia ja erilaisia arviointimenetelmiä, joihin voi sisältyä esimerkiksi arvioitava yritystehtävä tai jokin muu itsenäistä tiedonhankintaa edellyttävä tehtävä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan mieluiten viimeisenä opintovuotena. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Sen voi suorittaa yksittäisenä tai samanaikaisena talousmatematiikan opintojakson (MAB6+7 tai MAA9) kanssa.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3), 2 op (OJ290)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä
- ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista
- tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena
- osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Paikallinen lisäys

- Lapin ja arktisen ympäristön näkökulma globalisoituneessa Euroopassa
- tutustutaan pohjoiseen ulottuvuuteen
- laaja-alainen turvallisuuskäsitys arktisessa ympäristössä

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus
- kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet
- Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja
- kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus
- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus
- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuussuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

Paikallinen lisäys

- Lapin haavoittuva ympäristö, ilmastonmuutoksen voimakkaammat vaikutukset ja kestävä kehityksen periaatteiden merkitys alueen elinkeinoille
- arktisen alueen yhteistyöverkostot
- yhteiskunnan moninaisuuden ja saamelaiskulttuurin merkitys
- turvallisuuspolitiikan haasteet arktisessa ympäristössä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vahvistetaan opiskelijan tietoisuutta yhteiskunnallisen osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Lisätään kulttuurisen moninaisuuden tuntemusta ja erilaisuuden hyväksymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa hyödynnetään oppilaan omaa arviointia ja mahdollisuuksien mukaan vertaisarviointia. Opintojaksolla annetaan palautetta arvioinnista erilaisten tehtävien ja työmuotojen yhteydessä koko opintojakson ajan. Opintojaksolla korostuvat taidot hankkia yhteiskunnallista tietoa ja muodostaa perusteltuja kantoja. Arviointi pohjautuu monipuoliseen osaamisen näyttöön. Arviointi numerolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan ensimmäisenä yhteiskuntaopin opintojaksona. Sen itsenäisestä suorittamisesta voidaan sopia opettajan kanssa.

Lakitieto (YH4), 2 op (OJ584)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuusoikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

- *tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä Lapin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kanssa*
- *hyödynnetään mahdollisesti Rovaniemen käräjäoikeutta tai hovioikeutta vierailukohteina*
- *mahdollinen kunnallisen kuluttajaneuvojan tapaaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Pyritään avaamaan ikkunoita oikeustieteellisiin opintoihin kurkistuksella Lapin yliopiston oikeustieteen tiedekunnan opintojen sisältöihin tai mahdollisen vierailijan kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan oikeudellisten tapauksien ratkaisuja, pohditaan yhdessä asiaan liittyvää juridiikkaa ja oikeuden toteutumista. Hahmotetaan kansalaisen asemaa oikeusvaltiossa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oman elämän hallintaa. Se vahvistaa oikeusvaltion toimintaperiaatteiden ymmärtämistä ja antaa keinoja toimia elämän eri murrosvaiheissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Voidaan toteuttaa monipuolisia ja erilaisia arviointimenetelmiä. Oikeustapausten ratkaisuharjoitukset taitotavoitteineen voidaan ottaa mukaan arvioinnin perusteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan opintojen toisena tai kolmantena vuonna. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Yhteiskuntaopin kertaus (YH5), 2 op (OJ585)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerta yhteiskuntaopin oppiaineen keskeisiä sisältöjä ylioppilastutkintoa varten
- osaa soveltaa oppimiaan asioita erilaisissa yhteiskuntaan liittyvissä tilanteissa
- tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa toimia yhteisön aktiivisena jäsenenä
- tuntee yhteiskunnassa esillä olevaa julkista keskustelua ja osaa arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan aiemmin käytyjen yhteiskuntaopin opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.
- Tutustutaan laaja-alaisempiin, monitieteellisiin lähestymiskulmiin ajankohtaisissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä
- Harjoitellaan vastaustekniikkaa ja omien argumenttien selkeää esilletuomista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson keskeinen sisältö koostuu suomalaisen yhteiskunnan rakenteiden ymmärtämisestä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan yhteiskunnallisten tapauksien problematiikkaa, pohditaan yhdessä asioihin liittyvää yhteiskunnallista argumentointia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoitellaan monitieteellistä argumentaatiota. Hyödynnetään eri tieteenalojen tuottamaa materiaalia yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämisessä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oman elämän hallintaa. Se vahvistaa yhteiskunnan toimintaperiaatteiden ymmärtämistä ja antaa keinoja ilmaista omia perusteltuja näkemyksiä kirjallisesti yhteiskuntaopin ylioppilaskokeessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä. Opintojakso päättyy preliminäärikokeeseen, joka mittaa laajemmin yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen tasoa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan yhteiskuntaopin viimeisenä opintojaksona ennen ylioppilaskoetta. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Yritystalous (YH6), 2 op (OJ586)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa monipuolisen kuvan yrityksen perustamisesta ja toiminnasta
- Opiskelija ymmärtää yrittäjyyden merkityksen
- Opiskelija perehtyy taloustieteen metodeihin yritystutkimuksen tai työelämäanalyysin avulla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yrittäjyyden ja yritystalouden merkitys yhteiskunnassa
- Yritystoiminnan perusteet
- Globalisaation luomat haasteet
- Kansainvälistymisen vaikutukset työelämässä
- Lappilaisen ja rovaniemeläisen yritystoiminnan erityispiirteet

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä. Arviointi kohdistuu niin tiedollisten kuin taidollistenkin tavoitteiden saavuttamiseen. Laaja-alaisen osaamisen arvioinnissa painottuvat erityisesti vuorovaikutusosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Voidaan toteuttaa yhteistyössä muiden oppilaistosten tai verkko-opetusta antavien tahojen kanssa. Yhteistyötä voidaan tehdä paikallisten yritysten ja yrittäjäjärjestöjen kanssa mm. asiantuntijavierailujen ja opintokäyntien muodossa. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Syventävä taloustieto (YH7), 2 op (OJ587)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla syvennetään YH2-moduulissa opiskeltavia tietoja ja taitoja.
- Opintojakso antaa hyvät valmiudet hakea kauppakorkeakoulujen ja yliopistojen taloustieteelliseen koulutukseen sekä ammattikorkeakoulujen liiketalouden koulutusohjelmiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan taloustieteen keskeisiin teorioihin, käsitteisiin, kuvaajiin ja mallintamiseen ja siihen, miten tämänhetkisiä taloudellisia ilmiöitä voidaan kuvata ja selittää näiden avulla.
- Opintojaksolla hyödynnetään myös mahdollisuuksien mukaan matematiikan ja tilastotieteen menetelmiä taloudellisten ilmiöiden selittämisessä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso vahvistaa jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan YH2:n suorittamisen jälkeen.

Taloustiede (MAA9 + MAB6 + YH2), 4 op (OJ52)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.13. Uskonto (KT)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä

vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmantutkimuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeisiin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa

valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.13.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä (UE1), 2 op (OJ119)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa välineitä oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Opintojakson sisällöt tukevat valmiuksia ymmärtää ja arvostaa itseä ja muita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla perehdytään maailman uskontotilanteeseen, uskonnonvapauteen sekä juutalaisuuden ja islamin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Opiskelija saa valmiuksia kehittää taitojaan toimia osana katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisia työyhteisöjä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot. Arviointi perustuu monipuoliseen kirjalliseen ja suulliseen näyttöön. Koodipäivänä on mahdollista pitää päättökoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi ennen muita uskonnon opintojaksoja. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Maailmanlaajuinen kristinusko (UE2), 2 op (OJ120)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisuus ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana perehdytään kristinuskon merkitykseen kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta. Samalla kehitetään kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla käytetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Koodipäivänä on mahdollista pitää päättökoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana on mahdollista vieraila jossakin paikkakunnan kristillisessä yhteisössä.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3), 2 op (OJ121)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla on mahdollista huomioida paikkakunnalla vaikuttavia uskonnollisia yhteisöjä.

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Opintojakso kehittää opiskelijan valmiuksia hahmottaa ja analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppimisprosessin aikainen arviointi voi pohjautua esimerkiksi kirjallisiin tehtäviin, paritöihin tai esitelmiin. Koodipäivänä on mahdollista pitää päättökoe.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (UE4), 2 op (OJ122)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisien uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Perehdyttäessä suomalaisen katsomuksellisen kentän piirteisiin ja uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin opiskelija saa valmiuksia empatiaan, yhteistyöhön ja kunnioittavaan vuoropuheluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana käytetään erilaisia arviointimenetelmiä, kuten esimerkiksi oppimisprosessin yhteydessä tehtäviä yksilö- ja paritöitä. Opintojakson aikana on mahdollista toteuttaa vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan. Koodipäivänä on mahdollista pitää päättökoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana on mahdollista vieraillla paikallisissa uskonnollisissa yhteisöissä tai Arktikumissa.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa (UE5), 2 op (OJ123)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen. Opintojakson aikana perehdytään uskonnolliseen symboliikkaan ja siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla käytetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Koodipäivänä on mahdollista pitää päättökoe.

Uskonto, tiede ja media (UE6), 2 op (OJ124)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta
- tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa
- osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskuntoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskuntoon liittyvää tietoa

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso antaa valmiuksia analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskuntoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla käytetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Koodipäivänä on mahdollista pitää päättökoe.

Kohti uskonnon ainerealia (UE7), 2 op (OJ125)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on vahvistaa osaamista uskonnon opetussuunnitelman mukaisissa sisällöissä.
- Tavoitteena on vahvistaa esseevastaustekniikkaa uskonnon ainereaalikokeessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan pakolliset ja syventävät uskonnon opintojaksot.
- Opintojakson aikana harjoitellaan esseevastausten kirjoittamista.
- Tutustutaan aiempien vuosien uskonnonreaalikoetehtäviin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi annetaan S-merkintänä, kun opiskelija on ollut aktiivisesti läsnä opintojakson opetuksessa ja tehnyt vaadittavat tehtävät.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa uskonnon ainerealiin valmistautuville. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

7.13.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä (UO1), 2 op (OJ507)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *tuntee ortodoksinen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntaan sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana
- kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset

Ortodoksisuus maailmassa (UO2), 2 op (OJ508)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle
- hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- tutustuu ortodoksiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä
- tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen
- ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen
- Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset
- ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet
- orientaaliset ortodoksiset kirkot
- läntinen kristillisuus, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisuus sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus
- ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja
- ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UO3), 2 op (OJ509)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksiseen kirkkoon*
- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (UO4), 2 op (OJ350)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*

- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa
- ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan
- kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa
- luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa
- kristinusko suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus (UO5), 2 op (OJ351)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta
- kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja
- perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta
- tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja
- ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron
- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa
- ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa

Ortodoksisuus, tiede ja media (UO6), 2 op (OJ352)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan
- perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta
- perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan
- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksisen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma
- uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki
- tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus

7.14. Elämänkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämänkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämänkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämänkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämisaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämänkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämänkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämänkatsomuksellisissa pohdintoissa. Elämänkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämänkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu

ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämäkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämäkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämäkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämäkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämäkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämäkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämäkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämäkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestäväällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastonmuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämäkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa

toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastomuutosta. Näin elämäkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämäkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämäkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentamista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämäkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä (ET1), 2 op (OJ111)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämänkatsomuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin
- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämänkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.*

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

näky opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Hyvinvointiosaaminen korostuu tässä opintojaksossa. Keskeisinä sisältöinä ovat mm. erilaiset hyvän elämän tekijät ja ulottuvuudet, elämänhallinnan taidot, yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä ja ihmisen olemassaolon peruskysymykset.

Vuorovaikutusosaaminen

näky opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Elämänkatsomustiedossa opetusryhmät ovat yleensä pieniä, mikä mahdollistaa oppilaskeskeiset työskentelytavat, esim. pari- ja ryhmätyöskentelyn.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa harjoittavansa ja hallitsevansa erilaisia vuorovaikutusosaamiseen liittyviä ulottuvuuksia sekä ymmärtävänsä, pohtivansa ja kriittisesti tarkastelevansa erilaisia hyvinvointiosaamiseen liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään sekä kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinen suorittaminen ei ole suositeltavaa.

Minä ja yhteiskunta (ET2), 2 op (OJ112)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäntarkastelukselle ja elämänvalinnoille*
- *osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia*
- *osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota*
- *osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologioita ja piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja*
- *ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalien oikeudenmukaisuuden sekä kestävänsä tulevaisuuden rakentamisen periaatteita*
- *osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä*
- *osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentamaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- *kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipäiväinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät*
- *median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäntarkasteluun*
- *aikalaiskriittikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja*

- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

näky opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa ymmärtävänsä, pohtivansa ja kriittisesti tarkastelevansa erilaisia yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinen suorittaminen ei ole suositeltavaa.

Minä, elämä ja yhteiskunta (ET1+2), 4 op (OJ118)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen
- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäncatsomuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin
- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämäncatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäncatsomukselle ja elämäncvalinnoille
- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologioita piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalien oikeudenmukaisuuden sekä kestävänc tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija suorittaa elämäncatsomustiedon kaksi pakollista valtakunnallista moduulia ajallisesti lähekkäin, kahden peräkkäisen jakson aikana, minkä vuoksi hän pystyy paremmin hyödyntämään ensimmäisessä moduulissa oppimiaan käsitteitä, tietoja ja taitoja jälkimmäisen moduulin suorittamisen yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- minuus, elämäncatsomus, maailmancatsomus ja maailmancuva
- hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja
- luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- yksilöllisyys, elämäncvalinnat ja elämänchallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäncäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipärainen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät

- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

näkyvät opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaaminen

näkyvät opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Elämäntutkimustiedossa opetusryhmät ovat yleensä pieniä, mikä mahdollistaa oppilaskeskeiset työskentelytavat, esim. pari- ja ryhmätyöskentelyn.

Hyvinvointiosaaminen

näkyvät opintojaksossa käsitellyissä aiheissa, opettajan suunnittelemissa oppimistehtävissä sekä opintojakson aikaisessa suullisessa viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

Hyvinvointiosaaminen korostuu tässä opintojaksossa. Keskeisinä sisältöinä ovat mm. erilaiset hyvän elämän tekijät ja ulottuvuudet, elämäntutkimuksen taidot, yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä ja ihmisen olemassaolon peruskysymykset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso koostuu kahdesta moduulista. Opintojakso (4 op) arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Opiskelija voi halutessaan suorittaa vain jomman kumman opintojakson moduuleista, jolloin suoritus (2 op) arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.

- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa harjoittavansa ja hallitsevansa erilaisia vuorovaikutusosaamiseen liittyviä ulottuvuuksia sekä ymmärtävänsä, pohtivansa ja kriittisesti tarkastelevansa erilaisia hyvinvointiosaamiseen ja yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson itsenäinen suorittaminen ei ole suositeltavaa.

Kulttuurit (ET3), 2 op (OJ113)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi
- kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksoon sisältyy mm. Unescon maailmanperintöohjelmaan tutustuminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eri ihmistieteiden (kulttuuriantropologia, historia, yhteiskuntatieteet) näkökulmat kulttuuria ja kulttuuriperintöä koskevassa tutkimuksessa vahvistavat monitieteistä ja luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa ymmärtävänsä, pohtivansa ja kriittisesti tarkastelevansa erilaisia globaaleja kysymyksiä ja kulttuureihin liittyviä ulottuvuuksia sekä harjoittavansa monitieteistä näkökulmaa. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisina yhteistyökumppaneina opintojaksolla ovat Lapin yliopiston kulttuurihistorian oppiaine ja Oulun yliopiston Historia-, kulttuuri- ja viestintätieteiden tutkimusyksikkö sekä elämäntutkimustiedon oppiaine.

Opintojakso soveltuu itsenäisesti suoritettavaksi.

Katsomukset (ET4), 2 op (OJ114)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä maailman- ja elämäntutkimuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä*
- *ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia*

- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämäkatsomukseensa
- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämäkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämäkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämäkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämäkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulissa tutustutaan erilaisiin moraalijärjestelmiin ja niiden taustalla oleviin maailmankatsomuksellisiin näkemyksiin. Erilaisten ideologioiden, maailmankatsomuksien, kuten esim. liberalismiin, sosialismiin ja nationalismiin ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön ovat esillä opintojaksossa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uskonnon, filosofian, historia-tieteen ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutumiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.

- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa ymmärtävänsä, pohtivansa ja kriittisesti tarkastelevansa erilaisia globaaleja kysymyksiä sekä kulttuureihin liittyviä ulottuvuuksia sekä harjoittavansa monitieteistä näkökulmaa. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisina yhteistyökumppaneina opintojaksolla ovat Oulun yliopiston elämäkatsomustiedon oppiaine sekä kulttuuriantropologian ja historian oppiaineet (yleinen historia, aate- ja oppihistoria sekä Suomen ja Skandinavian historia) sekä Lapin yliopiston kulttuurihistorian oppiaine.

Opintojakso soveltuu itsenäisesti suoritettavaksi.

Uskonnot ja uskonnottomuus (ET5), 2 op (OJ115)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*
- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet*
- *ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulissa tutustutaan globaalista näkökulmasta erilaisiin uskonnollisiin ja uskonnottomiin maailmankatsomuksiin. Moduulissa korostuu myös erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeys.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.
- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa ymmärtävänsä, pohtivansa ja kriittisesti tarkastelevansa erilaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja kysymyksiä sekä kulttuureihin liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisina yhteistyökumppaneina opintojaksolla ovat Oulun yliopiston elämäntutkimustiedon oppiaine sekä kulttuuriantropologian ja historian oppiaineet (yleinen historia, aate- ja oppihistoria sekä Suomen ja Skandinavian historia) sekä Lapin yliopiston kulttuurihistorian oppiaine ja Rovaniemen seurakunta.

Opintojakso soveltuu itsenäisesti suoritettavaksi.

Tulevaisuus (ET6), 2 op (OJ116)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunteita, kestävästi tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*

- osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäkatsomukseensa
- ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa
- globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset
- yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana
- erilaisia fiktiviisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee yhteiskunnallisen osaamisen syntyä. Se auttaa hahmottamaan, millaisia asioita olisi tärkeä ymmärtää hyväksi ja aktiiviseksi kansalaiseksi tullakseen. Opiskelijat oppivat perustelemaan mielipiteitään esimerkiksi ihmisoikeuksista erilaisissa kulttuureita, tasa-arvoa, teknologista kehitystä ja ympäristöä koskevissa kysymyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla korostuu erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaaminen ja niiden välisen vuoropuhelun tärkeys. Kulttuuriperintöä arvostetaan sekä reflektoidaan ja suhtaudutaan siihen moniperspektiivisesti. Opintojaksolla huomioidaan maailman verkottuminen ja globaalin kansalaisuuden muotoutuminen sekä keskinäiset riippuvuudet.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla pohditaan eettisesti ja ympäristön kannalta kestävästä elämäntapaa ja konkreettisia keinoja edistää sitä. Opintojaksolla suuntaudutaan tämän päivän yhteisöjen toiminnan perusteista kohti tulevaisuuden kestäviä valintoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.

- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia oppimistehtäviä ja mahdollisesti esimerkiksi opiskelijoiden keskustelu- ja argumentaatiotaitojen kehittymistä.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa ymmärtävänsä, pohtivansa ja kriittisesti tarkastelevansa erilaisia yhteiskunnallisia, globaaleja, kulttuureihin sekä eettisyyteen ja ympäristöosaamiseen liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään

Opintojakson vapaa kuvaus

Mahdollisina yhteistyökumppaneina opintojaksolla ovat Oulun yliopiston elämäkatsomustiedon oppiaine sekä tulevaisuudentutkimuksen oppiaine.

Lisäksi mahdollisina yhteistyökumppaneina opintojaksolla ovat Oulun yliopiston historian oppiaineet (yleinen historia, aate- ja oppihistoria sekä Suomen ja Skandinavian historia) sekä Lapin yliopiston kulttuurihistorian oppiaine.

Opintojakso soveltuu itsenäisesti suoritettavaksi.

Elämäkatsomustietoa abiturienteille (ET7), 2 op (OJ117)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- valmentaa opiskelijaa elämäkatsomustiedon ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan aiemmin käytyjen elämäkatsomustiedon opintojaksojen keskeisiä sisältöjä. • Tutustutaan laaja-alaisempiin, monitieteellisiin lähestymiskulmiin elämäkatsomustiedon tehtävissä. • Harjoitellaan vastaustekniikkaa ja omien argumenttien selkeää esilletuomista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Elämäkatsomustiedon ylioppilaskokeen tehtävät ovat usein luonteeltaan poikkitieteellisiä. Opiskelija voi näin tässä opintojaksossa hyödyntää muissa oppiaineissa, esim. yhteiskuntaopissa, filosofiassa, uskonnossa, psykologiassa, oppimiseen asioita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

- Arviointi perustuu opiskelijan oppimisprosessin arviointiin.
- Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan tuottamia elämäkatsomustiedon ylioppilaskokeeseen valmentavia harjoitustehtäviä.
- Arviointi tekee näkyväksi opiskelijan osaamisen kehittymisen kohti oppiaineessa vaadittua osaamista.
- Arviointi on oppimisen aikaista, tukee opiskelijan oppimista ja edistää hänen pääsyään tavoitteisiinsa.

- Arviointi toteutuu opettajan suorittamana arviointina ja sen lisäksi - mahdollisuuksien mukaan - opiskelijan itsearviointina ja opiskelijoiden vertaisarviointina.
- Laaja-alaiset osaamisalueet näkyvät arvioinnissa siten, että opiskelija osoittaa ymmärtävänsä, pohtivansa, kriittisesti tarkastelevansa ja toteuttavansa erilaisia monitieteiseen ja luovaan osaamiseen liittyviä ulottuvuuksia. Tämä näkyy hänen oppimistehtävissään ja kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kertoo elämänskatsomustiedon keskeisiä sisältöjä ja valmentautuu opettajan johdolla elämänskatsomustiedon ylioppilaskokeeseen.

7.15. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykyinä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

*Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.*

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveystieteen ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestäväen kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiantietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluita. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä

eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveys voimavarana (TE1), 2 op (OJ183)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teorit ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli
- terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyden sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhyvinvointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät keskeiset tekijät, kuten ravinto, liikunta, uni ja seksuaalisuus, ovat tämän opintojakson perussisältöjä. Tavoitteena on, että opiskelija omaksuu ja syventää omaa osaamistaan (tietoja ja taitoja) elintavoissa ja arkisissa valinnoissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Tällä opintojaksolla opetellaan sanoittamaan, ilmaisemaan ja perustelemaan terveyteen liittyviä asioita. Terveyteen liittyvän peruskäsitteistön hallinta auttaa opiskelijaa keskustelemaan ja ilmaisemaan itseään erilaisissa tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa huomioidaan hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamiseen liittyvien tietojen ja taitojen hallinta sekä niiden ilmaisu ja perustelu.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi.

Terveys ja ympäristö (TE2), 2 op (OJ184)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa*
- *osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta*
- *osaa kuvata terveystieteen muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveystieteen merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle*
- *osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle*
- *osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*

- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta sekä terveysviestintä ovat tämän opintojakson keskeisimpiä sisältöjä. Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu tutkimuksen tekemisen periaatteisiin ja luotettavuuden arviointiin. Oleellista on myös ymmärtää kriittinen ja arvioiva asenne terveysviestinnässä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus ovat myös opintojakson keskeisimpiä sisältöjä. Tavoitteena on, että opiskelija pohtii ympäristön vaikutusta hyvinvointiin ja terveyteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen tutkimukseen liittyvissä asioissa. Eettisyys ja ympäristöosaaminen arvioidaan osana opiskelijan ympäristön terveysvaikutusten analysointia ja eettisten kysymysten ratkomista.

Terveys ja yhteiskunta (TE3), 2 op (OJ185)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautiin riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien*

merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta

- osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen ovat keskeisiä sisältöjä. Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen Suomessa ja tietää, mistä hakea eri palveluita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat eettinen ajattelu ja oikeudelliset kysymykset sekä terveyden eriarvoisuus. Tavoitteena on, että opiskelija monipuolistaa ajatteluaan eettisissä ja oikeudellisissa kysymyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Terveyden globaali eriarvoisuus sekä terveyden ja sairauden historia kuuluvat tähän opintojaksoon. Tavoitteena on, että opiskelija hahmottaa globaalien terveyserojen syitä sekä terveyden ja sairauden historiankulkua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallisen osaamisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tietoihin terveystietopalveluiden järjestämisestä Suomessa. Eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat arvioitaviksi eettisten ja oikeudellisten kysymysten pohdintoissa. Globaali- ja kulttuuriosaaminen ovat arvioitavana globaaleja terveyseroja käsiteltäessä sekä terveyden ja sairauden historiaa tarkasteltaessa.

Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen (TE4), 2 op (OJ186)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on valmistaa opiskelijaa terveystiedon ylioppilastutkinnon reaalikokeeseen. Tavoitteena on muodostaa opiskelijalle kokonaiskuva terveystiedon keskeisistä sisältöalueiden asioista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan pakollisten ja valtakunnallisten syventävien opintojaksojen tietoja ja taitoja. Opintojaksolla tutustutaan ajankohtaisiin terveystiedon teemoihin, perehdytään ylioppilastutkinnon vastaamisperiaatteisiin ja harjoitellaan erilaisiin kysymystyyppeihin vastaamista. Kannustetaan oppilasta luottamaan itseensä ja ajattelemaan ja pohtimaan terveystiedon asioita ja ilmiöitä monitieteisesti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa perehdytään terveyteen ja sairauteen vaikuttaviin asioihin laajempina kokonaisuuksina ympäristötekijät ja kestävä kehitys huomioiden.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Opintojaksossa opiskelijat ohjataan tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tarkasteluun. Lisäksi tuetaan opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa huomioidaan terveystietoon liittyvien kokonaisuuksien hallintaa ja soveltamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suositellaan käytäväksi valmistautuessa terveystiedon ylioppilastutkinnon reaalikokeeseen.

Ensiapu ja itsehoito (TE5), 2 op (OJ187)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opetella ensiavun perustietoja ja -taitoja
- edistää itsehoitovalmiuksia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ensiavun perustiedot ja -taidot
- itsehoito

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson keskeisenä sisältönä on oman ja muiden hyvinvoinnin lisääminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyvinvointiosaamista arvioidaan oppitunneilla osallistumisessa.

7.16. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesääätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä

- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearviointien eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja (LI1), 2 op (OJ168)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot kehittyvät tällä opintojaksolla. Opiskelijat tulevat eri kouluista ja opettelevat tällä opintojaksolla toimimaan muiden opiskelijoiden kanssa samassa ryhmässä erilaisissa ryhmämuodostelmissa. Opintojakso on suunnattu erityisesti 1. vsk:n opiskelijoille.

Hyvinvointiosaaminen

Liikunta toiminnallisena oppiaineena on vastapainoa luokkaopetukselle. Opintojakso tuo liikuntaa koulupäiviin ja vähentää opiskelijoiden istumisen määrää. Vapaampi sosiaalinen kanssakäyminen ja fyysinen aktiivisuus virkistävät ja lisäävät hyvinvointia ja jaksamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutusosaamisessa arvioidaan opiskelijan kykyä toimia ryhmissä ja oman toiminnan vaikutusta muihin ryhmän jäseniin. Hyvinvointiosaamisessa arvioidaan opiskelijan aktiivisuutta ja osallistumista oppitunneilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso sisältää monipuolista liikuntaa koululla ja koulun lähiympäristössä. Opintojaksolla opetellaan liikkumaan ja toimimaan isossa ryhmässä. Opintojaksoa ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi.

Aktiivinen elämä (LI2), 2 op (OJ169)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta*
- *osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- *fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen*
- *liikkuvuus ja kehonhuolto*
- *ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa*

- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tiedostaa liikunnan ja fyysisen kunnon merkityksen opiskelu- ja työhyvinvoinnin näkökulmasta. Opiskelija huomioi turvallisuuden ja riskitekijöiden, esimerkiksi lämmittelyn, suoritustekniikan ja intensiteetin, merkityksen toimintakyvylle.

Hyvinvointiosaaminen

Liikunta toiminnallisena oppiaineena on vastapainoa luokkaopetukselle. Opintojakso tuo liikuntaa koulupäiviin ja vähentää opiskelijoiden istumisen määrää. Vapaampi sosiaalinen kanssakäyminen ja fyysinen aktiivisuus virkistävät ja lisäävät hyvinvointia ja jaksamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen arvioidaan opiskelijan taidoissa suorittaa liikuntaa turvallisuusnäkökulmat huomioiden. Hyvinvointiosaamisessa arvioidaan opiskelijan aktiivista osallistumista oppitunneilla eri liikuntamuodoissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Moduuli sisältää monipuolista liikuntaa eri ympäristöissä. Moduulia ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi.

Uudet mahdollisuudet (LI3), 2 op (OJ170)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin
- harjaantuu kehon hallinnassa
- tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen
- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Motoristen taitojen oppiminen ja fyysisen toimintakyvyn kehittäminen ovat monitieteistä ja luovaa toimintaa. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää motoristen taitojen oppimisen ja fyysisen toimintakyvyn kehittämisen periaatteita.

Hyvinvointiosaaminen

Fyysisten ominaisuuksien kehittäminen ja toimintakyvyn ymmärtäminen ovat osa hyvinvointia. Tavoitteena on, että opiskelija tulee tietoiseksi fyysisen toimintakyvyn merkityksestä omalle hyvinvoinnille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Monitieteisen ja luovan osaamisen arviointi tulee esiin motoristen taitojen sinnikkäässä opettelussa sekä pitkäjänteisessä fyysisen toimintakyvyn kehittämisessä. Hyvinvointiosaamisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota fyysisten ominaisuuksien ja toimintakyvyn kehittämiseen.

Yhdessä liikkuen (LI4), 2 op (OJ171)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittää itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- *yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Paikallinen lisäys

- LI4-opintojakso on Rovaniemellä Vanhojen tanssit.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tanssit ovat globaaleja ilmaisumuotoja ja osa eri maiden kulttuuria. Vanhojen tanssit ovat myös osa suomalaista lukiokulttuuria. Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu erilaisiin tansseihin ja osallistuu Vanhojen tanssien esityksiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Tanssiliikunta edistää yhteenkuuluvuutta ja sosiaalista toimintakykyä. Tavoitteena on, että opiskelija harjoittelee ryhmässä toimimisen taitoja, käytöstapoja ja parin kunnioittamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen ovat arvioinnissa mukana eri tanssien osaamisessa ja Vanhojen tanssien -esityksiin osallistumisessa. Vuorovaikutusosaaminen näkyy ryhmässä ja parin kanssa toimiessa ja tanssiessa.

Virkistystä liikunnasta (LI5), 2 op (OJ172)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

- ulkoilu ja liikunta lähiympäristössä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vastuullista toimintaa on keskittyminen tarkoituksenmukaiseen toimintaan oppitunneilla antaen samalla myös muille keskittymisrauhan. Virkistyminen luonnossa ja ulkoilu lähiympäristössä ovat yksi mahdollisuus toteuttaa tätä. Tavoitteena on, että opiskelija rauhoittuu ja keskittyy oppitunneilla ja oppii myös kuuntelemaan itseään ja omia tuntemuksiaan.

Hyvinvointiosaaminen

Ulkoilu sekä rentoutus ja kehonhuolto edistävät jaksamista ja opiskeluvireyttä. Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu erilaisiin virkistäviin ja huoltaviin liikuntamuotoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen arvioinnissa huomioidaan opiskelijan keskittyminen ja rauhoittuminen eri ympäristöissä. Hyvinvointiosaaminen näkyy opiskelijan osallistumisessa erilaisiin liikuntamuotoihin.

Palloilu (LI6), 2 op (OJ173)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- harjoitella havaintomotoriikkaa ja välineiden käsittelytaitoja
- edistää yhteistoiminnallisuutta ja liikunnan iloa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- harjoitella ja pelata eri palloilulajeja
- virkistäytyä sisällä ja ulkona

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Palloilulajeissa korostuu vuorovaikutus muiden opiskelijoiden kanssa. Oma tunteiden säätely ja ilmaisu harjaantuvat pelitilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan erilaisissa pelitilanteissa.

Musiikkiliikunta (LI7), 2 op (OJ174)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- harjoitella monipuolisesti tanssin eri lajeja sekä ryhmäliikuntamuotoja
- huoltaa kehoa eri tavoin
- tutustua paikallisiin harrastusmahdollisuuksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tanssi
- keuhonhallinta ja -huolto
- ryhmäliikunta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä ja tukemaan liikunnan avulla omaa hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyvinvointiosaamista arvioidaan oppitunteihin osallistumisessa ja harjoituksiin keskittymisessä.

Luontoliikunta (LI8), 2 op (OJ175)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua suomalaiseen eräkuulttuuriin
- opetella luontoliikuntataitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- suunnitellaan ja toteutetaan 2 - 3 päivän mittainen vaellus Suomen Lapissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso toteutetaan pääasiassa luontoympäristössä, ja siellä korostuu toisia ja luontoa kunnioittava toiminta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Eettistä ja ympäristöosaamista arvioidaan luonnossa ja ryhmässä toimimisessa.

Talviliikunta (LI9), 2 op (OJ176)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua talvisiin lumella ja jäällä tapahtuviin lajeihin
- virkistäytyä talvisessa ympäristössä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- hiihto-, rinne- ja jäälajit
- retkeily
- muut ulkoilumuodot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla ollaan ulkona ja hyödynnetään paikallista ulkoilukulttuuria.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyvinvointiosaamista arvioidaan oppitunteihin osallistumisessa.

Kuntoliikunta (LI10), 2 op (OJ177)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- edistää opiskelijan säännöllistä liikkumista
- kehittää opiskelijan fyysistä kuntoa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuolinen fyysinen harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla keskitytään fyysisen kunnon kehittämiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan oppitunneille osallistumisessa.

Päiväkirjaliikunta (LI11), 2 op (OJ178)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ottaa vastuun omista liikuntasuorituksistaan huolehtien niiden monipuolisuudesta ja turvallisesta toteutuksesta sekä päiväkirjan täyttämistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tässä opintojaksossa opiskelija tekee itsenäisesti liikuntasuorituksia ja kirjaa ne päiväkirjaan. Liikuntasuoritukset voivat olla oman lajin parista tai muista liikuntaharrastuksista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tekee itsenäisesti monipuolisia liikuntasuorituksia, joiden fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset hyödyt tukevat opiskelijan hyvinvointia ja terveyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämän opintojakson toteutuksessa opiskelija hyödyntää liikuntatekologiaa suoritusten tallentamisessa, analysoinnissa ja kirjaamisessa liikunatapäiväkirjaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyvinvointiosaamisen arviointi perustuu opiskelijan monipuolisiin liikuntasuorituksiin ja niiden asianmukaiseen kirjaamiseen päiväkirjaan. Suorituksista ja niiden kuvauksista näkee, miten opiskelija on ymmärtänyt liikunnan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy opiskelijan päiväkirjan toteutuksessa liikuntatekologiaa hyödyntäen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksot LI11 - LI15 on mahdollista suorittaa vasta LI3-opintojakson suorittamisen jälkeen.

Päiväkirjaliikunta (LI12), 2 op (OJ179)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ottaa vastuun omista liikuntasuorituksistaan huolehtien niiden monipuolisuudesta ja turvallisesta toteutuksesta sekä päiväkirjan täyttämistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tässä opintojaksossa opiskelija tekee itsenäisesti liikuntasuorituksia ja kirjaa ne päiväkirjaan. Liikuntasuoritukset voivat olla oman lajin parista tai muista liikuntaharrastuksista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tekee itsenäisesti monipuolisia liikuntasuorituksia, joiden fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset hyödyt tukevat opiskelijan hyvinvointia ja terveyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämän opintojakson toteutuksessa opiskelija hyödyntää liikuntatekologiaa suoritusten tallentamisessa, analysoinnissa ja kirjaamisessa liikunatapäiväkirjaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyvinvointiosaamisen arviointi perustuu opiskelijan monipuolisiin liikuntasuorituksiin ja niiden asianmukaiseen kirjaamiseen päiväkirjaan. Suorituksista ja niiden kuvauksista näkee, miten opiskelija on ymmärtänyt liikunnan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy opiskelijan päiväkirjan toteutuksessa liikuntatekologiaa hyödyntäen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksot LI11 - LI15 on mahdollista suorittaa vasta LI3-opintojakson suorittamisen jälkeen.

Päiväkirjaliikunta (LI13), 2 op (OJ180)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ottaa vastuun omista liikuntasuorituksistaan huolehtien niiden monipuolisuudesta ja turvallisesta toteutuksesta sekä päiväkirjan täyttämisestä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tässä opintojaksossa opiskelija tekee itsenäisesti liikuntasuorituksia ja kirjaa ne päiväkirjaan. Liikuntasuoritukset voivat olla oman lajin parista tai muista liikuntaharrastuksista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tekee itsenäisesti monipuolisia liikuntasuorituksia, joiden fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset hyödyt tukevat opiskelijan hyvinvointia ja terveyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämän opintojakson toteutuksessa opiskelija hyödyntää liikuntatekologiaa suoritusten tallentamisessa, analysoinnissa ja kirjaamisessa liikunatapäiväkirjaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyvinvointiosaamisen arviointi perustuu opiskelijan monipuolisiin liikuntasuorituksiin ja niiden asianmukaiseen kirjaamiseen päiväkirjaan. Suorituksista ja niiden kuvauksista näkee, miten opiskelija on ymmärtänyt liikunnan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy opiskelijan päiväkirjan toteutuksessa liikuntateknologiaa hyödyntäen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksot LI11 - LI15 on mahdollista suorittaa vasta LI3-opintojakson suorittamisen jälkeen.

Päiväkirjaliikunta (LI14), 2 op (OJ181)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ottaa vastuun omista liikuntasuorituksistaan huolehtien niiden monipuolisuudesta ja turvallisesta toteutuksesta sekä päiväkirjan täyttämistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tässä opintojaksossa opiskelija tekee itsenäisesti liikuntasuorituksia ja kirjaa ne päiväkirjaan. Liikuntasuoritukset voivat olla oman lajin parista tai muista liikuntaharrastuksista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tekee itsenäisesti monipuolisia liikuntasuorituksia, joiden fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset hyödyt tukevat opiskelijan hyvinvointia ja terveyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämän opintojakson toteutuksessa opiskelija hyödyntää liikuntateknologiaa suoritusten tallentamisessa, analysoinnissa ja kirjaamisessa liikunatapäiväkirjaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyvinvointiosaamisen arviointi perustuu opiskelijan monipuolisiin liikuntasuorituksiin ja niiden asianmukaiseen kirjaamiseen päiväkirjaan. Suorituksista ja niiden kuvauksista näkee, miten opiskelija on ymmärtänyt liikunnan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy opiskelijan päiväkirjan toteutuksessa liikuntateknologiaa hyödyntäen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksot LI11 - LI15 on mahdollista suorittaa vasta LI3-opintojakson suorittamisen jälkeen.

Päiväkirjaliikunta (LI15), 2 op (OJ182)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ottaa vastuun omista liikuntasuorituksistaan huolehtien niiden monipuolisuudesta ja turvallisesta toteutuksesta sekä päiväkirjan täyttämisestä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tässä opintojaksossa opiskelija tekee itsenäisesti liikuntasuorituksia ja kirjaa ne päiväkirjaan. Liikuntasuoritukset voivat olla oman lajin parista tai muista liikuntaharrastuksista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tekee itsenäisesti monipuolisia liikuntasuorituksia, joiden fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset hyödyt tukevat opiskelijan hyvinvointia ja terveyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämän opintojakson toteutuksessa opiskelija hyödyntää liikuntateknologiaa suoritusten tallentamisessa, analysoinnissa ja kirjaamisessa liikunatapäiväkirjaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyvinvointiosaamisen arviointi perustuu opiskelijan monipuolisiin liikuntasuorituksiin ja niiden asianmukaiseen kirjaamiseen päiväkirjaan. Suorituksista ja niiden kuvauksista näkee, miten opiskelija on ymmärtänyt liikunnan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy opiskelijan päiväkirjan toteutuksessa liikuntateknologiaa hyödyntäen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksot LI11 - LI15 on mahdollista suorittaa vasta LI3-opintojakson suorittamisen jälkeen.

Hyvinvointia liikkuen (LI16), 2 op (OJ588)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- suorittaa keskeytynyt liikunnan opintojakso

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- liikkuminen monipuolisesti

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolle osallistutaan liikunnanopettajien suosituksesta.

7.17. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen**

kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskeissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Intro - kaikki soimaan (MU1), 2 op (OJ162)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan paikalliseen musiikkielämään

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto

- *musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet*
- *mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson tärkeänä ja luonnollisena osana on vuorovaikutusosaamisen kehittäminen. Laulamisen, erilaiset musisointitilanteet ja muu toiminta kehittävät opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Opiskelijat rohkaistuvat musisoimaan yhdessä ja tuomaan omia näkemyksiään ja mielipiteitään esille.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ymmärtämään itseään ja yhteiskuntaa. Ymmärtämällä musiikin monimuotoisuutta ymmärretään myös, kuinka musiikki muiden taiteiden tavalla on sidoksissa kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

Hyvinvointiosaaminen

Musiikki on tärkeä osa ihmisen hyvinvointia. Opintojaksolla opitaan musiikin hyvinvointivaikutuksista ja musiikinkuuntelun merkityksestä ihmiselle. Tutustutaan myös kuolonhuoltoon ja opitaan äänenvoimakkuuden turvallisuusrajoista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numeroarvosanalla 4 - 10.

Syke - soiva ilmaisu (MU2), 2 op (OJ163)

Opintojakson moduulit

- Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke – soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan paikalliseen musiikkielämään

Keskeiset sisällöt

Syke – soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan Suomen musiikin historiaan. Musiikki muiden taiteenlajien tavoin on sidoksissa historian tapahtumiin ja yhteiskuntaan. Opiskelija oppii musiikin merkityksistä ihmiselle eri aikakausina.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson tärkeänä ja luonnollisena osana on vuorovaikutusosaamisen kehittäminen. Laulaminen, erilaiset musisointitilanteet ja muu toiminta kehittävät opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Opiskelijat rohkaistuvat musisoimaan yhdessä ja tuomaan omia näkemyksiään ja mielipiteitään esille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numeroarvosanalla 4 - 10.

Genre - Globaali uteliaisuus (MU3), 2 op (OJ164)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- *erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- *musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- *monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan maailman eri musiikkikulttuureihin. Musiikki muiden taiteenlajien tavoin on sidoksissa historian tapahtumiin ja yhteiskuntaan. Opiskelija oppii musiikin merkityksistä ihmiselle eri aikakausina.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ymmärtämään itseään ja yhteiskuntaa. Ymmärtämällä musiikin monimuotoisuutta ymmärretään myös, kuinka musiikki muiden taiteiden tavalla on sidoksissa kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson tärkeänä ja luonnollisena osana on vuorovaikutusosaamisen kehittäminen. Laulaminen, erilaiset musisointitilanteet ja muu toiminta kehittävät opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Opiskelijat rohkaistuvat musisoimaan yhdessä ja tuomaan omia näkemyksiään ja mielipiteitään esille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numeroarvosanalla 4 - 10.

Demo - luovasti yhdessä (MU4), 2 op (OJ165)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson tärkeänä ja luonnollisena osana on vuorovaikutusosaamisen kehittäminen. Laulaminen, erilaiset musisointitilanteet ja muu toiminta kehittävät opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Opiskelijat rohkaistuvat musisoimaan yhdessä ja tuomaan omia näkemyksiään ja mielipiteitään esille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numeroarvosanalla 4 - 10.

Musiikkiprojekti (MU5), 2 op (OJ166)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taiteidenvälinen projekti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson tärkeänä ja luonnollisena osana on vuorovaikutusosaamisen kehittäminen. Laulaminen, erilaiset musisointitilanteet ja muu toiminta kehittävät opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Opiskelijat rohkaistuvat musisoimaan yhdessä ja tuomaan omia näkemyksiään ja mielipiteitään esille.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla luovuus ja tiedonhakeminen ovat tärkeässä roolissa. Monipuolisen työskentelyn avulla opiskelija kehittää omaa luovuuttaan ja oppii käyttämään omia vahvuuksiaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan numeroarvosanalla 4 - 10.

On the gig - minä esiintyjänä (MU6), 2 op (OJ167)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso suoritetaan esiintymällä koulun juhlissa ja tapahtumissa vähintään viisi kertaa. Opiskelija laatii myös kirjallisen raportin, jossa pohditaan eri työvaiheista saatuja

kokemuksia. Tavoitteena on opiskelijan ilmaisun ja taitojen monipuolinen kehittyminen sekä erilaisten juhlien luonteen huomiointi.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson tärkeänä ja luonnollisena osana on vuorovaikutusosaamisen kehittäminen. Laulaminen, erilaiset musisointitilanteet ja muu toiminta kehittävät opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Opiskelijat rohkaistuvat musisoimaan yhdessä ja tuomaan omia näkemyksiään ja mielipiteitään esille. Saadaan esiintymisten kautta kokemuksia vuorovaikutuksesta yleisön kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Bändi 1 (MU7), 2 op (OJ510)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso kehittää opiskelijan taitoja yhteysoitossa. Opintojakson tavoitteena on musiikillisten taitojen kehittämisen lisäksi myös opiskelijan vastuullinen, aktiivinen ja vuorovaikutteinen toiminta ryhmän kanssa. Opintojaksolla keskitytään pop- ja rock-musiikkiin monipuolisesti. Opiskelija voi keskittyä yhteen tai useampaan instrumenttiin (myös laulu) oman mielenkiintonsa ja harrastuneisuutensa mukaan. Opintojakson aikana tehdään demoäänitys tietokonepohjaisten studio-ohjelmien avulla sekä mahdollisuuksien mukaan esiinnyttään koulun juhlassa tai tapahtumassa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson tärkeänä ja luonnollisena osana on vuorovaikutusosaamisen kehittäminen. Laulaminen, erilaiset musisointitilanteet ja muu toiminta kehittävät opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Opiskelijat rohkaistuvat musisoimaan yhdessä ja tuomaan omia näkemyksiään ja mielipiteitään esille. Saadaan esiintymisten kautta kokemuksia vuorovaikutuksesta yleisön kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Bändi 2 (MU8), 2 op (OJ511)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Bändisoitto 2 on jatkoa Bändisoitto 1:lle, jossa opiskelija kehittää ja syventää musiikillisia taitojaan. Opintojakson tavoitteena on näiden taitojen kehittämisen lisäksi myös opiskelijan vastuullinen, aktiivinen ja vuorovaikutteinen toiminta ryhmän kanssa. Opintojaksolla keskitytään pop- ja rock-musiikin lisäksi myös blues-, jazz- ja latin-musiikkiin. Opintojakson aikana tehdään demoäänitys tietokonepohjaisten studio-ohjelmien avulla sekä mahdollisuuksien mukaan esiinnyttään koulun juhlassa tai tapahtumassa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson tärkeänä ja luonnollisena osana on vuorovaikutusosaamisen kehittäminen. Laulaminen, erilaiset musisointitilanteet ja muu toiminta kehittävät opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Opiskelijat rohkaistuvat musisoimaan yhdessä ja tuomaan omia näkemyksiään ja mielipiteitään esille. Saadaan esiintymisten kautta kokemuksia vuorovaikutuksesta yleisön kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Wanhojen tanssien orkesteri (MU9), 2 op (OJ512)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on harjoitella ohjelmisto ja säestää tanssijoita lukion Wanhojen tansseissa. Ohjelmisto sisältää monipuolisesti perinteisiä marseja, valsseja ym. sekä myös rockia. Orkesterin kokoonpano voi sisältää soittimia aina puhallin- ja jousisoittimista bändisoittimiin asti sekä myös laulusolisteja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson tärkeänä ja luonnollisena osana on vuorovaikutusosaamisen kehittäminen. Laulaminen, erilaiset musisointitilanteet ja muu toiminta kehittävät opiskelijan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Opiskelijat rohkaistuvat musisoimaan yhdessä ja tuomaan omia näkemyksiään ja mielipiteitään esille. Saadaan esiintymisten kautta kokemuksia vuorovaikutuksesta yleisön kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

7.18. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisista ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestäväen elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskelu ympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

*Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.*

*Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi*

visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa

- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit (KU1), 2 op (OJ291)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä*
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa*
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria*
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestäväen tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa*
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen*
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

- Rovaniemen taidemuseoon tutustuminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan hyvinvointiosaamista kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. KU1-opintojaksossa paneudutaan oman kuvakulttuurin kautta taiteen maailmaan ja kehitetään omaa taiteellista ilmaisua. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen.

Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja. Opintojaksossa tarkastellaan opiskelijoiden omia kuvia suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Opintojaksossa tarkastellaan opiskelijoiden omia kuvia suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Samalla tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin.

Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä. KU1-opintojaksossa keskitytään kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen kuvailmaisussa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon oppimisprosessi, tuntityöskentely ja -aktiivisuus sekä tehdyt teokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt (KU2), 2 op (OJ292)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- *perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- *soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmista*
- *kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana*
- *ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä*
- *ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestäväen tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*

- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

- Rovaniemen arkkitehtuuriin ja Alvar Aaltoon tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opintojaksossa opiskelijat tarkastelevat ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön sekä tutkivat ja tulkitsevat rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmista. Opintojakson aikana opiskelijat myös kehittäväät osaamistaan ympäristön kuvien tekijöinä, tulkitsijoina, arvottajina ja toimijoina.

Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestäväen tulevaisuuden puolesta. Opintojakson tavoitteena on visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista. Arkkitehtuuri ja ympäristöihin sijoittuva taide ohjaavat tarkastelemaan ympäristöä ja ottamaan siihen kantaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

KU2-opintojaksossa syvennetään eettisyyttä ja ympäristöosaamista tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opintojakossa yhtenä tavoitteena on ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa.

Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestäväen elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä.

Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Opintojakson tavoitteena on visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon oppimisprosessi, tuntityöskentely ja -aktiivisuus sekä tehdyt teokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

Kuva viestii ja vaikuttaa (KU3), 2 op (OJ293)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä
- laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin
- tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja
- hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää
- tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita
- tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestäväen tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa kehitetään vuorovaikutusosaamista rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia median kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opintojaksossa harjoitellaan mediaesitysten liittämistä erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle. Opintojakson aikana opiskelija tulkitsee mediaesityksiä teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista. Opiskelija myös ottaa harjoitustehtävillään kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään opintojaksossa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. KU3-opintojaksossa opiskelija tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita. Opiskelija myös ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin. Opiskelija tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista ja siten rakentaa omaa identiteettiään ja oppii arvostamaan omaa elinympäristöään. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon oppimisprosessi, aktiivinen osallistuminen opetukseen ja työskentelyn tulokset.

Taiteen monet maailmat (KU4), 2 op (OJ294)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykyaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*

- ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

- tutustuminen paikalliseen taiteeseen, esimerkiksi vierailu Korundissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. KU4-opintojaksossa tutkitaan kuvakulttuureita eri aikoina ja yhdistetään niitä omiin kuvankokemuksiin.

Opintojaksossa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opintojaksossa myös syvennytään opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkimiseen. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltamista erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Tässä opintojaksossa perustana ovat opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opintojaksossa opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen on kuvailmaisun lähtökohtana. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen, sillä omia kuvia tarkastellaan suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan oppimisprosessi, osallistuminen työskentelyyn ja työskentelyn tulokset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso saatetaan järjestää yhdessä IB arts -opetuksen kanssa, ja siten opetuskielenä voi olla myös englanti.

Piirustus (KU5), 2 op (OJ148)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua eri piirtimiin
- kehittää piirustustaitoa eri piirtimillä ja tekniikoilla
- syventää omaa taiteellista ilmaisua

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksossa harjoitellaan erilaisia piirtämisen tekniikoita, tehdään teknisiä kokeiluja ja tutustutaan eri materiaaleihin
- tutustutaan taiteeseen, jossa käytetty piirtämistä
- itsenäinen tavoitteellinen työskentely
- keskustelut teoksista ja työskentelystä
- opitaan itsearviointiin ja kannustavan palautteen kautta kehittymään omassa ilmaisussa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään opiskelijan omaa elämää lähellä olevia aiheita. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan työskentelystä ja teoksista pareittain, pienissä ryhmissä ja opettajan johdolla. Niiden kautta kehitetään vuorovaikutusosaamista ja samalla opitaan sekä opetettavasta asiasta lisää että visuaalisen kulttuurin kuvallisia ja sanallisia käsitteitä. Harjoitellaan palautteen antoa ja vastaanottamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää luovuutta opiskelijan oman taiteellisen työskentelyprosessin kautta, sillä opiskelija tekee ja arvioi jatkuvasti omia ratkaisujaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kuvakulttuuriin. Kulttuuriperintöä tarkastellaan taidemaailman ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan oppimisprosessi, osallistuminen työskentelyyn ja työskentelyn tulokset.

Väri ja sommittelu (KU6), 2 op (OJ149)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- lisätä tietoa värien ominaisuuksista ja väriteorioista
- kehittää tietoista värien käyttöä taiteen teossa
- oppia väri-ilmaisua
- oppia sommittelun perusteita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- käsitellään väri-ilmaisun teoriaa
- erilaisten kuvallisten tehtävien avulla harjoitellaan väri-ilmaisua; esimerkiksi värisekoituksia, -harmonioita, -kontrasteja -havaintoja ja -psykologiaa. Sommittelua harjoitellaan töissä, joihin liittyvät esimerkiksi rytmi, jännite, tila ja rajaus.
- käsitellään sommittelun teoriaa
- sommittelua harjoitellaan töissä, joihin liittyvät esimerkiksi rytmi, jännite, tila ja rajaus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla kehitetään vuorovaikutusosaamista rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvan teon teorioita tarkastelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa,

arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle. Väriopin ja sommittelun teoria tarjoaa perusteet ja käsitteet kuvien arviointiin, analysointiin, tulkintaan ja tuottamiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Väriä käsitellään sekä fysikaalisena että psyykkisenä ilmiönä. Luova osaaminen kehittyy opintojaksolla teorian tiedon yhdistämisellä omaan taiteelliseen työskentelyyn ja ilmaisuun.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kuvakulttuuriin värien ja sommittelun näkökulmasta. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, mitenvärien käytön kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan oppimisprosessi, paneutuminen työskentelyyn ja työskentelyn tulokset.

Maalaus (KU7), 2 op (OJ150)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia maalaamisen tekniikoita eri menetelmillä
- oppia erilaisten maalaustekniikoiden käyttöä omassa taiteellisessa ilmaisussa
- kehittää maalaustaitoa
- syventää omaa taiteellista ilmaisua

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- maalataan eri menetelmillä ja materiaaleilla
- harjoitellaan erilaisia maalaamisen tekniikoita
- tehdään teknisiä kokeiluja, lisätään materiaalien tuntemusta, syvennetään omaa maalausilmaisua ja harjoitellaan itsenäistä näyttelyyn tähtäävää työskentelyä
- mahdollisesti järjestetään jokin yhteisprojekti, esimerkiksi seinämaalausta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään opiskelijan omaa elämää lähellä olevia aiheita. Malaustehtävissä omakohtaiset aiheet korostuvat. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu opiskelijoiden ja opettajan välisissä palautekeskusteluissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kuvakulttuuriin erilaisten maalausten kautta. Kulttuuriperintöä tarkastellaan taidemaailman ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää luovuutta opiskelijan oman taiteellisen työskentelyprosessin kautta, sillä opiskelija tekee ja arvioi jatkuvasti omia ratkaisujaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon paneutuminen opiskeluun, oppimisprosessi ja tehdyt teokset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa voidaan toteuttaa seinämaalaus yhteistyössä jonkin ulkopuolisen tahon kanssa. Maalauskohte voi olla esimerkiksi jossain yrityksessä, laitoksessa tai julkisessa tilassa.

Plastinen sommittelu (KU8), 2 op (OJ151)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia plastisen sommittelun tekniikoita
- kehittää muototajua ja kolmiulotteista hahmottamista
- tutustua eri materiaalien mahdollisuuksiin erilaisten ilmaisujen välineenä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustutaan erilaisiin kolmiulotteisen muotoilun materiaaleihin ja tapoihin
- perehdytään kolmiulotteiseen ilmaisuun taiteen muotona
- syvennetään omaa kolmiulotteista ilmaisua
- harjoitellaan palautteen saamista ja antamista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Aiheina opintojaksossa voidaan käyttää luontevasti ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä. Opintojakson tehtävät syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan työskentelystä ja teoksista pareittain, pienissä ryhmissä ja opettajan johdolla. Niiden kautta kehitetään vuorovaikutusosaamista ja samalla opitaan sekä opetettavasta asiasta lisää että visuaalisen kulttuurin kuvallisia ja sanallisia käsitteitä. Harjoitellaan palautteen antoa ja vastaanottamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään opiskelijan omaa elämää lähellä olevia aiheita. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kuvakulttuuriin. Kulttuuriperintöä tarkastellaan taidemaailman ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon paneutuminen opiskeluun, oppimisprosessi ja tehdyt teokset.

Valokuvaus (KU9), 2 op (OJ152)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia valokuvauksen historiasta ja pimiötyöskentelystä
- oppia järjestelmäkameran käyttöä
- ymmärtää ajan, aukon ja ISO-arvon säätöjen vaikutuksista valokuvaan
- harjaantua käyttämään kameran säätöjä tarkoituksenmukaisesti omassa kuva-ilmaisuudessa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustutaan kameran toimintaan, valokuvan historiaan ja pimiötyöskentelyyn
- tutustutaan valokuvaajiin ja valokuvailmaisuun
- työmuotoina alustukset, ohjaus, harjoitukset ja itsenäinen työskentely
- tutkitaan valoa, väriä, sommittelua ja hetken vangitsemista valokuvauksen keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään opiskelijan omaa elämää lähellä olevia aiheita. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Kuvaustehtävissä huomioidaan itselle merkitykselliset valokuvat.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää luovuutta opiskelijan oman taiteellisen työskentelyprosessin kautta, sillä opiskelija tekee ja arvioi jatkuvasti omia ratkaisujaan ottaessaan ja tarkastellessaan omia valokuviaan. Monitieteinen ymmärrys lisääntyy opintojaksossa, sillä valokuvauksessa käsitellään valoa fyysikaalisena ilmiönä ja valokuvauksen teknisiä mahdollisuuksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan valokuvista ja kuvausteknisistä asioista pareittain, pienissä ryhmissä ja opettajan johdolla. Niiden kautta kehitetään vuorovaikutusosaamista ja samalla opitaan sekä opetettavasta asiasta lisää että visuaalisen kulttuurin kuvallisia ja sanallisia käsitteitä. Harjoitellaan palautteen antoa ja vastaanottamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kuvakulttuuriin. Valokuvia käsitellään myös historiallisessa kontekstissa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan taidemaailman ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen osallistuminen työskentelyyn ja opintojakson aikana toteutetut harjoituskuvat ja tehtävät.

Taide ja ympäristö -projektiopinnot (KU10), 2 op (OJ153)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua ympäristö- ja yhteisötaiteeseen vaikuttamisen keinona
- saada opiskelijat omalta osaltaan vaikuttamaan omaan ympäristöönsä
- ymmärtää taiteen merkitys yhteisöille ja ympäristölle

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- vaihtuvateemainen työpaja- ja projektiopintokokonaisuus, jonka teema sovitaan vuosittain erikseen
- voidaan toteuttaa myös yhteisöprojektina, yhteistyökumppaneina koulun ulkopuoliset toimijat
- ryhmätyöpainotteinen opintojakso

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa työskennellään pääasiassa ryhminä. Niiden kautta kehitetään vuorovaikutusosaamista ja samalla opitaan sekä opetettavasta asiasta lisää että visuaalisen kulttuurin kuvallisia ja sanallisia käsitteitä. Harjoitellaan kollektiivista ideointia ryhmässä. Neuvottelutaidot kehittyvät. Harjoitellaan myös palautteen antoa ja vastaanottamista. Mahdollisuus harjoitella kontaktien saolmimista koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnassa vaikuttaviin yhteistyökumppaneihin, esim. taidelaitokset, kansalaisjärjestöt, yliopisto jne. Yhteisötaiteen keinoin opitaan ymmärtämään taiteen merkitystä yhteiskunnalle.

Hyvinvointiosaaminen

Yhteisötaide tarjoavaa välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Projektiopinnoissa on mahdollisuus syventää eettisyyttä ja ympäristöosaamista tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opintojen myötä on mahdollista syventää osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväan kehitykseen liittyvissä kysymyksissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu vastuun ottamiseen ryhmässä sekä aktiiviseen osallistumiseen työskentelyssä.

Taidegrafiikka (KU11), 2 op (OJ154)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia taidegrafiikan perusteita ja menetelmiä
- syvennetään omaa taiteellista itseilmaisua
- tutustua grafiikkaan taiteen lajina

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- perehdytään taidegrafiikan menetelmiin ja ilmaisuun työskentelyn, alustusten ja arviointien avulla
- mahdollisia harjoiteltavia tekniikoita ovat monotypia, erilaiset koho- ja syväpainomenetelmät sekä carborundum

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään opiskelijan omaa elämää lähellä olevia aiheita. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan grafiikan menetelmistä ja teoksista pareittain, pienissä ryhmissä ja opettajan johdolla. Niiden kautta kehitetään vuorovaikutusosaamista ja samalla opitaan sekä opetettavasta asiasta lisää että visuaalisen kulttuurin kuvallisia ja sanallisia käsitteitä. Harjoitellaan palautteen antoa ja vastaanottamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää luovuutta opiskelijan oman taiteellisen työskentelyprosessin kautta, sillä opiskelija tekee ja arvioi jatkuvasti omia ratkaisujaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon paneutuminen opiskeluun ja opintojaksossa toteutetut teokset.

Graafinen ja digitaalinen suunnittelu (KU12), 2 op (OJ155)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua graafisen ja digitaalisen suunnittelun perusteisiin
- oppia erilaisten painotuotteiden suunnittelua ja toteutusta
- oppia digitaalisten sisältöjen ja grafiikoiden suunnittelua, tekemistä ja julkaisua

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- voidaan tutustua esimerkiksi kuvitukseen, julisteisiin, esitteisiin, mainosgrafiikkaan ja pakkausten ulkoasuun
- opintojaksolla käsiteltäviä asioita voivat olla esimerkiksi kuvakerronan jatkuvuus, median kuvasto, mediailmiöt, digitaalinen kuvankäsittely sekä niihin liittyvät ohjelmat (esim. kuvankäsittely, editointiohjelmat ja taitto-ohjelmat)
- voidaan toteuttaa kuvareportaasi tai kuvakertomus ja tutkia kuvan ja tekstin yhteyttä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan työskentelystä ja teoksista pareittain, pienissä ryhmissä ja opettajan johdolla. Niiden kautta kehitetään vuorovaikutusosaamista ja samalla opitaan sekä opetettavasta asiasta lisää että visuaalisen kulttuurin kuvallisia ja sanallisia käsitteitä. Harjoitellaan palautteen antoa ja vastaanottamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään opiskelijan omaa elämää lähellä olevia aiheita. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kuvakulttuuriin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon tuntiaktiivisuus ja oppimisprosessi sekä opintojakson aikana tehdyt työt.

Video- ja nykytaide (KU13), 2 op (OJ157)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua videotaiteen perusteisiin
- tutustua nykytaiteeseen monimuotoisena ilmiönä
- oppia kuvaustekniikkaa, viedokuvausta ja editointia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- syvennyttään videoilmaisuun alustusten, kuvausharjoitusten ja editoinnin kautta
- tutustutaan nykytaiteeseen ilmiönä ja taidesuuntauksena
- harjaannutaan tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn ja käyttämään nykytaiteen keinoja omassa videoprojektissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään opiskelijan omaa elämää lähellä olevia aiheita. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Nykytaide on usein kantaaottavaa. Sen avulla käsitellään monia yhteiskunnallisia ilmiöitä. Taideteosten kautta opitaan ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin ilmiöihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää luovuutta opiskelijan oman taiteellisen ja tutkivan työskentelyprosessin kautta, sillä opiskelija tekee ja arvioi jatkuvasti omia ratkaisujaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen osallistuminen työskentelyyn ja opintojakson aikana toteutetut työt.

Keramiikka (KU14), 2 op (OJ158)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia saven käsittelyn taitoja ja tekniikoita
- kehittää plastisuuden- ja kolmiulotteisuudentajua
- syventää omaa taiteellista ilmaisua

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- perehdytään keramiikan eri tekniikoihin, esimerkiksi peukalointi-, levy- ja veistotekniikoihin ja dreijaukseen
- tutustutaan materiaaliin liittyviin teknisiin haasteisiin
- harjoitellaan pintakoristelumenetelmiä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään opiskelijan omaa elämää lähellä olevia aiheita. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Keramiikassa käsitellään savea, lasitteita, oksideja yms. materiaaleja, joiden kautta sivutaan mm. kemiaa ja fysiikkaa. Opintojakso kehittää luovuutta opiskelijan oman taiteellisen työskentelyprosessin kautta, sillä opiskelija tekee ja arvioi jatkuvasti omia ratkaisujaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kuvakulttuuriin. Kulttuuriperintöä tarkastellaan taidemaailman ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon paneutuminen työskentelyyn ja opintojakson aikana tehdyt työt.

Plastisen sommittelun syventävät opinnot (KU15), 2 op (OJ159)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää plastisen sommittelun taitoja ja tietoja
- tutustua eri tekniikoihin ja materiaaleihin
- kehittää kolmiulotteisuudentajua
- syventää omaa taiteellista ilmaisua

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- persoonallisen plastisen ilmaisun syventämistä tavoitteellisen työskentelyn avulla
- ilmaisun luonteeseen syventymistä
- pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä
- pitkäjänteiseen työskentelyyn harjaantumista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelija pääsee valitsemaan omaa elämää lähellä olevia aiheita. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan työskentelystä ja teoksista pareittain, pienissä ryhmissä ja opettajan johdolla. Niiden kautta kehitetään vuorovaikutusosaamista ja samalla opitaan sekä opetettavasta asiasta lisää että visuaalisen kulttuurin kuvallisia ja sanallisia käsitteitä. Harjoitellaan palautteen antoa ja vastaanottamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kuvakulttuuriin. Kulttuuriperintöä tarkastellaan taidemaailman ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää luovuutta opiskelijan oman taiteellisen työskentelyprosessin kautta, sillä opiskelija tekee ja arvioi jatkuvasti omia ratkaisujaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa syvennetään eettisyyttä ja ympäristöosaamista tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaa ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon paneutuminen opiskeluun ja opintojakson aikana toteutetut työt.

Elokuva (KU16), 2 op (OJ160)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia ymmärtämään elokuvan ilmaisukieltä
- tutustua elokuvan historiaan ja ilmaisukeinoihin
- ymmärtää elokuvan asema taiteessa ja yhteiskunnassa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- syvennyttään elokuvailmaisuun alustusten, katselun, keskustelun sekä analysoinnin avulla
- käsitellään pääpiirteittäin elokuvan historiaa ja sanastoa sekä harjoitellaan elokuvan analysointia
- tutustutaan elokuvakerronnan keinoihin harjoitusten avulla (leikkaus, rinnastukset jne.)
- pyritään paikallisen elokuvakerhon tai -teatterin kanssa yhteistyössä järjestämään elokuvateatterikokemus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa syvennetään yhteiskunnallista osaamista tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä elokuvataiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Opintojakso tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä, toteutumista ja kehitystä elokuvataiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa elokuva, erilaisten kulttuurien ja tarinoiden kautta tarjoaa mahdollisuuden käsitellä opiskelijan omaa elämää ja identiteettiä. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan elokuvista pareittain, pienissä ryhmissä ja opettajan johdolla. Niiden kautta kehitetään vuorovaikutusosaamista ja samalla opitaan sekä opetettavasta asiasta lisää että visuaalisen kulttuurin kuvallisia ja sanallisia käsitteitä. Harjoitellaan mielipiteen muodostamista ja ilmaisua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon paneutuminen opiskeluun, aktiivinen osallistuminen keskusteluihin ja opintojakson aikana tehdyt tehtävät.

Taiteen kokeminen ja tulkinta (KU17), 2 op (OJ161)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- harjaantua taiteen katsomiseen eri tavoilla ja eri näkökulmista
- syventyä taiteen kokemiseen ja tulkintaan harjoitteiden ja analysoinnin avulla
- oppia erilaisia taiteen analysoinnin tapoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustutaan Rovaniemen taidemuseoihin ja -näyttelyihin
- käsitellään opiskelijälähtöisiä aiheita taiteen tulkinnan pohjalla
- tutustutaan taidemuseoalan työhön
- museovierailuita, myös virtuaalisia
- mahdollisuuksien mukaan voidaan järjestää taide-eksursio johonkin muuhun kaupunkiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään opiskelijan omaa elämää lähellä olevia aiheita. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Taiteen tulkinnassa oma kokemus on vahvasti esillä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan taiteesta, taiteen kokemisesta ja tulkinnasta pareittain, pienissä ryhmissä ja opettajan johdolla. Niiden kautta kehitetään vuorovaikutusosaamista ja samalla opitaan sekä opetettavasta asiasta lisää että visuaalisen kulttuurin kuvallisia ja sanallisia käsitteitä. Harjoitellaan mieleipiteen muodostamista ja ilmaisua.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan taiteeseen ja kuvakulttuuriin. Kulttuuriperintöä tarkastellaan taidemaailman ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen osallistuminen tunneilla ja oppimisprosessin esittely portfolioon avulla.

7.19. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät

tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämä tiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.

Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana (OP1), 2 op (OJ188)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan*
- *tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen*
- *asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa*
- *osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat*
- *tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta*
- *osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin*
- *ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin*
- *osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista*
- *tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.*

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- *henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma*
- *itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi*
- *toimijuus, arjen- ja elämönhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky*
- *hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä*
- *opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen*
- *jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät*
- *työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

- *ryhmäyttäminen mm. tutoreiden ja nuorisopuolen työntekijöiden kanssa*
- *tutustuminen luokattoman lukion käytänteisiin*
- *tutustuminen opintojaksotarjottimeen ja valintojen tekeminen loppuvuodelle/loppuvuoden valintojen tarkistaminen, valintojen syöttäminen*
- *valintojen merkitys tulevaisuuden kannalta, mitkä ovat minun valintani?*
- *omat vahvuudet ja osaaminen*
- *omat tavoitteet ja motivaatio*
- *elämönhallinta ja hyvinvointitaidot (yhteistyö Tyttöjen talon, Etsivän nuorisotyön kanssa jne.)*
- *kuka lukiossa auttaa ja tukee - tukitoimien esittely (erityisopettaja, terveydenhoitaja, kuraattori, opiskeluhuollon psykologi)*

- oppimaan oppimisen taidot ja niiden vahvistaminen
- ajankäyttö
- yo-kirjoitukset, tuki opintoihin ja erityisjärjestelyt
- tutustuminen jatko-opintomahdollisuuksiin ja alustavasti valintaperusteisiin
- opiskelusuunnitelman aloittaminen, alustavan yo-tutkinosuunnitelman tekeminen ja urasuunnitelman aloittaminen
- tutustuminen sähköisiin ohjausmateriaaleihin
- työelämätaidot
- tiedottaminen esim. korkeakoulujen orientaatiokursseista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lyseonpuiston lukiolla OP1-opintojakso jaetaan kahdelle ensimmäiselle periodille kuvataiteen tai musiikin kanssa. Ounasvaaran lukiolla OP1-opintojakso jaetaan liikunnan kanssa koko lukuvuodelle.

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus (OP2), 2 op (OJ189)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- *tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyaatimukset sekä valintaprosessit*

- *osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- *henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen*
- *jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla*
- *työelämä tietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa*
- *työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen*
- *oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen*
- *oman hyvinvoinnin edistäminen*
- *tulevaisuuden ennakkointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Rovaniemellä opintojakson tavoitteita toteutetaan mm. seuraavalla tavalla:

- Oppitunnit
- Vierailijat jatko-opintopaikoista ja työelämästä
- Ammattien aamupäivä ja muut vastaavat tapahtumat
- Työelämäpäivä
- Jatko-opintopaikkoihin, työelämään ja yrittäjyyteen liittyvät teemapäivä
- Tutustuminen Lapin ammattikorkeakouluun, Lapin yliopistoon ja Lapin ammattiopistoon
- Oulun yliopiston ja ammattikorkeakoulun abipäivät
- Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun abipäivät
- Muut abipäivät (esim. virtuaaliset)
- Yhteistyö eri toimijoiden kanssa, esim. puolustusvoimat
- Osallistuminen erilaisiin hankkeisiin, jotka tukevat nuorten uravalintaa ja osallisuutta
- Yhteiset jatko-opintoihin, työelämään ja yrittäjyyteen liittyvät opinnot yhdessä eri lukioiden, ammatillisen koulutuksen, korkeakoulujen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sekä avointen korkeakoulujen orientaatiokurssit
- Polkuopinnot

Opin oppimaan -opintojakso (OP3), 2 op (OJ190)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista tunneille sekä annettujen oppimistehtävien tekemistä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on tukea opiskelijaa lukio-opinnoissa ja erilaisissa oppimisen vaikeuksissa. Pääpaino on oman oppimisvaikeuden ja -tyylin tunnistamisessa sekä voimavarojen ja vahvuuksien etsimisessä. Opintojaksolla neuvotaan ja harjoitellaan luku-, kirjoitus-, rentoutus- ja muistiinpanotekniikoita sekä oman opiskelun arviointia. Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista tunneille sekä annettujen oppimistehtävien tekemistä.

Työelämätaidot 1 (OP4), 2 op (OJ191)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijan kykyä arvioida omia vahvuuksia ja kiinnostuksenkohteita ammatillisen suuntautumisen etsimisessä. Opiskelijan päätöksentekotaidot vahvistuvat, jotta hän pystyy arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan. Opintojaksolla lisätään opiskelijan itsetuntemusta ja tutustutaan eri jatkokoulutuspaikkoihin, työelämään ja yrittäjyyteen. Opintojakson aikana työestetään erilaisia itsetuntemukseen ja vahvuuksiin liittyviä teemoja, vierailaan omien kiinnostusten mukaisesti eri jatko-opintopaikoissa ja tutustutaan eri ammatteihin ja yrittäjyyteen. Opiskelija tekee opintojakson aikana portfolion. Opintojakson suoritukseen sisältyy myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijan kykyä arvioida omia vahvuuksia ja kiinnostuksenkohteita ammatillisen suuntautumisen etsimisessä. Opiskelijan päätöksentekotaidot vahvistuvat, jotta hän pystyy arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan. Opintojaksolla lisätään opiskelijan itsetuntemusta ja tutustutaan eri jatkokoulutuspaikkoihin, työelämään ja yrittäjyyteen. Opintojakson aikana työestetään erilaisia itsetuntemukseen ja vahvuuksiin liittyviä teemoja, vierailaan omien kiinnostusten mukaisesti eri jatko-opintopaikoissa ja tutustutaan eri ammatteihin ja yrittäjyyteen. Opiskelija tekee opintojakson aikana portfolion. Opintojakson suoritukseen sisältyy myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Työelämätaidot 2 (OP5), 2 op (OJ187)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustua työelämään, työelämätaitoihin, työelämän pelisääntöihin ja yrittäjyyteen.

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ennen työsuhteen tai työelämään tutustumisen alkamista opiskelija tekee työhakemuksen ja CV:n (ansioluettelo) ja esittää ne opinto-ohjaajalle. Tällä suunnitelmalla opiskelija ilmoittautuu Työelämätaidot 2 -opintojaksolle. Varsinaisen työn tulee kestää vähintään päätoimisesti kaksi viikkoa tai 60 tuntia. Opiskelija tekee opintojaksosta portfolion saamiensa ohjeiden mukaisesti. Opintojakson suoritukseen sisältyy myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Tutor-toiminta (OP6), 2 op (OJ193)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutor toimii aktiivisesti vertaisohjaajana koulun ohjausjärjestelmässä.
- Tutor innostaa opiskelijoita osallistumaan koulun kehittämiseen ja samalla koko kouluyhteisön yhteisöllisyyden luomiseen.
- Tutor toimii myös erilaisissa tilaisuuksissa oppilaitoksen edustajana ja esittelijänä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kouluttautuminen tutorin tehtäviin:
- mitä on tutorointi?
- ihmissuhdetaidot
- esiintymistaidot
- ryhmäytymisharjoitukset
- lukio-opintoihin ja koulun käytänteisiin tutustuminen
- Tutorina toimiminen:
- uusien opiskelijoiden tutustuttaminen koulun käytänteisiin
- uusien opiskelijoiden ryhmäyttäminen
- opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajan apuna toimiminen opintojaksovalintojen tekemisessä
- oman koulun esitleminen nivelvaiheessa yhdeksäsluokkalaisille ja heidän huoltajilleen
- tutor-toiminnan suunnitteleminen
- opinto-ohjaajan apuna toimiminen uusien tutoreiden kouluttamisessa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutor-opintojaksoon ilmoittaudutaan yleensä lukion ensimmäisenä vuotena. Koulutus on viidennessä periodissa. Varsinainen tutor-toiminta tapahtuu yleensä lukion kakkosvuotena.

Opiskelijakunnan toiminta (OP7), 2 op (OJ194)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista ja sitoutumista opiskelijakunnan hallituksen toimintaan sekä vastuun ottamista ja kantamista yhteisesti sovitusta tehtävistä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hallituskauden aikana suoritetaan sekä itsearviointia että vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijakunnan hallituksen tehtävänä on koulun yhteisöllisyyden kehittäminen ja opiskelijoiden edunvalvonta. Opiskelijakunnan hallituksen jäsenet edustavat opiskelijoita erilaisissa koulun työryhmissä ja palaverissa tuoden opiskelijoiden näkökulmia opettajien tietoon päätöksenteon eri vaiheissa.

Opiskelijakunnan hallituksen toimintaan kuuluvat seuraavat tehtävät:

- koulun viihtyvyyden ja yhteisöllisyyden edistäminen
- opiskelijoiden ajatusten esilletuonti
- lukio-opiskelun edellytysten parantaminen
- opiskelijakunnan toiminnan esittely uusille opiskelijoille
- uusien hallitusten jäsenien valinnan järjestäminen
- kouluvalokuvauksen järjestäminen
- kokousten säännöllinen pitäminen ja toiminnasta tiedottaminen
- teemapäivien suunnitteleminen ja järjestäminen
- yhteistyö muiden koulujen oppilaskuntien ja tahojen kanssa
- oppilaskunnan raha-asioiden järjestäminen ja edistäminen

Vapaaehtoistyö (OP8), 2 op (OJ195)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista koko opintojaksoon ja käytännön vapaaehtoistyön kirjallista raportoimista. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu vapaaehtoistyöhön. Opintojakso jakaantuu kahteen osaan. Opintojakson alussa käsitellään vapaaehtoistyön pelisääntöjä, etiikkaa, vaihtolovelvollisuuteen ja sitoutumiseen liittyviä asioita sekä kuullaan erilaisia kokemuksia vapaaehtoistyöstä. Opintojakson loppuosa muodostuu käytännön vapaaehtoistyöstä, jonka jokainen suunnittelee oman mielenkiintonsa mukaisesti. Opintojakso järjestetään yhteistyössä Neuvokkaan kanssa.

7.20. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

Työskentely teknologialla (TO1), 2 op (OJ513)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustuu lukio-opinnoissa tarvittavien atk-laitteiden, ohjelmien ja sähköisten koeympäristöjen käyttöön
- kehittää osaamistaan erityisesti lukiossa tarvittavassa tieto- ja viestintäteknologiassa
- saa valmiuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön
- tutustuu tekijänoikeuksiin
- osaa hakea tietoa kirjaston tietokannoista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustuu koulukannettavan käyttöön ja ominaisuuksiin
- oppii käyttämään Abittia ja muita sähköisiä koeympäristöjä
- oppii käyttämään sähköisiä kirjoja
- oppii käyttämään sähköisiä oppimisympäristöjä, kuten Google Classroom, Kahoot, Quizlet
- oppii perusteet tekijänoikeuksista, esim. Kopioston Kopiraittilasta
- oppii hakemaan tietoa esimerkiksi kirjaston tietokannoista
- oppii käyttämään sähköisiä sanakirjoja
- oppii luomaan LibreOffice Calc -ohjelmalla erilaisia kuvioita kuten viiva-, pylväs- ja ympyrädiagrammi, ilmastodiagrammi, väestöpyramidi
- oppii suorittamaan taulukkolaskentaa esimerkiksi LibreOffice Calc -ohjelmalla
- oppii piirtämään kuvioita esimerkiksi LibreOffice Draw -ohjelmalla
- oppii tekemään kalvoesityksiä esimerkiksi LibreOffice Impress -ohjelmalla
- oppii tuottamaan ja muotoilemaan tekstiä esimerkiksi LibreOffice Writer -ohjelmalla
- oppii käyttämään Kahoot:ia ja Quizlet:ia
- oppii tuottamaan matemaattista tekstiä esimerkiksi Abitin kaavaeditorilla
- oppii sujuvasti tekemään peruslaskutoimituksia, tutkimaan funktioita ja niiden kuvaajia sekä piirtämään dynaamisia geometrisia kuvioita esimerkiksi Geogebra ja TI-nspire -laskinohjelmistoilla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan teknologian kautta saatavan tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta.

Ryhmänohjaus (TO2), 2 op (OJ514)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisääminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osallistuu aktiivisesti koko lukioajan ryhmänohjauksen sekä osallistuu omaa hyvinvointia lisäävään toimintaan. Näistä suorituksista tehdään raportti ryhmänohjaajalle.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarjolla Lyseonpuiston lukiossa.

Opintokamu (TO3), 2 op (OJ572)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintokamu-kurssi on omaan Omaan tahtiin suoritettava verkkokurssi, jossa on paljon mielenkiintoista luettavaa, kuunneltavaa ja katsottavaa opiskelijan hyvinvoinnin edistämiseksi.

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelijat voivat liittyä Opintokamu-kurssille Opintokamu-sivuston kautta.
- Kurssi tehdään täysin itsenäisesti verkossa mobiililaitteilla tai tietokoneella.
- Oppilaitoksen Opintokamu-yhteyshenkilö näkee, ketkä opiskelijoista ovat suorittamassa tai suorittaneet kurssin.

7.21. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta

osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskelu ympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kuvataiteen lukiodiplomi (KULD2), 2 op (OJ196)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia

- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan*
- *muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.*

Paikallinen lisäys

- Diplomi toteutetaan kahden ensimmäisen jakson aikana. Opintojaksoon sisältyy diplomitöiden näyttely.
- Diplomin tekijä osallistuu pienryhmäkeskusteluihin muiden opiskelijoiden ja opettajan kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tuo diplomissa esille visuaalisen kulttuurin tuntemustaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Portfolion kokoamisessa opiskelija tuo esille sanallisesti ja kuvallisesti prosessiaan. Asioiden perustelu järjestelmällisesti ja pohditusti edistää vuorovaikutustaitoja. Diplomia suorittaessa opiskelija esittelee aihettaan ja keskustele työstä muiden opiskelijoiden ja opettajan kanssa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija valitsee annetuista aiheista itselleen läheisen ja tulkitsee ja työstää aihetta omista lähtökohdistaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon paneutuminen työskentelyyn ja opintojakson aikana tehty diplomi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Diplomin suorittajalla pitää olla suoritettuna vähintään 8 opintopistettä kuvataidetta. Diplomia suoritetaan opintojakson aikana koulussa oppitunneilla. Yhdessä opettajan kanssa voidaan sopia joidenkin osioiden suorittamisesta myös muussa ympäristössä.

Liikunnan lukiodiplomi (LILD4), 2 op (OJ197)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearviointin muodostamasta kokonaisuudesta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson suorittaminen on osoitus opiskelijan fyysisestä toimintakyvystä, liikuntatiedoista, harrastuneisuudesta ja työskentelytaidoista. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää näiden taitojen ja tietojen yhteyden fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiinsa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa huomioidaan opiskelijan liikuntatiedot ja -taidot sekä yhteistyö- ja työskentelytaidot. Lisäksi arvioidaan opiskelijan taitoa pohtia liikunnan merkitystä elämässään sekä taitoa analysoida omia liikunnan oppimisprosessejaan. Opintojakson arvioinnissa käytetään asteikkoa 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikunnan lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut vähintään neljä (4) lukion liikunnan opintojaksoa.

Median lukiodiplomi (MELD5), 2 op (OJ515)

Opintojakson moduulit

- Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5), Valinnainen

Tavoitteet

Median lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- osoittaa hallitsevansa monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä
- osoittaa hallitsevansa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa
- osaa analysoida omaa mediasuhdettaan ja tunnistaa median toimintaympäristön.

Keskeiset sisällöt

Median lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat portfolion ja mediaesityksen muodostamasta kokonaisuudesta.

Tanssin lukiodiplomi (TALD7), 2 op (OJ198)

Opintojakson moduulit

- Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7), Valinnainen

Tavoitteet

Tanssin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudesta tanssissa
- kehittää tanssillisen tehtävän myötä tanssillista osaamistaan edelleen
- kuvaa kirjallisesti tanssin opiskelupolkuaan ja tanssillista kehitystään.

Keskeiset sisällöt

Tanssin lukiodiplomi

- tanssillisena tehtävänä soolo- tai ryhmäteos, jonka opiskelija voi suorittaa joko esiintymällä tanssijana tai tekemällä koreografian
- tanssilliseen tehtävään liittyvä kirjallinen työ
- tanssin lukiodiplomiin sisältyvä tutkielma

Kansainvälisyystaitojen lukiodiplomi (KVL9), 2 op (OJ516)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijaa kannustetaan etsimään mielekkäitä kansainvälisyystoiminnan muotoja.
- Kansainvälisyystoiminta voi olla kotikansainvälisyyttä tai kansainvälistä liikkuvuutta, ml. digitaalinen liikkuvuus.
- Toiminnan muodoista sovitaan koulun KV-vastaavan kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelija tutustuu erilaisiin kulttuureihin ja eri taustoista tuleviin ihmisiin kotikansainvälisten toimintojen kautta yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa (mm. Neuvokas, matkailuyritykset ja yliopistot).
- Opiskelija tutustuu erilaisiin kulttuureihin ja eri taustoista tuleviin ihmisiin koulujen kansainvälisten projektien kautta (mm. Erasmus-hankkeet).
- Opiskelija tutustuu erilaisiin kulttuureihin ja eri taustoista tuleviin ihmisiin vaihto-opiskelijana.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija syventää kielitaitoaan ja tutustuu erilaisiin tapakulttuureihin (mm. Rovalan kielikurssit, Cafe Lingua, matkailuyritykset).
- Opiskelija oppii huomioimaan eri kulttuurien ja uskontojen edustajia (mm. Neuvokas, matkailuyritykset).

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija tutustuu vaikuttamiseen ja erilaisiin vaikuttamisen muotoihin paikallisesti ja kansainvälisesti (mm. koulujen Erasmus-projektit).
- Opiskelija tutustuu erilaisten organisaatioiden toimintatapoihin (mm. yliopistot, matkailuyritykset).

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opiskelija oppii ymmärtämään oman vastuunsa sekä paikallisesti ja globaalisti (mm. Vihreä Lippu, UNESCO-koulun toiminta).

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelija oppii hakemaan ja määrittämään mielekkäitä ja sopivia tapoja lähestyä kansainvälisyyttä.
- Eri oppiaineet tarjoavat virikkeitä ja mahdollisuuksia kansainväliseen toimintaan.
- Opiskelija oppii erilaisia raportoinnin muotoja portfoliota rakentaessaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kansainvälisyystaitoja voi kartuttaa halutessaan myös 4 tai 6 opintopisteen verran. Tällöin opiskelija saa lisäpisteet Muu osaaminen -opintoihin (MOS).

Kirjallisuuden lukiodiplomi (KILD10), 2 op (OJ517)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää taitoaan lukea kirjallisuutta ja nauttia siitä.
- Opiskelija tutustuu kirjallisuuteen monipuolisesti.

- Opiskelija voi valikoida luettavia teoksia oman kiinnostuksensa mukaisesti. Hän voi esimerkiksi syventää jonkin genren ja sen ilmaisutapojen tuntemustaan tai vahvistaa ymmärrystään jostakin elämänalueesta tai ammattialasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukuohjelmaan kuuluu vähintään 10 mutta korkeintaan 15 teosta lukion aikana.
- Teosten olisi hyvä edustaa monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeja. Lukuohjelmaan voi sisällyttää myös tietokirjallisuutta.
- Osan teoksista voi halutessaan kuunnella äänikirjana.
- Luetuista teoksista tehdään erilaisia tehtäviä, joiden avulla teoksia reflektoidaan, analysoidaan ja tulkitaan.
- Opiskelijat voivat suorittaa diplomin itsenäisesti, parin kanssa tai pienryhmänä.
- Suoritustavoista ja luettavista teoksista opiskelija sopii ohjaavan opettajan kanssa. Opiskelijat voivat myös itse osallistua opintojakson suunnitteluun.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kirjallisuuden lukeminen tukee hyvinvointia ja itsetuntemuksen kehittymistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Teosten pohjalta työskenteleminen vahvistaa monitieteisen ja luovan osaamisen taitoja. Taito kielentää ajatuksiaan sekä ymmärtää lukemaansa ja kirjallisuuden tapoja ilmaista asioita kehittyä. Valittavan kirjallisuuden myötä ilmenee myös muita laaja-alaisen osaamisen alueita ja yhteyksiä eri oppiaineiden sisältöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija saa valmiista kirjallisuudiplomista suoritusmerkinnän. Työskennellessään opiskelija oppii refleктоimaan lukemaansa. Jos opiskelija tekee kirjallisuudiplomia osin yhdessä toisen opiskelijan kanssa, myös vertaispalaute ja keskustelut ovat mahdollisia. Opettaja ohjaa työskentelyä ja antaa tarvittavaa palautetta eri vaiheissa prosessia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjallisuudiplomi on mahdollista tehdä missä tahansa vaiheessa lukio-opintoja.

Musiikin lukiodiplomi (MULD6), 2 op (OJ574)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

7.22. Opinnot muissa oppilaitoksissa (OMO)

Opintojaksot

Korkeakoulujen orientaatiokurssit (OMO1), 2 op (OJ199)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Avoimen yliopiston ja avoimen ammattikorkeakoulun kurssit (OMO2), 2 op (OJ200)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Musiikkiopiston opinnot (OMO3), 2 op (OJ201)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä

Kuvataidekoulun opinnot (OMO4), 2 op (OJ202)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Ammatilliset opinnot (OMO5), 2 op (OJ203)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Kyseessä muut kuin valtakunnallisiin opintoihin hyväksiluettavat kurssit

Kansalaisopiston kurssit (OMO6), 2 op (OJ204)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Yrittäjyysopinnot (OMO7), 2 op (OJ205)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Vaihto-oppilasvuoden opinnot (OMO8), 2 op (OJ206)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Muut opinnot I (OMO9), 2 op (OJ207)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Muut opinnot II (OMO10), 2 op (OJ208)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.23. Muu osaaminen (MOS)

Opintojaksot

Harrastustoiminta (MOS1), 2 op (OJ209)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Autokoulu (MOS2), 2 op (OJ210)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

4H-toiminta (MOS3), 2 op (OJ211)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Yrittäjyystoiminta (MOS4), 2 op (OJ212)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Isoiskoulutus (MOS5), 2 op (OJ213)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Prometheus-ohjaajakoulutus (MOS6), 2 op (OJ214)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Hygieniapassi-, anniskelupassi- ja työturvakorttikoulutukset (MOS7), 2 op (OJ215)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Maailmankansalaisen kypsyyskoe (MOS8), 2 op (OJ295)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Muu osaaminen I (MOS9), 2 op (OJ216)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Muu osaaminen II (MOS10), 2 op (OJ217)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Sisällönsuunnittelu ja projektinhallinta (MOS11), 2 op (OJ573)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa kokemuksia projektinhallinnasta
- opiskelija oppii suunnittelemaan sisältöjä, käsikirjoittamaan haastatteluja ja valmistelemaan av-materiaalin tuottamista
- opiskelijan media-, vuorovaikutus- ja esiintymistaidot vahvistuvat

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- projektinhallinnan perusteet
- sisällön suunnittelun perusteet
- haastattelun suunnittelu ja käsikirjoittaminen
- av-materiaalin tuottaminen yhteistyössä taiteiden tiedekunnan kanssa (videohaastattelujen toteutus)
- LaTu-hankkeen oppimateriaalin sisällön suunnitteluun osallistuminen
- vuorovaikutustaitojen harjoittelu

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyväksytyyn suoritukseen edellytyksenä on aktiivinen osallistuminen työskentelyyn ja yhteen oppimateriaalin suunnitteluun ja toteutukseen.

7.24. Urheiluvalmennus ja sitä tukevat opinnot (URVA)

Oppiaineen tehtävä

Urheiluoppilaitoksissa tapahtuvan valmennuksen tavoitteena on ohjata nuoret urheilijat säännölliseen, päämäärätietoiseen ja vastuulliseen harjoitteluun sekä lisätä heidän elämänhallinnan taitojaan. Toimintaa ohjaa urheilija ja valmennus keskiössä -ajattelu. Tämä mahdollistaa heidän kehittymisensä urheilijoina.

Valmennuksen toteuttamisesta vastaavat osaavat ja koulutetut valmentajat ja heidän tukeaan toimivat asiantuntijat. Valmentajien ja asiantuntijoiden työnjako ja vastuut ovat yhdessä sovittuja, ja lajivalmennuksessa noudatetaan lajiliiton antamia linjauksia. Toiminta on valmentajajohtoista.

- Opiskelija kehittyy urheilijana lukion aikana.
- Valmennus tukee urheilijan yksilöllistä kehittymistä harjoittelun kaikilla osa-alueilla.
- Opiskelija ymmärtää systemaattisen harjoittelun periaatteet ja sitoutuu määrätietoiseen harjoitteluun.
- Hänen identiteettinsä urheilijana vahvistuu ja hän kokee urheilun mielekkääksi valinnaksi.
- Opiskelija omaksuu urheilullisen elämäntavan ja oikeat elämänhallinnan taidot, minkä kautta hän ymmärtää harjoittelun, levon ja ravinnon merkityksen omassa kehitymisessään.
- Opiskelijan oma ajattelu ja päätöksentekokyky kehittyvät. Samalla hän kokee kuuluvansa yhteisöön ja osaa hyödyntää lajien välisen yhteistyön tuomaa tietotaitoa.
- Opiskelija omaksuu urheilun eettiset ohjeet ja toimintatavat ja oppii kunnioittamaan urheilun muita toimijoita.
- Valmennus luo kannustavan ja kehitysmönteisen ilmapiirin, jossa opiskelijan intohimo urheiluun kasvaa ja luodaan perusta huippu-urheilijan uralle.

Laaja-alainen osaaminen urheiluvalmennuksessa

Urheiluvalmennus toimii osana lukiokoulutuksen laaja-alaista eheyttävää tehtävää. Valmennuksen tavoitteet, sisällöt sekä arviointi tukevat lukiolaisen kokonaisvaltaista kehittymistä ja oppimista. Urheilun kautta lukiolainen oppii hallitsemaan arkea kokonaisuutena ja kasvaa vuorovaikutteisessa ja eettisyyttä korostavassa ympäristössä. Opinnoissa ja urheilussa menestymiseen vaaditaan taitoja, jotka nuoret oppivat sekä urheilun että opiskelun avulla. Yhdessä tekemistä ja toiset huomioon ottamista korostetaan tavoitteisiin pääsyn varmistamiseksi. Urheilijoita kannustetaan suvaitsevaisuuteen, kansainvälisyyteen sekä omasta itsestä ja luonnosta huolehtimiseen. Urheilulukiossa kannustetaan nuoria osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja siihen, että he rohkaistuvat vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin ja kykenevät siihen toiset huomioon ottavalla tavalla. Urheilulukioiden urheiluvalmennus huomioi nuoren kasvun ja kehityksen siten, että hänellä on lukion jälkeen hyvä mahdollisuus edetä omien taipumustensa suunnassa sekä urheilussa, koulutuksen saralla että työelämässä.

Tavoitteet

Urheiluvalmennuksen yleiset sisällöt ja periaatteet

Valmennus on huippu-urheilun näkökulmasta laadukasta. Valmentautumisen tavoitteena on urheilijan kehittyminen ja kansainvälinen menestys.

- Urheilijalla on valmentautumisen kokonaisuudesta vastaava henkilö, joka tekee yhteistyötä oppilaitoksen kanssa.
- Urheilijoiden kehittymistä seurataan.
- Urheilijan valmennuskokonaisuuteen sisältyy teoriaopintoja, joita urheilija soveltaa valmentautumiseensa.

Valmennus tukee urheilijan kokonaisvaltaista kehittymistä

- urheilulukio tarjoaa valmennusta pääsääntöisesti vähintään kolmesti viikossa aamupäivisin lukuvuoden jokaisessa jaksossa
- valmennus on ohjattua laji- tai ominaisuusharjoittelua
- urheilulukiovalmennus on osa urheilijan kokonaiharjoittelua, ja kokonaiharjoittelun määrän ja laadun tulee vastata kansainväliselle huipulle kehittymisen vaadetta
- valmennuksen painopisteenä on laji- ja yleistaitavuuden sekä tarvittavien fyysisten ominaisuuksien kehittäminen perustuen terveyttä edistävään valmennuskulttuuriin
- valmennus ohjaa opiskelijaa hyviin elämänhallinnan taitoihin sekä ymmärrykseen lukio-opintojen jälkeisistä mahdollisuuksista
- urheilun ja opintojen yhdistämistä tukee koko koulun henkilöstö, seuravalmentajat ja lajiliitot

Valmennuksen laatu

- Yksilöllisen valmennuksen varmistamiseksi valmennusryhmän koko pidetään valmennuksen näkökulmasta mahdollisimman tarkoituksenmukaisena.
- Harjoittelun toteutuksessa pyritään noudattamaan parhaat parhaiden kanssa -periaatetta.
- Painopistelajien valmentajat valitaan yhteistyössä akatemioiden ja lajiliittojen kanssa.
- Valmentautumisesta vastaavat osaavat ja koulutetut ammattivalmentajat, jotka toimivat osana toimintaympäristön valmentajayhteisöä.
- Valmentajien kehittymiseen on suunnitelma ja sitä tuetaan ja seurataan.
- Urheilijat osallistuvat valmentautumisen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.
- Valmentajalla on riittävä työaika harjoittelun suunnitteluun ja laadukkaan valmennustoiminnan järjestämiseksi sekä yhteydenpitoon sidosryhmien kanssa.

Osallistuva asiantuntijatoiminta on osa lajien valmennusprosessia.

- Valmennus on moniammatillista yhteistyötä.
- Painopistelajeissa fysiikkavalmennus, fysioterapia, psyykinen valmennus ja ravitsemusvalmennus ovat osa lajin kokonaisvaltaista valmennusprosessia.
- Urheilijalle pyritään järjestämään mahdollisuus urheilijan terveystarkastukseen.
- Loukkaantuneelle tai sairastuneelle urheilijalle on tarjolla nopea hoitoonohjaus, ja hänen kuntoutumistaan tuetaan.
- Roolitus urheiluvalmennuksen asiantuntijapalveluiden ja perusterveydenhuollon välillä on oppilaitoksessa määritelty sekä kuvattu eri toimijoille.

Harjoitusolosuhteet mahdollistavat urheilijana kehittymisen.

- Harjoitusolosuhteet täyttävät laji- ja yleisvalmennuksen vaatimukset painopistelajeissa

Urheilijana kasvaminen

- valmennus tähtää urheilijoiden itseohjautuvuuteen, jotta urheilijoilla on kyky ottaa vastuu omasta harjoittelustaan ja kehittymisestään lukioiän aikana ja sen jälkeen
- päivittäisessä toiminnassa on huomioitu psyykkisen valmennuksen periaatteet. Ne ilmenevät muun muassa
 - jatkuvana vuorovaikutuksena urheilijoiden ja valmentajien välillä
 - valmentajan tilanneherkkyytenä, jossa valmentaja osaa tunnistaa kriisitilanteet ja ohjata urheilijaa niistä eteenpäin
 - realistisena valmennusohjelmana, jossa urheilijan itseluottamus ja motivaatio kehittyvät harjoittelun myötä
 - urheilulukion kurssitarjonnassa, josta on valittavissa psyykkiseen kehittymiseen liittyviä opintoja
 - urheilijoiden osallistamisena valmennuksen suunnitteluun ja kehittämiseen

Osaamisen arviointi

Urheiluvalmennuksen opinnot ovat valinnaisia opintoja, ja ne arvioidaan suoritusmerkinnällä S=suoritettu, H=hylätty.

Vaikka urheiluvalmennuksesta ei anneta numeroarvosanaa, on tärkeää, että opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta edistymisestään ja kehitymisestään. Lisäksi opiskelijan tulee oppia arvioimaan itse suorituksiaan. Tässä työvälineenä voidaan käyttää esimerkiksi harjoituspäiväkirjaa. Palaute sekä itse- että vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään asetettujen tavoitteiden suuntaisesti.

Arvioinnissa voidaan hyödyntää erilaisia arviointimuotoja kuten itsearviointia, arviointikeskusteluja, observointia, vertaisarviointia sekä erilaisia teknisiä sovelluksia, esimerkiksi älylaitteita ja videoanalyysijä.

Valmennuskurssien arvioinnissa huomioidaan seuraavia asioita

- opiskelijaa ohjataan arvioimaan säännöllisesti edistymistään asetetuissa tavoitteissa. Näitä tavoitteita ovat muun muassa
 - laji- ja yleistaidoissa kehittyminen
 - fyysisissä ominaisuuksissa kehittyminen
 - psyykkisissä taidoissa kehittyminen
 - ryhmässä toimiminen ja yhteistyötaidot
 - urheilullinen elämäntapa
 - aktiivisuus ja motivaatio urheiluvalmennukseen osallistumisessa
 - henkilökohtaisen opiskelu- ja valmennussuunnitelman toteuttaminen
- yksilöllisyys
 - jokaista opiskelijaa ja hänen kehittymistään arvioidaan yksilönä
 - jokainen opiskelija kasvaa ymmärtämään oman suorituksensa arvioinnin merkityksen
 - arviointi perustuu tehtyihin havaintoihin ja mittauksiin suhteessa urheilulukiotoiminnalle asetettuihin tavoitteisiin

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Terve lukiolainen kykenee kehittämään itseään ja huolehtimaan ympäristöstään. Urheiluvalmennuksen avulla nuoria autetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja parantamaan kehitettäviä piirteitä sekä arvioimaan omaa hyvinvointiaan ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Urheilu tukee nuoren identiteetin rakentumista. Urheiluvalmennuksen tavoitteet asetetaan yhdessä lukiolaisen kanssa siten, että se tukee lukiolaisen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja henkilökohtaisia tavoitteita. Hyvinvointiosaamista tuetaan useiden oppiaineiden avulla. Urheiluvalmennus toimii koordinoitusti yhteistyössä mm. terveystiedon, liikunnan ja psykologian oppiaineiden kanssa.

Vuorovaikutusosaaminen

Urheiluvalmennuksella pyritään auttamaan lukiolaista toimimaan yhdessä toisten kanssa. Henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää aina yhteistyötä toisten opiskelijoiden, opettajien ja valmentajien kanssa. On tärkeää, että lukiolainen osaa viestiä omista tarpeistaan ja tavoitteistaan selvästi ja kokonaisvaltaisesti. Urheilulukiossa korostetaan nuoren elämäntilanteen ymmärrystä sekä valmennuksessa että opiskelussa. Valmennuksen avulla nuorta autetaan kasvamaan empatiaa korostavassa ympäristössä, jolloin hänen tunne- ja yhteistyötaitonsa kehittyvät. Vuorovaikutusosaaminen kehittyy pitkän ajan kuluessa, joten urheilulukio pyrkii useiden oppiaineiden yhteistyöllä tarjoamaan opiskelijalle työkaluja omien vuorovaikutustaitojen kehittämiseksi. Yhteistyötä tehdään mm. äidinkielen, liikunnan, terveystiedon, uskonnon, filosofian ja vieraiden kielten kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Urheilun vaatimukset muuttuvat nopeasti samoin kuin ympäröivä yhteiskuntakin. Urheilulukiolaiselle on tärkeää pystyä seuraamaan muutoksia ja reagoimaan niihin

nopeasti. Tämä edellyttää kykyä kriittiseen pohdiskeluun ja asioiden jatkuvaan oppimiseen. Urheiluvalmennus tukee nuorta löytämään itselle sopivat oppimistavat. Henkilökohtainen uteliaisuus uutta kohtaan auttaa ylläpitämään ja parantamaan motivaatiota. Urheilutavoitteiden saavuttaminen edellyttää usein luovia ratkaisuja, joten urheilulukiassa kannustetaan nuorta kyseenalaistamaan jo vakiintuneita toimintamalleja. Valmennuksessa apuna käytettävät teknologiat tuovat arkeen tieteellistä ja tutkimuksellista näkökulmaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Urheilulukiolainen saa laajan ymmärryksen yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta. Hänestä kasvaa aktiivinen ja rohkea vaikuttaja, joka käyttää mahdollisuuksiaan yhteisen hyvän toteuttamiseksi. Hän kykenee keskustelemaan ja perustelevaan omia mielipiteitään tilanteissa, joissa demokraattiset arvot ovat tärkeitä. Urheilun kautta hän omaksuu yrittäjähenkisen asenteen, joka kasvattaa aloitteellisuutta ja vastuunkantamista. Sivistyksen laaja ymmärrys auttaa nuorta tekemään oikeudenmukaisia valintoja ja puolustamaan tarvittaessa heikompiään. Muuttuvassa maailmassa urheilulukiolainen säilyttää kykynsä reagoida uusiin tarpeisiin ja pystyy mukautumaan työelämän muutoksiin niin urheilussa kuin muilla työelämän alueilla. Useat oppiaineet tukevat urheilulukiolaisen yhteiskunnallista osaamista ja urheiluvalmennus tukee toiminnallaan mm. yhteiskuntaopin, terveystiedon, uskonnon ja historian oppiaineiden tavoitteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Urheilun eettiset periaatteet ohjaavat urheilulukioiden toimintaa niin urheiluvalmennuksessa kuin muussa koulutuksessa. Urheilulukiot kantavat vastuunsa mm. antidoping-koulutuksesta ja -toiminnasta, reilun pelin sääntöihin ohjaamisesta sekä arvoista kumpuavasta kokonaisvaltaisesta urheilijakasvatuksesta. Urheiluvalmennus ottaa huomioon sen, että nuorten mahdollisuudet toimia yhteiskunnan jäseninä säilyvät ja kehittyvät. Suomalaisen huippu-urheilun valinta on tukea nuoria omissa tavoitteissaan ja mahdollistaa menestyminen myös muussa kuin urheilussa. Lukiokoulutuksessa pyritään edistämään nuoren ymmärrystä siitä, että hän on osa suurempaa kokonaisuutta ja hänen valintansa sekä toimensa vaikuttavat ympäristön hyvinvointiin. Urheiluvalmennuksella pyritään ohjaamaan nuoria valitsemaan kulutustottumuksia, jotka säästävät ympäristöä ja ehkäisevät ilmastonmuutosta. Oppiaineyhteistyötä tehdään mm. biologian, filosofian, liikunnan, maantieteen, terveystiedon, yhteiskuntaopin ja uskonnon oppiaineiden kanssa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kilpa- ja varsinkin huippu-urheilu on kansainvälistä toimintaa. Tapahtumiin osallistuminen ja valmistautuminen edellyttävät nuorilta toimimista eri kulttuureissa ja ymmärrystä toisten maiden tavoista ja käytänteistä sekä suvaitsevaisuutta. Kielten osaaminen korostuu tilanteissa, joissa valmentajalla ei ole aina mahdollista olla mukana. Urheilulukiolaiselle on tärkeää kyetä kommunikoidaan vierailta kielillä ja pystyä kertomaan oman maansa kulttuurista ja historiasta kansainvälisissä tapaamisissa. Urheilulukio valmistaa nuorta toimimaan tilanteissa, joissa hän edustaa maataan eri tapahtumissa ja eri median välityksellä. Urheilulukiolainen kykenee hyödyntämään eri teknologisia ratkaisuja kaksoisuransa toteuttamiseksi niin kotimaassa kuin ulkomailla. Urheiluvalmennus tekee yhteistyötä lukion muiden oppiaineiden osalta mm. historiassa, vieraisissa kielissä ja maantiedossa sekä teknologiakasvatuksessa.

Opintojaksot

Valmennusoppi (VAO1), 2 op (OJ218)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii paremmin ymmärtämään omaa valmentautumistaan.
- Opiskelija saa lisää eväitä sekä yhdessä että yksin tapahtuvan harjoittelun laadun parantamiseksi sekä itsensä kehittämiseksi urheilijana.
- Opiskelija oppii paremmin jäsentämään harjoitteluaan ja ymmärtämään paremmin harjoitteluun liittyviä tukitoimia.
- Opiskelija saa tietoa muista tavoitteelliseen urheiluun kuuluvista, mutta varsinaisen urheiluharjoittelun ja kilpailemisen ulkopuolisista, osa-alueista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Urheilijana kehittyminen ja lajiosaaminen ◦ Urheilijan elämänhallintataidot ◦ Lajianalyysi ja kansainvälinen vaatimustaso ◦ Ominaisuuksien ja lajitaitojen kehittäminen ◦ Huoltava harjoittelu ◦ Urheilijan terveys ◦ Urheilijan ravitsemus ◦ Reilusti huipulle
- Itsensä kehittämisen taidot, ihmisenä kasvu ja kuulumisen tunne ◦ Urheilijan polku ja kaksoisura ◦ Psykkisten taitojen kehittäminen ◦ Urheilijan talous ja vakuutukset ◦ Urheilijabrändi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan omien tietojen ja taitojen sekä käytänteiden tunnistamista ja kehittämistä. Opiskelija saa valmiuksia rakentaa urheilijaidentiteettiään.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla tehdään paljon yhteistoiminnallisia harjoituksia ja keskustellaan urheilijana kehittymisestä, mikä parantaa vuorovaikutustaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia havainnoida ja tutkia omia motivaatiotekijöitään. Häntä kannustetaan luovuuteen ja uteliaisuuteen omassa urheilijana kehittämisessään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa työskennellään opiskelijan kokonaisvaltaisen urheilijana kehittymisen tukemiseksi suomalaisen valmennusosaamisen mallia mukaillen. Lajiharjoittelun ja fyysisen harjoittelun ymmärtämisen syventämisen lisäksi annetaan tukea psyykkisiin, sosiaalisiin sekä elämänhallinnan taitoihin sekä ajankäytön ja kuormituksen hallintaan.

Pakollinen opintojakso urheilulukiolaiselle

Tiedostava urheilija (VAO2), 2 op (OJ219)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Laajentaa itsetuntemustaan ja selkiyttää urheilijaidentiteettiään huomioiden muut elämän roolit.
- Tiedostaa ja tunnistaa itselle tärkeitä asiat ja arvot, jotka ohjaavat tavoitteellista tapaa olla urheilija.
- Ymmärtää käsitteet havainnoiva minä ja hyväksyvä suhtautuminen

- Ymmärtää tietoisien läsnäolon (mindfulness) keskeiset periaatteet ja saa kokemuksen mindfulness-harjoitteista.
- Osaa soveltaa ja integroida tietoisien läsnäolon taitoja valmentautumisen prosessiin.
- Ymmärtää hyvään yhteistyösuhteeseen vaikuttavat vuorovaikutukselliset tekijät ja osaa ottaa näitä tekijöitä huomioon omassa valmennusryhmässään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Itsetuntemus • Omien arvojen tutkiminen ja tunnistaminen • Identiteettityöskentely, millainen ihminen ja urheilija olen, omien ajatustapojen tunnistaminen • Growth mindset
- Psykologisen joustavuuden malli • Arvot ja sitoutuminen arvojen mukaiseen toimintaan • Hyväksyvä suhtautuminen • Mielen kontrollin heikentäminen • Havainnoiva minä • Tässä hetkessä eläminen, tietoinen läsnäolo
- Vahvojen yhteistyötaitojen keskeiset perusteet • Arvostava kohtaaminen • Myönteinen suhtautuminen • Ratkaisukeskeisyys • Riittävä vuorovaikutus, kyky ottaa asioita puheeksi • Rakentava ja riittävä kommunikaatio • Palautteen antaminen ja vastaanottaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla keskitytään urheilijan psyykkisten taitojen kehittämiseen ja hyödyntämiseen sekä itsetuntemuksen lisäämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan vuorovaikutusosaamista osana hyvää valmennussuhdetta. Opiskelija harjaantuu ilmaisemaan omia tunteuksiaan ja reflektoimaan niitä valmentajalta saatua palautetta vasten.

Opintojakson vapaa kuvaus

Moduulissa työskennellään itsetuntemusta, psykologista joustavuutta ja yhteistyötaitoja lisäävien psyykkisten taitojen äärellä. Moduulissa tavoitteellisesti urheileva opiskelija pääsee työskentelemään urheilijaidentiteetin, itselle tärkeiden arvojen ja yhteistyötaitojen äärellä. Keskeistä on tutustua itseen eri näkökulmista käsin, tunnistaa omia ajatteluntapoja sekä vahvistaa omiin arvoihin pohjautuvaa urheilijan polkua ja tapaa olla urheilija. Lisäksi moduulissa syvennytään psyykkistä hyvinvointia lisääviin ja kilpailutaitoja vahvistaviin läsnäolon taitoihin (mindfulness).

Urheilijan ravitsemus (VAO3), 2 op (OJ220)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Osaa määritellä suorituskyvyn ja palautumisen kannalta keskeiset ravitsemustekijät
- Ymmärtää, mitä palautumisella tarkoitetaan ja miten urheilija voi tukea sitä ruokavalion avulla
- Osaa havainnoida omaa ruokavaliotaan ja tunnistaa sen kehityskohteet
- Oppii vahvistamaan ruokavalion avulla suorituskykynsä kehittämisen mahdollisuuksia huipulle tähtäävän harjoittelun vaatimalla tavalla
- Osaa soveltaa oppimaansa ravitsemustietoa omaan ruokavalioonsa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Urheilijan ruokavalion kulmakivet: o Johdanto urheilijan ravitsemukseen huipulle tähdättäessä o Toimiva ateriarytmi o Palautuminen ja ravitsemus
- Energiatasapaino, riittävä energiansaanti o Energiantarve o Harjoittelun kuormitus o Perusaineenvaihdunta o Fyysinen aktiivisuus o Energiansaanti ruokavaliosta o Ruoka-aineiden energiasisältö
- Ravintoaineet ruokavaliosta o Ravintoaineiden luokittelu o Energiaravintoaineet o Suojaravintoaineet o Energia- ja suojaravintoaineiden saanti elintarvikkeista
- Lisäravinteet osana monipuolista ruokavaliota o Lisäravinteiden luokittelu, tarve ja turvallisuus o Vitamiini- ja kivennäisainevalmisteet o Urheilijan lisäravinteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään laadukkaan ravitsemuksen merkityksen sekä kokonaisyhyvinvoinnin että urheilijana kehittymisen ja menestymisen kannalta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia tehdä eettisesti kestäviä ruokavalintoja.

Opintojakson vapaa kuvaus

Moduuli sisältää monipuolisen katsauksen huipulle tähtäävän nuoren urheilijan kannalta keskeisistä ravitsemuksen teemoista. Keskeisenä tavoitteena on hyvinvoiva, suorituskykyinen ja terve urheilija. Ravitsemuksen teemat johdattelevat urheilijan tutkimaan omaa ruokavaliotaan sekä harjoitteiden kautta tarjoaa myös keinoja työstää sitä konkreettisella tasolla.

Urheilu ammattina (VAO4), 2 op (OJ221)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mitä on ammattilaisuus • Urheiluammattilaisuuden erityispiirteitä ja mitä on olla ammattilainen • Oman lajin ammattilaisuuden erityispiirteitä ja mitä ammattilaisuuteen kuuluu lajissasi
- Itsensä johtaminen • Ammattiurheilijan identiteetin vahvistaminen, uskallus lähteä ammattilaiseksi • Itsetuntemus • Ajanhallinta
- Verkostoitumistaidot ja asiantuntijoiden hyödyntäminen • Vuorovaikutustaidot • Yrittäjyysosaaminen
- Urheilu työ- ja toimintaympäristönä • Kaksoisura, urasiirtymä, urheilu-uran opinnollistaminen • urheilun sopimukset, vakuutukset, eläkemaksut
- Urheilijan talousosaaminen • Urheilutulot • Talouden budjetointi • Urheilijan yrittäjyys
- Urheilijabrändin rakentaminen • Media ja someosaaminen • Esiintymistaidot • Sponsorointiyhteistyö
- Toimiva ravitsemus • Oppii ennakoimaan seuraavan päivän tarpeet (välipalat mukaan, kerralla isompi määrä ym.) • Ymmärtää ravinnon merkityksen ja sen mitä erityistarpeita itsellä on • käytännön harjoittelua huippu-urheilijan korkeatasoisen ruuan valmistamisessa, ruoka-aineiden hankinnassa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii urheilu-uralla tarvittavaa yrittäjähenkisyttä sekä työelämävalmiuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan monialaisesti urheilu-uralla tarvittavia osaamisia (mm. sponsoriyhteistyö, talousosaaminen, someosaaminen).

Opintojakson vapaa kuvaus

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa valmiuksia ammattuurheilijan uralle. Sisällöissä hyödynnetään Kasva huippu-urheilijaksi -harjoituskirjan teemoja, mutta syventäen ja valikoiden vain osa (Kehity huippu-urheilijaksi -harjoituskirja). Kurssi perustuu lähiopetukseen ja käytännön harjoitteluun, myös itsenäistä työtä ja reflektointia.

Urheiluvalmennus alppihiihto 1 (URVAA1), 2 op (OJ518)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 2 (URVAA2), 2 op (OJ519)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 3 (URVAA3), 2 op (OJ520)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 4 (URVAA4), 2 op (OJ521)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 5 (URVAA5), 2 op (OJ522)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 6 (URVAA6), 2 op (OJ523)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 7 (URVAA7), 2 op (OJ589)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 8 (URVAA8), 2 op (OJ590)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 9 (URVAA9), 2 op (OJ591)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 10 (URVAA10), 2 op (OJ592)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 11 (URVAA11), 2 op (OJ593)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 12 (URVAA12), 2 op (OJ594)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus alppihiihto 13 (URVAA13), 2 op (OJ595)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus alppihiihto 14 (URVAA14), 2 op (OJ596)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus alppihiihto 15 (URVAA15), 2 op (OJ597)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus alppihiihto 16 (URVAA16), 2 op (OJ598)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus alppihiihto 17 (URVAA17), 2 op (OJ599)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus alppihiihto 18 (URVAA18), 2 op (OJ600)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus alppihiihto 19 (URVAA19), 2 op (OJ601)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus alppihiihto 20 (URVAA20), 2 op (OJ602)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus jääkiekko 1 (URVAJ1), 2 op (OJ524)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 2 (URVAJ2), 2 op (OJ525)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 3 (URVAJ3), 2 op (OJ526)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 4 (URVAJ4), 2 op (OJ527)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 5 (URVAJ5), 2 op (OJ528)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 6 (URVAJ6), 2 op (OJ529)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 7 (URVAJ7), 2 op (OJ603)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 8 (URVAJ8), 2 op (OJ604)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 9 (URVAJ9), 2 op (OJ605)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 10 (URVAJ10), 2 op (OJ606)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 11 (URVAJ11), 2 op (OJ607)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 12 (URVAJ12), 2 op (OJ608)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus jääkiekko 13 (URVAJ13), 2 op (OJ609)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus jääkiekko 14 (URVAJ14), 2 op (OJ610)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus jääkiekko 15 (URVAJ15), 2 op (OJ611)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus jääkiekko 16 (URVAJ16), 2 op (OJ612)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus jääkiekko 17 (URVAJ17), 2 op (OJ613)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus jääkiekko 18 (URVAJ18), 2 op (OJ614)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus jääkiekko 19 (URVAJ19), 2 op (OJ615)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus jääkiekko 20 (URVAJ20), 2 op (OJ616)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus jalkapallo 1 (URVAJK1), 2 op (OJ530)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 2 (URVAJK2), 2 op (OJ531)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 3 (URVAJK3), 2 op (OJ532)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 4 (URVAJK4), 2 op (OJ533)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 5 (URVAJK5), 2 op (OJ534)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 6 (URVAJK6), 2 op (OJ535)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 7 (URVAJK7), 2 op (OJ617)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 8 (URVAJK8), 2 op (OJ618)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 9 (URVAJK9), 2 op (OJ619)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 10 (URVAJK10), 2 op (OJ620)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 11 (URVAJK11), 2 op (OJ621)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 12 (URVAJK12), 2 op (OJ622)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

pakollinen

Urheiluvalmennus jalkapallo 13 (URVAJK13), 2 op (OJ623)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus jalkapallo 14 (URVAJK14), 2 op (OJ624)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus jalkapallo 15 (URVAJK15), 2 op (OJ625)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus jalkapallo 16 (URVAJK16), 2 op (OJ626)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus jalkapallo 17 (URVAJK17), 2 op (OJ627)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus jalkapallo 18 (URVAJK18), 2 op (OJ628)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus jalkapallo 19 (URVAJK19), 2 op (OJ629)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus jalkapallo 20 (URVAJK20), 2 op (OJ630)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus lentopallo 1 (URVAL1), 2 op (OJ536)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Paikallinen

Urheiluvalmennus lentopallo 2 (URVAL2), 2 op (OJ537)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus lentopallo 3 (URVAL3), 2 op (OJ538)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus lentopallo 4 (URVAL4), 2 op (OJ539)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus lentopallo 5 (URVAL5), 2 op (OJ540)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus lentopallo 6 (URVAL6), 2 op (OJ541)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus lentopallo 7 (URVAL7), 2 op (OJ631)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus lentopallo 8 (URVAL8), 2 op (OJ632)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus lentopallo 9 (URVAL9), 2 op (OJ633)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus lentopallo 10 (URVAL10), 2 op (OJ634)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus lentopallo 11 (URVAL11), 2 op (OJ635)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus lentopallo 12 (URVAL12), 2 op (OJ000)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus lentopallo 13 (URVAL13), 2 op (OJ636)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus lentopallo 14 (URVAL14), 2 op (OJ637)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus lentopallo 15 (URVAL15), 2 op (OJ638)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus lentopallo 16 (URVAL16), 2 op (OJ639)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus lentopallo 17 (URVAL17), 2 op (OJ640)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus lentopallo 18 (URVAL18), 2 op (OJ641)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus lentopallo 19 (URVAL19), 2 op (OJ642)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus lentopallo 20 (URVAL20), 2 op (OJ643)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus maastohiihto 1 (URVAM1), 2 op (OJ542)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus maastohiihto 2 (URVAM2), 2 op (OJ543)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus maastohiihto 3 (URVAM3), 2 op (OJ544)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

548

Urheiluvalmennus maastohiihto 4 (URVAM4), 2 op (OJ545)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus maastohiihto 5 (URVAM5), 2 op (OJ546)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus maastohiihto 6 (URVAM6), 2 op (OJ547)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus maastohiihto 7 (URVAM7), 2 op (OJ645)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus maastohiihto 8 (URVAM8), 2 op (OJ646)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus maastohiihto 9 (URVAM9), 2 op (OJ647)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus maastohiihto 10 (URVAM10), 2 op (OJ648)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus maastohiihto 11 (URVAM11), 2 op (OJ649)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus maastohiihto 12 (URVAM12), 2 op (OJ650)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus maastohiihto 13 (URVAM13), 2 op (OJ651)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus maastohiihto 14 (URVAM14), 2 op (OJ652)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus maastohiihto 15 (URVAM15), 2 op (OJ653)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

550

Urheiluvalmennus maastohiihto 16 (URVAM16), 2 op (OJ654)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus maastohiihto 17 (URVAM17), 2 op (OJ655)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus maastohiihto 18 (URVAM18), 2 op (OJ656)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus maastohiihto 19 (URVAM19), 2 op (OJ657)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus maastohiihto 20 (URVAM20), 2 op (OJ658)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus muut lajit 1 (URVAML1), 2 op (OJ548)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 2 (URVAML2), 2 op (OJ549)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 3 (URVAML3), 2 op (OJ550)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 4 (URVAML4), 2 op (OJ551)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 5 (URVAML5), 2 op (OJ552)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 6 (URVAML6), 2 op (OJ553)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 7 (URVAML7), 2 op (OJ659)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 8 (URVAML8), 2 op (OJ660)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 9 (URVAML9), 2 op (OJ661)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 10 (URVAML10), 2 op (OJ662)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 11 (URVAML11), 2 op (OJ663)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 12 (URVAML12), 2 op (OJ664)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus muut lajit 13 (URVAML13), 2 op (OJ665)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus muut lajit 14 (URVAML14), 2 op (OJ666)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus muut lajit 15 (URVAML15), 2 op (OJ667)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvallmennus muut lajit 16 (URVAML16), 2 op (OJ668)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvallmennus muut lajit 17 (URVAML17), 2 op (OJ669)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvallmennus muut lajit 18 (URVAML18), 2 op (OJ670)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvallmennus muut lajit 19 (URVAML19), 2 op (OJ671)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvallmennus muut lajit 20 (URVAML20), 2 op (OJ672)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 1 (URVAMY1), 2 op (OJ554)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 2 (URVAMY2), 2 op (OJ555)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 3 (URVAMY3), 2 op (OJ556)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 4 (URVAMY4), 2 op (OJ557)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 5 (URVAMY5), 2 op (OJ558)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 6 (URVAMY6), 2 op (OJ559)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 7 (URVAMY7), 2 op (OJ560)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 8 (URVAMY8), 2 op (OJ673)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 9 (URVAMY9), 2 op (OJ674)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 10 (URVAMY10), 2 op (OJ675)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 11 (URVAMY11), 2 op (OJ676)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 12 (URVAMY12), 2 op (OJ677)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 13 (URVAMY13), 2 op (OJ678)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 14 (URVAMY14), 2 op (OJ679)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 15 (URVAMY15), 2 op (OJ680)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 16 (URVAMY16), 2 op (OJ681)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 17 (URVAMY17), 2 op (OJ682)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 18 (URVAMY18), 2 op (OJ683)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvallmennus mäkihyppy ja yhdistetty 19 (URVAMY19), 2 op (OJ684)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus mäkihyppy ja yhdistetty 20 (URVAMY20), 2 op (OJ685)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus uinti 1 (URVAU1), 2 op (OJ560)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 2 (URVAU2), 2 op (OJ561)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 3 (URVAU3), 2 op (OJ562)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 4 (URVAU4), 2 op (OJ563)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 5 (URVAU5), 2 op (OJ564)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 6 (URVAU6), 2 op (OJ565)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 7 (URVAU7), 2 op (OJ687)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 8 (URVAU8), 2 op (OJ688)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 9 (URVAU9), 2 op (OJ689)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 10 (URVAU10), 2 op (OJ690)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 11 (URVAU11), 2 op (OJ691)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 12 (URVAU12), 2 op (OJ692)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus uinti 13 (URVAU13), 2 op (OJ693)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus uinti 14 (URVAU14), 2 op (OJ694)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus uinti 15 (URVAU15), 2 op (OJ695)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus uinti 16 (URVAU16), 2 op (OJ696)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus uinti 17 (URVAU17), 2 op (OJ697)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus uinti 18 (URVAU18), 2 op (OJ698)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus uinti 19 (URVAU19), 2 op (OJ699)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus uinti 20 (URVAU20), 2 op (OJ700)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluvalmennus yleisurheilu 1 (URVAY1), 2 op (OJ566)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 2 (URVAY2), 2 op (OJ567)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 3 (URVAY3), 2 op (OJ568)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 4 (URVAY4), 2 op (OJ569)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 5 (URVAY5), 2 op (OJ570)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 6 (URVAY6), 2 op (OJ571)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 7 (URVAY7), 2 op (OJ701)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 8 (URVAY8), 2 op (OJ702)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 9 (URVAY9), 2 op (OJ703)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 10 (URVAY10), 2 op (OJ704)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 11 (URVAY11), 2 op (OJ705)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 12 (URVAY12), 2 op (OJ706)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 13 (URVAY13), 2 op (OJ707)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 14 (URVAY14), 2 op (OJ708)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 15 (URVAY15), 2 op (OJ709)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 16 (URVAY16), 2 op (OJ710)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 17 (URVAY17), 2 op (OJ711)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 18 (URVAY18), 2 op (OJ712)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvalmennus yleisurheilu 19 (URVAY19), 2 op (OJ713)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

Urheiluvallmennus yleisurheilu 20 (URVAY20), 2 op (OJ714)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen

7.25. Integraatio-opintojaksot

Kirjallisuus, kieli ja kulttuuri tulkinnan kohteena ja luovan ilmaisun välineenä (ÄI4ENA3), 4 op (OJ03)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen
- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija sisäistää kokemuksellisen ja elämyksellisen lukemisen merkityksen.
- Opiskelijalle konkretisoituu käsitys siitä, että kielen eri osa-alueita voi oppia elämyksellisyyden kautta.
- Opiskelijan käsitys kielen oppimisesta monipuolistuu ja kielelliset itsereflektiotaidot vahvistuvat.
- Opiskelijan ymmärrys kulttuurin ja luovuuden merkityksestä identiteetin rakentumiselle vahvistuu.
- Opiskelija oppii tunnistamaan tarinallistamisen ilmiön erilaisissa teksteissä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

Paikallinen lisäys

- taiteen, kulttuurin ja viihteen kokeminen eri kielillä, myös yhtäaikaisesti (kokijuus)
- luovien, mahdollisesti fiktiivisten tekstien (kirjoitettu teksti, kuva, ääni) tekeminen (tekijyys)
- kulttuuri- tai mediaprojektin suunnittelu ja toteuttaminen ryhmässä opiskelijoiden yksilöllisiä kiinnostuksen kohteita ja osaamista hyödyntäen (tarinallistaminen)
- fiktiivisen tekstin analyysikäsitteistön omaksuminen molemmilla kielillä
- jäsentyneen analyysin ja tulkinnan tekeminen omien tulkintojen pohjana (esim. aikatasot, draaman kaari)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Media- ja viihdemailman jäsentely sekä elämyksellinen lukeminen auttavat opiskelijaa ymmärtämään itseään ja identiteettiään kulttuurin kuluttajana. Elämyksellisyyden ja kokemuksellisyyden kautta opiskelu lisää myös hyvinvointia ja avartaa käsitystä oppimisesta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla yhdistetään kaksikielisesti kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurialojen tutkimusalojen tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan oppiaineittain (2 erillistä arvosanaa). Arviointi perustuu monipuoliseen suulliseen ja kirjalliseen osaamiseen. Oppiainekohtaiset tarkennukset arvioinnista kerrotaan opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa **ei** suositella itsenäisesti suoritettavaksi.

Yhteistyö:

- Opintojakson aikana käydään teatterissa tai elokuvateatterissa.
- Kulttuuri- tai mediaprojektin voi toteuttaa yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Opintojakso kuuluu Ounasvaaran lukion opetukseen.

Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (RAB309), 2 op (OJ232)

Oppiaineet

- Ranska, B2-oppimäärä
- Ranska, B3-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

- Kerrataan aikaisempien moduulien keskeisimpiä sisältöjä.
- Harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisia tehtävätyyppejä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirin kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, mikä tarkoittaa opintojaksossa sovittujen tehtävien ja mahdollisten kokeiden suorittamista hyväksytysti. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (RAB310), 2 op (OJ233)

Oppiaineet

- Ranska, B2-oppimäärä
- Ranska, B3-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

- Kerrataan aikaisempien moduulien keskeisimpiä sisältöjä.
- Harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisia tehtävätyyppejä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta - sekä suullisten että kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, mikä tarkoittaa opintojaksossa sovittujen tehtävien ja mahdollisten kokeiden suorittamista hyväksytysti. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi opiskelijoita kannustetaan arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimistaan, myös vertaisarviointia voidaan hyödyntää.

Perustason jatko 1 (Kertaa ja kehity 1) (SAB309), 2 op (OJ249)

Oppiaineet

- Saksa, B2-oppimäärä
- Saksa, B3-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

- kerrataan aikaisempien moduulien keskeisimpiä sisältöjä
- harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisia tehtävyytyyppejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Perustason jatko 2 (Kertaa ja kehity 2) (SAB310), 2 op (OJ250)

Oppiaineet

- Saksa, B2-oppimäärä
- Saksa, B3-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

- kerrataan aikaisempien moduulien keskeisimpiä sisältöjä
- harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisia tehtävyytyyppejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä toteutuu opintojaksolla käsiteltävien aihepiirien kautta sekä suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on jatkuvaa havainnointia opiskelijan edistymisestä saksan kielen opinnoissa. Se kohdistuu opiskelijan suullisen ja kirjallisen viestinnän tuottamistaitoon, kuullun ymmärtämiseen, kielen rakenteiden hallintaan sekä opiskelijan kykyyn tulkita saksankielisiä tekstejä, jotka pohjautuvat opintojakson aihepiireihin, sanastoon ja rakenteisiin. Arviointia voidaan toteuttaa sekä suullisesti että kirjallisesti formatiivisilla testeillä ja summatiivisella kokeella. Myös itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Taloustiede (MAA9 + MAB6 + YH2), 4 op (OJ52)

Oppiaineet

- Matematiikan pitkä oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen
- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Lisälaajuus

1 op

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työn teon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytketymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Paikallinen lisäys

- oppii hyödyntämään symbolista laskentaa talousmatematiikan laskuissa, esim. annuiteetilainan yhteydessä
- oppii tekemään lukujonoihin liittyviä laskuja: esim. tallentaa lukujonon funktiona $f(n)$, laskea lukujonon jäseniä ja ratkaista yhtälöitä
- oppii tekemään lainalaskelmia (esim. taulukkolaskentaohjelmassa)
- tutustuu esim. verkosta löytyvien laskureiden (esim. hiilijalanjälki) laskentaperiaatteisiin
- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.
- oppii muodostamaan indeksisarjan ja kuvaamaan sitä taulukkolaskentaohjelmalla (viivakaavio)
- osaa ratkaista potenssiyhtälön (esim. keskimääräisen vuotuisen hinnanmuutoksen ratkaiseminen)
- tutustuu talouden tietojen (esim. verotaulukoiden, valuuttakurssien ja indeksien) etsimiseen eri verkkolähteistä

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys

- Lukujonot. Rajoitutaan aritmeettiseen ja geometriseen lukujonoon ja summaan. Sovelluksina tarkastellaan esim. peräkkäisiä sijoituksia (kuten talletuksia) ja sijoitusten kokonaisarvoa. Talouden sovellusten lisäksi voidaan tarkastella esim. ekologisten resurssien riittävyttä kuten luonnonvarojen riittävyyslaskelmia (esim. fossiilisten polttoaineiden kuten öljyn, ruuan ja puhtaan veden riittävyys).
- Korkolaskenta. Koronkorkolaskussa tutustutaan yleisiin käytäntöihin korkoaikojen laskemisessa, tulosten pyöristämisessä jne. Koronkorko- ja diskonttausmenetelmä: kasvanut pääoma, eriaikaisten maksujen nykyarvo.
- Lainat. Peruskäsitteet (lainapääoma, lyhennys, takaisinmaksuerä jne.). Eri lainamuodot (asuntolaina, opintolaina, kulutusluotto, pikavippi) ja takaisinmaksuperiaatteet (tasalyhennyslaina, tasaerä- eli annuiteettilaina ja kiinteä tasaerälaina) sekä lainan hoito (lyhennysten, korkojen ja jäljellä olevan lainan määrän laskeminen eri lainamuodoissa, ja eri lainamuotojen vertailu).
- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat
- Prosenttilaskenta. Syvennetään moduulissa MAY1 opittuja prosenttilaskennan taitoja mm. tarkastelemalla prosenttilausekkeita ja laskemalla keskimääräistä vuotuista muutosta.
- Talousmatematiikan peruskäsitteet. Näillä viitataan keskeisiin sisältöihin.
- Indeksit. Yksinkertaisen indeksisarjan muodostaminen. Indeksien käyttö (esim. indeksiin sidotut suuret). Tutustutaan esim. kuluttajahintaindeksin käyttöön hintatason, inflaation ja rahan ostovoiman mittarina; kuluttajahinnat ja reaalianstotaso. Eriaikaisten rahasummien vertailu.
- Korkolaskenta. Koron käsite ja yksinkertainen korkolaskenta. Korkoaika ja korkokausi. Talletukset ja lähdevero.
- Verotus ja valuutat. Ansiotuloverotuksen peruseriaatteet: valtion tulovero, verotaulukot ja veron progressiivisuus, kunnallisvero. Brutto- ja nettotulo. Arvonlisävero (ja haittaverot). Valuuttamuunnokset. Devalvaation ja revalvaation vaikutusta kuluttajahintoihin voidaan tarkastella keskeisiä sisältöjä syventävässä osuudessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista

ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan. Turvallinen opiskeluympäristö kannustaa opiskelijoita keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulien arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi apuna kokeita, välikokeita, palautettavia kotitehtäviä, itse- tai vertaisarviointia ja tuntityöskentelyä. Opiskelijaa voidaan ohjata oppituntien aikana antamalla esimerkiksi suullista palautetta ja ohjausta. Opintojakson arvosana on opintojakson moduulien opintopisteillä painotettu keskiarvo.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson paikallinen laajennus koostuu moduulista Mab6

Suomalaisen yhteiskunnan ja hyvinvointivaltion kehitys (HI3YH1), 4 op (OJ581)

Oppiaineet

- Historia
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen
- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää, miten Suomen nykyinen yhteiskuntajärjestelmä ja hyvinvointivaltio ovat syntyneet ja kehittyneet.
- Opiskelija tuntee suomalaisen demokratian, poliittisen kulttuurin, valtarakennelmien ja kansalaisyhteiskunnan kehityksen.
- Opiskelija saa Suomen lähihistoriasta yhteiskunta- ja historiatieteellisen kokonaisnäkökulman.
- Opiskelija tuntee Suomen väestö- ja elinkeinorakenteen kehityksen ja niiden vaikutukset.
- Paikallishistorian ja paikallisen päätöksenteon tuntemus syventävät opiskelijan kotiseudun tuntemusta.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti

- *eheyttämisen aika ja demokratian kriisi*
- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- *Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- *väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Demokratia ja oikeusvaltio

- *ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

- **Suomalaisen yhteiskunnan kehitys ja rakenne**
- **Väestörakenteen muutokset ja niihin vaikuttaneet tekijät**
- **Suomalaisen demokratian, tasa-arvon ja oikeusvaltion kehitys ja rakenne**
- **Hyvinvointivaltion syntyyn vaikuttaneet tekijät ja hyvinvointivaltion toimintaperiaatteet**
- **Kansalaisen vaikuttamiskeinot ja niiden kehitystausta**
- **Agraariyhteiskunnan kehitys moderniksi palveluyhteiskunnaksi**
- **Rovaniemen ja Lapin historia ja yhteiskuntakehitys**
- **Mahdollisen haastattelu- tms. tehtävän avulla syventävä perehtyminen johonkin mikrohistorialliseen ja/tai yhteiskunnalliseen kysymykseen**

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson keskeinen sisältö koostuu suomalaisen yhteiskunnan kehityksen ja toiminnan monipuolisesta tarkastelusta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan asiapitoista argumentointia sekä monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja, esim. haastattelureferaatit avulla. Myös historiallinen empatia on tärkeä osa opintojakson sisältöä (esim. haastattelutehtävä).

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oman, suomalaisen identiteetin rakentamista. Samalla opitaan suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin. Opintojaksossa korostuu hyvinvointiyhteiskunnan kehitys (muutos ja jatkuvuus).

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskuntaopin ja historian tarkastelutapojen yhdistäminen kannustavat kunnioittamaan suomalaista kulttuuriperintöä ja samalla kulttuuriperinnön kriittiseen reflektointiin. Opintojakson näkökulmissa korostuu myös globaalien tapahtumien ja trendien vaikutus Suomen lähihistoriaan ja yhteiskuntakehitykseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa pyritään paitsi asettumaan menneisyyden ihmisen asemaan ja ymmärtämään hänen ratkaisujaan aikansa lähtökohdista, myös ymmärtämään nykyisen suomalaisen yhteiskunnan valtarakenteita ja toimintaa sekä yksilön vaikutusmahdollisuuksia itseään ja elinympäristöään koskettaviin asioihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Sekä historiallinen että yhteiskuntatieteellinen näkökulma ja dokumenttien tutkiminen vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa ja ilmiöiden monitieteellisen tarkastelun ymmärtämistä. Tavoitteellisuus edellyttää mm. erilaisten tekstien ja tilastojen käyttöä opetuksessa. Opintojakson aikana mahdollisesti toteutettava haastattelu- tai muu itsenäinen tehtävä harjoittavat opiskelijan luovan osaamisen taitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Voidaan toteuttaa monipuolisia ja erilaisia arviointimenetelmiä, joihin voi sisältyä myös haastattelutehtävä tai jokin muu syventävä tehtävä. Arviointi kohdistuu niin tiedollisten kuin taidollistenkin tavoitteiden saavuttamiseen. Laaja-alaisen osaamisen arvioinnissa painottuvat erityisesti yhteiskunnallinen osaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ensin suoritettava YH3 ja HI1. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Moduulit voi suorittaa integroituna opintojaksona tai erikseen.

Elämää muutoksessa (BI2BI3GE1), 4 op (OJ63)

Oppiaineet

- Biologia
- Maantiede

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen
- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen
- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyuden kannalta
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävä kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomedialla hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Paikallinen lisäys

- ymmärtää pohjoisen luonnon ekologiset erityispiirteet
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia pohjoisen Suomen ekosysteemeissä

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys
- toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia
- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävän kehityksen sitoumukset

Paikallinen lisäys

- eliöiden sopeutuminen erityisesti pohjoiseen luontoon
- ilmastonmuutoksen vaikutus pohjoiseen luontoon

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksoon kuuluvat moduulit antavat opiskelijalle hyvät edellytykset arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ympäristöön paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Opiskelija saa

opintojaksossa tarpeellisia tietoja ja taitoja kyetäkseen tarkastelemaan ihminen—luonto-suhteen eettisiä kysymyksiä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ekologian perusteiden ja ympäristöekologian kytkeminen maantieteelliseen tarkastelutapaan antaa opiskelijalle hyvän pohjan ymmärtää tieteiden välisen yhteistyön muuttuvassa maailmassa. Ympäristöongelmien ratkaisussa on tärkeää löytää uusia, tehokkaita ja nopeavaikutteisia keinoja ehkäistä luonnon monimuotoisuuden vähenemistä. Tässä opintojaksossa opiskelija harjaannuttaa kykyään etsiä luovia ratkaisuja monimutkaisiin ympäristöongelmiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivinen arviointi:

- jatkuva, lähes aina reaaliaikainen palaute tehtävien onnistumisessa
- vertais- ja itsearviointi

Summatiivinen arviointi:

- päättökoe
- biologinen/maantieteellinen projektityö tai tutkimus

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden arviointi:

- eettisyys ja ympäristöosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen sisältyvät projektityöhön ja ovat näin osa sekä formatiivista että summatiivista arviointia

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoon kuuluvien moduulien yhteisenä teemana on ekosysteemien toiminta ja ihmisen vaikutus niihin. Opintojaksossa pyritään tekemään yhteistyötä paikallisten korkean asteen oppilaitosten (Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu) sekä tiedekeskus Pilkkeen kanssa. Yhteistyökumppaneina voivat olla kaupungin muiden toimialojen lisäksi myös paikalliset tutkimuslaitokset, virastot, yritykset ja laboratoriot.

Opintojaksolla harjaannutaan tarkastelemaan ihmisen ja luonnon välistä suhdetta ja siihen liittyviä ongelmia paikallisesta globaaliin tasoon biologian ja maantieteen keinoin. Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija osaa tehdä elämässään ympäristönäkökulmasta kestäviä päätöksiä.

Opintojaksoa ei voi opiskella itsenäisesti.

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus tavalla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuksia ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajoitettua määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Kielitaidon alkeiden hallinta					
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta, rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuksia ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean
Kehittyvä alkeiskielitaito					

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppan	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppan ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten itseään kiinnostavien viestien ydin sisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.

		omassa viestinnässään		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntöjä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempoisesta yksikielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
Kehittyvä peruskielitaito					
Toimiva peruskielitaito					

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntöimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan huomioon tärkeitä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietao sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumpunkunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ehdotuksia. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötapoihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa ilmeisesti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunteita, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipuolisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähköä, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	--

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia

kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietoa saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisien tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisien tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kielyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kielyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden

romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaiseeseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitte

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja

- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määriteltävä koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetetavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituseriä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määritellyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus

- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.

Keskeiset sisällöt

- äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitteily

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa

- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.